با کاروان ابراهیم

در سال ۷۱

گزارشی از فعالیتهای بعثه مقام معظم رهبری

و سازمان حج و زیارت در سال ۱۳۷۱

بسم الله الرحمن الرحیم

با کاروان ابراهیم (علیه السلام)

نویسنده:

رسول جعفریان

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

با کاروان ابراهیم

مشخصات کتاب

سرشناسه : جعفریان رسول ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور : با کاروان ابراهیم/ رسول جعفریان، محمدعلی خسروی؛ ویراستار علی موسوی گرمارودی [به سفارش معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری].

مشخصات نشر : تهران: نشر مشعر ۱۳۷۱.

مشخصات ظاهری : ۳۵۷ ص. مصور(رنگی)، جدول، نمودار(رنگی).

وضعیت فهرست نویسی : برون‌سپاری

یادداشت : عنوان روی جلد: با کاروان ابراهیم در سال ۷۱ : گزارشی از فعالیتهای بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت در سال ۱۳۷۱.

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

عنوان روی جلد : با کاروان ابراهیم در سال ۷۱ : گزارشی از فعالیتهای بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت در سال ۱۳۷۱.

موضوع : بعثه مقام معظم رهبری در امور حج و زیارت

شناسه افزوده : خسروی محمدعلی ۱۳۳۴ -

شناسه افزوده : موسوی گرمارودی علی ۱۳۲۰ - ویراستار

شناسه افزوده : بعثه مقام معظم رهبری در امور حج و زیارت. معاونت آموزش و تحقیقات

رده بندی کنگره : BP۳ /ب۶ ج۷ ۱۳۷۱

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۰۶

شماره کتابشناسی ملی : ۱۵۱۴۰۴۷

ص:۱

اشاره

ص:۲

پیشگفتار

ص:۳

حاجیان آمدند با تعظیم شاکر از رحمت خدای رحیم

«ناصر خسرو»

حجّ سال ۷۱، با شکوه، آرامش و موفقیت و دستاوردهای بسیار، برگزار گردید؛ والحمدللّه رب العالمین.

رضایت از آنچه انجام شده است، تا آنجا که نشانه شکرگزاری باشد، البته نیکوست، امّا اگر انگیزه خرسندی از خویش و باعث احساس بسندگی گردد، راه بهبود و ترقی را خواهد بست و موجب خواهد شد که در همان نقطه که بدان دست یافته‌ایم- هرچند قله موفقیت باشد- توقف کنیم و نقص‌ها را نبینیم و در صدد اصلاح برنیاییم و به هدفها و قله‌های بلندتر و بلندتر، نیندیشیم.

پس باید، نگاهی به کارهای انجام شده افکند. بی‌گمان، ثبت لحظه به لحظه امور، کارکردها، رویدادها، برخوردها، دیدارها، چاره‌ها و ناچاری‌ها و ... نوعی بازنگری به کارهای انجام شده برای بررسی رویکردها و وارسی عملکردهاست، علاوه بر آنکه گزاشی به امّت بزرگوار، نیز هست.

به همین روی، با رهنمود نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجّاج ایرانی؛

ص: ۴

حضرت حجهٔ الاسلام و المسلمین جناب آقای محمدی ری شهری، معاونت آموزش و تحقیقات بعثه رهبری، بر آن شد عده‌ای را بسیج کند که همه امور حج را پیش از موسم تا پایان مراسم، با امانت کامل، ثبت کنند تا به هنگام بازگشت، تبویب و تنظیم و سپس پیراسته و آراسته گردد و به صورت کتاب، در دسترس همگان قرار گیرد.

کتابی که در دست دارید، نتیجه همین تلاش است و در آن با سیری زمانی مهمترین امور مربوط به حج، از تدارکات و تمهیدات پیش از موسم تا خدمات و رویدادهای هنگام انجام مراسم زیارت و حج در مدینه و مکه، همه و همه، فراهم آمده است.

کتاب حاضر، یک نوع «سفرنامه حج» نیز محسوب است با این تفاوت آشکار، که نه سفرنامه شخصی، بلکه سفرنامه تمام زائران گرامی حج سال ۷۱ و کارنامه خدمتگزاران آنان در بعثه مقام معظم رهبری و در سازمان حج است و در رأس همه، صحیفه مدیریّت نماینده محترم ولّی فقیه و سرپرست حجّاج ایرانی در این خدمت الهی است که گفت:

رائد القوم خادمهم.

پیش از ورود به مباحث اصلی کتاب و گزارش فعالیت‌های حج سال ۱۳۷۱، لازم است به اقدام‌های انجام شده پیش از موسم حج و نهادهایی که در تهیه مقدمات برگزاری حج، نقش اصلی دارند یعنی «بعثه مقام معظم رهبری» و «سازمان حج»، نظری اجمالی بیفکنیم. بعثه مقام معظم رهبری در امور فرهنگی و سیاسی نقش محوری دارد و در کلیه موارد، مسؤولان و واحدهای مختلف را هدایت و راهنمایی و برای حسن انجام امور، بر فعالیتهای آنان به طور کامل نظارت می‌کند و علاوه بر آن، با زائران خانه خدا ارتباط نزدیک دارد و به عنوان تنها مرجع مراجعات و پناهگاه زائران ایرانی و

ص: ۵

حتی غیر ایرانی در حل مشکلات فرهنگی، فقهی و سیاسی شناخته شده است، به همین دلیل ابتدا به شرح خدمات بعثه قبل از موسم حج می‌پردازیم و سپس خدمات سازمان حج و ستادهای آن را که مسؤولیت خدمات و فعالیتهای اجرائی حج را به عهده دارد از قبیل تهیه مسکن، تدارکات، امور بهداشتی و پزشکی، حمل و نقل و ... ذکر می‌کنیم. ولی قبل از هرچیز فشرده‌ای از اهداف حج سال ۱۳۷۱ را برمی‌شماریم تا در مباحث بعدی روشن شود که میزان موفقیت و دستیابی به این اهداف چقدر بوده است.

خلاصه این اهداف عبارتست از: ۱- حفظ دستاوردهای حج سال ۷۰ و تثبیت آن به عنوان الگوی قابل قبول حج در جمهوری اسلامی ایران. ۲- بازیابی وجهه بین المللی حج.

۳- ارتقاء و توسعه فعالیتهای فرهنگی در بین زائران و نیز عموم مردم کشورمان.

۴- تمرکز و تسریع در امر نظارت بعثه بر امور اجرائی و خدماتی زائران و سازمان دهی به مسائل و مشکلات احتمالی. خوشبختانه با توجهات حضرت حق و عنایات خاصّه حضرت ولیّ عصر (عج) و رهنمودهای داهیانه مقام معظم رهبری، بعثه موفق شد کاملا به اهداف ذکر شده در بالا دست یابد.

والسلام علی من یخدم الحق لذات الحق معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری

مقدمه نماینده ولایت فقیه و سرپرست حجاج ایرانی

ص:۶

ص:۷

بسم اللّه الرحمن الرحيم لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرامَ إِنْ شاءَ اللَّهُ آمِنِينَ

دوش هاتف غیبم حل این معما کرد سود هر دو عالم برد هر که با تو سودا کرد

ویژگیهای حج ۱۳۷۱ سال گذشته پس از برگزاری مناسک حج، با شکوهی اعجازآمیز، و اعجاب‌انگیز، که به ویژگیهای آن در مقدمه کتاب سیمای حج سال هفتاد، اشاره کرده‌ام، همراه با مسؤولان بعثه مقام معظم رهبری به مدینه منوره بازگشتم.

بامداد روز چهارشنبه ۱۲/ ۴/ ۷۰ پس از ادای فریضه صبح در حرم شریف نبوی صلی الله علیه و آله به محل اقامت آمدم و خواستم قدری استراحت کنم، تازه سر بر بالین نهاده بودم که شنیدم، هاتفی، جمله‌ای به این مضمون گفت: «مراسم سال آینده فوق‌العاده و کم نظیر خواهد بود».

این بشارت برای کسانی که در متن ماجراهای سیاسی حج سال هفتاد بودند قابل پیش‌بینی نبود، حتی در آستانه حج ۷۱ یکی از ارگانهای سیاسی در تاریخ

ص: ۸

۳۰ / ۱ / ۷۱ رسماً پیش‌بینی کرد که: «با توجه به مجموعه قرائن و شواهد، ایجاد مشکل از سوی دولت سعودی در امر برزگاری مراسم تظاهرات برائت از مشرکان قویاً محتمل به نظر می‌رسد.» هر چند اینجانب براساس دلایلی که در شورای سیاست‌گذاری حج و زیارت مطرح کردم، چنین نتیجه‌گیری را از «قرائن و شواهد» مورد اشاره، صحیح نمی‌دانستم و معتقد بودم که با عنایت خداوند منّان، مراسم سیاسی حج سال ۷۱ با مشکل جدی مواجه نخواهد شد؛ ولی قبل از بازگشت از حج هفتاد، حتی برای من نیز قابل پیش‌بینی نبود که از طریق برگزاری حج زائران ایرانی در سال هفتاد و یک با شکوهتر از سال هفتاد خواهد بود.

باری بشارت مذکور لطف و عنایت الهی بود نسبت به کارگزاران حج جمهوری اسلامی ایران جهت برنامه‌ریزی بهتر برای انجام حجّی نمونه و مایه سربلندی مردم ایران و شادی روح امام رضوان اللّه تعالی علیه و همه رهروان او در جهان.

این پیشگویی تحقق یافت و حج هفتاد و یک زائران ایرانی خانه خدا به راستی کم‌نظیر انجام شد. بخشی از این ویژگی‌ها بدین شرح است:

الف: حفظ و تثبیت دستاوردهای حج هفتاد حج هفتاد به دلیل این که پس از وقفه سه ساله- به دنبال فاجعه جانخراش سال ۱۳۶۶ در مراسم برائت از مشرکان- برگزار می‌شد و به دلیل حضور سرسخت‌ترین دشمنان حج ابراهیمی، رأس شرک و مشرکان آمریکا، در منطه و در عربستان، در راستای سیاستهای امام راحل و مقام معظم رهبری و برگزاری آبرومندانه آن تلاشهای فراوانی انجام شد و دستاوردهای بسیار مهمی داشت خصوصاً در ارتباط با مکان مراسم برائت؛ به دلایلی که طرح آن اکنون مقدور نیست

ص: ۹

امکان حفظ این دستاوردها جداً مورد تردید بود، و لذا حفظ و تثبیت دستاوردهای گذشته، نخستین ویژگی حج امسال محسوب می گردد.

ب: نداشتن هزینه سیاسی از مجاری دیپلماتیک سال گذشته تصمیم قاطع بعثه رهبری در زمینه برگزاری مراسم برائت، از طریق تماس‌های مکرر وزیر محترم خارجه آقای دکتر ولایتی با مقامات عربستان سعودی، توجیه شد ولی در سال جاری برگزاری این مراسم هیچ گونه هزینه سیاسی از مجاری دیپلماتیک نداشت. تصور من این است که نظم دقیق حاکم بر اجرای برنامه‌ها، نقش مهمی در این موفقیت داشته است.

در تاریخ ۷/ ۳/ ۷۱، ده روز از مراسم برائت، وزیر حج عربستان به ملاقات من آمد و خیر مقدم پیام ملک فهد را ابلاغ کرد.

مضمون این پیام چنین بود: «ایشان خواهش دارد که در مکه مراسمی نباشد، و اگر تصمیم هست که مراسمی برگزار شود محدود به داخل بعثه باشد.» پس از گفتگوهای بسیار، حرف آخر ما این بود که برنامه‌های بعثه مانند سال گذشته انجام خواهد شد، مطمئن باشند که چیز دیگری نخواهد بود ...

تقریباً یکهفته بعد و سه روز قبل ازمراسم، وزیر حج عربستان، ریاست سازمان حج ایران را به دفتر خود دعوت کرد و پس از توصیه‌های فراوان در زمینه عدم برگزاری مراسم برائت در فضای باز، سرانجام در پایان تأکید کرد:

ص: ۱۰

در صورتی که اصرار بر انجام مراسم دارد به حداقل قناعت کنید».

ج: اداء تکلیف توأم با آرامش آرامش بدون انجام مسؤولیت ممکن است ولی ارزش نیست، اداء تکلیف سیاسی حج در اضطراب، ارزش است ولی برای زائران خانه خدا، نه برای تشکیلاتی که مسؤولیت هدایت مردم و برنامه‌ریزی به عهده آن است. انجام تکلیف سیاسی حج توأم با آرامش، ارزش و توفیقی است خداوند نصیب گردانندگان امور کرد. تنها در موقع ورود اینجانب به مدینه در تاریخ ۱/ ۳/ ۷۱ پلیس ضد شورش عربستان با سپر و باتوم، اطراف بعثه رهبری، مردمی را که برای استقبال آده بودند، محاصره و فضای استقبال را ارعاب‌آمیز کرده بود؛ در دیدار با وزیر حج عربستان به ایشان گفتم، چنین برخوردهایی در برنامه‌های آینده موجب حساسیت شرکت‌کنندگان و احیاناً مشکل آفرین خواهد بود. آنها هم عملًا پذیرفتند و در برنامه‌های بعدی خصوصاً در مراسم برائت، حرکتی که آرامش فضای مراسم را تهدید کند دیده نشد.

د: حضور فعال و گسترده مردم در برنامه‌ها به شهادت کسانی که مراسم سیاسی عبادی حج را در سال گذشته و سالهای قبل از آن دیده بودند، شرکت و حضور فعال مردم در برنامه‌ها، خصوصاً در مراسم برائت ازمشرکان، بسیار گسترده‌تر از همیشه بود، به ویژه شرکت زائران غیرایرانی در مراسم برائت از مشرکان و در مراسم دعای کمیل در کنار بقیع.

ص: ۱۱

ه: برنامه‌ریزی گسترده آموزشی معاونت آموزش بعثه رهبری که در سال گذشته فقط چند ماه از آغاز تأسیس از آن می‌گذشت، جهت ارتقاء و توسعه فعالیتهای فرهنگی حج در میان زائران و عموم مردم، فعالیتهای گسترده‌ای داشت، حاصل این تلاشها علاوه بر برنامه‌های متعدد و متنوع صدا و سیما- که با همکاری این واحد تهیه می‌شد-، تألیف و تنظیم قریب ده عنوان جزوه و کتاب وبود، شامل: ۱- ادعیه و آداب حرمین ۲- راهنمای حج ۳- آثار اسلامی مکه و مدینه ۴- سیری در آثار سرزمین وحی ۵- فرازهایی‌از تاریخ پیامبر اسلام ۶- احکام بانوان ۷- راهنمای مصور حجاج ۸- استفتائات ویژ (از مراجع عظام) ۹- ترجمه کتاب اسرار حج (آیهٔ اللَّه جوادی) ۱۰- خلاصه مطالب آموزش زائران و نیز توزیع بیست و دو هزار جزوه و نشریه آموزشی در کاروانها. و: بهره‌گیری گسترده از ظرفیتهای علمی و فرهنگی بعثه علاوه بر مراسم عمومی و کنفراسنها و سمینارهای متعدد و دیدارهای خصوصی که هریک به گونه‌ای اهداف حج ابراهیمی را تأمین می‌کرد، برای بهره‌گیری هرچه بیشتر از ظرفیت‌های علمی- معنوی بعثه رهبری، دو برنامه جالب

ص: ۱۲

دیگر نیز طراحی و اجرا شد: ۱- برنامه دیدار نماینده ولی فقیه با زائران خانه خدا این دیدارها در مدینه روزها و در مکه شبها، در محل بعثه، علاوه بر مراسم عمومی و کنفرانسها و سمینارهای متعدد، انجام می‌شد. این مجالس با ذکر مناقب اهل بیت علیهم السلام و سخنرانی یکی از شخصیتهای علمی، برگزار می گردید.

برنامه سخنرانی شخصیتهای علمی مهمان بعثه رهبری، در کار به طور متوسط هر شب پنج سخنرانی انجام می‌شد. هم دیدار نماینده ولی فقیه و هم سخنرانی‌ها، تأثیر بسیار در انتقال دیدگاههای فرهنگی و سیاسی جمهوری اسلامی به زائران خانه خدا داشت.

ز- واحد ارشاد در سال جاری ۶۷۵ نفر از روحانیون معین کاروانها برای توجیه و ارشاد حجاج ایرانی انتخاب شدند. این گروه در جوار بقیع و مسجد الحرام به صورت منظم و زمان بنده شده استقرار داشت و وظیفه آنان راهنمایی زائران و جلوگیری از رفتار موهن و نامطلوب بود.

یادآوری این نکته لازم است که این واحد با ترکیب و سازماندهی مزبور، از ویژگیهای حج در سال جاری محسوب می‌شود و نقش مؤثری در اعمال سیاستهای بعثه و تأمین نظر مقام معظم رهبری در جهت حفظ شؤون زائران ایرانی و وحدت مسلمانان داشته است.

میمانـان خـارجی بعثه بعثه رهبری ظـاهراً همه سـاله تعـداد محـدودی از شخصـیتهای علمی و فرهنگی کشورهای مختلف جهان را به عنوان مهمان پـذیرایی کرده است ولی در سال جاری برای نخستین بار، با برنامه‌ریزی و و پیش‌بینی‌های قبلی، تعـداد قابل توجهی از مسـلمانان کشورهـای آذربایجـان، اسـیای میـانه، لبنـان و فلسـطین و ... دعوت شدنـد که تـأثیر فراوانی در زمینه انتقـال فرهنـگ حج ابراهیمی در مناطق مذکور خواهد داشت.

ط- شـبی بـا قرآن برگزاری دو برنـامه شـبی بـا قرآن و مکه بـا حضـور قاریـان بین المللی جمهوری اسـلامی ایران و برخی قاریـان و حافظان قرآن از سایر کشورها، از ویژگی‌های حـج در سال جاری بود که با اسـتقبال کم نظیری از سوی شـرکت کنندگان داخلی و خارجی و حتی مردم اطراف بعثه مواجه گردید.

ی- زمینه سـازی برای اسـتفاده از گوشـتهای قربـانی با اینکه قرآن کریم صـریحاً دسـتور داده است که بایـد نیازمنـدان از گوشـتهای قربانی بهره برند (۱) و با وجود نیازمند و و گرسنه بسیار در جهان، متأسفانه هر ساله گوشت صدها هزار رأس گوسفند و گاو و شتر، به دلیل نبودن امکانات نگهـداری، در مسـلخ قـدیم در منی، فاسـد می‌شود و دفن می گردد! در سال جاری با تلاش‌هایی که صورت گرفت و پس از تماس با مراجع عظام و توضیح شرایط کنونی منی، مشکل فقهی ذبح در مسلخ جدید حل شد. البته چون

۱- فَکُلُوا مِنْها وَ أَطْعِمُوا الْبائِسَ الْفَقِیرَ- حج ۲۸.

ص: ۱۴

در آن هنگـام فرصت کـافی برای برنـامه‌ریزی و اجرای کامل طرح وجود نـداشت، به منظور آزمایش و پیش‌بینی مشـکلات اجرایی آن، نزدیک به پنج هزار راس گوسـفند (حودد هزار رأس آن به طور متمرکز و چهار هزار رأس توسط خود زائران) در مسلخ جدید ذبح و گوشت آن برای مصـرف فقرا تخصیص داده شد. امیدواریم اقدامات انجام شده، سال آینده امکان استفاده از تمام قربانی‌های زائران ایرانی فراهم گردد.

ک- ایجـاد شـبه نظارت بر امور اجرایی این شـبکه توسط بعثه مقام رهبری ایجاد شـد و بر مهمترین فعالیتهای اجرایی سازمان حـج و زیارت شامل: مسکن، تدارکات، پزشکی و حمل و نقل نظارت داشت.

سازمانـدهی جدید و متمرکز آن در سال جاری دو هدف عمده را تعقیب می‌کرد: یکی ارائه راه حل برای رفع نارساییهای موجود و دیگر (که مهمتر است) ارائه پیشنهاد جهت پیشگیری از تکرار مشکلات در سالهای آینده.

ل- هدایت و کنترل خرید زائران سال گذشـته کثرت اشیاء بزرگ خریداری شده، انتقال زائران را به ایران با مشکلات زیادی روبرو کرد. بـا اقـداماتی که در زمینه هـدایت و کنترل خریـد زائران در سـال جـاری انجـام گرفت، بنـابر اظهـار نظر مسؤولاـن هواپیمایی و گمرک، امسال بار همراه مسافر، وضعیت بسیار خوب و کم سابقه‌ای داشت.

ص: ۱۵

م- حضور فعّال صدا و سیما حضور گسترده و فعسال همه رسانه‌ها به خصوص صدا و سیما از ویژگی‌های حج امسال بود که از ماهها قبل از طریق ایجاد دفتر حج برای اقدامات فرهنگی و آموزشی قبل از موسم و انتقال اخبار و فعالیّتهای حج در موسم، برنامه‌ریزی وسیعی داشت.

همچنین استفاده از سیستم ماهواره، در انتقال به موقع اخبار و تصاویر فعالیتهای حج، مطلوب و آثار آن در پوشش خبری، مشهود بود.

*** بار الها: آنچه انجام گرفت، به فضل و عنایت و توفیق تو بود. در واقع این تو بودی که همه امور را به خوبی اداره کردی و شکوه و عظمت و معنویّت کم نظیری را به حج زائران ایرانی خانه خود در حج امسال دادی و افتخار آن را به نام مسؤولان و کارگزاران ثبت کردی. این کاروان ابراهیم و محمد- درود تو بر آن هر دوان- آنچه خوبی و زیبایی داشت از تو است و آنچه ضعف و نارسایی، از ما.

بارالها: برای شکر این نعمت عظیم، زبان، توان گفتن و قلم، قدرت نوشتن، ندارد؛ عجز و ناتوانی و شرمساری ما را از اداء شکر آن بپذیر.

خداوندا: عنایت خود را از ما برمگیر و لحظه‌ای ما را به خود وا مگذار و بر شکوه و عظمت این آیین ابراهیمی هر سال بیفزا، و با ظهور و حضور امیرالحجاج حقیقی، ارواحنا لتراب مقدمه الفداء، به حجّ همه زائران خانه خود محتوای واقعی عنایت فرما.

آمین.

محمّد محمّدی ری‌شهری

فصل اوّل: آهنگ راه

اشاره

ص:۱۶

ص:۱۷

ص:۱۸

ص:۱۹

امام خمینی (ره): لازم است به حضرات آقایان علما و روحانیون محترم کاروانها تذکر دهید که قبل از حرکت، مجالسی تشکیل دهند و حجاج محترم را با مسائل شرعی و وظائف انسانی آشنا کنند.

صحیفه نور، ج ۹، ص ۱۷۶ به خواهران و برادران محترم کشورهای اسلامی! قبل از هرچیز این نکته را باید عرض کنم که صورت حج، این عبادت بزرگ را که برای آن مشرف می‌شوید به صورتی شایسته و موافق دستور الهی انجام دهید و مسائل آن را نزد علمای اعلام با دقت فرا گیرید. مبادا خدای ناخواسته پس از انجام حج و گذشت وقت، معلوم شود که خللی در آنها وارد شده و موجب بطلان حج گردیده و زحمتهای شما هدر رفته است.

صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۱۹۹ مراتب معنوی حج که سرمایه حیات جاودانه است و انسان را به افق توحید و تنزیه نزدیک می‌نماید، حاصل نخواهد شد مگر آنکه دستورات عبادی حج به طور صحیح و شایسته و مو به مو عمل شود و حجاج محترم و روحانیون معظم کاروانها تمام همّ خود را صرف در تعلیم و تعلم مناسک حج کنند و بر مسأله‌دانان است که از همراهان خود مواظبت کنند که خدایی نخواسته تخلف از دستورات نشود.

صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۴۴

فعالیتهای بعثه قبل از موسم حج

ص:۲۰

ص:۲۱

برنامه ریزی برای حج سال ۷۱ همانگونه که مورد تأکید رهبر معظم انقلاب حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای مُدّظلّه العالی بود، بیدرنگ پس از موسم حج سال گذشته آغاز شد. ابتدا در تشکیلات بعثه، بازنگری اساسی به عمل آمد و با تلاش کارشناسان و چندین ماه بررسی و مطالعه، سرانجام سازمانی متناسب با فعالیتهای طول سال، تصویب و تشکیل شد. هدف اصلی تشکیلات جدید بعثه، گسترش فرهنگ حج در جامعه و فراهم نمودن زمینه مناسب برای انجام صحیح مراسم حج و رسیدن به اهداف امام خمینی (ره) در برگزاری حج ابراهیمی و ایجاد هماهنگی بین سازمان حج و واحدهای دیگر و جلوگیری از دوباره کاری‌ها و اتلاف نیرو بود. به همین منظور در سال گذشته چندین بخش و معاونت در تشکیلات جدید بعثه ایجاد شد و هر کام در حوزه مسؤولیت خود، فعالیتهایی را آغاز کردند. در اینجا به فعالیتهای برخی از این واحدها و معاونتها که کار آن جنبه عملی و عینی‌تر داشته است اشاره می‌کنیم:

۱- معاونت آموزش و تحقیقات

اشاره

ص:۲۲

این معاونت قبل ازموسم حج فعالیتهای گسترده خود را آغاز می کند. بخشهای این معاونت در تهران در زمینه فعالیتهای تحقیقی مربوط به حج، مسائل کلی آموزشی و نیز انتشارات، فعال است.

این بخشها عبارتند از: مدیریت تحقیقات مدیریت تولید و انشار مدیریت آموزش رابط صدا و سیما

مدیریت تحقیقات

در مورد مدیریت تحقیقات، اقدام کار ساز جدید که صورت گرفته، تشکیل مرکز تحقیق حج است که در قم تأسیس شده و می توانـد به عنوان یک مرکز تحقیقی علاوه بر تامین نیازهای فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری، به سایر مراکز فرهنگی و علمی کشور نیز که نیاز به این گونه تحقیقات دارند خدمت کند، اکنون در این مراکز طرحهایی در دست تحقیق است- از تألیف و ترجمه- تا بتوانـد نیازهای فعلی مردم کشور و نیز زائران را در زمینه آشنایی با مسائل حج برطرف سازد. در این مرکز یک کتابخانه تخصصی وجود دارد که در آن بیشتر کتابهایی که درباره جزیرهٔ العرب اماکن مذهبی، مناسک و ... نوشته شده، جمع آوری شده است.

علاوه بر کتابخانه، آرشیو عکسی نیز در این مرکز وجود دارد که با تلاش

ص: ۲۳

فراوان تهیه شده و تعداد زیادی عکس از اماکن مذهبی مکه و مدینه در آن نگهداری می‌شود.

مدیریت تولید و انتشار

در پی تلاشهایی که پس از حج سال گذشته در تهیه برخی از متون آموزشی و ادعیه برای زائران صورت گرفت با تلاشهای مرکز تحقیقات و برادرانی که در آنجا مشغول کار هستند، چندین کتاب و جزوه تهیه شد که با فرصت بسیار محدود، همه آنها مراحل حروفچینی، غلطگیری و چاپ و صحافی را گذراند و خوشبختانه اکثر آنها به موقع به دست زائران و علاقمندان رسید.

این آثار که ظرف مدت کوتاهی تهیه، چاپ و توزیع شد عبارت هستند از: ۱- ادعیه و آداب حرمین: این کتاب در سه بخش تهیه شده است: بخش اول دعاهای مهم و مورد نیاز در مکه و مدینه بخش دوم دعاها و آداب ورود به مدینه منوره بخش سوم دعاها و آداب ورود به مکّه مکرمه این کار با تلاش گروهی از دوستان خاصّه تلاش فاضل محترم حجّةُ الاسلام و المسلمین حبیب اللهی انجام شد.

۲- راهنمای حج: این کتاب مشتمل بر تذکراتی است که رهبر فقید انقلاب حضرت امام خمینی قدّس‌سِرّه و مقام معظم رهبری حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای و کارگزاران حج در قسمتهای مختلف به زائران عزیز داده‌اند در بخشی از آن هم بعثه مقام معظم رهبری و واحدهای دیگر از قبیل حج و زیارت، هیأت پزشکی، گمرک و ...

ص: ۲۴

تذکرهای لازم را ارائه داده‌اند.

۳- راهنمای مصور حجاج:

مطالب این کتاب که با اختصار و دقت و نظم تنظیم شـده، با تصاویر اعمال حج همراه است. این اثر کار فاضل محترم حجّهٔ الاسـلام و المسلمین فلاح زاده بود.

۴- آثار اسـلامی مکه و مدینه: این کتاب اثر کوتاهی‌است پیرامون آثار اسلامی- تاریخی حرمین شریفین که مطالعه آن، زائران را با آثار مذهبی مهم این دو شهر مقدس آشنا می‌کند و به قلم فاضل محمترم حجهٔ الاسلام رسول جعفریان به نگارش در آمده است.

۵- سیری در اماکن سرزمین وحی:

این اثر که تألیف جناب حجهٔ الاسـلام علی اکبر حسـنی است، با تفصـیل بیشتر به شـرح اماکن پرداخته است. این کتاب نیز در آینده نزدیک منتشر خواهد شد. ۶- زیارت: کتابی جالب، خواندنی اثر شاعر و نویسنده معاصر حجه الاسلام جواد محدثی است که درباره جنبه‌های مختلف زیارت در آن بحث شده است.

۷- فرازهایی از تاریخ پیامبر اسـلام: این اثر نتیجه تحقیقات و زحمات استاد محقق آیهٔ اللَّه جعفر سبحانی است که به صورت خلاصه و قلمی شیوا تحریر شده است.

۸- احکام بانوان در حج: این کتاب نیز اثر برادر فاضل حجّهٔ الاسلام فلاح زاده است که کلیه مسائل مورد نیاز زنان در ارتباط با حج و مسائل حاشیه ای آن آورده است.

ص: ۲۵

۹- استفتائات ویژه حج:

جزوه کوچکی است حاوی ۶۰ مسأله فقهی که فتاوای حضرات آیات عظام: امام خمینی قدس سره، گلپایگانی و اراکی دامت برکاتهما در آن آمده است. این مجموعه مسائل کاملًا جدیدی را پاسخ داده است.

۱۰- رساله دیگری نیز با استفاده از فیش‌های تحقیقی حجهٔ الاسلام والمسلمین آقای محسن قرائتی تنظیم شده است که طی آن عناوین دهها سخنرانی به تناسب مسائلی که در سفر حج مطرح می‌شود همراه با اشارات و توضیحات آمده است. این جزوه در ۸۰ صفحه تهیه و بین روحانیان کاروانها جهت استفاده در برنامه‌های داخل کاروان به منظور وحدت رویّه تبلیغی، توزیع گردیده است.

۱۱- رساله دیگری نیز با همکاری شورای استفتاء تهیه شده است که در آن به ۱۶۱ مورد از حواشی حضرت آیهٔ اللَّه العظمی اراکی بر فتاوای حضرت امام قدس سره به صورت جدول بندی مشخص، آمده است. ۱۲- رساله‌ای نیز به عنوان شرح وظایف روحانیان از سوی معاونت آموزش و تحقیقات انتشار یافته است.

۱۳- جزوه کوچکی که ادعیه شوطهای طواف در آن فراهم آمده است و منتشر شده و در اختیار حجاج عزیز قرار گرفته است. ۱۴- اسرار حج: ۲۴ تألیف حضرت آیهٔ اللَّه جوادی آملی به کوشش نویسنده توانا حجهٔ الاسلام و المسلمین علی حجتی کرمانی با قلمی شیوات ترجمه و تحت عنوان «جرعه‌ای از بیکران زمزم» به صورت کتابی مستقل از سوی معاونت آموزش و تحقیقات به چاپ سپرده شده است.

۱۵- مجموعه سخنرانی‌های استاد جوادی آملی نیز تنظیم شده ولی

ص: ۲۶

متأسفانه به علت کمی فرصت هنوز چاپ نشده است و انشاء اللَّه در اولین فرصت منتشر خواهد شد.

۱۶- ترجمه بخش حج فقه المقارن تألیف آیت اللَّه جنّاتی نیز مراحل ویرایش را پشت سر گذاشته است و انشاءاللَّه بزودی به چاپ خواهد رسید.

۱۷ و ۱۸- دو کتاب دیگر نیز در دست ترجمه است یکی: الکسوهٔ والکعبه و دیگری: معالم المدینهٔ المنورهٔ.

فصلنامه حج از اقدامات سال گذشته گرفتن امتیاز انتشار یک فصلنامه اختصاصی برای مسائل حج بود با نام میقات حج. صاحب امتیاز آن حوزه نمایندگی ولی فقیه در حج و زیارت و مدیر مسؤول آن حجهٔ الاسلام و المسملین آقای قاضی عسگر معاون آموز و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری است. مقالات شماره نخست این فصلنامه آماده شده و امید می‌رود که به زودی اولین شماره آن انتشار یابد.

مدیرتیت آموزش

مدیریت آموزش در دو قسمت فعالیت داشته است یکی آموزش حضوری و دیگری آموش غیر حضوری.

در سال گذشته آموزش مسائل حج به زائران خانه خدا به صورت غیر حضوری، ابعاد بسیار وسیعی داشته و با همکاری رابط صدا و سیما و با استفاده از امکانات صدا و سیمای جمهوری اسلامی، دهها برنامه تهیه و پخش شده است.

این مدیریت با استفاده از استادهای برجسته در چندین محور برنامه‌های منظمی را آماده کرده و جهت آموزش عمومی در اختیار صدا و سیما قرار داده است.

ص: ۲۷

این محورها عباتند از: ۱- اسرار حج: مجموعه ۶ سخنرانی ۴۵ دقیقه‌ای از استاد آیهٔ اللّه جوادی آملی.

۲- آداب زیارت: مجموعه ۱۵ سخنرانی ۱۵ دقیقه‌ای از استاد آیهٔ اللّه حسن مظاهری. ۳- شناخت اماکن: بیش از ده جلسه توسط استاد حجهٔ الاسلام و المسلمین استادی.

۴- تاریخ اسلام: بیش از ده جلسه توسط استاد آیهٔ اللّه جعفر سبحانی. ۵- مناسک و اسرار حج: مجموعه بیش از ده جلسه سخنرانی استاد حجهٔ الاسلام و المسلمین قرائتی. ۶- اخلاقیات حج: مجموعه بیش از ۵ جلسه بحث استاد حجهٔ الاسلام و المسلمین قرائتی.

۷- مسائل بهداشتی حج: مجموعه ۵ جلسه بحث توسط دکتر نبئی و دکتر شهاب الدین صدر در شبکه دوم سیما.

۸- آشنایی به زبان عربی: توسط استاد عبائی از مدرسان عربی در شبکه دوّم سیما.

۹- تذکرات کلی به حجاج توسط حجهٔ الاسلام و المسلمین قاضی‌عسگر.

در صدای جمهوری اسلامی ایران نیز با همکاری برادران مسؤول، برنامه‌های گسترده‌ای در روزهای قبل از موسم پخشد شد که ستودنی است. مطبوعات نیز کم و بیش مطالبی را در این زمینه به ابتکار خود داشته‌اند.

علاوه بر اینها فیلم آموزشی کوتاهی برای داخل هواپیما تهیه شد که در برخی از هواپیماهای عازم حج به نمایش در آمد. این فیلم نیز توسط معاونت آموزش و تحقیقات و با همکاری واحد سمعی، بصری بعثه تهیه شده است.

در تهیه و ضبط و پخش برنامه‌های فوق حجهٔ الاسلام والمسلمین آقای

ص: ۲۸

محسن میری تلاشهای فراوان و قابل قدردانی داشتند. از فعّالیت‌های دیگر این معاونت، آموزش حضوری مربوط به کارگزاران حج بود که در چندین جلسه برای روحانیان کاروانها، بازرسان، مبلّغان و کارمندان بعثه به طور جداگانه تشکیل و توسط استادهای مجرب برای هر گروه به تناسب مسؤلیتشان در حج توجیه لازم انجام گرفت.

۲- امور روحانیان

یکی از واحدهای بعثه مقام معظم رهبری بخش امور روحانیان است و مسؤولیت سنگینی را به عهده دارد.

اهمیت نقش روحانی در مراسم و موسم حج، به دلیل نقشی است که در آموزش احکام و مناسک حج و نیز هدایت اخلاقی و دینی حجاج ایرانی در برگزار شدن هرچه بهتر این فریضه الهی دارد. از این رو واحد امور روحانیان با انتخاب و گزینش روحانیان کاروانها و تأیید صلاحیت و یا ردّ آنها نقش مؤثری در فعالیتهای فرهنگی و آموزشی حج ایفا می‌کند.

برنامه‌ریزی امسال برای انتخاب و گزینش روحانیان از چند ماه پس از انجام مراسم حج سال ۷۰ آغاز شد و به صورت جدی و پیگیر برای تقویت آن کوششهایی صورت گرفت و روحانیان مورد نیاز برای هدایت کاروانها تعیین و گزینش شدند.

معیارهای گزینش در چند عنوان خلاصه می‌شود: مدیریت، صلاحیت علمی، صلاحیت اخلاقی، قدرت بیان و آشنایی با مسائل سیاسی. در سال جدید چند اقدام تازه صورت گرفت: اول: بررسی تمام پرونده‌های روحانیانی که در سالهای گذشته اعزام می‌شده‌اند.

این پرونده‌ها در شورای گزینش مطرح می‌شد و مورد ارزیابی قرار

ص: ۲۹

می‌گرفت، ارزیابی بر پایه اصلاعاتی بود که در پرونده هر شخصی ثبت شده است.

علاوه بر آن، آشنایی و نیز شناختی که شورای گزینش از افراد داشت، در تصمیم‌گیری نقش داشته است. همچنین در موارد خاصی از برخی از نهادهای قضائی نیز درباره ارزیابی اشخاص، استمداد می‌شده است.

نظر شورای گزینش بر این بود که نه تنها افراد رده ضعیف را کنار بگذارند بلکه حتی افراد متوسط، برای اعزام معرفی نشوند. زیرا تعداد کسانی که در رتبه بالاتری بودند و صلاحیت بیشتری داشتند فراوا بود، به ویژه در میان روحانیون جدیدی که پیش از این عازم سفر حج نشده بودند. تذکر این امر ضروری است که کنار گذاشتن افراد به معنای دیگری جز عدم توانایی آنان برای مدیریت در امر حج نبوده است. در این میان صلاحیت علمی جایگاه بسیار مهمی در تعیین افراد داشته است.

دوم: اقدام دومی که صورت گرفت ترتیب استفاده از فضلای جوانی بود که پیش از این عازم سفر حج نشده بودند امّا قابلیت‌های بسیار داشتند. بدیهی است این افراد در سال اول به عنوان معین اعزام می‌شوند. سیاست اصولی بعثه مقام معظم رهبری بر این پایه است که در برخی از قسمتها تا سر حد امکان از نیروهای جدید استفاده شود و امتیاز رفتن به این سفر عبادی- سیاسی، برای سالیان متمادی، تنها در اختیار یک گروه خاص قرار نگیرد.

اجرای چنین سیاستی درباره روحانیان بسیار دشوار و با فرصت کم، کاری طاقت فرسا بود. در ثبت نام جدیدی که صورت گرفت حدود یک هزار و پانصد نفر شرکت کردند، از میان این افراد، سیصد و اندی امتیازات لازم را به دست آوردند، مواد امتحانی عبارت بود از تحریر الوسیله و مناسک حضرت امام قدس سره، تاریخ اسلام و شناخت وهابیت. کسانی که در بخش احکام حائز رتبه برتر می‌شدند

ص: ۳۰

سایر اوراق آنان نیز تصحیح می‌شد. قبول شدگان در مصاحبه شرکت می‌کردند تا قدرت بیان آنان و شرح زندگی و خدمات گذشته آنان در انقلاب و جنگ به دست آید. نتیجه آن شد که از بین انتخاب‌شدگان یکصد و پنجاه نفر برای سال ۷۱ به قید قرعه انتخاب شدند. به دیگران قولی برای اعزام داده نشد اما امید است که از آنها در سالهای بعد استفاده شود.

سوم: اقدام سومی که صورت گرفت، کنار گذاشتن افراد از ۶۰ سال به بالا بود که طبعاً به دلیل مشکل سن نمی‌توانستند کارآیی داشته باشند. مگر آنهاییکه محتمل بود از کارآیی برخوردار باشند. به همین روی، به برخی از اعتراضات رسیدگی شد و در هر مورد که تحقیق نشان می‌داد توانایی لازم وجود دارد از آنان استفاده شد.

در ایام حج نیز به انتخاب نماینده مقام معظم رهبری هیأتی انتخاب شد تا به تخلفات احتمالی در این قسمت رسیدگی کند. همه اقدامات در جهت هر چه بهتر انجام شدن حج و رسیدگی وضعیت صورت گرفته است. شرح وظایف روحانیان امسال جزوه کوچکی از طرف معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری تحت عنوان شرح وظایف روحانیان انتشار یافت. در این جزوه چارچوب اقداماتی را که روحانی و معین باید انجام دهند، مشخص شده است. این امر کمک بزرگی بود به سامان یافتن کار روحانی در کاروان و استفاده وی از حداکثر فرصت و امکانات برای تربیت و تعلیم زائران.

وظایف قبل از عزیمت روحانیان عبارت است از: ۱- تعلیم مناسک حج.

ص: ۳۱

۲- تصحیح قرائت و اذکار نماز زائران.

۳- تعلیم تلبیه و دیگر اذکار به زائران و کنترل تلفظ دقیق آنها.

۴- تعلیم مسائل ضروری احکام.

وظایف بعد از عزیمت نیز عبارت است از: ۱- تلاش بیشتر برای یاد دادن مناسک.

۲- همراهی با زائران در اعمال حج. ۳- تشکیل جلسات سخنرانی و دعا در کاروانها.

حل مسائل و مشکلات شرعی و معیّن کردن ساعات مشخص برای این کار.

۵- شکرت دادن مردم در نماز جماعت برادران اهل سنت.

۶- توجیه آنها در زمینه وحدت.

۷- بسیج زائران برای شرکت در جلسات و مراسمی که بعثه برگزار می‌کند. ۸- ابلاغ رهنمودهای بعثه حجاج. ۹- بیان اعمال و آداب حج.

۱۰- تلاش برای بالا بردن سطح معنویت و تقوای زائران. ۱۱- تلاش برای بالا بردن سطح آگاهی دینی و تاریخ اسلام.

۱۲- سخنرانی به تناسب ایام و مکان‌های مختلف.

*** یکی از نکاتی که همه ساله به روحانیان تذکر داده شده، این است که با لباس روحانیت در اماکن ظاهر شوند تا اگر برای کسی مسأله‌ای شرعی پیش آمد مورد

ص: ۳۲

مراجعه قرار گیرنـد. طبعاً از جهات دیگری نیز این امر سودبخش است. یکی از مهمترین مشـکلات، رویارو شدن روحانیان با فتاوای مختلفی است که بایـد در صدد آشـنایی با آن باشـند. در این زمینه هر ساله علاوه بر اقدامات معاونت آموزش بعثه رهبری، بعثه‌های مراجع نیز اقدام به نشـر جزواتی می‌کنند که باید مورد توجه روحانیان قرار گیرد، لزوم هماهنگی بیشتر در نزدیک کردند فتاوا به هم کاملًا محسوس است و در صورتی که چنین اقدامی شدنی باشد باید انجام شود.

از مشـکلاتی که امسـال در مورد روحـانیـان مطرح بود، دیر اعلام شـدن اسـامی برخی از آنان بود و از لحاظ آموزشـی برای حجاج مشکلاتی به وجود آورد. این مسأله به دلیل اقداماتی بود که با تلاش فراوان، برای اصلاح وضعیت جدید صورت می‌گرفت و تا این اواخر به درازا کشید.

نقش اصـلاح‌گر روحانیـان در برخودهـایی که گـاهی میان مأموران سـعودی و برخی از زائران صورت می‌گیرد، بسـیار حائز اهمیت است. این مسـأله هم به آشـنایی بیشتری بـا زبـان عربی نیازمنـد است و هم جرأت و جسـارت می‌خواهـد. دراین‌باره گزارشـهایی در دست است که برخی از روحانیان با وساطت خود توانسـته‌اند از دستگیر شدند بی‌دلیل برخی از حجاج جلوگیری کنند. این وضعیت در کاهش تنشهای احتمالی بسیار مفید و ضرورت توجه بدان برای روحانیان جدی است.

دیدار بعثه مقام معظم رهبری با ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

ص:۳۳

قبل از عزیمت نماینده ولی فقیه حجهٔ الاسلام و المسلمین آقای ری‌شهری به عربستان، در تاریخ ۲۸/ ۲/ ۷۱ ایشان به همراه اعضای شورای هماهنگی بعثه و سرپرست سازمان حج با ریاست محترم جمهوری اسلامی آقای هاشمی رفسنجانی دیدار و گفتگو کردند که خلاصه این دیدار در اینجا ذکر می‌شود: در آغاز جناب حجهٔ الاسلام و المسلمین ری‌شهری ضمن سخنان کوتاهی گفتند: «با توجه به اهدافی که نظام از حج دارد نخستین مسأله‌ای که توجه را جلب می‌کند این است که به صورت کوتاه مدت و موسمی نمی‌توان با حج روبرو شود و نیاز به برنامه ریزی بلند مدت دارد. متأسفانه در گذشته این مسأله مورد توجه نبود و سوابقی در رابطه با عملکرد بلند مدت موجود نیست و سال گذشته نیز زمان برای برنامه‌ریزی بلند مدت کافی نبود، لیکن در سال جاری ابتدا سمیناری تشکیل و از صاحبنظران خواسته شد نظرهای خود را ارائه کنند و پس از این مرحله برنامه‌ریزی انجام گرفت که دو محور اصلی آن: یکی گزینش نیروهایی بود که دارای توانایی مناسب و صلاحیت‌های لازم باشند و دیگر:

تهیه کتاب حج و سایر کتب مورد نیاز حجاج بود».

ایشان در قسمت دیگری از سخنان خود اظهار کردند: در حال حاضر ما چند مشکل اساسی دارم که عبارتند از: باید نوبت بندی شو و هرکس بداند در چه سالی اعزام می‌شود.

ص: ۳۴

۲- به علت اختلاف فتاوی، اگر فتواهای امام محور نباشد حج که باید محور وحد باشد خود باعث تفرقه خواهد شد. در این زمنیه از طریق شورای استفتاء مسایل مورد نظر را جمع‌آوری کرده‌ایم تا از مقام معظم رهبری کسب نظر نماییم.

۳- محل قربانگاه که قربانی حجاج از بین می‌رود.

در ادامه آقای دکتر پورنجاتی گزارشی از اقدامات انجام شده و برنامه‌ریزی‌ها را ارائه و ضمن آن به نکات ذیل اشاره نمودند: ۱- تفکیک سازمان حج و زیارت از اوقاف و تشکیل شورایعالی سیاستگذاری حج.

۲- اقدامات انجام شده در زمینه آموزش و تحقیقات و نیروی انسانی. در این مورد اشاره کردند: طی ارزیابی انجام شده، ۷۰ درصد به نتایج مورد نظر رسیده‌ایم.

۳- تشکیل دفتر امور خبرنگاران و هماهنگی با آنان به صورت متمرکز در ایام حج در بعثه از طریق دفتر.

۴- گسترش و توسعه برنامه‌های آموزشی از طریق صدا و سیما.

۵- برنامه‌ریزی جهت ارتباطات رسمی و گسترش آن در ایام حج.

۶- استفاده از نیروهای متخصص و مجرب.

۷- کیفیت بخشیدن به کار و کم کردن نیرو.

ایشان در پایان سخنان خود عنوان نمودند: ما حج را از جهات مختلف روشن می‌بینیم و مسأله خاصی دیده نمی‌شود.

بنا را بر حج سال قبل گذاشته‌ایم و از

ص: ۳۵

مسؤولان سیاسی کشور درخواست می‌کنیم براساس برنامه حج سال ۷۰ ما را کمک نمایند.

سپس آقای رضائی گزارشی از امور اجرائی مربوط به حج، ارائه و ضمن آن عنوان کردند: ۱- کارهای انجام شده توسط بعثه در سال گذشته و بخصوص در سال جاری از نظم قابل توجهی برخودار است و در امور اجرائی ما را مساعدت قابل توجه نموده‌اند.

۲- همه ارگانهای دست‌اندرکار امور حج (۱۶ ارگان) بسیار خوب همکاری کرده‌اند.

۳- مشکلات ارزی سازمان با کمک بانک مرکزی تا حدودی رفع شده است.

۴- زائران در خصوص سیاستهای گمرک توجیه شده‌اند.

۵- مسیر انتخاب مدیران گروه همچنین کم کردن حجم نیروهای ستادی (تا حدود یک سوّم) و بالا- بردن کیفیت کار از طریق آموزشهای بلند مدت، از اقدامات دیگر امسال است.

۶- انتقال اسناد فیشهای تشرف برای فراهم نمودن زمینه جهت تشرف افرادی که توانایی مالی دارند، آزاد اعلام شده است.

آقای رضائی در پایان سخنان خود به این نکته اشاره نمودند که وزیر حج عربستان از برنامه‌ها و روش‌اجراء حج ایران تشکر و اعلام کرده است: «شما دنبال کار زائران خو هستید ولی کشورهای دیگر به این مسائل توجه کافی ندارند». سپس رئیس جمهور از علت عدم پرواز مستقیم حجاج به مدینه سؤال کردند که مشکل مربوط به آن توضیح داده شده و ایشان گفتند: این قابل حل

ص: ۳۶

است و ما مسأله را می‌توانیم پیگیری کنیم.

در ادامه مشکل بازرسی مسافران توسط سپاه و گمرک عنوان شد که آقای هاشمی فرمودند: براساس مصوبه شورای امنیت ملی باید تنها یک ارگان بازدید نماید.

در پایان آقای هاشمی رفسنجانی طی سخنان کوتاهی فرمودند: من واقعاً خوشحال شدم که شما برنامه‌های بلند مدت و عمیقی دارید. در مورد مسایل سیاسی همانگونه که دکتر پورنجاتی گفتند ما نظرمان همان حفظ دستاوردهای سال گذشته است و از طرف عربستان هم مخالفتی دیده نمی‌شود.

و مسأله قرانی هم سعی شود در سال جاری حل شود. در مورد اختلاف فتاوی مرا مطلع نمایید اگر کاری لازم است انجام دهم. روحانیان کاروانها هم مسأله مهمی است و نباید احساس منفی در بین باشد. اگر کاری شود که این احساس نباشد خیلی خوب است. اینجا یک محل کار روحانی است که نباید احساس تبعیض و ناعدالتی شود و یقیناً رهبری هم حمایت خواهد کرد.

مسأله آزاد کردن انتقال فیش هم کار خوبی است، من از همه آقایان تشکر می‌کنم و در خدمت شما هستم. شما سعی کنید حج را ابراهیمی برگزار نمایید.

فصل دوم: راویان حضور

بعثه مقام معظم رهبری و آغاز به کار رسمی آن

ص:۳۷

ص:۳۸

ص:۳۹

بعثه مقام معظم رهبری که مسؤلیت هـدایت و راهنمایی زائران خانه خـدا را در همه ابعاد به عهده دارد، یکی از نهادهای مهم کشور و دارای وظائف خطیر و بسـیار گسترده‌ای است. برگزاری حج با خصوصیات فعلی از لحاظ تنوع و گستردگی چه در ابعاد اجرائی و چه در امور فرهنگی و سیاسـی (داخلی و بین المللی) شایـد در مقـایسه بـا هر فعـالیتی، نمونه‌ای منحصـر به فرد باشـد به خصوص که فعالیتهای آن باید در یک زمان محدود و در شرایط یک کشور بیگانه انجام شود. در این بخش گوشه ای از فعالیتهای عمده بعثه را در موسم حج سال ۷۱ بر می‌شماریم.

ص: ۴۰

محل بعثه در سال ۷۱ محل بعثه در مدینه منوره هتل الدخیل واقع در تقاطع خیابان ستین و عبدالعزیزبود.

این هتل در طول سال گذشته در اجاره سازمان حج بوده است و تعدادی از مسافران عمره در آن اسکان داده می‌شدند. در ایام حج این هتل مرکز استقرار نماینده ولی فقیه و تشکیلات بعثه و نیز خوابگاه تعداد زیادی از کارکنان ستاد حج بود. همچنین در این هتل میهمانان و مدعوین بعثه از ایران و خارج از ایران مستقر بودند. این افراد که تعداد آناها بالغ بر ۷۰ نفر می‌شد عمدةً از شخصیتهای سرشناس علمی و فرهنگی داخل و خارج از کشور و به عنوان پشتوانه‌های علمی و دینی بعثه دعوت شده بودند. کار اداری بعثه از تاریخ ۲۷/ ۲/ ۷۰ آغاز شد و طی چند روز تمام واحدهای مربوط استقرار یافتند ولی شروع رسمی کار بعثه از زمانی بود که نماینده ولی فقیه حضرت حجة الاسلام و المسلمین آقای ری‌شهری وارد مدینه و در محل بعثه مستقر شدند.

مراسم استقبال از نماینده ولی فقه (۱/ ۳/ ۷۱)

شش روز پس از شروع پروازهای حج، حجة الاسلام و المسلمین محمدی ری‌شهری سرپرست حجاج ایرانی، در میان استقبال پرشکوه علماء، روحانیان، مسؤولان بعثه و ستاد و جمع کثیری از زائران، در محل بعثه مقام معظم رهبری استقرار یافتند. ابتدا قرار بود ایشان صحب وارد مدینه شوند اما به دلیل برخی از مشکلات، ورود ایشان به عصر موکول شد. با این حال، تعداد زیادی از حجاج ایرانی از ساعت ۱۶ بعد از ظهر، با وجود آفتاب سوزان، پایاده از محل کاروانهای خود به سمت بعثه حرکت کردند و در زیر آفتاب به انتظار ایشان نشستند. مأموران دولت سعودی که یکباره با این اجتماع روبرو شده و از ن به وحشت افتاده بودند در

ص: ۴۱

عکس فاصله نیم ساعت نزدیک به هفتصد تا هزار نفر از نیروهای ضد شورش خود را به محل انتقال دادند و اطراف استقبال کنندگان را در سه صف فشرده محاصره کردند و تنها محدوده کوچکی را برای رفت و آمد بازگذاشتند. در چنین فضای دلهره آمیزی، نماینده ولی فقیه وارد شدند و به جمع مردم پیوتند.

لازم به یادآوری است که مأموران سعودی نیم ساعت قبل از ورود ایشان تمام بلندگوهایی را که در اطراف بعثه تعبیه شده بود، پایین کشیده بودند اما به

ص: ۴۲

عکس همت برادران، یک سیستم صوتی محدود مجدداً احداث گردید. استقبال کنندگان با شعارهای صل علی محمد- نایب رهبر آمد به ایشان خوش آمد گفتند.

با توجه به کمی فرصت تا مغرب، ابتدا آیاتی چند از قرآن تلاوت شد، آنگاه ایشان طی سخنانی خطاب به زائران گفتند: من به نمایندگی از طرف رهبر معظم انقلاب حضرت آیت اللّه خامنه‌ای از احساسات پر شور و گرم و صمیمانه شما زائران خانه خدا جداً تشکر می‌کنم. احساسات شما نشانگر علاقه و عشق شما به معظم له و همچنین بیانگر عشق و ارادت شما به اسلام و انقلاب اسلامی است.

ص: ۴۳

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی در ادامه سخنان خود اظهار داشت: امیدواریم در این فرصت گرانبهایی که به دست آمده است، و با توجه به تفاهم و همکاری خوبی که دولت عربستان خواهد داشت بتوانیم براساس مبانی فقهی خود بهتر از سال‌های گذشته اهداف حج ابراهیمی را تحقق بخشیم. وی افزود: انتظار روح مطهر حضرت رسول اللّه صلی الله علیه و آله و روح امام عزیز و نیز انتظار مقام معظم رهبری از حجاج ایرانی آنست که نمونه باشند. زائران ایرانی در نمازهای جماعت شرکت کنند و از فرصت به دست آمده نهایت بهره را ببرند. چه بسا که این فرصت در عمر هرکس فقط یکبار بدست آید. شما زائران در کنار مرقد حضرت رسول صلی الله علیه و آله هستید، پس ادب حضور را رعایت کنید. در تمامی مراسمی که در پیش است حضور را رعایت کنید. در تمامی مراسمی که در پیش است نظم، انضباط باید کاملًا رعایت شود. براساس نظم است که می‌توان به همه اهداف حج رسید و انتظارهای روح پاک امام و رهبر معظم انقلاب را برآورده ساخت.

ایشان در ادامه صحبت افزودند: پیام انقلاب و جمهوری اسلامی، پیام وحدت، مودت، محبت و یگانگی با تمام مسلمانان جهان در پناه پرچم توحید است و این وحدت باید به نحو احسن در ایام حج نشان داده شود. زائران ایرانی باید از هر عملی که موجب اختلاف شود پرهیز کنند.

ص: ۴۴

لازم به یادآوری است که پزشکان، پرستاران، کارکنان و بیماران بیمارستان مدینه منوره واقع در روبروی بعثه مقام معظم رهبری از پشت پنجره‌ها و مشتاقانه و کنجکاوانه ناظر و شاهد برگزاری مراسم استقبال بودند. همچنین در جمع استقبال کنندگان گروه کثیری از خواهران حضور داشتند.

در پایان مراسم، حاضران برای ادای فریضه نماز در گروههای منظم به سوی مسجد النبی صلی الله علیه و آله رهسپار شدند.

دیدارهای عمومی

یکی از برنامه‌های جالب و مفید امسال دیدارهایی بود که زائران ایرانی هر روز به طور منظم و گروهی با نماینده مقام رهبری و سرپرست حجاج ایرانی عکس

ص: ۴۵

عکس در محل بعثه داشتند. این برنامه که در طول ایام حج در مدینه و مکه ادامه داشت با برنامه‌ریزی منظم انجام می گرفت. این مراسم در مدینه هر روز بعد ازظهرها با حضور صدها نفر و در قالب چندین کاروان در محل بعثه و با حضور حجهٔ الاسلام و المسلمین آقای ری‌شهری تشکیل می‌شد و با قرائت قرآن توسط یکی از قاریان برجسته ایرانی آغاز و با مدّاحی یکی از مدّاحان و سخنرانی یکی از علما و شخصیتهای میهمان بعثه ادامه می‌یافت و در خاتمه، زائران با نماینده ولی فقیه در حج دیدار و مصافحه می کردند.

همین برنامه در مکه مکرّمه هرشب در محل اجتماعات بعثه برگزار می گردید، این برنامه که با این وسعت در سالهای گذشته وجود نداشت، تأثیر بسزایی در انتقال دیدگاههای فرهنگی و سیاسی نظام به زائران داشته است و

ص: ۴۶

عکس در طول این مدت بیش از پانصد کاروان و جمعیتی بالغ بر پنجاه هزار نفر طی این مراسم دیدار داشتند.

دیدارهای خصوصی

علاوه بر دیدارهای عمومی با زائران، حضرت حجهٔ الاسلام و المسلمین ری‌شهری ملاقاتهای متعددی با شخصیتها، علماء و گروههای مختلف ایرانی و غیر ایرانی داشتند. در این ملاقاتها دیدگاههای جمهوری اسلامی در مسائل گوناگون علمی، فقهی و سیاسی و اجتماعی و گرفتاریها و مشکلات مسلمانان در کشورهای دیگر مطرح می‌شد و این تبادل افکار هم برای ملاقات کنندگان و هم برای بعثه مقام

ص: ۴۷

معظم رهبری فوایـد زیـادی را دربرداشت، در اینجا فهرست وار مهمترین این ملاقاتها اشاره می‌کنیم: ۱- دیدار رهبر شیعیان پاکستان علامه سـید ساجد علی نقوی رهبر شـیعیان پاکسـتان، در محل بعثه در مدینه منّوره، با حجهٔ الاسـلام و المسلمین محمدی ری شهری دیـدار و گزارشـی از اوضاع سیاسـی این کشور و وضـعیت پاکسـتان ارائه کرد. آقای ری‌شـهری نیز لزوم حفظ وحدت بین مسـلمین جهان خاصه مسـلمانان پاکسـتان را مورد تأکیـد قرار داد و نقش علامه سـید ساجـد نقوی را در جهت اتحاد و یکپارچگی مسـلمانان پاکسـتان، مهم توصیف کرد. ۲- دیـدار کارکنان و اعضاء دفتر بعثه (۳/ ۳/ ۷۱) در دیـدار بـا همه کارکنان و اعضاء بعثه مقام معظم رهبری؛ نماینـده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی سـخنان مبسوطی ایراد کردند که به لحاظ اهمیّت بخشـهایی از آن را در اینجـا نقل می‌کنیم: نکته‌ای که لازم است همه زائران قبر مطهر رسول اللَّه و قبور ائمه اطهار و فاطمه زهرا علیهم الصـلاهٔ والسـلام، در نظر داشـته باشـند، رعـایت ادب حضور در این امـاکن متبرکه است. مـا که اعتقـاد به زنـده بودن رسول اللَّه و ائمه اطهـار داریم و نیز پـذیرفته‌ایم که در حضور حق تعالی هستیم در این مکان‌های مبارک بیش از هر مکان دیگر بایـد ادب حضور را رعایت کنیم. یعنی در همه حرکات و کارهایی که داریم، خودمان را در محضر

ص: ۴۸

رسول اللَّه ببینیم، خودمان را در محضر فاطمه زهرا و بالاتر از همه خودمان را در حضور خدا بدانیم.

این مهمترین مساله‌ای است که بایـد همه به آن توجه داشـته باشـند و هرکه مسؤولیتش بالاتر است بایـد ادب حضور را بیشتر رعایت کند. مبادا خدای نخواسته کلمه‌ای گفته یا حرکتی انجام شود که موجب ناراحتی روح رسول اللَّه شود.

انتظار رسول اللَّه و ائمه اطهار از بعثه مقام معظم رهبری بیش از سایر زائران است چون این بعثه باید هادی و راهنمای زائران باشد. همه مـا بایـد مواظب خودمـان باشیم چه بسا یـک حرکت ناروا و نادرست باعث سـلب توفیق تا پایان اعمال باشـد. گناه یک کلمه دروغ، یـک کلمه غیبت در این مکـان مقـدس، بسیار تفـاوت دارد بـا امـاکن دیگر. همان طور که ثواب در این مکان اجر مضاعف دارد. گنـاه نیز عقـاب مضـاعف دارد. شـما بایـد بدانیـد در چه مکان و در چه زمانی کار می‌کنیـد. کار اینجا با کار در ایران تفاوت ماهوی دارد. برادران تلاش زیادی می‌کننـد ولی هرچه کار کنیم، کم کرده‌ایم و مهمتر از آن این است که بـدانیم چگونه کار کنیم. ما باید آنطور که شایسـته نماینده جمهوری اسـلامی است عمل نماییم. در فرصـتهایی که در این فضای معنوی به دست می‌آورید از ارتباط با خدا غفلت نکنید و ساعت خاصی برای عبادت خود قرار دهید. و دائماً باید مراقب حال و نفس خود باشیم که شیطان ما را فریب ندهد.

خدا انشاء اللَّه به همه ما توفیق دهد که هم در کار خود و هم در عبادت موفق باشیم.

ص: ۴۹

۳- دیدار سربازرس‌های حج (۴/ ۳/ ۷۱) سربازرس‌های حج که وظیفه ایجاد هماهنگی در نظارت برکاروانهای حج را به عهده دارند با حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری دیدار کردند و تذکرات لازم در زمینه فعالیتها به آنها داده شد.

۴- دیدار روحانیان کاروانها (۵/ ۳/ ۷۱) روحانیان همه کاروانها با نماینده محترم ولی فقیه در محل بعثه دیدار کردند. ایشان در این دیدار سخنان مبسوطی ایراد کرد. وی در بخشی از سخنان خود گفت:

ابتدا لازم می‌دانم از همه برادران عزیز روحانی که مسؤولیت هدایت و آموش زائران خانه خدا را دارند جداً تشکر کنم. بدیهی است مسؤولیت شما عزیزان بسیار سنگین است و برای اینکه این مسؤولیت صحیح و کامل انجام شود فرصت و توان زیادی از شما مصرف می‌شود و من دعا می‌کنم خداوند متعال به همه شما توفیق دهد آن طور که خودش می‌خواهد و مورد رضایت امیرالحاج واقعی ولی عصر علیه السلام هست عمل کنید و عمل نماییم. مسأله مهمی که لازم است خدمت شما عزیزان در این جلسه مطرح شود، مسأله برگزاری مراسم یادبود حضرت امام (ره) می‌باشد. تصمیم گرفته‌ایم اگر خدا عنایت کند به دلیل حقی که امام بر حج و حجاج ایرانی دارد هر سال مراسمی به یاد امام در مدینه منوره برگزار شود.

ص: ۵۰

۵- دیـدار وزیر حج و اوقاف عربسـتان با نماینده ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی (۷/ ۳/ ۷۱) عبـدالواسع عبدالوهّاب وزیر حج و اوقـاف عربسـتان، به همراه قـائم مقـام خود و دو تن از مسؤولان عربسـتان، با نماینـده محترم ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی، در مدینه دیدار و گفتگو کرد. ابتدا وزیر حجّ عربسـتان اظهار داشت: خوشوقتم که از طرف خود و پادشاه، حضور مشاهد مشـرّفه خوش آمد بگویم. امیدوارم موسم حج با صلح و صفا به پایان برسد.

وی افزود: سال گذشـته ما خوشوقت شدیم از اینکه روابط مجدداً برقرار شد و برادران حجّاج ایرانی تشریف آوردند و روابط خوب شـد. مـا نمی‌توانیم بگوییم طرف ایرانی پای‌بنـد نبود. بلکه پای بنـد بود و خیلی خوب بود و من آمـده‌ام که تمایل پادشاه را به شـما ابلاغ کنم: ایشان گفتند خوشبختانه روابط بین ایران و عربستان روز به روز بهتر می‌شود بویژه از لحاظ سیاسی و اقتصادی، روابط رو به بهبودی است.

وزیر حـجّ عربسـتان افزود: برخورد ما با برادران ایرانی چه در زمینه مسائل مذهبی که به عهده شـماست و چه در مسائل اداری که به عـده آقـای رضـائی اسـت؛ خـوب اسـت و مـا احـترام بخصوصـی برای آن قائـل هسـتیم. حـجّاج ایرانی در نزد مـا، از امتیـاز خاصّ‌ی برخوردارند.

ص: ۵۱

وی گفت: پیام مقام معظم رهبری که به برادران شیعه و ایرانیان سفارش کرده‌اند که با برادران اهل سنّت همسویی داشته باشند؛ بسیار با درایت و حکیمانه بوده است و حقیقه اصطکاک بین شیعه و سنّی را کاهش می‌دهد و این حتمی است و شما هم می‌دانید.

پس از سخنان وزیر حج عربستان، نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج اظهار داشتند: بحمداللَّه روابط ایران و دولت سعودی در شرایط خوبی است و امیدوارم که در آینده بهتر بشود. همه تلاش ما در سال گذشته و امسال این بوده و هست که دو نکته حفظ شود: اوّل اینکه مراسم حج ما براساس فقه ما در یک حدّاقل قابل قبول برای مردم ما و برای دولت ما باشد.

نکته دوم اینکه ما در کشور شما کاری نکنیم که روابط ما صدمه ببیند.

حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری افزودند: مراسمی که ما داریم مانند بزرگداشت رحلت حضرت امام (ره) یا دعای کمیل که شبهای جمعه می‌خوانیم و امشب هم می‌روند و می‌خوانند؛ سیاسی نیست و مراسم اصلی ما که مراسم بائت است و در مکّه مکرمه انجام می‌شود از نظر فقه ما، رکن حجّ ماست لذا در مقابل بعثه در سال گذشته انجام دادیم و این یک واجب شرعی است. به نظر ما توافق نامه بر این شکل عمل شد و امسال هم عمل می‌شود، آن چیزی که سبب می‌شود که مردم ما حسّاسیت نشان دهند این است که پلیس ضد شورش به

ص: ۵۲

آنها نزدیک و باعث عکس العمل شونـد. در ورود من به مـدینه با این مشـکل مواجه بودیم و ما مردم را کنترل کردیم و من میهمان شما بودم و این درست نبود که با کلاه و سپر و لباس بیائید و جای گله هست.

مطلب دیگر که لازم است بگویم آن چیزی است که سال گذشـته در ملاقات با ملك راجع به ساختمان بقیع مطرح شـده بود، ملك هم گفته بودنـد مـا برای اینجـا برنـامه داریم و از طریق وزیر حـج مسأله را بـا شـما در میـان خواهیم گـذاشت. مردم مـا علاقه دارند ساختمان بقیع که مـدفن مفاخر اسـلام از جمله اولاد پیامبر صـلی الله علیه و آله است که به صورت آبرومنـد ساخته شود و حاضـرند همه مخارج آنرا پرداخت کنند و آقای هاشمی رفسنجانی نیز بر این نکته تأکید دارند.

سپس نماینـده ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی با تأکیـد بر اینکه مراسم برائت همچون سال گذشـته انجام خواهد شد و در دعای کمیل نیز هیچگونه سـخن مشـکل آفرین وجود ندارد اطمینان داد که از سوی زائران ایرانی حرکتی که موجب تشنج و اختلاف شود انجام نخواهد گرفت. سپس چند جلد کتاب دعا و آداب حرمین که دعای کمیل هم در آن چاپ شده بود به میهمانان هدیه شد، در پایان توسط مترجم توضیح داده شد که نماینده محترم ولی فقیه و امیرالحاج بیش از ۵۰ اثر تألیف کرده و حافظ کل قرآن می‌باشند.

۶- دیدار جمعی از بسـیجیان زائر با سرپرست حجاج (۸/ ۳/ ۷۱) در این دیـدار که در محل بعثه مقام معظم رهبری انجام شد، ایشان طی سـخنانی ضـمن ارج نهادن به مقام شامخ بسیجیان و رشادتهای آنان در جبهه‌های نبرد حق علیه باطل، در زمینه فیض بردن هرچه بیشتر از اماکن مقدّسه

ص: ۵۳

در مهبط وحی (مکه و مدینه) اظهار داشت:

در مقام دعا و نیایش، از مکتب دعای حضرت سجاد علیه السلام بیاموزیم که که خواسته‌های ما چیزهای شخصی و جزئی نباشد حضرت سجاد علیه السلام در دعای خود در صحیفه می‌فرماید:

«خدایا درهای گناه و معصیت را در دل من ببند و قلب و دل مرا محل توجه و یاد خودت قرار بده!» ۷- دیدار تعدادی از زائران جزائر کومور با سرپرست حجاج ایرانی (۱۰/ ۳/ ۷۱) بر اساس خبر منتشر شده در «نشریه زائر» (۱) مورخ ۱۰/ ۳/ ۷۱: یکی از زائران خانه خدا از جزائر کومور پس از این دیدار در گفتگویی با خبرنگار این نشریه گفت: دولت جمهوری اسلامی ایران با کشور ما روابط سیاسی دارد و بهتر است در راستای روابط سیاسی، به فعالیتهای فرهنگی و مذهبی و اعزام مبلغ برای مسلمانان آنجا بپردازند.

وی افزود: مسلمانان جزائر کومور از کمبود کتب اعتقادی و مذهبی شکایت دارند در حالی که فعالیتهای مسیحیان در آن کشور به حدی زیاد است که تعدادی از مسلمانان را مسیحی کرده‌اند.

کومور بین تانزانیا و ماداگاسکار در اقیانوس هند قرار دارد، و از موقعیت جغرافیایی و استراتژیکی خوبی برخوردار است. کومور قبلًا مستعمره فرانسه بود، در حال حاضر کشور کوچک مستقلی است.

۱- در مورد این نشریه، در صفحه‌های بعد سخن خواهیم گفت.

ص: ۵۴

۸- دیـدار حجاج بوسـنی هرزگوین با نماینده ولی فقیه (۱۰/ ۳/ ۷۱) جمعی از جوانـان بوسـنی هرزگوین که از طریق آلمـان به حج آمده بودند، با نماینده مقام معظم رهبری دیدار کردند. ابتدا گزارش جامعی از جنایات صـربها نسـبت به مسلمانان بوسنی هرزگوین به اطلاع سرپرست حجاج ایرانی رسید. سپس جناب آقای ری‌شهری طی سخنانی در مورد توجه خاص ایران اسلامی به مسلمانان در فلسـطین، و در جمهوریهـای تـازه اسـتقلال یـافته آسـیای مرکزی و ... گفت: مقامـات ایرانی توجه عمیقی به مردم بوسـنی هرزگوین دارند و تمام تلاش خود را جهت پایان دادن به تجاوزهای صربها بکار بسته‌اند.

۹- جمعی از علمـاء آذربایجـان (شـوروی سـابق) بـا نماینـده ولی فقیـه حجهٔ الاســلام و المسـلمین آقـای ری شـهری دیـدار کردند (چهارشنبه ۱۳/ ۳/ ۷۱) ۱۰- ملاقـات فرزنـد آیـهٔ العظمی اراکی بـا سـرپرست حجاج ایرانی (۱۵/ ۳/ ۷۱) حضـرت حجهٔ الاسـلام و المسلمین مصلحی (فرزند حضرت آیهٔ اللّه العظمی اراکی) همراه حجج الاسلام قرهی و خرازی با سرپرست حجاج دیدار کردند.

در این ملاقات حجهٔ الاسـلام مصـلحی با اعلام نظرهای حضـرت آیـهٔ اللّه اراکی پیرامون محل ذبـح قربانی حجاج با عنایت به اینکه انجام بعضـی از اعمال مانند طواف مسـتحبی، حضور در حجر اسـماعیل و ... عمل واجب افراد دیگر را مشـکل می‌کند، درخواسـت کردنـد نماینـده محترم ولی فقیه به زائران تـذکر دهنـد: از انجـام اعمـال مسـتحب که مزاحم انجـام تکلیف واجب دیگران می‌شود، خودداری نمایند.

ص: ۵۵

۱۱- دیدار اعضای دفتر بعثه مقام معظم رهبری با نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی یک روز پس از پایان مراسم شکوهمند برائت از مشرکان، اعضای دفتر بعثه مقام معظم رهبری با سرپرست حجاج ایرانی دیدار کردند. ایشان طی سخنان کوتاهی ضمن بیان مسؤولیتهـای سـنگین بعثه مقـام رهبری به ویژه اعضـاء دفتر اظهار داشـتند: در این بعثه که بخشـی از تشـکیلات مربوط به مقام معظم رهبری است و مسائـل مسـتقیماً بـا ولاـیت فقیه ارتباط دارد، خوبی‌ها مضاعف، تلاشـها مضاعف و پاداش‌ها هم مضاعف است، پس انتظـار آنست که توش و توانی به کار گرفته شود که چهره کار و چهره دفتر و چهره بعثه آنگونه که خداونـد می‌خواهـد و نیز مورد رضایت مقام رهبری است، حفظ شود.

امسال کارهای دفتر نسبت به سال گذشته از قوت بیشتری برخوردار بود و مشکلات سال پیش وجود نداشت و امیدواریم خداوند به همه عزیزان پـاداش مضـاعف عنـایت فرمایـد. البته این به معنـای پایـان کـار نیست و بایـد کارها با همان تلاش و انرژی که تا کنون وجود داشـته است ادامه یـابت و کـار دفتر همچنـان تـا پایان به قوت خود باقی است و از خداونـد اسـتمداد می‌کنیم کمک کنـد که بتوانیم آبروی رهبری و نظام را حفظ کنیم.

نماینده ولی فقیه در پایان سخنان خود فرمودند: فراموش نکنیم که در روزهای عرفه و در ایام تشریق از این فضای نورانی و معنوی و روحانی استفاده کنیم. هنر ما این است که هم کارمان را بطرز احسن و اکمل انجام دهیم و هم از این فضا استفاده معنوی کنیم.

ص: ۵۶

۱۲- دیـدار اعضاء واحد کتاب حج (۱۸/ ۳/ ۷۱) شورای تنظیم کتاب حـج سال ۷۱ با نماینـده ولی فقیه دیدار کردند. ایشان پس از استماع گزارش کـار شـورا ضـمن بیـان تـذکراتی فرمودنـد: جوّ حـاکم بر کتـاب بایـد جوّ فرهنگی باشـد گرچه ذکر امور اجرائی و خـدماتی هم لازم است ولی همه امور رفاهی مقـدمه اجرائیی و خدماتی هم لازم است ولی همه امور رفاهی مقدمه است برای انجام مناسک حج و بهره‌گیری از فضای معنوی و عرفانی آن و دستیابی به مقاصد اجتماعی و سیاسـی و فرهنگی و حج و لذا سعی شود با قلمی شیوا فضای معنوی و واقعیتهای موجود در این مکان‌های شریف به گونه‌ای ترسیم و به خوانندگان انتقال یابد.

۱۳- ملاقـات اعضـاء بعثه حضـرت آیـهٔ اللّه العظمی گلپایگـانی با نماینـده مقام معظم رهبری (۱۸/ ۳/ ۷۱) اعضاء و نماینـدگان بعثه حضـرت آیـهٔ اللّه العظمی گلپایگانی در دیدار با حجهٔ الاسـلام و المسـلمین محمدی ری‌شـهری نماینده محترم ولی فقیه و سرپرسـت حجاج ایرانی، گزارشی از فعالیتهای این بعثه را به اطلاع ایشان رساندند.

در این دیـدار که حجـهٔ الاسـلام و المسـلمین سـید جـواد گلپایگـانی فرزنـد حضـرت آیـهٔ اللّه العظمی گلپایگـانی نیز حضور داشت، گزارشـی از مراجعات زائران به بعثه ایشان، به اطلاع نماینده ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی رسـید و ایشان موفقیت اعضای بعثه حضرت آیهٔ اللّه العظمی گلپایگانی در انجام مراسم حج را از خداوند بزرگ مسألت کردند.

ص: ۵۷

۱۴- دیـدار رئیس نهضت انقلاب اسـلامی کشـمیر و امام جمعه سـرینگر (۱۹/ ۳/ ۷۱) جمعی از علمـاء و مجاهـدان کشـمیر همراه با رئیس نهضت انقلاب اسلامی کشمیر با نماینده مقام رهبری و سرپرست حجاج دیدار کردند.

۱۵- دیـدار علمای اهل سـنت با نماینده محترم ولی فقیه و سـرپرست حجاج (۲۴/ ۳/ ۷۱) در این دیدار که مسؤول واحد اهل سنّت میهمان بعثه، حضور داشـتند نماینـده ولی فقیه و سـرپرست حجاج طی سـخنانی فرمودند: لازم می دانم از حسن مدیریت واحد اهل سنت و همه برادران که در این واحـد خـدمت کردهانـد و همه علماء و دانشـمندان و عزیزان اهل سـنت که افتخار دادند و ما در بعثه مقـام معظم رهبری در خـدمتشان بودیم تشـکر کنم. بحمـداللّٰه امسـال مـا به نحو چشـمگیری نسـبت به سالهای قبل پیشـرفت داشتیم، پیشـرفت کار کاملًا محسوس است. هدف همه این تلاشـها تحقق وحد جامعه اسـلامی است و این آرزوی هر مسلمان معتقد به مبانی اسـلامی و هر مسـلمان هوشـیار است. اگر کسـی به این هـدف نیندیشـد یا انسان جاهلی است که نمی‌فهمـد در دنیا چه می گـذرد و دشمنان اسلام چه می‌خواهند بکنند یا اعتقاد به اسلام ندارد یعنی دروغ می گوید. و گرنه نمی‌توان گفت انسان معتقد به اسلام باشد، آرزو داشـته باشد که اسـلام در جامعه پیاده شود و هوشیار باشد و بداند که توطئه دشمنان اسلام چیست در عین حال بگوید ما باید در برابر هم صف آرایی کنیم و اختلافات مذهبی را تبدیل به اختلافات فرقه‌ای و سیاسی بکنیم یعنی هم برای

ص: ۵۸

خودمان مشکل درست می‌کنیم، هم برای جهان اسلام. جمهوری اسلامی از این حرکت هدفی ندارد جز اینکه اسلام پیاده شود. البته دشمنان، مسائل زیادی را مطرح می‌کنند و برای اینکه به اهداف خودشان برسند همه تلاش خود را صرف این کار می‌کنند که جمهوری اسلامی را چیز ترسناکی معرفی کنند ولی بحمداللّه در شرایط فعلی جهان، این مسائل خریدار ندارد.

در همه جای دنیا علمای اسلامی و مسلمانان هوشیار شده‌اند. امیدوارم انشاء اللّه این حرکت برای سالهای آینده قوی‌تر بشود و برادرانی که در خدمتشان هستیم سفیران بسیار قوی و کارآیی باشند برای رساندن ندای وحدت و هماهنگی و همدلی در تحقق اهداف اسلامی.

حدود ۲۵ سال قبل یکی از دانشجویان در مقاله‌ای به عنوان رساله پایان تحصیلی خود، نوشته بود: اگر اسلام در منطه زنده شود برای دول غربی و کشورهای ابر قدرت همان خطری را دارد که در صدر اسلام برای ایران و رم داشت. این واقعیت را دشمن درک کرده و ما هم باید بدان توجه کنیم. به خصوص علمای اسلام به این نکته باید توجه داشته باشند، چون مردم تابع علما هستند. اگر ما صحیح حرکت نکنیم گناه آنها هم به گردن ما خواهد بود. ما باید دست به دست هم بدهیم و با این توطئه دشمن مقابله کنیم. بهترین جای این کار همین مکه، در کنار خانه خدا و حرم رسول اللّه صلی الله علیه و آله است که با برنامه‌های قوی انجام شده و انجام خواهد شد. امیدوارم مرکزی باشد برای وحدت و نزدیک شدن اذهان، انشاء اللّه ملاقات با علماء هم از اهدام مهم ماست. اگر علمای کشورهای اسلامی به هم نزدیک شوند و اگر نشست و برخاست‌های علمی و دوستانه باشد و از اینجا دعوت شوند به ایران و بالعکس و حتی از همه کشورهای اسلامی؛ خیلی خوب خواهد بود. اگر بتوانیم علماء را به هم نزدیک کنیم مردم به

ص: ۵۹

راحتی قبول می‌کنند. اگر ده عالم را به هم نزدیک کنیم و با هم وحدت داشته باشند دهها هزار انسان را به هم نزدیک کرده‌ایم و این کار اساسی است.

۱۶- دیدار قاریان قرآن با نماینده ولی فقیه (۲۵/ ۳/ ۷۱) قاریان و حافظان قرآن کریم که در حج سال ۷۱ با بعثه مقام رهبری همکاری داشته‌اند، با سرپرست حجاج ایرانی ملاقات کردند. در این دیدار ابتدا طی گزارشی از نحوه انتخاب قاریان و حافظان از میان بهترین استادان قرآن، اظهار شد: تلاشهای برادران و برنامه‌های منظم بعثه در این مورد، عنایت ویژه مقام معظم رهبر انقلاب اسلامی نسبت به حفظ و قرائت قرآن کریم، توجه خاص نماینده ولی فقیه نسبت به تقویت برنامه‌های قرآنی در بعثه (با توجه به اینکه ایشان امیرالحاج حافظ کل قرآن هستند و طلایه‌دار حجاجی هستند که از کشور ولایت علی علیه السلام به حج سفر می‌کنند) همچنین ترکی حافظان و استادان و حضور یک روحانی در میان آنان که هم حافظ کل قرآن است و هم حافظ کل نهج البلاغه، حضور فعال قاریان و حافظان بعثه در کاروانها، سمینارها، محافل مختلف و بعثه‌های دیگر کشورها، سمینارها، محافل مختلف و بعثه‌های دیگر کشورها، فزونی رشد کیفی کار علیرغم کمی تعداد آن و ضرورت تدابیر بهتر برای رشد فکری در این زمینه در سال‌های آتی از اموری است که مورد توجه خاص باید قرار گیرد.

آنگاه نماینده ولی فقه و سرپرست حجاج ایرانی ضمن تشکر از همه این عزیزان و با تقدیر از زحمات آنان و آرزوی مقبولیت این تلاشها، از درگاه الهی طلب کرد که خداوند تبارک و تعالی همه این تلاشگران را بپذیرد و آنان را در

ص: ۶۰

صحرای محشر در صف اهل قرآن محشور فرماید. وی سپس به آیه شریفه قرآن کریم و حدیثی از امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه قرآنی استناد کرد که فرموده‌اند: قسم به خدا که این حق قرآن است که حروفش را حفظ کنید و کلماتش را با شکل خاصی تلاوت کنید، عده‌ای هستند که حروف را حفظ ولی حدود را ضایع می‌کنند؛ نتیجه این که وقتی انسان قرآن را تلاوت می‌کند باید در قرآن تدبر کند، یعنی بیش از اینکه تلاش کنیم که زیبا و شیوا بخوانیم و قرآن را حفظ کنیم (گرچه این هم به جای خود ارزشمند است) باید برای حفظ حدود قرآن تلاش کنیم. آنکه با قرآن بیشتر سرو کار دارد باید توجهش به حدود قرآن و به خداوند و نازل کننده قرآن بیشتر باشد و در این صورت است که حسن تلاوت ظاهر می‌شود.

۱۷- دیدار خبرنگاران و گروههای خبری و تبلیغی با نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی (دوشنبه ۲۵/ ۳/ ۷۱) در ایام پایانی سفر حج و در آخرین روزهای فعالیتهای تبلیغی در مکّه مکرّمه و سرزمین عربستان، خبرنگاران، تصویربرداران، عکاسان و مجموع گروههای خبری، تولیدی و تبلیغی و نمایندگان اعزامی از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، خبرگزاری جمهوری اسلامی و روزنامه‌های کثیر الانتشار کشور که در حج سال ۷۱ در بخش «امور خبرنگاران» با بعثه مقام معظم رهبری همکاری کرده‌اند؛ با حجهٔ الاسلام و المسلمین ری‌شهری نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و گفتگو کردند. در این دیدار ابتدا مسؤول دفتر بعثه رهبری با معرفی حاضران، گزارشی از

ص: ۶۱

فعالیتهای این مجموعه را به اطلاع رسانـد و تأکید کرد که طبعاً فعالیت خبری در کشوری بیگانه آنهم با خصوصیات عربستان، کار مشکلی است. وی با اشاره به پیگریهای دفتر بعثه رهبری برای دریافت مجوّز رسمی کار (که با انجام همه تلاشها متأسفانه به نتیجه نرسید) گفت: افراد بـا ابتکارات شخصی و تلاشهای فردی در تهیّه خبر، فیلم و عکس توانستند به موفقیتهای زیادی دست یابند و تهیّه برنامه‌های حج در مقایسه بـا سال گذشته در مقیاس وسیعی گستردگی داشت و برادران، مراسم برائت، ایّام تشریق و دیگر مراسم را بـا تلاش بسیار، برای جهانیان ارسال کرده‌اند. آنگاه حجهٔ الاسلام و المسلمین محمدی ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست زائران ایرانی خانه خدا ضمن قدردانی از تلاش برادران اظهار داشت: بحمداللّه امسال در بخش خبری و انعکاس اخبار و پیامهای حج، برادران عزیز، موفق بودند و بیش از سال گذشته موفقیت داشتند. من لازم می‌دانم از همه عزیزان و دست‌اندرکاران، دفتر حج صدا و سیما، خبرنگاران خبرگزاری جمهوری اسلامی و خبرنگاران همه جراید جداً تشکر کنم.

بحمداللّه بـا حسن تـدبیر و اداره‌ای هم که وجود داشت مشکلات پارسال وجود نـداشت و رسماً لازم است از جناب آقای دکتر هاشمی که مسؤولیت این کار را به عهده داشتند تشکر کنم. ایشان ضمن سفاشر به برادران در مورد ضبط و ثبت صحنه‌های به یاد ماندنی حج، تأکید کردند که: برادران تلاش کنند آنچه را دیده‌اند و شنیده‌اند و

ص: ۶۲

مشاهده کرده‌اند در دو بعد برای مردم بیشتر از گذشته مجسم کنند: الف- بعد سیاسی- (مراسم ضد استکباری در مدینه- مکه که کار بسیار عظیمی است)، اگر ما شرایط و محتوی را در نظر بگیریم این مراسم کار بسیار با ارزشی بود.

بنابر این حواشی برنامه‌ها را در بعد سیاسی و نقشی که این مراسم در هشیاری جامعه اسلامی دارد با ذوق و سلیقه و ابتکار خود بنویسند و به تصویر بکشند.

شکرگزاری قلم به دستنانی که می‌توانند خوب و زیبا بنویسند همین است که خاطرات و آنچه را که دیده‌اند بنویسند.

ب- بعد معنوی: ابعاد معنوی عرفات، مشعر، منی، دعای کمیل، و مجموعه رویدادهای این سفر اگر با قلم زیبا و ذوق و سلیقه مناسب نوشته شود خیلی اثر دارد.

شکرانه این نعمت الهی این است که خدمتی را شروع کرده‌اید کامل کنید.

سرپرست حجاج ایرانی با ابراز تشکر مجدد به ویژه از صدا و سیما به دلیل فعالیت آنان و انعکاس شایسته مراسم برائت (تهیه و پخش تصاویر مراسم) اظهار داشت:

اگرچه شکوه معنوی با ابزار مادی قابل اندازه‌گیری نیست، ولی می‌توان با قلم و تصویر دورنمایی از شکوه معنوی مراسم را به نمایش گذاشت که این نیز در آشنا کردن مردم با معنویات حج خیلی مؤثر است.

ص: ۶۳

۱۸- دیدار اعضای انتظامات، سقایت و تبلیغات کارواها با نماینده مقام معظم‌رهبری (۲۵ / ۳ / ۷۱) اعضای انتظامات، سقایت و تبلیغات کاروانها که در برگزاری مراسم گوناگون از جمله مراسم پر شور و پر شکوه برائت با بعثه مقام معظم رهبری همکاری کرده‌اند، در یک اجتماع عظیم با نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار کردند.

در این گردهمایی بزرگ که در محل اجتماعات بعثه برگزار شد، پس از تلاوت قرآن کریم و نوحه خوانی و ذکر مصیبت اهل (ع)، حجهٔ الاسلام انصاری گزارشی را در زمینه فعالیتهای داوطلبانه نیروهای انتظامات، سقایت و تبلیغات و صدا رسانی به اطلاع رساند و همکاری و تلاش صمیمانه آنان را در برگزاری مراسم بزرگداشت سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ع)، مراسم استقبال از نماینده ولی فقیه، مراسم پرشکوه دعای کمیل در مدینه و مراسم عظیم برائت در مکه یادآور شد.

آنگاه حجهٔ الاسلام والمسلمین ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی طی سخنانی با ابراز امتنان و قدردانی از زحمات و تلاشهای مخلصانه این عزیزان گفت:

بحمداللّٰه یکی از مهمترین نقاط قوت مراسمی که برگزار شد (مراسم برائت) برای جمهوری اسلامی ایران، همچنین برای بعثه مقام معظم رهبری و برای زائران حج در سال ۷۱ افتخار آفرین بود، انتظامات قوی، سقایت کافی و همچنین تبلیغات و صدا رسانی، خوب بود. بنده به عنوان کوچکترین خدمتگزار خانه خدا از همه شما تشکر و از درگاه الهی بهترین

ص: ۶۴

پاداش‌ها را برای شما آرزو می‌کنم. او بهترین پاداش دهنده به این تلاشهاست.

نماینـده ولی فقیه سـپس بـا ذکر مطـالبی در مورد انجـام وظیفه برادران همه را به رعـایت تقوا و توشه گرفتن از این مکان روحانی و معنوی دعوت کرد و اظهار داشت:

بهترین چیزی که می‌توانیم از این سـرزمین نورانی، سـرزمین وحی، سـرزمین توحیـد به ارمغان ببریم پیونـد با صاحب این بیت است. پیوند با خداست که مسـتلزم داشـتن همت، هشـیاری و تنبه لازم است. مبادا چیزی با این پیوند شـریک شود. امام چهارم علیه السلام می‌فرمایـد: خـدایا ما را از کسانی قرار بـده که برای نزدیکی و پیونـد با خودت انتخاب کرده‌ای. در جمله‌ای دیگر می‌فرمایـد: خدایا چقدر لذتبخش است طعم نزدیکی با تو، چقدر گواراست شراب محبت تو ...

حجهٔ الاسـلام و المسـلمین ری‌شـهری به زبـان حال نیروهای سـقایه گفت: در عرفات، مشـعر و منی به دیگران آب دادیم، و از آب گوارای محبت خدا در کنار خانه‌اش نوشیدیم، نکند خدای نخواسته لب تشنه از این چشمه محبت و ولایت بیرون برویم؟

خدایا من به زائران تو آب دادم، تو نیز یک جرعه از آب گوارای سرچشمه رحمت خودت بر کویر دل من بریز.

مراقب باشیم که توفیق الهی را به آسانی از دست ندهیم و شیطان به رایگان این سعادت و توفیق را از دست ما نگیرد. بیاییم رضایت خدا را به دست آوریم که رضایت او همه چیز است.

ص: ۶۵

۱۹- دیدار مجاهدین افغانستان با نماینده ولی فقیه در حج (۲۵/ ۳/ ۷۱) جمعی از علما و اعضای بعثه مهاجران و مجاهدان افغانستان با حجهٔ الاسلام و المسلمین آقای ری‌شهری دیدار کردند. در این دیدارشان ضمن قدردانی از حضور آنان در بعثه مقام معظم رهبری فرمودند: پیروزی انقلاب اسلامی افغانستان سبب روشنی چشم همه مسلمین جهان و علاقمندان به اسلام شد و این پیروزی را امام امت (ره) پیش بینی کرده بودند و به تحقق پیوست. بحمداللّه با تلاش همه مجاهدان این انقلاب پیروز شد.

۲۰- دیدار جمعی از شیعیان اتریش به سرپرستی دکتر لنسل مسؤول مرکز اسلامی اتریش (۲۵/ ۳/ ۷۱) جمعی از شیعیان اتریش به سرپرستی دکتر لنسل مسؤول مرکز اسلامی کشور اتریش همراه با خانواده‌های خود با حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و به طور مفصل گفتگو کردند.

این نشست دوستانه و خالصانه که متأثر از صفای معنوی و روحانی اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و یادآور آرمانهای والا و پیامهای سرنوشت ساز منادی اسلام ناب حضرت امام خمینی (ره) بود برای هر انسان مشتاق و شیدای انقلاب اسلامی که به صدور انقلاب به معنای واقعی، می‌اندیشد غرور آفرین، شور انگیز و امیدوار کننده بود. فضای پر احساس و شوق برانگیز و نشاط آور این مجلس بی‌ریا و عرفانی قلب هر مؤمن انقلابی را که رشحه‌ای از رشحات اسلام ناب و نهضت جهانی اسلامی رسول اللّه صلی الله علیه و آله و فرزند خلفش امام خمینی (ره) را احساس می‌کند به تپش مقدس وا می‌دارد.

یک انسان غربی که عمری را در دنیای پر فساد و پر تلاطم اروپا زیسته و اینک

ص: ۶۶

با گرایش به اسلام و تشیّع، نشان می‌دهد که پیام والای امام و انقلاب را به خوبی درک و دریافت کرده است و نیز خانواده‌ای که با رهنمودها و تلاشهای مقدس او بر چنین گرایشی افتخار می‌کند و بر این پیمان و میثاق استوار مانده است، در تاریخ پرحماسه و خونبار انقلاب اسلامی اثری جاودان خواهد نگاشت.

نامگذاری فرزند چنین مسلمان واسته به نام روح اللّه حاکی از عشق عمیق و سرشار او به امام راحلمان (ره) است و صوت اذان فرزند دیگر او (علی) نشان از نفوذ پر عمق اسلام و ایمان در اعماق وجود این خانواده است. آقای دکتر لنسل گزارش خود را با تشکر از نماینده مقام معظم رهبری و سرپرست حجاج آغاز کرد و خدای را شکر و سپاس گفت که توفیق چنین سفر و امکان این زیارت را عنایت فرموده است. وی به عنوان قدر شناسی از مقام والای امام عززمان و رهبر فقیدمان (ره) خاطره گرانقدر امام را یادآور شد و برای اعتلای درجات روحی آن دردانه یگانه زمان تقاضا کرد حاضران در مجلس فاتحه بخوانند. وی سپس با اشاره به مسأله خودسازی بیشتر برای فعالیتهای گسترده در مرکز نهضت اسلامی و اتریش در جهت هدایت دیگر اشخاص به سمت اسلام، گفت: این سفر مقدس برای ما نتایج بسیار خوب و ثمر بخشی در برداشت و امیدواریم در جهاد اکبر و مبارزه با نفس پیروزی بیشتری به دست آوریم تا به وظایف الهی خود بیشتر عمل کنیم.

دکتر لنسل همچنین با بیان وضعیت مرکز فعالیت خود گفت:

این مرکز حدود ده سال است که فعالیت دارد و هدف آن جمع آوری مسلمانان و هدایت آنان به سمت اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و تبیین و تعلیم اسلام ناب و تبلیغ و ترویج آن است.

ص: ۶۷

وی همچنین گفت: بـا وجـود امکانـات کم و محـدود و مشـکلات موجـود فصـلنامه‌ای را منتشـر می‌کنیم که در آن به تبلیغ اسـلام، آگـاهی مسـلمانان و مبـارزه بـا شـیطنت‌ها و توطئه‌هـای تبلیغـاتی اسـتکبار بـه ویژه شـیطان بزرگ می‌پردازیم. همچنین یکی دیگر از وظـایف مرکز اسـلامی اتریش آگـاهی دادن و آمـاده کردن نسـل جوان است تا بتواننـد در آینـده روبروی مشـکلات اجتماعی قرار بگیرند و به همین منظور من خانواده خود را همراه خود به سـفر حج آورده‌ام تا نشان دهم که راه سختی در پیش داریم و باید آماده مقابله با آنها باشیم.

دکتر لنسـل در پایـان با اظهار امتنان از حجهٔ الاسـلام و المسـلمین ری‌شـهری به عنوان یک شـخص شـناخته شـده در مجمع شـیعیان اتریش گفت: مقاله‌ای از جناب عالی را درباره امامت، در فصـلنامه خود ترجمه و چاپ کردیم و امیدواریم در آینده از نظرهای شما بیشتر استفاده کنیم و در راه ترویج اسلام مورد استفاده قرار دهیم.

آنگاه حجهٔ الاسـلام و المسـلمین ری‌شـهری، نماینده ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی ضـمن ابراز مسـرت از دیدار و حضور این عزیزان و خدمتگزاران به اسـلام و انقلاب اسلامی در کشور اتریش و آرزوی موفقیت برای آنان در تعقیب اهداف اسلام، خطاب به دکتر لنسل اظهار داشت: سـخنان جنابعالی که حاکی از اطلاع عمیق از مسائل اسـلامی است بسیار خوشحال کننده است. نقطه‌ای که شما شروع کردید برای نشر فرهنگ اسلامی، نقطه بسیار اساسی

ص: ۶۸

است، زیرا اسلام از خودسازی انسان شروع می‌شود و این نکته‌ای است که امام (ره) در وصیتنامه خود متذکر شده‌اند: اگر انسان در جهاد اکبر پیروز شد، همه چیز و همه کس اصلاح می‌شود. وی افزود: آمادگی شما برای تحمل مشکلات و بکارگیری همه توان برای تعقیب اهداف اسلامی، اساسی‌ترین نکته‌ای است که هر مسلمان باید به آن توجه داشته باشد و مطمئن باشید، موفقیت شما در تحقق اهداف اسلامی در منطقه‌ای که هستید قطعی است. در این دیدار فرزند آقای لنسل با صدای دلنشینی اذان گفت و مورد تشویق نماینده محترم ولی فقیه قرار گرفت.

۲۱- دیدار اعضای بعثه پاکستان با نمانده ولی فقیه در حج (۲۵/ ۳/ ۷۱) اعضای بعثه پاکستان شامل جمعی از علمای شیعه این کشور همراه سید ساجد نقوی رهبر نهضت فقه جعفری پاکستان با حجةٔ الاسلام و المسلمین ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و گفتگو کردند.

در این دیدار که در محل بعثه مقام معظم رهبری انجام شد، ابتدا آقای سید تقی‌شاه مسؤول بعثه پاکستان ضمن معرفی حاضران از نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی تشکر کرد و گزارشی را در مورد نحوه فعالیت و مشکلات بعثه پاکستان به استحضار رساند.

آنگاه نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی با ابراز تشکر از حضور برادران در بعثه مقام رهبری و تجلیل از خدمات و تلاشهای آنان در راه خدمت به

ص: ۶۹

اسلام و مسلمین به ویژه خدمات شایسته جناب آقای سید ساجد نقوی که رهبری شیعیان پاکستان را به عهده دارد برای همگی آرزوی توفیق بیشتر در راه خدمت به اسلام و هشیاری مسلمین نمود.

حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری همچنین با یادآوری مشکلات سایر بعثه‌ها، از جمله بعثه مقام معظم رهبری در سرزمین عربستان و نیز مشکلات طبیعی موسم حج اظهار داشت: اگر به طور دقیقتر برای بعثه‌ها برنامه‌ریزی شود. میزان مشکلان کمتر خواهد بود و فعالیتها بهتر و کاملتر انجام خواهد شد.

وی در پایان با اعلام آمادگی بعثه مقام معظم رهبری برای خدمت به سایر بعثه‌ها به ویژه آنانکه در هشیار کردند مسلمین تلاش می‌کنند، برای همه آرزوی قبولی طاعات و زیارات کرد و اظهار امیدواری نمود که همگی بتوانند با کوله‌باری از معنویت روحانیت و نورانیت این سررزمین را به سوی کشورهای خود ترک کنند.

در پایان این دیدار آقای ساجد تقوی ضمن مطالب کوتاهی از نماینده ولی فقیه و سرپرست و حجاج تشکر کرد و تحمل مشکلات و خدمت به مسلمین را از وظایف همه دانست و خواستار رهنمود بیشتر از نماینده ولی فقیه شد.

۲۲- دیدار اعضای بعثه مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با حجهٔ الاسلام والمسلمین ری شهری نماینده ولی فقیه (۲۵/ ۳/ ۷۱)

گروهی از علمای عضو مجلس انقلاب اسلامی عراق که عضویت بعثه عراق را به عهده دارند همراه با حجهٔ الاسلام سید باقر حکیم رئیس مجلس اعلای عراق با حجهٔ الاسلام و المسلمین ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی در

ص: ۷۰

محل بعثه مقام معظم رهبری دیدار کردند.

در این دیدار ابتدا حجهٔ الاسلام حکیم گزارش کوتاهی از وضعیت بعثه عراق و نیز مجمع اهلبیت (ع) را به اطلاع رساند.

آنگاه نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج طی سخنانی ضمن تبریک متقابل عید سعید قربان اظهار امیدواری کرد که: حج همه این عزیزان و دوستداران اهلبیت مورد قبول درگاه الهی قرار گیرد و همگی با دست و توشه پر از معنویت و روحانیت به موطن خود بازگردند.

وی با اشاره به شرایط سخت زندگی مردم عراق زیر فشار دیکتاتوری حاکم بر این کشور اظهار امیدواری کرد که: خداوند متعال به برکت دعاهایی که در این سرزمین مقدس به درگاه او می‌شود، فرج مردم عراق را نزدیک کند و مردم مظلوم و مسلمان این کشور را از ظلم ظالم‌ترین دیکتاتورهای جهان نجات دهد و انقلاب اسلامی عراق به پیروزی برسد تا مردم آزاد شوند و از شرایط بسیار سختی که بر این کشور و مردم حاکم است نجات یابند.

حجت الاسلام والمسلمین ری‌شهری سپس با تجلیل از تلاشهای آقای حکیم و دیگر دست‌اندرکاران بعثه عراق در دستیابی به موفقیت‌های چشمگیر آن به ویژه در دو سال اخیر اظهار امیدواری کرد که این بعثه به موفقیتهای بیشتری دست یابد.

ص: ۷۱

۲۳- دیـدار هیـات نظارت با نماینـده مردم ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی (۲۶/ ۳/ ۷۱) اعظای هیأت نظارت با حجـهٔ الاسـلام و المسلمین ری شهری، نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار کردند.

در آغـاز جلسه مسؤول هیـأت نظـارت، گزارش جـامعی در زمینه فعالیتهـای هیـأت در مـدینه منوره و مکه معظمه به اطلاـع رسانـد و درباره سیستم‌های کامپیوتری، اطلاعات آماری، تکمیل فرمها توسط بازرس‌ها، داده پردازی‌های موجود به کامپیوتر، فرم‌های نمونه، فعالیتهـای موفق بازرس‌ها، دریافت ۹۰ درصـد از اطلاعـات کاروانهـا، اطلاعات مربوط به ایّام تشـریق و مراسم مکه و مـدینه و جمع آوری و کلاـسه کردن و تحویـل آنهـا به کـامپیوتر، همچنین مشـکلات و موانع کـار، مشـکلات مسـکن، مشـکلات حمـل و نقـل و ضرورت کمک به سازمان حج برای تجهیز و تکمیل سخن گفت.

در این جلسه همچنین جنـاب آقـای دکتر پور نجـاتی مطالب کوتاهی درباره ضـرورت دریافت اطلاعات از سازمان بیان داشت و نیز درباره مشکلات همکاران، ضرورت بازنگری سازمان در وضعیت موجود، شکل تداوم کار مجموعه ضمن پرهیز از دخالت اجرایی، سرپرست کمبود نقصان در بخش‌های پزشکی و حمل نقل.

سپس حجهٔ الاسـلام والمسلمین ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی ضمن ابراز تشکر از همه کسانیکه کار سنگین نظارت را به عهـده گرفته و عهـده‌دار مسؤولیت عمده بازرسـی و نظارت بوده‌اند، اظهار امیدواری کردند که با توجه به مشـکلات و تجربه امسال، برای سال بعد با آگاهی بیشتر و پیگری‌های جدی‌تر برنامه‌ریزی شود.

ص: ۷۲

وی با اشاره به مشکلات موجود، به خصوص در زمینه مسکن حتی در مراسم عمره تأکید کرد برای رفع مشکلات و رسیدگی به زائران سوریه، عمره و حج و نیز رفع تبعیض‌ها، مسأله تغذیه، مسکن و ... با تشکیلات منسجم، کار قوی ارائه شود.

۲۴- دیدار خلبانان آزاده با نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی (۲۶/ ۳/ ۷۱) گروهی از خلبانان آزاده و جانباز کشورمان از نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران که مدت ۱۰ سال در اسارت رژیم بغداد بوده‌اند با حجهٔ الاسلام والمسلمین محمدی ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی دیدار و گفتگو کردند.

در این دیداد پس از یک گزارش کوتاه از وضعیت برادران آزاده و جانباز در موسم حج و اظهار رضایت از خدماتی که در اختیار آنان بوده است نامه‌ای از سوی این برادران قرائت شد که در آن مراتب آمادگی برای هرگونه جانبازی در راه آرمانهای امام امت (ره) و رهبر انقلاب اسلامی اعلام شده بود.

آنگاه نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج طی سخنانی با تجلیل از فداکاری‌های آنان اظهار داشت:

شجاعت، تعهد و ایمان خلبانان قهرمان و ایثارگر نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در جنگ تحمیلی طبعاً موجب اعجاب دوستان و حتی دشمنان انقلاب اسلامی شده است. امیدوار هستیم که جهاد و تلاش این عزیزان مورد رضای حضرت حق و ولی‌عصر (ارواحنا فداه) قرار گرفته باشد.

ص: ۷۳

وی با قدر شناسی از این آزادگان که با ۱۰ سال اسارت افتخار آزادگی و نام شریف آزاده را برای خود کسب کرده‌اند از درگاه الهی برای آنان طلب توفیق کرد و گفت:

امیدوارم با این توفیق، بر سر پیمان، و عهد و میثاقی که با امام (ره) و جمهوری اسلامی و خلف صالح امام حضرت آیت اللَّه خامنه‌ای فرمانده کل قوا بسته‌اید استوار بمانید.

بازدید نماینده محترم فقیه و سرپرست حجاج از ستاد حج و هیات پزشکی حجهٔ الاسلام والمسلمین محمدی ری شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی بیت اللَّه الحرام صبح روز یکشنبه ۳ خرداد از ستاد حج و هیأت پزشکی جمهوری اسلامی ایران در شهر مدینه منوره بازدید کرد.

آقای ری شهری در جریان بازدید از ستاد حج جمهوری اسلامی ایران از قسمتهای مختلف این ستاد دیدن کرد و در هر قسمت توضیحات لازم از سوی مسؤولان به ایشان ارائه شد.

حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری در حالی که از سوی آقای رضائی رئیس سازمان حج و زیارت و جمعی از اعضای دفتر بعثه مقام معظم رهبری همراهی می‌شدند در میان استقبال گرم حجاج ایرانی و غیر ایرانی بیت اللَّه الحرام از هیأت پزشکی حج و بیمارستان ایران در مدینه بازدید کردند.

در جریان بازدید از این بیمارستان، دکتر صدر رئیس هیأت پزشکی جمهوری اسلامی ایران در مراسم حج، با ارائه گزارشی از فعالیتهای این هیأت در حج امسال، یادآور شد:

ص: ۷۴

در بیمارستان مدینه، تمام تخصص‌های مورد نیاز از جمله قلب، جراحی عمومی، چشم گوش و حلق و بینی، اتاق‌های ویژه سی سی یو، آزمایشگاه ودندانپزشکی دایر است و از آغاز عملیات انتقال حجاج به شهر مدینه تاکنون بیش از یازده هزار و پانصد نفر بیمار به بیمارستان مدینه مراجعه کرده و تحت مداوا قرار گرفته‌اند.

وی میانگین مراجعه بیماران به این بیمارستان را در روز حدود ۲۵۰۰ نفر اعلام کرد که ده درصد آنها را حجاج سایر ملیت‌ها تشکیل می‌دهند دکتر صدر یاد آور شد که به علت ارائه آموزش‌های لازم بهداشتی و مناسب بودن وضعیت هوا تعداد مراجعه کنندگان به مراکز درمانی ایران نسبت به سالهای گذشته کاهش داشته است.

سپس، حجهٔ الاسلام و المسلمین محمدی ری شهری و هیأت همراه از قسمتهای مختلف بیمارستان مدینه بازدید کردند و در هر قسمت ضمن عیادت از بیماران بستری شده، جویای حال آنها شدند.

نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی در پایان این بازدید در گفتگویی با خبرنگاران با تشکر از فعالیتهای شبانه روزی کادر پزشکی جمهوری اسلامی ایران، در مراسم حج یاد آور شد: گروه پزشکی جمهوری اسلامی ایران همواره به عنوان موفّقترین گروهی که به حجاج بیت اللَّه الحرام خدمات درمانی ارائه می‌کند، مطرح بوده است و فعالیت‌های اعضای هیأت پزشکی در این زمینه قابل ستایش است.

ص: ۷۵

عکس وی با اشاره به ملاقات خود با بیماران بستری شـده در بیمارسـتان مـدینه، تأکید کرد: زائرانه ایرانی که دچار بیماری‌های حاد هستند، از عزیمت به عربستان خودداری کنند، زیرا ممکن است به سبب شدت یافتن بیماری به ایران بازگردانیده شوند.

بیانیّه‌ها

ص:۷۶

نماینده مقام معظم رهبری و سرپرست حجاج علاوه بر دیدارها و ملاقات‌ها و سخنرانی‌ها در بعضی از مقاطع نظرات و تذکرات لازم را از طریق بیانیه و اصلاعیه به اطلاع مخابان خود می‌رساندند. ما در اینجا دو نمونه از بیانیه‌های ایشان را نقل می‌کنیم، یکی از تذکرات ضرور به زائران و دیگری پیام به مسلمانان شبه قاره هند: ۱- تذکّرات مهم بعثه مقام معظم رهبری به زائران عزیز بسمه تعالی ضمن دعا و آرزوی توفیق برای هرچه بهتر برگزار کردن اعمال مناسک حج نظر زائران گرامی را به تذکرات زیر جلب می‌نماییم: ۱- همانگونه که در پاسخ استفتائات اخیر نماینده محترم ولی فقیه از مقام معظم رهبری تصریح گردیده و همواره مورد تأکید امام راحل (ره) نیز بوده است هرگونه عملی که موجب وهن مذهب و خدشه به حیثیت نظام شود جایز نیست، بنابراین لازم است از برگزاری نماز در قبرستان بقیع و محوطه مجار آن و بستن

ص: ۷۷

هرجگونه نخ و پارچه به پنجره‌های آن یا روضه خانی با بلندگو و سینه زنی در انتظار زائران دیگر و یا خواندن مرثیه‌هایی که موجب لطمه به وحدت مسلمین شود یا برداشتن خاك و بوسیدن درهای خودداری کنند و با برادران روحانی از گروه ارشاد بعثه، همکاری نمایند.

۲- استفاده از مهر و چوب و سنگ و امثال اینها هنگام نماز در مسجد النبی صلی الله علیه و آله یا مسجد الحرام و مساجد دیگر جایز نیست.

۳- بلند خواند زیارتنامه و بلند سلوات فرستاند و استعمال دخانیات در مسجد النبی صلی الله علیه و آله و مسجد الحرام و مساجد دیگر موجب ایذاء دیگران می‌شود و باید از آن پرهیز شود.

۴- از انداختن عریضه و پول داخل ضریح مطهر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله خودداری نمایند.

۵- متأسفانه گاهی مشاهده می‌شود برخی از خواهران زائر، حجاب اسلامی را به طور کامل، رعایت نمی‌کنند. لازم است با درك مسؤولیت دینی و انقلابی در این امر مهم مواظبت کنند.

۶- خروج زائران از مسجد النبی صلی الله علیه و آله و مسجد الحرام ومساجد دیگر هنگام شروع نماز موجب هتك شیعه و نظام جمهوری اسلامی خواهد شد. ضروری است در این گونه مواقع در نماز شرکت کنند و از مراجعه به بازار و خرید اکیداً پرهیز نمایند.

امید است با رعایت جدی موارد مذکور رضایت حق تعالی فراهم گردد.

بعثه مقام معظم رهبری ۷/ ۳/ ۷۱

ص: ۷۸

۲- پیام نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به مسلمانان شبه قاره هند و پاکستان ضمن عرض سلام به مردم عزیز پاکستان و مردم مسلمان شبه قارّه هند و همه عزیزانی که سخن مرا می‌شنوند، سخنی که بنده با آنها دارم در کنار مرقد مطهر حضرت رسول اللّه و فاطمه زهرا و ائمه بقیع صلوات اللّه علیهم اجمعین، این است که به مهمترین ویژگی عصر حاضر که اسلام گرایی مردم جهان است عنایت کافی کنند.

عصر حاض را در واقع باید عصر اسلام و عصر قرآن نامید. مردم جهان به تدریج به این واقعیت پی‌برده‌اند که تنها قدرتی که می‌تواند علیه ظلم و بی‌عدالتی و فساد مقابله کند قدرت اسلام است.

پس از فروپاشی قدرت شرق و زمین گیر شدن ابرقدرت غرب در اصلاح امور و اجرای عدالت و حقوق بشر (اخیراً رسوایی شیطان بزرگ آمریکا در این زمینه به طور محسوس برای همه مردم آشکار شد) مردم جهان به تدریج به این نتیجه رسیده‌اند و می‌رسند که تنها قدرت ضد استکباری و ضد ظلم و بی عدالتی اسلام است.

مسلمانان باید پیش از آنها به این قدرت خود توجه کنند. دشمن متوجه این قدرت شده است و تنها راهی که برای مقابله با اسلام و خیزش اسلامی در کشورهای مسلمان به نظر می‌رسد ایجاد اختلاف میان مذاهب و جریان‌های مختلف اسلامی است.

این توطئه دشمن را باید همه مسلمانان جهان، پیرو هر مذهبی هستند، درک کنند، هوشیار باشند و با هوشیاری خود، آن را خنثی کنند و با وحدت کلمه، زمینه

ص: ۷۹

جهانی شدن اسلام را فراهم نمایند. همان وعده‌ای که خداوند با صرات در قرآن داد: ... هو الذی أرسل رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله و لو کره الکافرون.

فلسفه رسالت پیامبر اسلام و رسول گرامی (که در حال حاضر زائران خانه خدا از همه کشورهای اسلامی افتخار حضور در کنار مرقد او را دادند) جهانی شدند اسلام است و جهانی شدن اسلام جز از راه اتحاد مسلمین امکان پذیر نیست.

فلسفه رسالت پیامبر اسلام و رسول گرامی (که در حال حاضر زائران خانه خدا از همه کشورهای اسلامی افتخار حضور در کنار مرقد او را دارند) جهانی شدن اسلام است و جهانی شدن اسلام جز از راه اتحاد ملمین امکان‌پذیر نیست.

مردم عزیز پاکستان معدود ملمانان عزیزی هستند که اسلام انقلابی در آنها ریشه دارد و امید می‌رود انشاء اللّه در کشورشان به طور جدی اسلام گسترش یابد و در جهانی شدن اسلام هم مسلمانان پاکستان و هم هند سهم وافری داشته باشند.

توصیه من به مسلمانان عزیز و ارجمند پاکستان و شبه قاره هند این است که همه توان و تلاش و کوشش خودشان را برای ایجاد وحدت کلمه مسلمین جهان به کار گیرند.

مسلمانان عزیز شبه قارّه هند و پاکستان بدانند جمهوری اسلامی ایران و برادران مسلمان ایران در کنار آنها هستند و هرگونه حمایتی که از آنها ساخته باشد خواهند کرد. وظیفه و مسؤولیت سنگین خود را در مورد اسلام در عصر حاضر به خواست خدا ادا کنند.

والسلام علیکم و رحمهٔ اللّه وبرکاته

میهمانان بعثه

ص:۸۰

یکی از اقدامات امسال بعثه، استفاده از حضور میهمانان بعثه در بخشهای تبلیغی و فرهنگی بود. در سال جاری حدود ۴۰ نفر از علماء و مدرسین بزرگ حوزه عملیه قم و دانشمندان بنام کشور به عنوان میهمانان بعثه حضور داشتند که عکس

ص: ۸۱

عکس البته سال‌ها قبل نیز کسانی از بزرگان به صورت میهمان به بعثه دعوت می‌شدند ولی امسال با برنامه‌ریزی صحیح از وجود آنان بهره‌برداری شد. برخی از این شخصیتها همه روزه در اتاق مراجعات خارجی با افراد برجسته غیر ایرانی که با سفر حج آمده بودند و احیاناً برای کسب اطلاع از وضعیت انقلاب اسلامی و مکتب تشیع به بعثه ایران مراجعه می‌کردند؛ به بحث و گفتگو می‌نشستند و حاصل این مباحثات در اکثر مواقع بسیار مطلوب بود. برنامه دیگر سخنرانی این میهمانان در کاروانهای حجاج ایرانی به مناسبتهای گوناگون بود. در مجموع بیش از ۱۲۰ سخنرانی توسط آنان در مکه و مدینه ایراد گردد و از شبی ۳ جلسه تا ۱۷ جلسه و از تجمع حداقل ۲ کاروان تا ۱۵ کاروان در یک محل برای استماع سخنرانی وجود داشته است.

فصل سوّم: میعاد با عشق

اشاره

ص:۸۲

ص:۸۳

ص:۸۴

ص:۸۵

امام خمینی (ره): از امور مهمه‌ای که لازم است حجاج محترم و امرای کاروانها وقت شریفشان را صرف آن کنند یاد دادن و یاد گرفتن مسائل حج است که کوتاهی از آن ممکن است موجب زحمتهای فراوان شود از قبیل بطلان حج یا باقی ماندن به احرام.

علمای اعلام کاروانها از زوّار کاروان خویش دعوت نمایند و برای آنان مجلس درس مناسک قرار دهند و حجاج واجب است برای گرفتن، لحظه‌ای را کوتاهی نکنند و با تمام توان، مسائل را یاد بگیرند و با علم به مسائل، مناسک را عمل کنند.

صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۸۸

نقش روحانی در حج

ص:۸۶

ص:۸۷

نظارت بر حسن اجرای مطالب آموزش داده شده در موسم حج نیز برادران بخش معاونت فرهنگی و ارشاد کوشش دارند تا امر نظارت بر حسن اجرای آموزشهای داده شده را عهده دار باشند. بخشی از آنها در زمینه امور روحانیان است و بخشی نیز در مورد توجیه مسائل فرهنگی و زیارتی حجاج خانه خدا و حرم رسول اللَّه صلی الله علیه و آله. در قسمت اول با استفاده از نیروهای مجرب روحانی، امر نظارت بر روحانیان صورت می گیرد. بخری از این برادران روزانه به بسیاری از کاروانها سرکشی و درباره مشکلات و مسائل مبروط به مسائل آموزشی و وظایف روحانیان تحقیق و بررسی می کنند. نتایج ارزیابی آنان، در گزینش سالهای آتی مورد استفاده قرار می گیرد و در موسم حج نیز تا نجا که ممکن باشد مشکلات را رفع می کنند. این افراد رهنمودهای بعثه را نیز به روحانیان کاروانها می‌رسانند. فعالیت این برادران روحانی در آفتاب گرم عربستان و در محیطهای پراکنده به جستجو از وضعیت کاروانها مشغول هستند بسیار ستودنی و قابل تحسین است و

ص: ۸۸

در بهبود اجرای مسائل آموزشی حج نقش مؤثری دارد.

گروه ارشاد

در زمینه توجیه مسائل فرهنگی و زیارتی حجاج نیز، معاونت فرهنگی و ارشاد با استفاده از روحانیان معین کاروانها و همکاری برخی از فضلای روحانی، به طور بسیار منظم اقداماتی را در ایام حج انجام می‌دهند. طبیعی است که یکی از سیاستهای اصولی بعثه مقام معظم رهبری اجرای فتاوای حضرت امام و دستورهای مقام معظم رهبری در زمینه وحدت اسلامی است. این رسالت ایجاب می‌کند تا حجاج و زائران خانه خدا و حرم رسول‌اللّٰه صلی الله علیه و آله از دست زدن به اقداماتی که مخالف با وحدت امت اسلامی است و شیعیان را از دیگر امت اسلامی جدا می‌کند، خودداری کنند. با وجود روحانیان کاروانها و راهنمایی‌های آن‌ها، به علّت عدم آشنایی برخی از زائران، این معاونت نیروهایی را در جهت هدایت زائران بکار می‌گیرد.

امسال تعداد ۶۷ نفر از روحانیان معین کاروانها تحت عنوان «گروه ارشاد» سازمان یافتند و به صورت معین‌های کاروانها، منظم و براساس زمانبندی، در مسجد الحرام حضور داشتند، تا گر برخی امور نامطلوب و موهن رخ داد جلوگیری کنند. این افراد نقش مهمی هم در زدودن تنشهای احتمالی میان مأموران دولت سعودی و حجاج دارند. اصول این تذکرات که ضمن دو صفحه به برادران گروه ارشاد ارائه شده، عبارت است از نماز نخواندن در کنار قبرستان بقیع، نبستن نخ یا پارچه به پنجره‌های بقیع، کنترل روزه خوانی‌هایی که با صدای بلند برگزار می‌شود و در بین آنها مسائل خلاف وحدت وجود دارد، جلوگیری از سینه زنی در انظار عمومی، نهی حجاج ایرانی از خروج از مسجد به هنگام نماز جماعت، جلوگیری از سیگار

ص: ۸۹

کشیدن در مسجد الحرام، مسجد النبی و کنار بقیع، نهی از برداشتن خاک بقیع، پرهیزدادن زنان زائر از پوشیدن لباسهای نامناسب و لزوم رعایت حفظ حجاب، تذکر بر عدم مخالطت با مردان جهت استلام حجر، نهر خانم‌ها از چانه‌زدنهای بیمورد در فروشگاهها، جلوگیری از فروش انگشتر، زعفران و دیگر اشیاء در سرگذرها و ... اینها اصول تذکراتی است که روحانیان معین برای حفظ شخصیت زائران ایرانی و در راستای حفظ وحدت اسلامی به حجاج ارائه می‌دهند.

از کارهای حاشیه‌ای برادران گروه ارشاد در بقیع و اطراف حرم، صحبت با زائران خارجی است که در گزارش‌های آنان منعکس است. این اقدام شایسته به ویژه در بقیع می‌تواند در شناساندن ائمه اطهار علیهم السلام و مسائل انقلاب اسلامی مؤثر باشد.

امسال کاملًا احساس می‌شد که با وجود این برادران از دشواریهای موجود کاسته شده است و زائران عزیز بسیاری از موارد را رعایت می‌کنند. امسال نیز بحمداللَّه گروه ارشاد به همت فاضل محترم حجهٔ الاسلام والمسلمین جعفری گیلانی به صورت یک گروه منظم به انجام این وظیفه خطیر پرداختند و به خوبی مسؤولیت خود را ایفا نمودند.

تهیه نقشه بقیع و توزیع آن

از اقدامات مفیدی که امسال در سطح وسیع صورت گرفت تهیه نقشه نسبه دقیقی از قبور شناخته شده بقیع بود، این نقشه در تیراژ خوبی تکثیر شد و در اختیار حجاج قرار گرفت. پس از چند روز، احساس شد که ترجمه عربی، اردو و انگلیسی و ترکی آن مورد نیاز است که تهیه شد. نیاز به این این نقشه برای کسانی که از هر ملیتی وارد بقیع می‌شوند کاملًا محسوس بود و این حرکت توانست یک

ص: ۹۰

اقدام مفید تبلیغاتی به حساب آید.

نقشه‌ای نیز از مسجد النبی تهیه شد و در اختیار زائران قرار گرفت. از برخی اماکن دیگر هم با کوشش معاونت آموزش و تحقیقات در برخی دیگر از واحدهای بعثه و ستاد تهیه شد که در شناخت مسجدالحرام، منی، عرفات و ... بسیار مفید و کارساز بود.

وجود و حضور این نقشه‌ها در دست مردم می‌توانست احیاگر آثار جاودان اسلام در مدینه باشد.

تهیه فیلم از اعمال حج

از اقدامات جالب دیگری که توسط این معاونت امسال صورت گرفت و کاربرد آن در سالهای آینده خواهد بود، تهیه فیلم مستندی از همه مراحل اعمال حج بود این فیلم قرار است در سال آینده در اختیار جمهوری اسلامی و مدیران کاروانها گذاشته بود تا در آموزش حجاج از آنها استفاده کنند.

آنچه ضبط شده، سیزده برنامه است: آغاز آن آمدن به مدینه و محرم شدن در مسجد شجره و آخر آن اعمال حج تمتع پس از آمدن از منی است.

علاوه بر آن از برخی آثار تاریخی مذهبی نیز همراه با توضیحاتی که برخی استادها با حضور در همان مکانها داده‌اند، فیلمهایی تهیه شده است.

واحد اهل سنّت در بعثه

سابقه تشکیل چنین واحدی در بعثه به تاریخ پیدایش خود بعثه باز می‌گردد. از آن روی که اصولًا تعدادی از زائران ایرانی از برادران اهل سنّت‌اند، طبعاً بعثه مسئولیت آنان را نیز بر دوش داشته است. این واحد اکنون از دفاتر مستقل ستادی

ص: ۹۱

است و مستقیماً زیر نظر نماینده مقام معظم رهبری فعالیت می کند.

اهداف تشکیل این واحد در بعثه عبارت است از: ۱- رسیدگی و پی گیری امور کاروانهای برادران اهل سنت که امسال سی کاروان بود.

۲- ایجاد زمینه برای بهره‌مندی از این سفر پربار برای کسانی که به انقلاب و جنگ خدمت کرده‌اند.

۳- اقدام برای تقریب بین مذاهب اسلامی. ۴- ایجاد جایگاهی برای اهل سنت در بعثه برای برگزاری هرچه بهتر مراسم حج جهت برادران اهل سنت.

۵- تبلیغ انقلاب اسلامی و زدودن شبهاتی که در ارتباط با وضعیت اهل سنت در ایران وجود دارد.

وظائف این واحد چند جهت دارد: ۱- آموزش و توجیه دست اندرکاران حج اعم از ناظران، روحانیان و بازرسان نسبت به مسأله وحدت. ۲- ایفای نقش مشاورت در بعثه در ارتباط با مسائل اهل سنت. این واحد کار خدمت به واحدهای دیگر ار در مسائل مربوط به اهل سنت برعهده دارد و این کار را اولاـ با شرکت در جلسات شورای عالی بعثه و ثانیاً با تهیه گزارش درباره موارد تفرقه‌انگیز انجام می‌دهد.

۳- نظارت و ارزیابی روحانیان کاروانهای برادران اهل سنت.

۴- نظارت بر کاروانها در موسم حج، حل مشکلات آنها. برای این کار

ص: ۹۲

بازرس‌هایی برای هر کاروان در نظر گرفته شده است. در موسم حج نیز واحد اهل سنت اقدامات زمان بندی شده‌ای را جهت برگزاری چند گردهمایی و انجمن واره (سمینار) و ملاقات با علمای اهل سنت جزیرهٔ العرب، تدارک دید که گزارش آنها را در جای خود خواهیم آورد.

واحد اهل سنت جهت انجام این مسؤولیت‌ها و نیز قدردانی از برادران اندیشمند از اهل سنت، تعدادی از آنان را به عنوان میهمان دعوت کرد که در بعثه و در کنار برادران شیعه خود زندگی کنند.

کارهای انتشاراتی واحد اهل سنت قبل از موسم واحد اهل سنت در فرصت اندک دو سه ماهه نزدیک موسم حج تصمیم گرفت تلاشهایی جهت تهیه جزوه‌های راهنما و کتب مناسک اهل سنت انجام دهد، در این مسیر با استفاده از نیروی کارشناس و با تجربه‌ای که در سالها مستقیماً در مناطق اهل سنت ایران کار علمی با روحانیان اهل سنت داشته‌اند توانست جزوه‌ها و کتابهای زیر را تهیه کند: ۱- مناسک فقه حنفی در بررسی علمی و مقایسه‌ای که توسط بعضی فضلا در دفتر نماینده رهبری در امور اهل سنت بلوچستان انجام گرفت از بین کتب مناسک حنفی از قبیل: ۱- مناسک تألیف مولوی شهدا مسکانزهی ۲- مناسک تألیف مولوی تربت جام ۳- راهنما و مسائل حج تألیف مفتی اعظم پاکستان محمد شفیع مؤسس دارالعلوم کراچی

ص: ۹۳

کتاب اخیر برگزیـده شـد و سـپس توسط بعضـی اعضاء واحـد، بررسـی و اصـلاح گردیـد و جهت تأیید به مترجم آن جناب مولوی محمـد حسن بیجارزهی که شاگرد مؤلف بوده است ارجاع شـد، تا مقـدمه جدیـدی هم بر آن بنویسـند، سـپس کتاب در ۹۰ صفحه تکثیر و به بعثه تحویل شد تا جهت استفاده به مدینه ارسال گردد.

۲- مناسک فقه شافعی نخست از یکی از مـدرسان مرکز بزرگ اسـلامی یکی از کشورهای عربی درخواست شـد تا مناسک شافعی را خلاصه کنـد، زیرا کتاب مناسک مختصری وجود نـداشت، پس از تـدوین و چند بار بررسـی و اصـلاح و بازنویسـی، برای اعتبار یـافتن بیشـتر اثر، از سـه نفر از علمـاء بزرگ شـافعی ایران یعنی: ۱- ماموسـتا قاضـی خضـری امام جمعه اشنویه ۲- ماموسـتا عبداللّه محمـدی امام جمعه بوکان و نماینده خبرگان ۳- شورای روحانیت سـنندج درخواست شد که برای تقریظ بنویسـند و این کار انجام شد. سپس تکثیر و تحویل بعثه گردید.

۳- وحدت اسـلامی این رساله که در سال گذشته از سوی واحد اهل سنت بعثه تهیه و تکثیر و منتشر شده بود، مورد بررسی مجدد و اصلاح و اضافات قرار گرفت و پس از تکثیر تحویل بعثه شد.

۴- آشنایی با مذاهب اسلامی و اهل سنت در ایران این جزوه در ۶۰ صفحه به عنوان یک حرکت ابتکاری توسط بعضی

ص: ۹۴

کارشناسان علمی واحد تهیه و تدوین و تکثیر و تحویل بعثه شد که مورد استقبال مسؤولان بعثه و برخی دیگر از شخصیتهای علمی علاقمند به این مسائل، قرار گرفت، اهم موضوعات آن به قرار زیر است: تاریخچه پیدایش مذاهب پنجگانه اسلامی- تاریخچه پیدایش مکاتب کلامی در اسلام بیوگرافی ائمه اربعه اهل سنت- وضعیت جغرافیائی اهل سنت در ایران و جهان خدمات نظام جمهوری اسلامی‌به اهل سنت ایران به صورت آمار مستند در کردستان و بلوچستان- اسامی شهدای روحانیت اهل سنت کردستان جهت پیروزی نظام اسلامی- شیوه برخورد بایسته شیعیان با اهل سنت. ۵- زیارتنامه حضرت رسول صلی الله علیه و آله به خاطر ضرورت یک زیارتنامه معتبر تألیف علمای اهل سنت برای زائران سنی ایرانی و غیرایرانی از ماموستا ملا قادر بنی عباسی خواسته شد که جزوه‌ای تدوین کند، ایشان رساله ای علمی و معتبر تدوین کردند و پس از بررسی و ویرایش به بعثه جهت تصویب تحویل شد. اقدامات دیگر علمی: ۱- «تهیه کتابخانه اهل سنت» مشتمل بر مهمترین متون فقهی استدلالی شافعی و حنفی. ۲- دعوت دو مفتی شافعی و حنفی ایران و استقرار آنها در دفتر استفتائات واحد جهت پاسخگویی به سؤالات.

نشریه زائر

ص:۹۵

در گنجینه تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی ملت‌ها بخصوص پس از اختراع صنعت چاپ و بالاخص در سده‌های اخیر مطبوعات اعم از روزنامه‌ها و مجلات، جایگاه مهمی یافته و به عنوان یکی از منابع اساسی تحقیق همواره مورد استفاده محققان و اندیشمندان بوده‌اند.

در کشور ما گرچه انتشار نشریات به شکل امروزین آن سابقه دیرینه‌ای ندارد اما دست کم از سالهای مقارن مشروطیت و پس از آن، علیرغم حاکمیت استبداد و فضای سانسور (به جز مقاطع خاص) مطبوعات به عنوان یک رکن مؤثر در شکل دهی افکار عمومی مطرح بوده است.

علاوه بر این، نشریات و مطبوعات به عنوان آئینه اوضاع و شرایط اجتماعی و به مثابه بخشی از اسناد تاریخی مورد توجه قرار گرفته است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و به لحاظ ویژگی فرهنگی نهضت اسلامی، فضای مناسب‌تری برای انتشار اخبار و اطلاعات و معرفی اندیشه‌های اندیشمندان فراهم گردید.

یکی از عرصه‌های پرحادثه و شکوهمند که در عین حال نقش عامه مردم در آن کم‌نظر است، عرصه حج است که ثبت و ضبط جلوه‌های این نمایش عظیم بخصوص آنگونه که ایرانیان پس از پیروزی انقلاب اسلامی انجام می‌دهند؛ می‌تواند به مثابه میراث فرهنگی این انقلاب به نسلهای آینده منتقل شود.

از سال ۱۳۶۱ هجری شمسی تا سال ۱۳۶۶ نشریه‌ای با نام خبرنامه در موسم حج، انتشار می‌یافت، لیکن از سال ۱۳۷۰ که بار دیگر سرزمین وحی، حجاج ایرانی را در آغوش خود گرفت به لطف الهی همّت برخی از علاقمندان به

ص: ۹۶

فرهنگ اسلامی، در موسم حج، اقدام به انتشار نشریه‌ای روزانه به نام زائر گردید.

در سال ۷۱ علیرغم محدودیتها و دشواریهای موجود، نشریه زائر از لحاظ تنوع مطالب، غنای محتوی، کیفیت ظاهری، صفحه آرایی و طرّاحی، توزیع سریع و به موقع و ... از رشد چشمگیری برخوردار و تفاوت آن با سالهای گذشته کاملًا محسوس بود.

این نشریه که تأثیر گسترده‌ای در سالم سازی فضای فرهنگی و فکری زائران ایرانی خانه خدا داشت، در انتقال سریع پیامهای مهم و ضرور به همه کاروانها، از بین بردن زمینه هرگونه شایعه و اخبار کذب با انتشار اخبار صحیح، آگاه نمودن زائران از توطئه‌ها و دسیسه‌های تازه‌ای که همه روزه برای ایجاد تفرقه و مأیوس کردن مسلمین طراحی و اجرا می‌نمودند، آشنا نمودن حجّاج با آثار و امکنه اسلامی در مکّه و مدینه و موارد دیگر به خوبی رسالت خود را به انجام رسانید.

اولین شماره نشریه زائر همزمان با ورود نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی به مدینه منوره در تاریخ اوّل خرداد ماه برابر با ۲۱ ذی‌القعده منتشر گردید و تا پایان مراسم حج بدون وقفه، همه روزه ادامه یافت و با انتشار آخرین شماره در تاریخ پنجم تیر ماه برابر با ۲۵ ذی الحجّه، جمعاً سی و پنج شماره منتشر شد. تعداد صفحات هر شماره بین ۱۹ تا ۲۱ صفحه بود.

نشریه زائر چون مخاطبان گوناگونی، در سطوح مختلف علمی و فکری داشت و طیف گسترده‌ای را در برمی‌گرفت و بایست خوانندگان خود را از هر سطح اقناع می‌کرد، لزوماً دارای بخشهای مختلف و متنوعی بودبه گونه‌ای که همه را به مطالعه ترغیب کرده بود. در سر مقاله اولین شماره زائر آمده بود:

ص: ۹۷

با فرارسیدن موسم حج و حضور زائران در سرزمین وحی، نشریه زائر باردیگر انتشار روزانه خود را از سر می گیرد و می کوشد تا در این سفر روحانی، همه جا، پابه‌پا، همراه راهیان این راه و در خدمت آنان باشد.

نشریه زائر، مجموعه‌ای است از با اهمیت‌ترین رویدادهای سیاسی ایران و جهان، اهم اخبار و رخدادهای مربوط به حج، مقالات سیاسی، شعر، قصیده و قطعات ادبی، آشنایی با اماکن متبرکه، دانستنیهای سودمند درباره حجاج و زائران سایر کشورها، نکات اخلاقی، توضیحاتی پیرامون برخی از مسائل مبتلابه در ایام حج، مصاحبه با صاحبنظران، انعکاس اخبار مربوط به زائران و ... دهها نکته مطلب خواندنی و دانستنی دیگر ... که اینهمه، تنها با همراهی و همکاری شما زائران گرامی امکان پذیر خواهد بود و هم از این روی، چشم به راه خبر، مطلب، مقاله، شعر، نکته و ... بالاخره، پیشنهادها و انتقادهای شما هستیم ... باشد که از این طریق، آنگونه که بایسته است طی طریق کنیم، «بایدها» بجای آوریم و از «نبایدها» دوری گزینیم.

گفتنی است که طی چند روز اخیر، کسانی از تاریخ انتشار اولین شماره زائر در موسم حج امسال پرسیده‌اند و بعضاً دلشوره ناشی از تأخیر احتمالی آن را نیز پنهان نکرده‌اند. در پاسخ، اشاره‌ای به زمان انتشار و آغاز آن خواهیم داشت، نکته‌ای نیز درباره چرایی این انتظار ... الف: اولین شماره نشریه زائر، همه ساله در موسم حج با ورود نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی منتشر می‌شود. آخرین شماره آن نیز با عزیمت ایشان به ایران همزمان خواهد بود.

ب: و اما دبراه پی‌جویی زائران بر این باوریم که این پی‌جویی از نیاز آنان به حضور در متن زمان حکایت می کند و قبل از آنکه مایه دلگرمی دست اندکاران

ص: ۹۸

نشریه زائر باشد- که هست- از شور برخاته از شعور زائران ایرانی بیت اللَّه الحرام مایه می گیرد، چرا که آنان به مراسم سیاسی عبادی حج از دریچه‌ای می‌نگرند که امام راحل ما- رضوان اللَّه تعالی علیه- می‌نگریست و بدیهی است که نگاه از این زاویه با حضور در حاشیه همخوان نیست و این اصلی‌ترین نقطه‌ای است که در آن ضرورت انتشار نشریه زائر با نیاز زائران پیوند می‌خورد. نشریه زائر، می کوشد تا با امکانات- هرچند محدودی- که در اختیار دارد، از یکسو پوشش خبری و تحلیلی مناسبی برای زائران ایرانی بیت‌اللَّه الحرام و مدینه النبی صلی الله علیه و آله فراهم آورد و از سوی دیگر پیوند آنان را با یکدیگر و نیز با مسؤولان برگزاری حج تأمین نماید و ... باشد تا از این سفر روحانی که با پای دل پیمودنی است بهره‌ای شایسته برند و رضای خداوند تبارك و تعالی را بدست آورند ...

انشاء اللَّه ...

فصل چهارم: با یاد یاران

مراسم و اجتماعات

ص:۹۹

ص:۱۰۰

ص:۱۰۱

امسال نیز چون سالهای گذشته در کنار انجام مراسم و مناسک حج، گردهمایی‌ها و مراسم مختلفی به مناسبت‌های گوناگونی تشکل شد. برخی از این مراسم از سوی بعثه مقام معظم رهبری و با مدیریت و هدایت تشکیلات بعثه، طراحی و اجراء گردید مانند مراسم برائت از مشرکان، یادواره امام خمینی (ره) و برخی از سوی حجاج غیر ایرانی و گروههای اسلامی سایر کشورها که بعثه مقام رهبری به عنوان میهمان در آنها شرکت داشتند.

از آنجایی که جمهوری اسلامی ایران با الهام از رهنمودهای روشنگر امام راحل (ره) بر این عقیده است که حج کانون همبستگی و محل طرح مشکلات مسلمانان جهان و آگاهی از گرفتاریهای دیگر مسلمانان است، بعثه مقام رهبری، از برگزاری مراسم و سمینارهای متعدد از سوی مسلمانان کشورهای گوناگون حمایت

ص: ۱۰۲

و پشتیبانی می‌کند و آنرا بهترین راه رسیدن به اهداف مقدس حج و انجام کامل حج ابراهیمی می‌داند.

اینک به ذکر کلیه این مراسم و تشریح آنها می‌پردازیم و ابتدا از مراسمی که توسط جمهوری اسلامی ایران برگزار گردید آغاز می‌کنیم:

مراسم یادواره امام خمینی قدسَّ سِرّه در مدینه منوره

ص:۱۰۳

از آنجـایی که امسال، زائران ایرانی خانه خـدا، در ایام رحلت امام در حرمین شـریفین بودنـد، بعثه مقام معظم رهبری دو برنامه برای بزرگـداشت سالگرد امام راحل تـدارک دیـد. یک برنامه به عنوان یادواره امام در مدینه که در تاریخ ۵/ ۳/ ۷۱ برگزار شد و برنامه دیگری در مکّه مکرّمـه که در تاریـخ ۱۴/ ۳/ ۷۱ به عنوان مراسم سـالگرد رحلت امـام برپـا گردیـد. پیش از برگزاری مراسم دکـتر پورنجـاتی قـائم مقـام نماینـده مقـام معظم رهبری در حـج، طی مصاحبه‌ای درباره انگیزه برگزاری این مراسم در مـدینه منوره اظهار داشت:

به طور کلی این مراسم برای بزرگـداشت مقـام حضـرت امـام (ره) است و زائران مـا و همه آنهـایی که بـا انـدیشه‌های بلنـد و افکـار حضـرت امام (ره) آشـنایی دارند، مطلع هستند که نقش حضرت امام (ره) و حقی که برگردن مسلمین در زمینه معرفی حج واقعی یا همان حج ابراهیمی دارند ایجاب می‌کند که در مجموعه برنامه‌های حج، به طور برجسته و مشخص مراسمی برای حضرت امام (ره) داشته باشند.

مراسم یادواره در ساعت ۵ روز سه شنبه ۵/ ۳/ ۷۱ در فضای نسبةً وسیعی که در پشت محل بعثه قرار داشت، با حضور دهها هزار تن از زائران ایرانی برگزار شد. پیش از آن، در مراسم اسـتقبال از نماینده مقام معظم رهبری، قریب هزار تن از نیروهای انتظامی در چند صف منظم، قسـمتی از اطراف جمعیت را محاصـره کرده بودند اما در این مراسم، تنها از دور و داخل چند دستگاه ماشین، مراسم را نظاره می‌کردند.

کاروانهای ایرانی از ساعت چهار به بعد پیاده و منظم از اطراف و اکناف این

ص: ۱۰۴

شهر مقـدس راهی محل مراسم شدنـد. پیش از مسؤولان سـقایت حجاج با تلاش فراوان، آب آشامیدنی حجاج را در اطراف مراسـم آماده ساخته بودند. این قادام آنان با توجه به گرمی شدید هوا قابل سـتایش بود. پارچه های سیاه به شکل شال بر روی دشداشه‌ها و پیراهنهای سفید زائران حالت عزاداری را یادآوری می کرد.

در کنار جایگاه چند ردیف از جانبازان جنگ تحمیلی با ویلچرهای خود در صـفوف منظم حضور داشـتند و این نیز جلوه خاصی به مراسم داده بود. جمعی از زائران خـارجی نیز بـا وجود تهدیـدها و خطراتی که برای آنان داشت در این مراسم عکس شـکرت کرده بودند. در کنار مراسم نیز چند نفر از مأموران کشور عربستان از مراسم

ص: ۱۰۵

فیلمبرداری می کردند.

مراسم بـا تلاوت آیـات قرآن و نیز اجرای برنامه قرائت جمعی از سوی قاریان نمونه کشور آغاز شـد. ابتـدا یکی از روحانیان انگیزه تشـکیل مراسم را به دو زبـان عربی و انگلیسـی بیان کرد و پس از آن نیز نماینـده ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی حضـرت حجهٔ الاسـلام و المسـلمین محمدی ری‌شـهری به ایراد سـخنرانی پرداختند. ایشان در ضـمن سـخنان خود اظهار داشتند: جهان استکبار چه بخواهد یا نخواهد حرکتی که حضـرت امام (ره) در راه وحدت و یکپارچگی مسـلمانان پایه‌گذاری کرد، منجر به نظام نوین جهانی اسلام خواهد شد. و این نظام براساس آرمانهای امام راحل شکل خواهد گرفت و هم اکنون نیز این نظام در حال شکل گیری است. ایشان در ادامه افزودند: آمریکای تبه کار نمی‌تواند نظم نوین خود را برجهان تحمیل کند و بهترین سند ناتوانی آمریکا این است که به دلیل ضـدیت با حقوق بشـد، بی‌عـدالتی، نابرابری، ظلم و سـتم و زورگویی در داخل سـرزمینش زمین‌گیر شـده و فریاد مظلومیت سیاهان آمریکا به گوش جهانیان رسیده است.

سرپرست حجاج ایرانی اشاره کرد که زائران و حجاج ایرانی دومن بار است که در کنار مرقد حضـرت رسول صـلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السـلام بقیع به یاد و نام امام اجتماع می‌کننـد تا خاطره رهبری مرد الهی عظیمی را گرامی دارنـد که به اسـلام و مسـلمین عزت و عظمت بخشـید و جهـان اسـلام را به تحرک و جوشـش درآورد سـپس گفت: ما برای بزرگـداشت مردی گرد آمـده‌ایم که ابرقدرتهای

ص: ۱۰۶

شرق و غرب را به زانو درآورد، بنیان کاخهای استکباری جهان را به لرزه افکند.

وی افزود: امام تجسم عینی اسلام در عصر حاضر بود. یاد امام، یاد اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و یاد گذشته پرافتخار مسلمانانی است که انقلاب اسلامی صدر اول را در این سرزمین نور و خاستگاه وحی آغاز کردند، یاد امام یاد قرآن کفر ستیز و ضلم و ضد تباهی است.

حجت الاسلام محمدی ری‌شهری سپس به تشریح یکی از ویژگیهای بارز حضرت امام خمینی (ره) پرداخت و گفت: امام نمونه بارز یک رهبر مردمی بود. نه تنها مردم ایران بلکه هر مسلمانی که در هر نقطه از جهان به سرنوشت اسلام و مسلمین علاقه‌مند است، به این مرد الهی عشق می‌ورزد. هر مسلمانی که به احکام نورانی قرآن می‌اندیشد، به امام عشق می‌ورزد، بلکه هر انسان آزاده‌ای که به رهایی بشریت از ظلم و ستم و تباهی فکر می‌کند و با افکار نورانی امام آشنایی دارد به این مرد الهی عشق می‌ورزد. امام در دل تمام انسانهای آزاده جهان جای دارد. وی افزود: مسأله‌ای که برای رهبران کشورهای اسلامی قابل توجه است، این است که علت عشق و علاقه مردم به امام خمینی چیست؟ امام چه کرد که در دل همه مردم آزاده جهان جای گرفت؟

ص: ۱۰۷

سرپرست حجاج ایرانی با اشاره به این مطلب که حضرت امام خمینی (ره) هیچ قدمی در راه کسب شهرت و محبوبیت برای خود برنداشته است، علت عزت و عظمت امام و عشق و علاقه مردم به ایشان را ایمان و عمل صالح آن بزرگوار دانست و با اشاره به آیه شریفه‌ای از قرآن کریم گفت: خداوند در قرآن کریم می‌فرمایند: کسانی که ایمان و عمل صالح داشته باشند، خدا محبت آنان را در دل مردم قرار می‌دهد و امام همینگونه بود.

اما آنها که خدایان زورگوی زمین را برای عزت و محبوبیت می‌پرستند، سخت در اشتباهند.

کرنش به قدرتمندان و زورگویان برای کسب عزت و قدرت و محبوبیت، عملی کاملًا اشتباه است و رهبران کشورهای اسلامی می‌توانند این واقعیت را که امام محبوبیت و عزت خود را در سایه ایمان و عمل صالح به دست آورده است، در عمل تجربه کنند.

حجهٔ الاسلام و المسلمین محمدی ری‌شهری یادآوری کرد که:

این ایمان و اعتقاد راسخ امام به مبدأ و معاد بود که او را در برابر طوفان مشکلات و در برابر همه فشارهای مختلف از سوی ابرقدرتهای شرق و غرب، چون کوه، مقاوم و استوار کرده بود واز هیچ مشکلی نمی‌هراسید.

امام نه تنها خود اینگونه بود بلکه هنر امام در این بود که یک امت را اینگونه پروراند و آنها را پرچمدار مقاومت علیه استکبار در عصر حاضر کرد و امروز خلف صالح او حضرت آیهٔ اللَّه خامنه‌ای پرچمدار این مقاومت است.

سرپرست حجاج ایرانی با اشاره به این نکته که حضرت امام محبوبیتشان در

ص: ۱۰۸

میان مسلمانان جهان را وسیله‌ای برای ایجاد اتحاد وحدت کلمه در میان آنان قرار دادند، گفت: یکی از مسائل مهمی که امام مکرر در پیامهای حج به آن تکیه می‌فرمودند موضوع وحدت مسلمین بود که رهبر معظم انقلاب و خلف صالح امام نیز در پیامهای خود به عنوان یکی از سیاستهای محوری حج، بر این نکته تکیه و تأکید دارند.

نماینده ولی فقیه اضافه کرد: اگر مسلمانان متحد بودند امروز فلسطین در اشغال صهیونیستها و اشغالگران قدس شریف نبود. و رژیم صهیونیستی نمی‌تونست به جنوب لبنان حمله کند و حزب اللَّه را به خاک و خون بکشد. اگر مسلمانان متحد بودند می‌توانستند به راحتی جلوی این اعمال وحشیانه و ددمنشانه را بگیرند. اگر مسلمانان متحد بودند، مردم مسلمان جمهوری آذربایجان مورد حمله مهاجمان ارمنی قرار نمی‌گرفتند. مسلمانان بوسنی و هرزه گوین از مرد و زن و پیر و جوان و کودک، به دست صربها قتل عام نمی‌شدند، اگر مسلمانان متحد بودند امروز مسلمین کشمیر تحت فشار قرار نداشتند و می‌توانستند سرنوشت خود را در دست بگیرند. اگر مسلمین متحد بودند آمریکای جهانخوار و تبهکار نمی‌تونست زورگویی کند.

حجهٔ الاسلام و المسلمین محمدی ری‌شهری اظهار داشت: حضرت امام (ره) پرچمدار وحدت مسلمین بود و امروزه این پرچم به دست خلف صالح او حضرت آیهٔ اللَّه خامنه‌ای است. شایان ذکر است در این مراسم بیش از ۲۵ هزار تن از حجاج ایرانی و گروه

ص: ۱۰۹

کثیری از زائران کشورهای دیگر شرکت داشتند. مراسم در ساعت ۶/۵ با آرامش کامل خاتمه یافت و زائران به سوی مسجد النبی صلی الله علیه و آله و مساجد محل خویش برای شرکت در نماز جماعت حرکت کردند.

ص:۱۱۰

ص: ۱۱۱

امام خمینی (ره): از جمله مطلبی که بایـد سـفارش کرد- هرچند سـفارش شده است- آن است که در راهپیمایی‌ها، در عین حال که باید فریاد برائت از مشـرکان و سـتمکاران به طور کوبنده و باشـرکت همگانی باشد که صدای مظلومیت مسلمانان و ملت‌های تحت سلطه ابرجنایتگاران را به گوش جهانیان برساند و خفتگان را بیدار و ساکتان در مقابل جباران را هشدار و ناهیان از معروف و آمران بـه منکر را کـه برخلاـف فرمـان خداونـد و دسـتور قرآن مجیـد و سـنت رسـول اللَّه صـلی الله علیـه و آله به طرفـداری از مشـرکان و خونخواران بین المللی، جانفشانی و یقه درانی می‌کنند، بویژه آخوندهای درباری جیره‌خوار که با قلم و بیان خود نور خدا و شعله‌ای که در جهان برای رهانـدن مظلومان از تحت سـتم سـتمگران افروخته شـده، می‌خواهنـد خاموش نماینـد، به جای خود بنشاننـد، لازم است نظم و ترتیب و آداب اسـلامی را به طور شایسـته و دقیق مراعـات نماینـد و از شـعارهای خود سـاخته که ممکن است بـا القـای منحرفان برای ایجاد اغتشاش و صدمه زدن به آبروی زائران شرکت کننده از تمامی کشورهای اسلامی و خصوصاً جمهوری اسلامی باشد، جداً خودداری کنند صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۲۰۱

مراسم برائت از مشرکان

ص:۱۱۲

ص:۱۱۳

پایه‌گذار سنت برائت ازمشرکان، ابرهیم علیه السلام است، آنگاه که با تبر خویش بتکده مشرکان را به ویرانه تبدیل کرد. ادامه دهنده این سنت رسول اللّه صلی الله علیه و آله است که در سال نهم هجرت با فرستادن امام علی علیه السلام به مکه، پیام برائت را به گوش مردم رساند: ان اللَّهِ بری من المشرکین و رسوله احیاگر این سنت فراموش شده، امام راحل است که فرمود: «حج بی‌برائت حج نیست» و مراسم حج را تبدیل به نهضتی برای انقلاب درونی بر ضد هوای نفس و انقلابی بیرونی برضد شیطان بزرگ کرد.

امسال نیز چون سال گذشته و سالهایی که امام عزیز در قید حیات بود، مراسم برائت با شکوه تمام برگزار شد. روز ششم ذی حجه، برای بسیاری از مسلمانان که به این سفر ملکوتی می‌آیند شناخته شده است و جمع کثیری از آنان در انتظار فرا رسیدن این روند.

رهبر معظم انقلاب اسلامی، خلف ساحل امام راحل، قبل از موسم حج در دیدار با کارگزاران حج فرمودند:

ص: ۱۱۴

«شرکت در مراسم برائت یک واجب قطعی و عینی است و بدون آن حج زائران ما دچار اشکال خواهد شد.» به دنبال تأکید مقام معظم رهبری و نماینده ایشان، در عصر روز ششم ذی‌الحجّه، جمعیتی بالغ بر یکصد هزار نفر در فضائی وسیع در اطراف محل بعثه مقام معظم رهبری اجتماع کردند و شاهد برنامه‌هایی بودند که در ارتباط با برائت از مشرکان از محل بعثه پخش می گردید.

عکس

ص: ۱۱۵

فضـای محفـل: بیزاری از شـرک کـارگزاران بعثه، از ساعت‌هـا قبـل از مراسم، زیر آفتاب سوزان مکه، سـرگرم تهیه مقـدمات برنامه بودنـد و بـا نصب پلاکاردهـا و تنظیم یـک سیسـتم صوتی قوی و بـا وجود کمبودها، زمینه لازم را برای برگزاری هرچه بهتر مراسـم آماده کردند.

عکس صـدها نفر از زائرانی که از قبل به عنوان «سـقایهٔ الحجاج» در نظر گرفته شـده بودنـد، با بازوبندهای مشـخص و نظمی خاصّ کار تأمین آب زائران را تدارک دیده بودند و با وجود شدت گرما این مهم را به انجام رساندند.

پلیس سعودی از ساعتها قبل از حوالی مراسم نیروهای ضد شورش خود را

ص: ۱۱۶

بـا تجهیزات کامـل آمـاده کرده بود و یک فرونـد هلیکوپتر نیز مرتباً بر فراز محل برگزاری مراسم، اوضاع را ارزیابی می‌کرد. تعـداد مأموران سعودی ناظر در اطراف مراسم و مدخلهای ورودی حدود ۴ هزار نفر بود که هشت دستگاه ماشین ضد شورش و آبپاش نیز در اختیار داشتند.

برادران جانباز ما، با وجود همه مشـکلات، همه در مراسم حاضـر بودند و با شـعارهای کوبنده خود نقشـی چشـمگیر را در مراسم به عهده داشتند.

عکس

ص: ۱۱۷

جمعیت حاضر در صحنه به اندازه‌ای بود که از همان دقایق شروع برنامه انتهای جمعیت به چشم نمی‌آمد.

عکس از سوی پلیس عربستان، در اطراف مراسم و برفراز ساختمان‌های مقابل بعثه بیش از ده دوربین بزرگ و دو دستگاه ضبط سوت غول پیکر نصب شده بود. این درحالی بود که یک دوربین بزرگ و یک دستگاه ضبط صدا از حدود ۲۰ روز قبل از آن مشغول ضبط و ثبت حرکت‌های اطراف بعثه بود.

در ساعت ۱۶ تنها در عرض ۵ دقیقه ماکت بزرگ مسجد الاقصی در وسط میدان و در میان جمعیت برپا و نصیر پارچه‌ای بزرگی از حوادث انقلاب اسلامی در قطع ۲۰ در ۸ متر از بالای ساختمان بعثه آویخته شد.

ص: ۱۱۸

درهمین ساعت یکباره صدها پرچم که بر روی آنها شعارهای «اللّه اکبر» «لا اله الا اللّه» «محمد رسول اللّه» «الموت لامریکا» «الموت لاسرائیل» «یا ایها المسلمون اتحدوا اتحدوا» «واعتصمو بحبل اللّه جمیعاً ولاتفرقوا» نوشته شده بود از میان جمعیت برخاست و فضای مراسم را آذین بست. نسیم ملایمی که همزمان عکس وزیدن گرفت، صحنه مراسم را با وجود این پرچم‌ها هرچه بیشتر دیدنی و جذاب کرد.

ص: ۱۱۹

آغاز مراسم مراسم در ساعت ۳۰/ ۱۶ با قرائت آیاتی چند توسط قاری نوجوان «جواد فروغی» آغاز شد.

در ادامه مراسم، پیام حضـرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسـلامی از سوی نماینده ایشان حضرت حجهٔ الاسلام و المسلمین رسولی محلاتی قرائت گردید. (۱) پس از آن شـعارهای «بت یدالکافرین- من بلد المسـلمین» «الموت لامریکا» «الموت لاسرائیل» و شعارهای دیگر از بلندگو پخش شد و زائران، رسا با آن همراهی می‌کردند.

سخنرانی سرپست حجاج ایرانی

آنگاه نماینده مقام معظم رهبری و سـرپرست حجاج ایرانی حضـرت حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری به ایراد سخنرانی پرداخت. ایشان طی سـخنانی با سپاس به درگاه خداوند متعال به خاطر اعطای توفیق برگزاری مراسم پرشکوه برائت از مشرکان و سردمداران کفر و الحاد از حجاج بیت اللّه الحرام به خاطر حضور در این مراسم پر صلابت تقدیر و تشکر کرد. سرپرست حجاج ایرانی در ادامه سخنان خود با تأکیـد بر اینکه مهمترین و اصـلی‌ترین و فوری‌ترین مسأله‌ای که امروز باید در این اجتماع عظیم مورد توجه قرار گیرد مصائب و مشـکلات جهان اسـلام است؛ محرومیت مسـلمین جهان را از حق تعیین سـرنوشت سیاسـی خود، بزرگترین مصیبت جهان اسلام دانست. نماینده ولی فقیه افزود قدرتهای استکباری و در رأس

۱- متن این پیام را در پایان همین بخش آورده‌ایم.

ص: ۱۲۰

آنها فرعون آمریکا با تمام امکاناتی که دارند تلاش می‌کنند تا اسلام بر سرنوشت مسلمین حاکم نگردد.

حجهٔ الاسلام و المسلمین ری‌شهری با اشاره به جریان الجزایر، کشتار عکس بی رحمانه مردم مسلمان فلسطین توسط رژیم اشغالگر قدس، تجاوز ظالمانه رژیم صهیونیستی به مردم بی‌گناه لبنان، قتل عام فجیع مسلمانان بوسنی و هرزگوین، تجاوز بی‌شمانه ارمنستان به خاک آذربایجان، آوارگی مردم مسلمان برمه، گرفتاری مردم عراق به دست رژیم دیکتاتور صدام، ضدیت با حقوق انسانها از سوی دولتهای استکباری و در رأس آنها بزرگترین دشمن جهان اسلام آمریکا، مورد تأکید قرار داد و اظهار داشت:

ص: ۱۲۱

همه مصائب جهان اسلام امروز از سوی بت‌های نوین جهان شرک و در رأس آنها بت بزرگ آمریکا است.

سرپرست حجاج ایرانی، نخستین شرط برائت از مشرکان را در عصر حاضر شناختن بت و بت‌پرستی دانست و افزود: ما در این مکان مقدس جمع شده‌ایم تا نه تنها با شعار بلکه با عمل از بتهای نوین جهان شرک و در رأس آنها از بت‌بزرگ آمریکای تبهکار اظهار برائت کنیم و راه مبارزه با این بت‌ها را به مسلمین و مرد آزاده جهان نشان دهیم.

حجهٔ الاسلام ری شهری تأکید کرد: راهی که احیاگر حج ابراهیمی، حضرت امام خمینی (ره) برای شکستن این بتها و حل مشکلات و مصائب جهان اسلام و مستضعفان جهان ارائه کرد و به وسیله خلف صالح ایشان حضرت آیهٔ اللَّه خامنه‌ای تداوم دارد، همان راهی است که چهارده قرن قبل قرآن اعلام کرده است.

ایشان سپس: وحدت کلمه مسلمین، مستضعفان و پابرهنگان جهان را به عنوان تنها راه چاره برای شکستن این بتها ذکر کرد.

سرپرست حجاج ایرانی در قسمت دیگری از سخنان خود با اشاره به فروپاشی نظام کمونیستی، پیروزی انقلاب اسلامی افغانستان، بازگشت بخشی از کشورهای آسیای میانه به آغوش اسلام و سرانجام گسترش موج اسلام خواهی جهان را در آستانه تحولات سریع و فراگیر شدن جهانی اسلام به رهبری ولی اللَّه الاعظم حضرت بقیهٔ اللَّه دانستند.

حجهٔ الاسلام ری شهری در ادامه سخنانش با

ص: ۱۲۲

اشاره به سخنان جورج بوش که گفته بود: «ایران برای آمریکا از بمب هسته‌ای خطرناک‌تر است» افزود:

آمریکا نگران قدرت اسلام است، ایران بدون اسلام خطری برای آمریکا نیست، اسلام بزرگترین خطر برای آمریکاست.

نماینـده ولی فقیه با اظهار این مطلب از امام راحل که فرموده بودنـد، آمریکا هیـچ غلطی نمی‌توند بکند، «نظم نوین» آمریکا را برای مقابله با انقلاب اسـلامی محکوم به شکست دانست و از مسلمین الجزایر، مسلمانان افغانستان، میانمار، کشمیر، بوسنی و هرزگوین و مبارزان لبنان و فلسـطین خواست تا با تمسک به اسـلام و برائت از مشـرکان، مشـکلات خود را حل نمایند. حجهٔ الاسلام ری شهری در خاتمه سـخنان خود اعتراف اخیر رئیس جمهوری آمریکا را بهترین سـند برای اثبات تـداوم خـد امام در جمهوری اسـلامی ایران دانست و افزود، این اعتراف ثابت می‌کند که ملت مسـلمان ایران و دولت اسـلامی ایران به رهبری حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای همچنان در راه امام خمینی (ره) یعنی همان راه اسلام ناب محمدی مقاوم و استوار باقیمانده است.

پس از پایان سـخنرانی، متن سـخنان ایشان به زبان عربی و انگلیسـی نیز برای زائران غیر ایرانی ترجمه شد. آنگاه متن قطعنامه مراسم برائت از مشـرکان توسط حجهٔ الاسـلام و المسلمین محمدی عراقی قرائت گردید و حاضران در پایان هر بند با فریاد تکبیر آنرا تأیید می‌کردند.

متن قطعنامه

ص:۱۲۳

اعوذ بـاللَّه من الشـیطان الرجیم برائـهٔ من اللَّه ورسوله الی الـذین عادتهم من المشـرکین خـدای عزّوجلّ را سپاس، که بار دیگر، ما را توفیق حضوری با صـلابت، در محشـر عظیم ضـیوف الرحمن اقیانوس پرخروش و لبیک گوی خداونـد سـبحان، عنایت فرمود، تا در جوار بیت اللَّه الحرام و در محضـر ملکوتی رسول گرانقـدر اسـلام، همراه و همقـدم با تمام زائران، فریضه حج را آنچنان که ابراهیم خلیـل اللَّه علیه السـلام و محمـد رسول اللَّه صـلی الله علیه و آله و همه پاکـان و اولیاء اللَّه بجای آوردهانـد، برپا کنیم و هم نوا با امام راحلمان که احیا گر حج ابراهیمی، منادی وحدت مسلمین و پرچمدار اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله بود و خلف شایسته او که فرزند دیگری از سـلاله پاک رسول اللَّه و ادامه دهنده راه مقدس خمینی روح اللَّه است، و همصدا با سرود در گلو مانده شهدای مظلوم جمعه خونین مکه، در سالروز عروج آن کبوتران خونین بال، فریاد برائت از مشرکان زمان سردهیم که: «فریاد برائت ما، فریاد برائت همه مرمـادنی است که دیگر تحمل تبرعن آمریکا و حضور سـلطه طلبانه آنرا از دست دادهانـد و نمی‌خواهنـد صـدای خشم و نفرتشان برای ابـد در گلوهایشان خاموش و افسـرده بمانـد و اراده کردهانـد که آزاد زنـدگی کننـد و آزاد بمیرنـد و فریادگر نسل‌ها باشند. فریاد برائت ما، فریاد دفاع از مکتب و حیثیات و نوامیس، فریاد دفاع از منابع و ثروت‌ها و سرمایه‌ها، فریاد دردمندانه

ص: ۱۲۴

ملتهـایی است که خنجر کفر و نفـاق، قلب آنها را دریـده است، فریادی که امروز از نـدای رسا و درد آشـنای خلف صالـح او، رهبر انقلاب اسـلامی و ولی امر مسـلمین، حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای، به گوش می‌رسد که: «حج بی‌برائت، حج بی‌وحدت، حج بی‌تحرک و قیـام، حجی که از آن تهدیـد کفر و شـکر بنخیزد، حـج نیست» ... مـا زائران بیت اللّه الحرام براصول و مبـانی زیر به عنوان قطعنامه پایانی اجتماع برائت از مشرکان در سال ۱۳۷۱ تاکید می‌ورزیم: ۱- ما همچنان بیزاری پایان ناپذیر خویش‌را از سلطه جائرانه استکبار جهـانی به سـرکردگی آمریکـا اعلاـم و در این جایگـاه مقـدس توطئه «نظم نوین آمریکایی» را محکوم می‌کنیم و خواسـتار برقراری عدالت انسانی- اسلامی برای همه محرومان و مستضعفان جهان هستیم. ۲- انقلاب اسلامی و رهبری آن، کانون اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله، حـامی راستین نهضـتهای آزادیبخش و نقطه امیـد ملت‌هـای مسـلمانان و مردم محروم و سـتمدیده جهان است و حمایت از آن یک فریضه الهی است. ما ضـمن تجدید عهد با امام خمینی قدس سره احیاگر اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و خلف بر حق او حضـرت آیـهٔ اللّه خامنه‌ای، از اسـلام تحریف شـده آمریکایی ابراز انزجار می‌کنیم و خواسـتار وحـدت مسـلمین و هوشـیاری جهان اسـلام نسـبت به توطئه‌ها و تلاش‌های تفرقه افکنانه دشمنان مسلمین هستیم. ۳- ما اجتماع کنندگان ضـمن تأکید بر اسـلامی بودنـد سـرزمین مقـدس فلسـطین تنهـا راه حـل مسـأله فلسـطین را از بیـن رفن غـده سـرطانی اسـرائیل می‌دانیم و راه‌حلهـای سازشکارانه را محکوم و جانبداری خود را از انتفاضه اعلام می‌داریم.

ص: ۱۲۵

۴- ما با تأکید بر حمایت از مظلومان و مستضعفان جهان و حق تعیین سرنوشت ملت‌ها، کشتار مسلمانان را در فلسطین، لبنان، بوسنی و هرزگوین، کشمیر و عراق و آذربایجان را محکوم می‌کنیم و خواستار حمایت همه جانبه و پی‌گیرانه جهان اسلام از مردم مسلمان این مناطق هستیم.

۵- ما ضمن اعلام خشنودی از پیروزی مجاهدان مسلمان افغان و تبریک به مناسبت بازگشت جمهوریهای آسیای میانه به آغوش اسلام در پی فروپاشی کمونیزم (همانگونه که امام راحل ما پیش‌بینی کرده بود) نسبت به توطئه‌های استکبار جهانی به ویژه آمریکا برای نفوذ در این مناطق هشدار می‌دهیم. ۶- ما اجتماع کنندگان ضمن محکوم کردن توطئه تهاجم فرهنگی غرب و به ویژه آمریکا علیه مقدسات و ارزشهای دینی و انقلابی اسلامی همچنان بر اجرای حکم تاریخی امام خمینی درباره سلمان رشدی مرتد تأکید می‌کنیم و از ملت‌ها و دولتهای اسلامی می‌خواهیم مبارزه با فرهنگ فاسد غرب را در سرلوحه برنامه‌های خود قرار دهند. ۷- ما بار دیگر همه مسلمانان را به اتحاد، انسجام در برابر جبهه شرک دعوت می‌کنیم و برای حل مسائل جهان اسلام دست آنان را می‌فشاریم. به امید نابودی شرک جهانی و پیروزی نهایی مستضعفان در سراسر جهان.

ششم ذی الحجهٔ ۱۴۱۲- مکه مکرمه

ص: ۱۲۶

این قطعنامه به زبان عربی و انگلیسی برای حاضران ترجمه گردید. هنگامی که متن قطعنامه به عربی خوانده می‌شد و نیز هنگامی که در بین سخنان سرپرست حجاج ایرانی، زائران به تأیید آن تکبیر می گفتند، بسیاری از مأموران عربستان سعودی که با لباس فرم یا لباس محلی در مراسم حاضر بودند، آهسته تکبیر می گفتند.

در پایان مراسم، در ساعت ۱۸، زائران با آرامش کامل و بدون هیچ شعاری به سوی منازل خود بازگشتند تا در نماز جماعت در مساجد شرکت کنند.

انتظامات مراسم در نهایت انسجام و هماهنگی با مردم و بعثه عمل کرده بود و کوچکترین ناهماهنگی، برخورد، اغتشاش و درگیری از آغاز تا پایان مراسم گزارش نشد.

به هنگام متفرق شدن جمعیّت، بسیاری از کودکان و نوجوانان مکّه با اشتیاق فراوان پرچم‌های «الموت لامریکا» و «الموت لاسرائیل» را از دست مردم می گرفتند و سپس بر بالای کوهی که در پشت ساختمان بعثه قرار داشت می‌رفتند. بعد از دقایقی دهها پرچم مرگ بر آمریکا و مرگ بر اسرائیل برفراز کوه مکّه در دست نوجوانان عرب به چشم می‌خورد.

حضور زائران غیر ایرانی در مراسم برائت

نگاهی به جمعیت حاضر در صحنه، نشان می‌داد که شیفتگان انقلاب اسلامی از کشورهای دیگر، علی رغم همه تهدیدها و خطارتی که برای آنها وجود داشت، در این مراسم شرکت کرده بودند. تعداد زیادی از اهالی ترکیه، مصر، آسیای میانه، لبنان، عراق، افغانستان، پاکستان و حتی از کشور عربستان سعودی در لابلای جمعیت مشاهده می‌شد.

اخبار واصله از چنیدی روز قبل از برپایی مراسم نشان

ص: ۱۲۷

می‌داد که بسیاری از زائران غیرایرانی بـا دیـدن برادران روحانی، درباره تاریـخ برگزاری مراسم برائت سؤال می‌کردنـد و از اشتیاق خود برای شرکت در آن سخن می‌گفتند.

بر اسـاس یـک گزارش، پس از خـاتمه مراسم یـک زائر ترک به یکی از برادران اظهـار داشـته بود که در مراسم شـرکت کرده و به نشان شرکت خود دو عدد بازوبند سقایت و یک پارچه بزرگ را که مزین به تمثال مبارک امام بود، به وی نشان داده بود.

یک زائر اردنی که به همراه تنی چنـد از دیگر زائران این کشور در مراسم شـرکت کرده بود در ملاقات بایکی از برادران گفته بود: مسؤولان ایرانی این مسأله را برای دولت سـعودی حل کننـد تا ممنوعیت شـرکت زائران دیگر در این مراسم لغو شود! وی گفت که شرکت در این مراسم را وظیفه دینی می‌داند.

یـک زائر یمنی کـه در مراسـم شـرکت کرده بـود از روابـط نامنـاسب عربسـتان و یمـن سـخن می‌گفـت و خـود را از علاقمنـدان به جمهوری اسلامی می‌دانست.

یـک زائر سودانی نیز که در مراسم شـرکت کرده بود پیشـنهاد می‌کرد که مسؤولا‌ن جمهوری اسـلا‌تمی بر اثر تبلیغ به ویژه از طریق قرائت قرآن سرمایه‌گذاری بیشتری بکنند.

یک زائر مصـری نیز که در مراسم شـرکت کرده بود، وقتی شـنید که در تهران خیابانی به نام خالد اسـلامبولی نامگذاری شده چنان هیجان زده بد که شروع کرد به دست زدن.

حضور شـیعیان منطقه خلیج فارس از کشورهای بحرین، کویت، عربسـتان و ... به روشنی مشهود بود. حتی تنی چند از شیعیان لبنانی در مراسم

ص: ۱۲۸

در کنار یکدیگر نشسته و بایکدیگر شعار می‌دادند. این درحالی بود که بعداً برخی از زائران غیر ایرانی گله داشتند که تاریخ و ساعت دقیق مراسم برائت به آنان ابلاغ نشده بود که طبعاً این ناشی از جوی پلیسی موجود در عربستان بودو براساس این گزارش در ملاقاتی که دو روز قبل از مراسم با یک مصری صورت گرفته بود وی ابراز کرد که ما منتظر روز ششم ذی‌حجّه هستیم تا در مراسم برائت از مشرکان شرکت کنیم.

یک زائر اهل نیجریه نیز قبل از مراسم گفته بود که ما با ده تن از دوستان خود در مراسم شرکت خواهیم کرد. یک دانشجوی رشته حسابداری اهل نیجریه نیز اعلام شرکت در مراسم کرده بود.

یک راننده فلسطینی همه که از یک سال پیش در مکه به سر می‌برد گفت: پس از جنگ خلیج فارس دید مردم نسبت به ایران عوض شده است.

بسیاری از مردم مکه غبطه می‌خورند که چرا نمی‌توانند در این مراسم شرکت کنند، در عین حال از وجود صحنه‌های راهپیمایی احساس غرور و شجاعت می‌کنند. یک زائر آذربایجان شوری سابق نیز می‌گفت: ما شنیده‌ایم امسال هم چون سال گذشته راهپیمایی دارید، ما حتماً در آن شرکت خواهیم کرد. برخی از برادران تاجیک نیز که در یکی از مدخلهای ورودی با مخالفت پلیس روبرو شده بودند با زحمت خود را ایرانی معرفی کرده بودند تا بتوانند در مراسم شرکت کنند.

دکتر فتحی شقاقی یکی از رهبران انقلاب اسلامی فلسطین که از کثرت جمعیت حاضر در مراسم شگفت زده شده و گفت: آنچه امروز در جوار خانه خدا روی داده است و ما شاهد

ص: ۱۲۹

آن هستیم بیانگر حج واقعی یعنی حج ابراهیمی است.

او افزود:

مراسم امروز بر وحدانیت الهی و تبریّ از شرک و استکبار جهانی تأکید دارد و باید همه مسلمین بدان بپیوندند، چون بدون برائت از مشرکان، سلطه استکبار همچنان بر روح ما سنگینی خواهد کرد.

وی در ادامه گفت: جمعیت امروز بـا اشتیـاق وصف ناپـذیری تبرّی از مشـرکان و حفظ روحیّه انقلابی را فریاد می‌زنـد و بر وحـدت امّت اسلامی تأکید دارد.

او در خـاتمه گفت: شـنیدن فریادها و شـعارهای کوبنـده مرگ بر آمریکا و اسـرائیل بـدون شک ما را به اراده قوی ملتهای مسـلمان مطمئن ساخته است و امیدواریم این حرکت به تمام کشورهای اسلامی سرایت کند.

زائران کشور ساحـل عـاج که جمعی از آنان در مسـجد الحرام نشسـته بودنـد به یکی از برادران گفته بودنـد: ما شـیعیان ساحل عاج حضور در مراسم برائت از مشرکان را واجب می‌دانیم و براساس فتوای امام خمینی در این مراسم حضور فعّالانه خواهیم داشت.

ص: ۱۳۰

یک زائر ترکیه نیز با ابراز علاقه شدید نسبت به انقلاب اسلامی و اظهار اینکه شیعیان ترکیه، بالغ بر ۱/۵ میلیون نفر و همه به جمهوری اسلامی علاقمندند. می گفت که در مراسم برائت از مشرکان شرکت خواهد کرد. این در حالی بود که پلیس سعودی در مدخلهای ورودی با کنترل دقیق از شرکت زائران غیر ایرانی جلوگیری به عمل می‌آورد و این افراد مجبور بودند که به طور مخفیانه خود را به مراسم برسانند.

پیام سرپرست حجاج ایرانی به رهبر انقلاب اسلامی درباره مراسم برائت

پس از انجام مراسم برائت که در نهایت شکوه و عزّت و صلابت و آرامش برگزار شد از سوی سرپرست حجاج ایرانی و نماینده ولی فقیه، پیامی به رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیهٔ اللّٰه خامنه‌ای مخابره شد، متن پیام چنین است:

بسم اللّٰه الرحمن الرحیم محضر مبارک رهبر معظّم انقلاب اسلامی حضرت آیت اللّٰه خامنه‌ای دام ظله العالی سلام علیکم خداوند متعال را سپاسگزارم که در سایه لطف شامل خود و عنایات خاصه حضرت بقیهٔ اللّٰه العظم (عج)، بار دیگر توفیق داد تا در جوار کعبه مقدّس، این آیت جاودانه توحید و قیام و در محشر عظیم زائران خانه محبوب، در روز ششم ذی‌الحجهٔ الحرام برگ زرّین دیگری بر صفحات تاریخ حج ابراهیمی- محمدی صلی الله علیه و آله افزوده شود و فریاد برائت از مشرکان در فضای ملکوتی بیت اللّٰه

ص: ۱۳۱

الحرام طنین انداز گردد و امت اسلام ناب، کوس رسوایی استکبار جهانی و به ویژه شیطان بزرگ، آمریکا را رساتر از قبل سر دهد. بدون شک صلابت تصمیم و حمایت قاطعانه حضرت عالی و مسؤولیت شناسی امت حزب اللّه و حضور روح ملکوتی امام راحل (ره) شایسته حماسه‌ای چنین پرشور بود. اینجانب لازم می‌دانم از کلیه زائران بیت اللّه الحرام اعم از ایرانی و غیر ایرانی به ویژه علما و شخصیتهای مذهبی و سیاسی و خانواده‌های معظم شهدا و جانبازان عزیز که در گرمای طاقت فرسای مکّه مکرمه، با حضور در این مراسم پرشکوه به انقلاب اسلامی آبرو دادند و روح امام عزیز را شاد و ملت مقاوم ایران را سرافراز کردند و از همه مسؤولان و دست‌اندرکاران به ویژه دولت خدمتگذار و مقام محترم ریاست جمهور که زمینه برگزاری این مراسم پر صلابت را فراهم آوردند تشکر کنم.

سلامتی و طول عمر آن رهبر عزیز را از خداوند بزرگ خواستارم.

ششم ذیحجه ۱۴۱۲ مکه مکرمه- محمد محمدی ری‌شهری

تشکر سرپرست حجاج ایرانی از حضور زائران خانه خدا در مراسم برائت

به دنبال شرکت گسترده زائران خانه خدا در مراسم برائت از مشرکان، حضرت حجة الاسلام والمسلمین ری‌شهری نماینده مقام معظم رهبری، طی

ص: ۱۳۲

اطلاعیه‌ای از زائران حاضر در مراسم برائت تشکر کردند متن اعلامیه بدین شرح است:
روز گذشته، حضور اعجاب انگیز و افتخار آفرین و مسؤولانه شما پیام آوران انقلاب اسلامی و فرزندان راستیم امام راحل (ره) و مریدان وفادار رهبر انقلاب حضرت آیهٔ اللّٰه خامنه‌ای در پهنه خیابانهای تفتیده مکّه مکرمه، محشر عظیم جان‌های پاک و حماسه دیگری از صفحات تاریخ حج ابراهیمی- محمدی صلی الله علیه و آله بود. فریاد و مشت‌های گره کرده شما برای اعلام برائت از مشرکان، همانقدر که خشنودی خداوند را درپی‌دارد، خشم دشمنان اسلام و در رأس آن شیطان بزرگ را در برخواهد انگیخت.
اینجانب به خدمتگزاری چنین عزیزانی افتخار می‌کنم و از خداوند متعال می‌خواهم به شما عزیزان سربلندی و عزت دو جهان عنایت فرماید و شما را از زمینه سازان جهانی شدن اسلام به رهبری امام عصر ارواحنا لتراب مقدمه الفداء قرار دهد.
هفتم ذیحجهٔ ۱۴۱۲ مکه مکرمه- محمد محمدی ری‌شهری لازم به تذکر است همه قشرهای مختلف حجاج در این مراسم شرکت کردند از جمله برادران اهل سنت کشورمان نیز در کنار دیگر مسلمانان در این مراسم شرکت داشتند و پیش از آن نیز ضمن اطلاعیه‌ای آمادگی کامل خود را برای شرکت در این مراسم اعلام کرده بودند.

ص: ۱۳۳

انعکاس مراسم برائت در رادیوهای بیگانه رادیو آمریکا در گزارشی به نقل از خبرنگار خود در قاهره مراسم برائت از مشرکان را راهپیمایی اعتراض آمیزی خواند که دهها هزار تن از زائران ایرانی در آن شرکت کردند و مخالفت خود را با آمریکا و اسرائیل ابراز داشتند. گزارشگر رادیو ادامه داد در پیام آیهٔ اللّه خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی ایران شدیداً از ایالات متحده انتقاد شده است همچنین حجهٔ الاسلام ری‌شهری سرپرست حجاج ایرانی طی سخنانی آمریکا را به عنوان دشمن اسلام تقبیح کرد.

رادیو مونت کارلو در بخش عربی خود گزارش داد، ایران امروز با دیگر حمله خود به نظم نوین جهانی را که آمریکا در صدد برقراری آن می‌باشد تکرار کرد. آیهٔ اللّه خامنه‌ای رهبر انقلاب طیّ پیامی که در مراسم برائت از مشرکان در مکّه قرائت شد با اشاره به اینکه آمریکا می‌خواهد از راه برقراری نظم نوین جهانی، وحدت مسلمین را از هم بپاشد، از مسلمانان و حکومت‌های اسلامی خواست تا در مقابل حملات جدید استکبار جهانی (که پس از فروپاشی بلوک شرق، اسلام را دشمن شماره یک خود می‌داند) بایستند.

ارزیابی مراسم برائت از دید شرکت کنندگان

کسانی که در مراسم حاضر بودند و آنان که گزارش‌های دقیق سمعی و بصریث این مراسم را شنیدند یا تماشا کردند، متفقاً معتقد بودند که مراسم امسال از شکوه ویژه‌ای برخوردار بوده است. در تهران، رئیس جمهوری محترم اسلامی نیز در خطبه‌های نماز جمعه، برگزاری موفقیت آمیز و شکوهمندانه و منظّم مراسم برائت از مشرکان را در حج امسال مورد تجلیل قرار دادند.

ص: ۱۳۴

متن کامل پیام ولی امر مسلمین حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای- مدظله- به حجاج بیت اللّه الحرام بسم اللّه الرحمن الرحیم والحمدللّه رب العالمین والصلوهٔ والسلام علی سیدنا و نبیّنا محمّد وآله الطیبین الطاهرین. قال اللّه الحکیم: واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا البلد آمناً واجنبنی و بنیّ ان نعبد الاصنام ربّ انهن اضللن کثیراً من الناس فمن تبعنی فانه منّی ومن عصانی فانک غفور رحیم.

اکنون که موسم حج فرا رسیده و نغمه لبیک برآمده از دلهای مشتاق، فضای حریم امن الهی را انباشته است و ملتهای مسلمان، از آفاق گسترده جهان، به میعاد ذکر و استغفار و قیام و اتّحاد شتافته، و برادران مهجور، به یکدیگر رسیده‌اند، جبهه سپاس و خضوع به ساحت خدای عزیز و حکیم سوده، حمدی به عظمت صفات حسنی، شکری به وسعت دریای رحمت حق، نثار حریم حضرت احدیّت می‌کنم که یکبار دیگر به مسلمین مشتاق، توفیق این فریضه را عطا فرمود و یکبار دیگر پرچم عزت و عظمت را بر فراز سر مسلمانان در خانه امن خود برافراشت، و یکبار دیگر حجاج ایرانی را بر این سفره رحمت و عظمت نشانید. زبان و قلم از توصیف و تقدیر این نعمت بزرگ، قاصر است.

خدا کند که نور معرفت بر دل‌های روشن شما حج گزاران بتابد و حقیقت، بی‌واسطه حرف و گفت، در جان مشتاق شما متجّلی گردد.

ص: ۱۳۵

نکته مهمی که اینجانب می‌خواهم به شما برادران و خواهران از هر کشور و ملت که هستید بگویم این است که حج، نعمتی الهی است که بر نسل‌های مسلمان ارزانی شده است. قدردانی و شکرگزاری آن را زیاد می‌کند و ناسپاسی و قدرنشناسی آن را از مسلمین می‌گیرد و این همان عذاب شدید الهی است که: «ولئن کفرتم ان عذابی لشدید».

گرفته شدن حج به این نیست که از مسلمانان کسی به حج نرود، بل به این است که مسلمانان از منافع بیشار آن، محروم بمانند، و زیاد شدن آن به این نیست که هر سال گروههای بیشتری حج کنند، بل به این است که از منافع آن بهره‌مند شوند که:

لیشهدوا منافع لهم.

خوب است بدرستی بیندیشیم، آیا جهان اسلام توانسته است از منافع حج برخوردار شود؟ و اساساً این منافع چیست؟ حجّ درست می‌تواند تحوّلی درونی در یکایک مسلمین پدید آورد و روح‌توحید و ارتباط با خدا واعتماد به او و ردّ همه بتهای درون و برون وجود آدمی (که همان هواها و هوس‌های پست کننده و قدرتهای اسیر کننده آدمی‌اند)، و نیز احساس قدرت و اعتماد به نفس و رستگاری و فداکاری را در آنان پدید آورد، و چنین تحولی است که از هر انسانی، موجودی شکست ناشناس و تهدید و تطمیع ناپذیر می‌سازد.

و نیز حج درست می‌تواند از اعضای جدا افتاده امت اسلامی، پیکره‌ای واحد و کارآمد و نیرومند بسازد، آنان را با هم آشنا و از حرف‌ها و دردها و پیشرفتها و نیازهای یکدیگر، آگاه کند و تجربه‌های آنان را متبادل سازد، اگر حج با توجه به این هدف‌ها و نتایج، برنامه‌ریزی می‌شد، و در این برنامه‌ریزی دولتها و علما و

ص: ۱۳۶

صاحبنظران و روشنفکران جهان اسلام، همکاری می کردند، ثمرات گرانبهایی نصیب امت اسلامی می گشت که با هیچ دستاورد دیگری در دنیای اسلام قابل مقایسه نبود. به جرأت می‌توان گفت همین یک تکلیف اسلامی اگر درست و چنانکه شریعت اسلام، خواسته است مورد بهره برداری قرار گیرد، پس از زمانی نه چندان بلند، امت اسلامی را به عزت و قدرتی که در خور آن است خواهد رسانید. باید با تلخی اذعان کرد که شکل کنونی انجام این فریضه الهی، با وضعیت مطلوب آن فاصله زیادی دارد. امام راحل عظیم، تلاش مؤثری در این جهت مبذول داشت و تصویر روشنی از حج ابراهیمی، حج عظمت و عزت‌آفرین، حج سازنده و تحول دهنده، در برابر چشم امت اسلامی قرار داد و همین اندازه تاکنون منشأ برکات فراوانی در جهان اسلام شده است، لیکن با اینهمه، گسترش این اندیشه و این نحوه عمل به همه ملت‌های ملسمان، نیاز به مجاهدت مخلصانه علمای دینی و روشن بینی و مساعدت دولتمردان همه کشورهای اسلامی دارد، و امیداست که این وظیفه بسیار اساسی مورد توجه و عمل آنان قرار گیرد.

اکنون بجاست که با استفاده از این فضای معطر اخوت و به عنوان وظائفی که حج بر دوش ما می‌نهد، نگاهی به جهان اسلام افکنده و موقعیّت آن را با توجه به حوادثی که پس از حجّ گذشته تا امروز در سراسر جهان پیش آمده، برآورد نماییم و وظائف خود را در این مجموعه بازیابیم. حوادث یکسال گذشته از جمله مجموعه حوادث نادری است و کمتر زمانی به این کوتاهی را در تاریخ به یاد داریم که اینهمه حوادث بزرگ را در خود جای داده باشد ...

در رأس این حوادث، فروپاشی ابرقدرت شرق و نابودی قدرت غول آسایی است که دهها سال، یکی از دو سلطه عُظمای سیاسی و نظامی و تبلیغاتی جهان، به

ص: ۱۳۷

شمار می‌رفت. اضمحلال امپراتوری پهناوری با قدرت نظامی افسانه‌یی و دسترسی به سلاح اتمی و همه گونه وسیله و امکان برای سلطه و نفوذ در دیگران، در محاسبات معمولی و مادّی، در شمار کارهای محال است. اما این حادثه اتفاق افتاد و نادرستی محاسبات مادّی یکبار دیگر ثابت شد. گسیخته شدن بلوک شرق، دگرگونی فاحش جغرافیای سیاسی در اروپا، سربرآوردن ملتها و کشورهایی که سالیان متمادی به زور و غصب، در تصرف بیگانگان یا زیر نفوذ آنان بودند، نیز از جمله این حوادث شگفت آور است.

به همین اندازه جالب و هیجان انگیز است، پیروزی انقلاب اسلامی در افغانستان و به قدرت رسیدن ملتی که چهارده سال با غربت و مظلومیت و فقر مادی ولی با ایمان عمیق به اسلام، بار جهادی پر مرارت را بر دوش کشید، و نیز پدید آمدن چند کشور مسلمان مستقل در آسیای میانه؛ ملّت‌هایی که علیغم تبلیغات زهرآگین هفتاد ساله کمونیستها و علیرغم تلاش پس مانده‌های آن دوران (که هرگز با اسلام آشتی نکرده‌اند و نخواهند کرد)، ندای اسلام سرداده و به مسلمانی خود افتخار می‌کنند و در پی تحقق بخشیدن به احکام اسلامی هستند و نیز پدید آمدن حداقل دو کشور مسلمان در اروپا یعنی بوسنی و هرزگوین و آلبانی که از هم اکنون موجب دغده دولتهای اروپایی شده است.

ونیز از نوعی دیگر، پیروزی گروههای اسلامی در الجزایر در انتخاباتی آزاد و با روش منطبق بر معیارهای دمکراسی که مایه امید و تفاخر همه مسلمانان و حاکی از عمق ایمان اسلامی در آن ملت مجاهد و مجرّب بود، و در عظمت آن همین بس که قدرتهای ضدّ اسلامی و مرتجعین منطقه را به یک اندازه مشوش کرد، تا آنجا که با کودتای مزورانه، بر روی آن حرکت اسلامی سرپوش نهادند و فعلًا آن را مهار کردند و به بند کشیده‌اند، و البته هر روشن بین، به وضوح درمی‌یابد که زمان درازی

ص: ۱۳۸

نخواهند توانست با این وضع ادامه دهند.

باری، سال گذشته ما سرشار از چنین حوادث کم‌نظیر و شگفت آور بود، و جز آن، رشد حرکت‌های اسلامی و بیداری مسلمین و اصرار آنان بر بازیافتن هویت اسلامی و مبارزه با قدرتهای قُلدر و مُعارض، در بسیاری از مناطق عالم به خصوص در فلسطین عزیز و برخی کشورهای شمال آفریقا و خاورمیانه، نیز از ممیّزات برجسته این سال بود.

بسیاری از این حوادث مهم و عبرت‌انگیز، بیواسطه یا با واسطه از اسلام، متأثّر بوده است و بر روی هم وضعیت جدیدی را برای اسلام و مسلمین به وجود آورده که وظیفه همه ملتهای اسلامی است آن وضعیت را درست بشناسند و بدون فوت وقت نسبت به آن، موضعی یکپارچه و متین و منطبق با محاسبه اتخاذ کنند.

این وضعیت جدید دارای دو بخش یا عنصر است: اوّل اینکه تفکر اسلامی و هویت اسلامی در گستره جهان، از شوکت و عزّت و نشارط بیشتری برخوردار گشته و اسلام به صورت یکی از برجسته ترین حقایق موجود عالم، در سرتاسر جهان مطرح گردیده است. و دوم آنکه قدرتهای مسلّط جهان در موضع صریحتری از خصومت نسبت به اسلام و مقاصد اسلامی قرار گرفته‌اند، و تحقیقاً یکی از فصول اصلی در نظم نوین پیشنهادی آمریکا برای جهان پس از سقوط کمونیسم، فصل اسلام زدایی و مقابله با رشد روز افزون حرکتهای اسلامی است.

هرکس اظهارات و اقدامات سردمداران رژیم آمریکا را درباره اسلام، و نهضت‌های اسلامی معاصر، و کشورها و ملت‌هایی که دم از گرایش به اسلام می‌زنند و مدعی یا آرزومند تشکیل نظام اسلامی اند، تعقیب کند از عمق کینه‌یی تمام نشدنی به اسلام و نظام اسلامی اطلاع می‌یابد.

ص: ۱۳۹

در حوادث جاری عالم نیز شواهد متعددی را بر این مدّعا می‌توان مشاهده کرد که از جمله تلخ‌ترین و غم انگیزترین آنها، حوادث جاری در هرزگوین و نیز جنگهای خانگی در قره باغ و منطقه عمومی قفقاز است. سرکوب خونین و قساوت آمیز مسلمانان در سارایوو که در قلب اروپای به اصطلاح متمدن جراین دراد به قدری خشن و وحشیانه است که آدمی را به یاد قتل عام‌های معروف اروپا در قرون وسطی در جنگهای مذهبی و نژادی این قاره جنگ طلب می‌اندازد، با این تفاوت که امروزه صربهای یوگسلاوی سابق، برای کشتار دستجمعی مسلمانان از ابزراهای جنگی مدرن استفاده می‌کنند! با اینحال این دولتها که به بهانه حقوق بشر در کار کشورهای دوردست هم دخالت و اعمال نظر می‌کنند در برابر این فجایع دست روی دست گذارده‌اند. آمریکا و کشورهای اروپایی در همین منطقه و نسبت به جمهوریهای دیگر همان کشور ساب، آنجا که پای مسلمانان در میان نبوده به طور قاطع از پیش آمدن چنین کشتارهایی جلوگیری کردند. در منطقه قفقاز نیز دولتهایی که می‌توانستند با اعمال فشارهای معمول، مانع از کشتار مسلمانان قره‌باغ شوند، نه تنها اقدامی جدّی نکردند بلکه تلاش میانجی گرانه جمهوری اسلامی را هم آماج توطئه و مخالفت خود ساختند و بی‌علاقگی خود را به سرنوشت ملت تازه استقلال یافته قفقاز، ثابت کردند.

ارتباطات فشرده امریکا و عواملش با دولتهای تازه مستقل آسیای میانه برای ترساندن آنان از گرایش‌های اسلامی و آنچه آنان نام بنیاد گرایی بر آن می‌نهد؛ موضعگیری‌های خصمانه آنان در برابر بیداری اسلامی در همه جا و به طور نمونه‌ای بارز با حرکت سیاسی پیروزمندانه مسلمانان در الجزایر، رفتار حیله گرانه و عذر آمیز آنان با ملت عراق و افکندن آنان در وضعیت غم انگیز و مظلومانه کنونی، دشمنی عنادآمیز آنان با زمامداران سودان که صرفاً عکس العمل گرایش اسلامی آنان

ص: ۱۴۰

است و دهها نمونه دیگر در سرتاسر جهان، مجموعاً شواهد انکار ناپذیری بر خصومت علنی آمریکا و دیگر سلطه گران نسبت به اسلام و بیداری اسلامی و بازیافتن هویت اسلامی از سوی مسلمین جهان است.

ملت‌های مسلمان باید به این سؤال پاسخ دهند که وظیفه مسلمین در برابر این موضع عناد آمیز و کینه توزانه چیست؟ شک نیست که قلدران عالم فقط به احساسات خصمانه اکتفا نمی‌کنند، و از همه امکانات مالی و سیاسی و تبلیغاتی و اگر بتوانند، نظامی خود برای اعمال دشمنی استفاده خواهند کرد، همچنانکه تا کنون کرده‌اند. و ملّت ایران در طول سالیان پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا امروز، این دشمنی‌ها را تجربه کرده و امت بزرگ اسلامی شاهد کینه توزی استکبار جهانی با ایران اسلامی یا سایر نمونه‌های حرکت اسلامی در نقاط دیگر جهان بوده است ...

شک نیست که بی‌تفاوتی ملت‌های مسلمان در برابر این وضع، دشمن را تشویق می‌کند و صحنه را هر روز بر مومنان اسلام تنگتر می‌سازد. مسلمانان باید نشان دهند که جهان اسلام دارای قدرت برخورد است و می‌تواند در برابر تجاوز و دشمنی آمریکا و هر تجاوز دیگری بایستد، تاکنون همه لطمات جبران ناپذیری که به امت اسلامی از سوی استعمارگران دیروز و مستکبران امروز وارد شده عمدةً ناشی از ضعف نفس و ضعف روحیّه دولتها یا ملت‌ها بوده است. ایستادگی ملّت‌ها دشمن را به ستوه می‌آورد و او را در رسیدن به هدفهای متجبّرانه‌اش ناکام می‌سازد. اگر رهبران و ملت فلسطین، همین شجاعت فداکارانه‌یی را که امروز انتفاضه اسلامی در برابر صهیونیست‌ها از خود نشان می‌دهد، در آغاز تشکیل دولت غاصب صهیونیست نشان می‌دادند، این سرنوشت مرارت بار و زهر آگین برای فلسطین رقم نمی‌خورد، و اگر امروز سران نهضتهای

ص: ۱۴۱

اسلامی و مردم مؤمن، سختی‌های مبارزه را بر خود هموار کنند بی گمان امت اسلامی، آینده شیرینی را به دست خواهد داد.

استکبار در تعرّض خود به ملت‌های مسلمان، حدی نمی‌شناسد. امروز صهیونیستهای غاصب و آمریکا به عنوان حامی همه جانبه آنها تـا آنجـا پیش رفته‌انـد که حتی ملیت فلیسطینی را هم انکار می کننـد و حقیقتی به نام ملت فلسـطین را نمی‌شناسـند. در حالیکه ملت فلسـطین، ملتی اسـت بـا ریشه‌هـای عمیـق تـاریخی و پیونـدهای انکارناپـذیر جغرافیـایی، و آنکـه نـه ریشـه تـاریخی دارد و نه رابطه جغرافیـایی، ملت جعلی و دروغین اسـرائیلی است. در کشورهـای اسـلامی که مردم، بـا ایمان ناگسسـتنی به اسـلام وابسـته‌اند از قبیل جمهوریهای تازه اسـتقلال یافته- که علیرقم هفتاد سال تلاش اسـلام زدایی کمونیستها، با گرمی و هیجان از حاکمیت اسلامی سخن می گوینـد- قـدرتهای ضـدّ اسـلامی تا آنجا پیش می‌روند که از خطر اسـلام گرایی در این کشورها سـخن می گویند و شـیرین‌ترین دلبستگی‌های آنان را به عنوان خطر قلمداد می‌نمایند.

این گسـتاخی استکبار و عوامل آن، با یک اراده عمومی و یک اقدام هماهنگ از سوی ملت‌ها و آحاد مردم مسلمان باید پاسخ داده شود و شرّ توطئه‌های اسـتکبار از سـر ملت‌های مسـلمان برطرف گردد. کوتاهی دولتهای اسلامی در مبارزه با رژیم غاصب اسرائیل، آمریکا را به راه انداختن مذاکرات مستقیم اعراب و اسرائیل تشویق کرد و متأسفانه برخی از سران عرب بی آنکه به ابعاد بسیار وسیع این ضـربه اسـتکباری توجه کنند تن به این خفّت دادند. نتیجه این شد که دولت غاصب اسرائیل به هدف خود یعنی شناخته شدن از سوی کشورهای عرب رسید بدون اینکه سر سوزنی از مواضع متجاوزانه خود عقب نشینی کند.

اکنون صهیونیست‌ها علاوه بر ترور و آدم‌ربایی و غصب سرزمین‌های

ص: ۱۴۲

فلسطین و لبنان و سرکوب فلسطینیان و کشتارهای جمعی و سایر جنایات هولناک خود در گذشته، به طور روزانه روستاهای جنوب لبنان را با حملات هوایی خود با خاک یکسان می‌کنند و با اعتماد به اینکه هرگز فشاری از سوی آمریکا و اروپا بر آنان وارد نخواهد شد خشن‌ترین جنایات را نسبت به مردم آن منطقه مرتکب می‌شوند. مذاکرات عربها با اسرائیل حتی نتوانسته است از ادامه تجاوز و جنایات صهیونیستها جلوگیری کند.

این نمونه‌ای بود از عقب نشینی‌هایی که دشمن را طلبکارتر و گستاختر می‌سازد.

اینجانب نظر رؤسای کشورهای اسلامی را به قدرت عظیمی که در اختیار آنان است جلب می‌کنم، و آن قدرت ملت‌های مسلمان است. با پشتوانه این قدرت شکست ناپذیر، دولتهای اسلامی می‌توانند در برابر ابر قدرت آمریکا که امروزه جبهه ضد اسلامی استکبار را سرپرستی می‌کند، بایستد و از حق ملتهای خود و نیز از ملتهای مسلمان مظلوم دفاع نمایند. اسلام بهترین تضمین برای اداره زندگی یک ملت است و در ساله آن، ملتها می‌توانند طعم آزادی و استقلال کامل را بچشند و از آن بهره‌مند شوند، و ایمان اسلامی آحاد مردم در کشورهای مسلمان نشین، بهترین پشتوانه برای چنین منظوری است.

انتظار از دولتهای مسلمان آن است که به جای ترس واهمه از اسلام- که آمریکا و دیگر سردمداران استکبار سعی فراوان بر القاء چنین ترس و واهمه‌ای در سران کشورهای اسلامی دارند- به این آیین الهی به چشم نجاتبخش ملتهای خود به مثابه پیوندی میان ملتهای مسلمان یعنی اجزاء امت اسلامی نظر کنند و با آن برای خود قدرت و عزت فراهم آورند. این خود قوی‌ترین وسیله برای جلب و پشتیبانی ملّت‌هاست، و دولتی که

ص: ۱۴۳

ملّت خود را پشت سر داشته باشد می‌تواند از هیچ تهدیدی نترسد.

به ملّت‌های اسلامی و آحاد مردم مسلمان نیز عرض می‌کنم که علاج همه دردها و ناکامی‌های ملل مسلمان، بازگشت به اسلام و زندگی در نظام اسلامی و زیر سایه احکام اسلامی است. این آن چیزی است که عزّت و قدرت و برخورداری از نعم بزرگ امنیت و رفاه را به مسلمانان برمی‌گرداند و سرنوشت تلخ و ذلّت آمیزی را که طرّاحان استکبار برای امت مسلمان تدارک دیده‌اند، از آنان دور می‌سازد.

تبلیغات استکباری بر ضدّ اسلام، که بخشی از حمله صلیبی جدید است، چنین وانمود می‌کند که اسلام قادر بر سازماندهی زندگی سیاسی و اقتصادی ملتهای مسلمان نیست و ملّتها ی مسلمان چاره‌ای جز این را ندارند که با معیارها و شکل محتوای حکومتها و نظام‌های سرمایه‌داری غرب، زندگی کنند. این یک ترفند و دروغ مزوّرانه است که برای وابسته کردن کشورهای اسلامی به اردوگاه استکباری غرب و استثمار منابع مادّی آن‌ها طراحی شده و سالهاست تبلیغ می‌شود.

نظام سرمایه‌داری غرب تا گلو در مشکلات انسانی لاینحل فرو رفته و با وجود ثروت‌های فراوانی که در اختیار دارد، از استقرار عدالت اجتماعی به کلی ناتوان مانده است شورش اخیر سیاهان در آمریکا نشان داد که نظام آمریکا نه فقط نسبت به ملّت‌های آسیا و آفریقا و آمریکای لاتین، که نسبت به ملّت خود نیز با بیعدالتی عمل می‌کند و در اینجا نیز مانند آنجاها، اعتراض را با خشونت و سرکوب پاسخ می‌دهد. درست است که اردوگاه کمونیزم متلاشی و نابود شد، اما رقیب آن یعنی اردوگاه سرمایه‌داری هم با وضع فعلی و به خصوص با غرور و طغیانی که پس از یکه تاز شدن در میدان قدرت، بدان دچار شده، ماندنی نیست و دیر یا زود دنیا شاهد سقوط و تلاشی آن نیز خواهد بود.

ص: ۱۴۴

اسلام قادر است که مسلمانان و همه انسانیت را نجات دهد، مشروط بر آنکه درست شناخته و سپس درست به آن عمل شود. نظام اسلامی در ایران به فضل الهی مظهر اقتدار و توانایی‌های اسلام و تجربه‌ای مجسّم برای مسلمانان است و این درحالی است که از عمر سیزده سالی آن، هشت سالش در جنگی که با برنامه‌ریزی و کینه‌توزی استکبار شرق و غرب بر آن تحمیل شده بود، گذشت و پیش از آن و بعد از تا امروز هم بی‌وقفه آماج دشمنی‌ها و خباثت‌های اردگاههای دشمن قرار داشته است.

امام خمینی عظیم قدس اللّه نفسه الزکیه ملّت ایران را بیدار و مسلّح به عزم پولادین و عمل مخلصانه کرد، و این راه هم اکنون در برابر همه ملّت‌ها قرار دارد.

همه آنچه از دولتهای مسلمان انتظار می‌رود، با اراده و خواست ملتهای آنان قابل تحقق است. شما باید از دولت‌های خود، مقابله با صهیونیزم و استکبار، و دفاع از مسلمانان مظلوم سراسر عالم، و یکپارچگی و برادری با ملّتها و کشورهای مسلمان دیگر را طلب کنید و در راه این هدفهای عالی، پشتیبان دلسوز و فداکار آنان باشید.

شما بایدبه آنان بقبولانید که از آمریکا نترسند و در مقابل قلدری‌های آن بایستند. و شما باید به آنان تفهیم کنید که اسلام و قرآن تنها راه نجات است و آنان را به حصار مستحکم «لا اله الا اللّه» سوق دهید. و در این وظیفه بزرگ، علمای دین، روشنفکران، خطبا، هنرمندان، دانشجویان و جوانان دارای نقش و مسؤولیت سنگین‌تری می‌باشند، و زنان نیز مانند مردان و دوشادوش آنان در این وظیفه سهیم‌اند. این است آنچه دعای ابراهیم خلیل علیه السلام را در حق همه شما مستجاب می‌کند و شما را با پیوند الهی به آن منادی بزرگ توحید متصل می‌سازد.

ص: ۱۴۵

در پایان به حجّاج ایرانی توصیه می‌کنم که از این فرصت ارزشمند برای تزکیه نفس و ارتباط با خدا و توبه و انابه به حضرت حق و تحصیل رستگاری روحی حداکثر استفاده را بکنند، و از دعا و تضرع و تفکر و تصفیه روح، لحظه‌ای غفلت نکنند و نگذارند که خدای نخواسته مظاهر بی‌ارزش مادی که همه جا نظائر آن را می‌شود یافت چشم و دل آنان را به خود جذب کند و این روزها و ساعتهای استثنائی را که مخصوص معنویت و تکمیل نفس و تربیت روح و ارتباط با برادران مسلمان است، به بیهودگی از آنان برباید.

خداوند همه شما را مشمول تفضلات الهی و توجهات و ادعیه زاکیه حضرت ولی عصر ارواحنا فداه قرار دهد. (۱) والسلام علیکم و رحمهٔ اللّه علی الحسینی الخامنه‌ای اول ذی الحجهٔ الحرام ۱۴۱۲

۱- قابل ذکر است قسمتهایی از این پیام در مراسم برائت از مشرکان قرائت شد و متن کامل آن به سه زبان عربی، انگلیسی و فارسی بین زائران خانه خدا در سط وسیع توزیع گردید.

ص: ۱۴۶

برگزاری دعـای روحبخش کمیـل در مـدینه منوره یکی از مراسم با شـکوه و پرجاذبه‌ای که همه ساله در ایام حـج برگزار می‌شود و زائران ایرانی برای فرا رسـیدن آن، روزشـماری می‌کنند مراسم دعای کمیل در کنار حرم رسول خدا صلی الله علیه و آله و ائمه بقیع علیهم السـلام است. امسـال در چهـار نـوبت شـبهای جمعه، این مراسم بـا حضـور انبوه مشـتاقان برگزار شـد. دو جلسه آن بـا حضور نماینـده ولی فقیه و بـا حـالت رسـمی و سازمـان یافته برگزار شـد. ما به گزارش این دو مراسم می‌پردازیم. مراسم اول در بین زائران مدینه قبل در تاریخ ۸/ ۳/ ۷۱ و مراسم دوم در بین زائران مدینه بعد، در تاریخ ۵/ ۴/ ۷۱ انجام گرفت.

اولین مراسم دعای کمیل

دعای روحبخش و ملکوتی کمیل شب جمعه هفتم خرداد برای اولین بار در مراسم حج امسال در جوار بارگاه ملکوتی پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و در پشت درهای بسته قبرستان بقیع برگزار شد. این مراسم با شکوه که دهها هزار نفر از زائران ایرانی حاضر در مـدینه و نیز گروههـای کثیری از حاجیـان غیر ایرانی در آن شـرکت داشـتند، بـا تلاوت قرآن با صـدای برادر جانباز «پناهی» یکی از قاریان ممتاز کشور شروع شد. قبل از شروع دعا، حجهٔ الاسلام و المسلمین محمدی ری‌شهری نماینده مقام معظم رهبری و سرپرست حاجیان ایرانی بیت اللّه الحریام در میان استقبال حاضران در کنار جایگاه حاضر شدند.

سپس یکی از روحانیـان، پیرامـون دعـای کمیـل و برگزاری مراسم آن، توضـیحاتی به زبانهـای عربی و انگلیسـی ایراد کرد و سـپس دعای کمیل در فضای آکنده از معنویت برگزار شد.

ص: ۱۴۷

حضور جمعیت به حدی بود که تمام خیابان ضـلع شـمالی قبرستان بقیع و تمام خیابانها و محوطه‌های ضلع غربی قبرستان بقیع و ضلع شرقی حرم نبوی صـلی الله علیه و آله و تمام محوطه و خیابان ضـلع جنوبی حرم حضـرت رسول صلی الله علیه و آله تا آنجا که چشم کار می‌کرد مملو از جمعیت بود.

در این مراسم معنوی و ملکوتی، بسـیاری از مسـلمانان اهل سـنّت و نیز بسیاری از مسلمانان غیر ایرانی و نیز اهالی بومی مدینه منوّره، شرکت داشتند.

دومین مراسم بـا شـکوه دعـای کمیـل شب جمعه ۵/ ۴/ ۷۱ دومیـن مراسم دعـای کمیـل در فضـای آکنـده از معنـویت و به طرز کم سابقه‌ای برگزار شـد. این مراسم که آخرین دعای کمیل در آن مکان مقدس و در هاله‌ای از غم و اندوه ناشـی از حالت وداع زائران از قبور مطهر پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله و دخت گرامی آن حضـرت فـاطمه زهرا علیها السـلام و ائمه بقیع علیهم السـلام انجام می‌شـد، بـا حضور نماینـده ولی فقیه و خـانواده شـهدا، جانبازان و دیگر اقشار اعم از ایرانی و غیر ایرانی برگزار شـد. نظم چشـمگیر نیروهای ایرانی با بازوبنـدهای مخصوص، کشـیدن طناب و ایجاد راه عبور در بین جمعیت برای عابران پیاده، حضور سـقایان و دادن آب و شـربت به زائارن، نصب بلندگوهای متعدد و سستیم صوتی مناسب از ویژگیهای این مراسم بود. دعای کمیل با عربی فصیح و لهجه زیبا و حزن انگیز قرائت شـد و در پایان با دعای حجهٔ الاسـلام و المسـلمین ری شـهری در کمال آرامش خاتمه یافت. تخمین میزان جمعیت مشکل بود.

تنها چیزی که می‌توان گفت این بود که «دهها هزار» نفر در این مراسم شرکت کرده بودند.

طبق معمول سعودیها با دوربین فیملبرادی از اتاقک مشرف به در اصلی قبرستان بقیع از کل مراسم فیلمبرداری کردند. این مراسم که به اعتقاد اکثر

ص: ۱۴۸

حاضـران یکی از پرشـکوهترین مراسم دعـا در سالهـای پس از انقلاـب اسـلامی بود از ساعت ۱۰ شب شـروع و در سـاعت ۱۲ شب خاتمه یافت.

«قـدردانی» قـدردانی سـرپرست حجـاج ایرانی از زائران خـانه خـدا به مناسـبت شـرکت گسترده آنـان در مراسم سالگرد ارتحال امام خمینی و مراسم دعـای کمیل: نماینـده ولی فقیه و سـرپرست حجاج ایرانی طی نامه‌ای خطاب به زائران خانه خـدا مراتب قـدردانی و تشـکر خود را به مناسـبت حضور گسترده آنـان در مراسم سـالگرد ارتحـال حضـرت امام خمینی (ره) و مراسم ملکوتی دعای کمیل اعلام داشت.

متن نامه چنین است:

بسم اللَّه الرّحمن الرّحیم خدمت برادران و خواهران زائر ایّدهم اللَّه تعالی حماسه به یاد ماندنی و تحسـین برانگیزی که شما عزیزان با حضور گسترده و اعجاب آفرین خویش در مراسم بزرگـداشت حضـرت امام خمینی رضوان اللَّه تعالی علیه و نیز شـرکت انبوه و کم نظیر خود در مراسم ملکوتی دعای کمیل آفریدید پرشکوهتر از آنست که با زبان و قلم وصف شود.

شما مردم رشید و مسؤولیت شناس با حضور شور انگیز، منظم و انقلابی خود به خوبی نشان دادید که تربیت یافتگان مکتب آن امام راحل، پیروان صدیق و وفادار رهبر عزیز انقلاب

ص: ۱۴۹

اسلامی حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای و سفیران لایق جمهوری اسلامی و مایه مباهات مسلمین جهان هستید. اینجانب بر خود لازم می‌دانم در پیشگاه حق تعالی و در جوار حرم شریف نبوی صلی الله علیه و آله و قبور مطهر ائمه بقیع علیهم السلام مراتب قدردانی و تشکر خود را از همه شما عزیزان ابراز دارم.

برای همه شما حج مقبول و سعی مشکور و کارنامه‌ای مرضیّ حضرت ولی عصر (عج) آرزو می‌کنم.

قرائت قرآن در مسجد الحرام

یکی از برنامه‌های مفید و مؤثر جمهوری اسلامی ایران، اجرای برنامه قرائت قرآن توسط قاریان برجسته ایرانی در مسجد الحرام در طبقه فوقانی است که هر شب از عکس

ص: ۱۵۰

ساعت ۱۰ به بعد به اجرا در می‌آمد. قاریان جوان، و نوجوانان ما که صدای بسیار زیبایی دارند توجه تعداد زیادی از زوّار ایرانی و غیر ایرانی را به خود جلب کردند و از این راه به تبلیغ انقلاب اسلامی پرداختند، با توجه به اتهامات نادرست وهابیان در ارتباط با موضع تشیع نسبت به قرآن، این اقدام می‌توانست بسیار مفید واقع شد. شبها برخی از شخصیت‌های فرهنگی نیز در کنار این عزیزان می نشستند تا مجلس به شکل سنگین‌ترین برگزار گردد.

مراسم شبی با قرآن در مکه معظمه

در محل اجتماعات بعثه مراسم با شکوهی در تاریخ ۱۸/ ۳/ ۷۱ با عنوانی شبی با قرآن تشکیل شد. در این مراسم که قاریان ایرانی و غیر ایرانی و جمع کثیری از علاقمندان به قرآن شرکت داشتند لحن زیبا و صوت دلنشین قرآن توسط قاریان نوجوان ایرانی شوق و شور زاید الوصف در حاضران ایجاد کرد. در این مراسم سردار سرلشگر پاسدار محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران طی سخنانی اظهار داشت:

ما، ده تا پانزده سال گذشته یک گروه کوچک انقلابی بودیم که در میان دو ابرقدرت شرق و غرب قرار داشتیم، اما اینک با توجه به فروپاشی بلوک شرق و دگرگونی‌هایی که در جهان غرب رخ داده، ایران اسلامی، دارای قدرت فزاینده‌ای شده است.

فرمانده کل سپاه پاسداران اظهار داشت: «مسلماً اگر در میان مسلمین وحدت وجود می‌داشت، ما می‌توانستیم خیلی سریع و به آسانی مشکل فلسطین، بوسنی و هرزگوین و آذربایجان را حل کنیم. جهان اسلام باید به وحدت دست یابد. امروز کسانی به خاطر پیش گیری از نفوذ روزافزون

ص: ۱۵۱

انقلاب اسلامی، نظام جمهوری اسلامی را به انقلابی نبودن متهم می‌کنند! مگر برپایی مراسم برائت از مشرکان و شعار سردادن علیه آمریکا و صهیونیسم عملی انقلابی نیست؟ مگر پافشاری جمهوری اسلامی ایران بر موضع گذشته خود و راه امام (ره) کاری انقلابی نیست؟

وی در پایان اظهار امیدواری کرد که مسلمانان هرچه زودتر و بیشتر در راه وحدت و یگانگی خویش به پیروزی و موفقیت دست یابند.

مراسم شستشوی خانه کعبه

خانه کعبه طی مراسم با شکوهی بامداد روز سه شنبه ۱۲ خرداد ۷۱ برابر با عکس

ص: ۱۵۲

اول ماه ذی الحجهٔ الحرام ۱۴۱۲ بـا حضور هزاران نفر از زائران بیت‌اللّه الحرام و صـدها نفر از مسؤولان بلنـد پایه سیاسـی- مـذهبی کشورهای اسـلامی با گلاب شسـتشو داده شد. عکس در این مراسم که حجهٔ الاسـلام و المسـلمین محمدی ری شهری نماینده مقام معظم رهبری و سرپرست حجاج ایرانی، حضرت آیهٔ اللّه مشکینی رئیس مجلس

ص: ۱۵۳

خبرگان، قائم مقام وزارت امور خارجه، فرمانده سپاه پاسداران، فرمانده نیروی دریایی و سفیران ایران در کشور عربستان و سازمان کنفرانس اسلامی و تنی چند از اعضاء بعثه مقام معظم رهبری حضور داشتند، ابتدا طبق سنت هر سال طی مراسمی ویژه نردبان مخصوص به کنار کعبه آورده شد و سپس در خانه خدا باز و داخل خانه، با گلاب شستشو شد. طی شستشوی خانه خدا که مدت ۲ ساعت به طول انجامید رایحه گلاب ناب کل فضای مسجد الحرام را فرا گرفته بود و هزاران زائر ایرانی درحالیکه خالصانه اشک می‌رختیند نظاره‌گر این مراسم بودند.

آنچه در این مراسم موجب تعجب زائران خانه خدا شد حضور گسترده نیروهای نظامی با چکمه و سلاح در مسجد الحرام بود.

مراسم بزرگداشت سالگرد حضرت امام (ره) در مکّه مکرمه

مراسم سومین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی قدس سره، در شامگاه ۱۴/ ۳/ ۷۱ در جنب ساختمان بعثه مقام معظم رهبری با حضور هزاران نفر از حجاج برگزار گردید. در این مراسم علاوه بر نماینده ولی فقیه، شخصیتها و مهمانان خارجی و داخلی نیز شرکت داشتند.

این مراسم که سه ساعت به طول انجامید، با تلاوت آیات قرآن توسط یکی از قاریان نوجوان کشورمان آغاز گردید پس از آن شاعر معاصر استاد موسوی گرمارودی چند قطعه از سروده‌های خود را درباره امام قرائت کرد. ابیاتی از یکی از سوگسروده‌های ایشان را می‌خوانید:

ص: ۱۵۴

گر بهاری بود و ما سرو و صنوبر داشتیم آن بهاران بود کز بالای دلبر داشتیم

یاد باد آن عشق آتشناك ما، کز شعله‌اش شوری آتشگون و طوفانزاد، در سر داشتیم

سالها هجران او در سینه ما خانه داشت تا مگر روزی برآید، دیده بر در، داشتیم

می‌فروش پیر ما را، باده بود از آفتاب ما از آن، هر دم، هزاران خم به ساغر داشتیم

کشتی ما را زطوفان بلا باکی نبود نوح را با خویشتن همراه و رهبر داشتیم

لعل آتشگون چو با فرمان آتش، می‌گشود سوختن را ما سمندروار، باور داشتیم

آرزوهامان در آن رخسار روشن می‌شکفت ما و آن آیینه با هم، انس دیگر داشتیم

چون شد آن برگشته مژگانی که ما از شوق او صد هزاران جان شیرین زیر خنجر داشتیم

***

سالها ما داغ را از لاله می‌آموختیم کس چه می‌دانست ما داغی فراتر داشتیم

گفتم ای غمگین قناری سوز آوازت ز چیست؟ گفت: ما هم شعر گرمارودی از بر داشتیم

ص: ۱۵۵

آنگاه برنامه قرائت جمعی قرآن اجرا شد و سپس حضرت آیهٔ اللّه کاشانی به ایراد سخنرانی پرداخت. ایشان به استناد آیات قرآنی و ارتباط دادن آن با حیات پربرکت امام خمینی به ذکر خاطره‌ای از امام در آخرین ساعات حیات ایشان پرداخت که در آن توجه امام به نماز را نشان می‌داد. آیهٔ اللّه امامی قیام ایشان را به قیام موسی علیه السلام در برانداختن طاغوت زمان تشبیه کردند. پس از آن ضمن ارائه نصائح اخلاقی به حجاج ایرانی، توجّه آنان را به ابعاد سیاسی حج، که یکی از جنبه‌های اساسی این کنگره بزرگ است، جلب کردند. پس از آن جلسه با ذکر مناقب اهل بیت خاتمه یافت.

علاوه بر اجتماع پرشکوهی که در جنب ساختمان بعثه برگزار شد، در بسیاری از کاروانها نیز توسط گروههای مختلف حجاج، نظیر این مراسم برپا گردید. در این جلسات ضمن تلاوت آیات قرآن برخی از استادهایی که مهمان بعثه بودند به سخنرانی پرداختند و پیرامون شخصیت حضرت امام (ره) و وظایف حجاج مطالبی را مطرح کردند.

زائران جمهوری آذربایجان نیز با برپایی مراسم یاد امام راحل را گرامی داشتند. در این مراسم که جمعی از علما و شخصیتهای علمی و سیاسی کشورمان حضور داشتند، پیام مسلمانان جمهوری آذربایجان خطاب به مسلمانان جهان قرائت شد. در این مراسم حضرت آیهٔ اللّه مشکینی ریاست محترم مجلس خبرگان ضمن سخنان مبسوطی با بیان توطئه‌های تفرقه افکن دشمنان اسلام، مسلمانان را به اتحاد و یکپارچگی، رعایت موازین اسلامی و فراگیری قرآن فرا خواندند.

در مراسمی نیز که زائران استان آذربایجان به مناسبت سالگرد حضرت امام (ره) برگزار کرده بودند، دوستاران امام قدّس سرّه الشرّیف، شرکت گسترده داشتند.

ص: ۱۵۶

همچنین بعثه مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق عصر روز جمعه ۸/ ۳/ ۷۱ مراسمی به یادبود حضرت امام (ره) برگزار کرد. در این مراسم جمعی از زائران ایرانی، لبنانی، عراقی، استرالیایی، کویتی و سوری و برخی از کشورهای خلیج فارس شرکت داشتند. نیز حضرت آیهٔ اللّه مصباح یزدی به ایراد سخنرانی پرداختند. ایشان طی سخنان خود، ضمن برشمردن ویژگیهای اخلاقی امام راحل (ره) بر لزوم اطاعت از مقام ولایت و رهبری تأکید کرد و گفت: انقلاب اسلامی را که امام راحل (ره) ایجاد کرد، تنها مخصوص ایران نبود، بلکه انقلابی بزرگ و جهانی بود که مرکز آن در ایران قرار داشت.

شیطان بزرگ و نوکروهای آنان، سعی کردند این انقلاب را در نطفه خفه کنند امّا از آنجا که انقلاب اسلامی متکی بر رهبری قاطع و حمایت گسترده ملت بود، دشمن شکست خورد.

در کنار این مراسم نمایشگاه عکسی شامل تصاویر و پوسترهایی از مراسم تشییع و تدفین پیکر مطهر بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و عزاداریهای مردم کشورمان در سالروز این مصیبت عظمی در محلّ بعثه مقام معظم رهبری در مکه مکرمه تشکیل شد و مورد استقبال زائران ایرانی و غیر ایرانی قرار گرفت. همچنین، مراسم سومین سالگرد ارتحال جانسوز امام خمینی (ره) از سوی بعثه مجاهدان و مهاجران افغانستان با حضور انبوه زائران افغانی که از سوی افغانستان، ایران و شهرهای عربستان سعودی برای ادای مناسک حج به مکّه مشرف شده بودند در جوار خانه خدا برگزار شد. در این مراسم با شکوه، ابتدا نوحه خوانی و مداحی به مناسبت غروب آن خورشید در فضایی آکنده از حزن و اندوه اجرا شد. سپس حجهٔ الاسلام ابراهیمی نماینده مقام معظم رهبری در امور افغانستان در مورد نفوذ امام خمینی (ره) در دلهای مستضعفان جهان گفت:

امروز دیگر کسی تنها به عنوان اینکه شیعه است یا به

ص: ۱۵۷

عنوان اینکه مسلمان است به امام عشق نمی‌ورزد بلکه هر انسان آزادی‌خواه، نسبت به امام و خط مشی امام و افکار رهایی‌بخش امام، همین عشق را در دل دارد. مثلًا همین مراسم برائت که یکی از یادگارهای امام است به عنوان نماد آزادی و حریّت جایگاه خود را در دل مسلمانان یافته است. در مسیر رفت و آمد به حرم زائران سایر کشورها همین که می‌فهمند کسی ایرانی است از او می‌پرسند مراسم برائت از مشرکان کی برگزار می‌شود.

حجهٔ الاسلام ابراهیمی در مورد قاطعیت امام در پشتیبانی از انقلاب اسلامی افغانستان گفت: هیأت اعزامی جمهوری اسلامی ایران به مسکو پیشنهادی از طرف وزیر خارجه شوروی به حضرت امام عرضه داشت مبنی بر اینکه: ایران دست از حمایت مجاهدان افغانستان بردارد شوروی هم به رژیم عراق موشک نخواهد داد؛ امام خمینی (قدس سره) فرمود: «ما از اصول دست بر نمی‌داریم و از مردم مظلوم افغانستان حمایت می‌کنیم.» این مراسم با دعا برای پیروزی کامل ملت افغانستان و طول عمر رهبر انقلاب حضرت آیهٔ اللَّه خامنه‌ای پایان یافت.

ص:۱۵۸

ص: ۱۵۹

امام خمینی (ره): اکنون که موسم حج بیت اللّه الحرام است و مسلمین از اطراف جهان به زیارت خانه خدا آمده‌اند، لازم است در خلال اعمال شریفه حج به یکی از بزرگترین فلسفه این اجتماع عظیم توجه داشته و به وضع اجتماعی و سیاسی کشورهای اسلامی رسیدگی کرده و از گرفتاری‌های برادران ایمانی خود مطلع گشته و در رفع آن در حد وظیفه اسلامی ووجدانی کوشش کنند. اهتمام به امر مسلمین ار فرایض مهمه اسلام است.

صحیفه نور ج ۲ ص ۱۷۲ ای گویندگان! ای نویسندگان! در اجتماعات بزرگ عرفات و مشعر و منا و مکه معظمه و مدینه منوره، مسائل اجتماعی و سیاسی مناطق خود را به گوش برادران ایمانی برسانید و از هم طلب نصرت کنید.

ای زائران خانه خدا! توطئه‌های راست و چپ بخصوص آمریکای چپاولگر و متجاوز و اسرائیل جنایتکار را به گوش عالمان برسانید و از آنان استمداد کنید و جنایات این جنایتکاران را بشمارید. و به خداوند متعال برای اصلاح حال مسلمین و قطع ایادی جنایتکاران التجاء پیدا کنید.

صحیفه نور ج ۱۰ ص ۲۲۲

نجمن واره‌ها (: سمینارها)

ص:۱۶۰

ص:۱۶۱

نقش سازنده سمینارها در حاشیه مراسم حج همه ساله در مراسم با شکوه حج عده زیادی از دانشمندان و متفکران از کشورهای مختلف جهان جهت انجام مراسم حج شرکت می کنند. بی‌تردید آشنایی این متفکران با یکدیگر و تبادل نظر آنان درباره بحرانهای فرهنگی و اقتصادی و سیاسی جهان اسلامی می‌تواند راهگشای مشکلات مسلمین باشد. یکی از اقدامات بسیار مثبت جمهوری اسلامی تشکیل سمینارهای گوناگون است که زمینه را برای ارتباط اندیشمندان مختلف فراهم و آنها را از گرفتاریها و مشکلات برادارن خود در سایر کشورهای آگاه می کند.

در مراسم حج سال ۱۳۷۱ گردهمایی در مکّه مکرمه تشکیل گردید که شامل سه گردهمایی عمومی و کلی با عنوان سمینار و چند گرهمایی با عنوان شب‌های کشورهای مختلف بود: ۱- سمینار مجمع التقریب بین المذاهب الاسلامیهٔ روزهای ۱۳ و ۱۴ خرداد ۲- سمینار بین المللی حج روز ۱۵ خرداد ۳- سمینار جهانی اهل البیت روز ۲۵ خرداد ۴- سمینار «مدینه نخستین پایگاه حکومت اسلامی» روز ۳ تیر

سمینار مجمع التقریب بن المذاهب الاسلامیهٔ

این سمینار در مکّه مکرمه در روزهای دوم و سوم ذی حجهٔ (سیزدهم و چهاردهم خرداد ماه) با عنوان «دومین سمینار مجمع التقریب» برگزار گردید. هدف اصلی این سمینار تشریح نکات مشترك عقاید مذهبی فرق اسلامی به منظور

ص: ۱۶۲

رسیدن به اتحاد و وحدت اسلامی بود. سمینار در جلسه‌های عمومی خود که صبح روز دوم و صبح روز سوم ذی‌حجه برگزار شد میزبان ۳۰۰ نفر از میهمانان داخلی و خارجی بعثه مقام معظم رهبری اعم از حضرات آیات و محققان و علمان ایرانی و شخصیتهای علمی و فرهنگی سایر کشورها بود. در مجموع حدود ۲۵ ملیت در جمع مدعویت حضور داشتند. محل برگزاری سمینار سالن نسبه مناسبی در خیابان الروضه بود که با عکسها و پلاکاردها و آرم مخصوص سمینار تزیین شده بود. در عکس یکی از پلاکاردها این جمله از آیهٔ اللّه کاشف الغطاء به چشم می‌خورد: «بنی الاسلام علی کلمتین: کلمهٔ التوحید و توحید الکلمهٔ» یعنی: اسلام بر دو کلمه استوار است: کلمه توحید و توحید کلمه.

ص: ۱۶۳

حضور خبرنگاران و ارباب جرايد در سمينار چشمگير بود و اخبار آن مرتباً به مراكز مربوط مخابره می‌شد. عناوين مورد بحث و سرفصلهای قطعنامه قبلا تهيه و به اطلاع مقامات مسؤول بعثه رسيده و با هماهنگی لازم در اختيار ميهمانان و محققان گذاشته شده بود. برنامه اولين جلسه سمينار ساعت نه بامداد با تلاوت آياتی از كلام اللّه مجيد آغاز شد سپس حجة الاسلام والمسلمين مهدوی معاونت امور بين الملل بعثه مقام معظم رهبری ضمن خوش آمد گويی به حضار و تشكر از آنان به خاطر پذيرش دعوت و حضور در جلسه، از هيأت رئيسه اولين جلسه دعوت كرد تا در جايگاه مستقر شود.

اعضای هيأت رئيسه عبارت بودند از: حضرت آية اللّه محمّدی گيلانی (از ايران) حضرت آية اللّه ناصر مكارم شيرازی (از ايران) جناب آقای اسحاق مدنی از علمای اهل سنت ايران و مشاور رئيس جمهوری در امور اهل سنت.

علامه سيد ساجد علی نقوی رهبر نهضت اجرای فقه جعفری (از پاكستان) استاد عبدالقدوس الازهری (هندی الاصل وفارغ التحصيل دانشگاه الازهر مصر ساكن استراليا) استاد عبدالسلام آدم استاد دانشگاههای كشور غنا (از آفريقا) حجة الاسلام و المسلمين واعظ زاده خراسانی دبير كل مجمع التقريب.

سپس حجة الاسلام و المسلمين محمدی ری‌شهری نماينده مقام معظم رهبری و سرپرست حجاج ايرانی به عنوان اولين سخنران سمينار، در سخنان افتتاحيه از استقبال شخصيت‌های برجسته جهان اسلام و شركت در اين سمينار

ص: ۱۶۴

تشکر کرد و اظهار داشت حرکتی را که امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران در دوران حیاتشان برای تقویت وحدت بین مذاهب مختلف اسلامی و از بین بردن اختلافات بین آنها آغاز کردند توسط آیهٔ اللّه خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی امروز به صورت یک حرکت نهادی و سازمان یافته تداوم یافته است. با یاری علمای جهان اسلام تاکنون اثرات ارزنده‌ای در نزدیک ساختن مذاهب اسلامی داشته است و این سمینار نیز در همین زمینه برای تقویت هر چه بیشتر وحدت ایجاد شده، تلاش خواهد کرد.

حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری از شخصیت‌های برجسته کشورهای اسلامی شرکت کننده در این سمینار خواست: در عصر حاضر که موضع گیری مذاهب اسلامی بیش از آنکه ریشه فکری داشته باشد، ریشه‌های سیاسی و اخلاقی دارد، ریشه‌های مشکلات جهان اسلام به ویژه مواضع اختلاف انگیز را شناسایی و برای رفع آن راه حل ارائه کنید.

وی از سمینار بین المللی قریب بین المذاهب اسلامی خواست سیاست‌های استعماری که اتحاد اسلام را به زیان خود می‌داند، شناسایی و به جهان اسلام معرفی کند. حجهٔ الاسلام و المسلمین محمدی ری شهری با اشاره به ریشه‌های استعماری اختلاف بین مذاهب اسلامی گفت: آن حرکت استعماری که چهره جمهوری اسلامی ایران را خطرناک جلوه می‌دهد ریشه در تحجر، تعصب و خود بزرگ بینی دارد.

نماینده ولی فقیه خطاب به علمای شرکت کننده در سمینار تأکید کرد:

ص: ۱۶۵

حـل مشـکلات کنونی جهـان اسـلام نیاز به تلاش، مقاومت و ارتباط نزدیکتر علمای اسـلامی دارد، رهبران مسـلمان بیش از پیش بر مشترکات خود تأکید کنند و روح مقاومت را در مقابل دشمنان مشترک مذاهب اسلامی، در بین مسلمانان ایجاد نمایند.

وی تصریح کرد مسلمانان جهان در سایه اینگونه سمینارها باید نسبت به خطراتی که آنان را تهدید می‌کند، هشیار شوند.

حجهٔ الاسـلام و المسـلمین ری شـهری پیشـنهاد کرد برای تقویت بیشتر وحـدت ایجاد شـده بین مسـلمانان جهان، ارتباط کنونی بین علمای اسـلامی از حـد شـرکت در سـمینار بین المللی تقریب تجاوز کنـد و در تمام ایام سال گسترش یابد و دبیرخانه مشترکی برای ایجاد تفاهم و هماهنگی بیشتر بین علمای اسلامی در سایه سمینار بین المللی تقریب بین المذاهب اسلامی تشکیل شود.

نماینـده ولی فقیه همچنین پیشـنهاد کرد مرکزی جهت تفـاهم و تبـادل نظر دربـاره مسائـل مسـتحدثه جهان اسـلام و ارائه راه حلهای عملی تشـکیل شود، بین مراکز علمی و اسـلامی تبادل نظر ادامه پیدا کند، مرکزی جهت پالایش فرهنگی جهان اسلام برای شناسایی و معرفی آثار تفرقه و عوامل جدایی پیروان مذاهب اسلامی تشکیل شود.

سخنران دوم جلسه حجهٔ الاسـلام والمسلمین واعظ زاده خراسانی دبیرکل مجمع التقریب بود که گزارشی از فعالیتهای مجمع از آغاز تأسیس تا لحظه گزارش را به اطلاع حضّار رسانید. وی با اشاره به اینکه این سمینار دومین گردهمایی مجمع التقریب در مراسم حج است گفت: اولین گردهمایی، سال گذشته درست چند ماه بعد از تأسیس مجمع به امر رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیهٔ اللّٰه

ص: ۱۶۶

خامنه‌ای، انجام گرفت. وقتی قرار شـد ما اولین سـمینار تقریب را در مراسم حـج انجام دهیم هنوز دقیقاً مطمئن نبودیم که ایرانیها در حج شـرکت می‌کنند یا نه زیرا پس از کشـتار خونین حجاج در حرم امن الهی مراسم حج از سوی ایرانیان انجام نگرفته بود، در عین حال ما مشـغول برنامه ریزی برای سمینار در حج شدیم و از شخصیتهای داخل و خارج دعوت به عمل آوردیم. در مراسم حج نیز با بعضـی از شخصـیتهای معتبر جهان اسـلام آشـنا شـدیم و از آنها نیز برای شـرکت در سـمینار دعوت کردیم، سـمینار علیرغم ضـعف تبلیغـات و نداشـتن فرصت کـافی برای برنامه ریزی الحمـدللّه به خوبی برگزار شـد. رهبر عزیز انقلاب اسـلامی نیز در پیام حـج سال گذشته اسمی از مجمع التقریب برده بودند که این خود مایه دلگرمی بسیار بود.

ما، در سال جاری چهارماه قبل از مراسم حج، اقدام به دعوت از شخصـیتهای داخلی و خارج کردیم. البته مشکلات زیادی بر سر راه ما ایجاد شد ولی به هر صورت موفق شدیم دومین سـمینار این مجمع را امروز با حضور جمع کثیری از شخصیتها و میهمانان عالیقدر در مکّه مکرمه برگزار کنیم و خدا را بر این نعمت شـکر می‌گوییم. پس از سـخنارنی آقای واعظ زاده، پنج تن از چهره‌های برجسته علمی و فرهنگی ایرانی و غیر ایرانی سخنرانی کردند، اسامی آنان به ترتیب عبارت است از:

۱- آیـهٔ اللّه محمـد ابراهیم جنّاتی از ایران ۲- آیـهٔ اللّه جعفر سبحانی از ایران ۳- اسـتاد شـیخ ابراهیم زاکزاکی از نیجریه ۴- استاد عبدالقدوس الازهری از استرالیا ۵- استاد دکتر سید جعفر شهیدی از ایران

ص: ۱۶۷

در پایان، نماز جماعت ظهر و عصر با امامت حضرت آیهٔ اللّٰه امامی کاشانی اقامه شد. بعد از ظهر همان روز سمینار با تشکیل جلسه‌های خصوصی به صورت کمیسیون‌های تخصصی کار خود را ادامه داد.

عناوین این کمیسیونها عبارت بود از: ۱- قرآن و سنّت. ۲- فقه و اجتهاد.

۳- فرهنگ و میراث اسلامی. ۴- کمیسیون سیاست و حکومت.

این کمیسیون‌ها، سرفصلهای پیشنهاد شده را برای تهیّه قطعنامه و اقدامات فرهنگی که بایست پس از مراسم حج انجام می گرفت مورد گفتگو و تبادل نظر قرار داد و در نهایت سرفصلهای قطعنامه تصویب گردید.

دومین روز سمینار مجمع التقریب دومین روز سمینار، پس از آغاز جلسه با تلاوت آیات قرآن، حجهٔ الاسلام و المسلمین مهدوی در رابطه با اهمیت این سمینار مطالبی بیان داشت و سپس از هیأت رئیسه این جلسه دعوت به عمل آورد در جایگاه قرار گیرند که عبارت بودند از: ۱- حضرت آیهٔ اللّٰه امامی کاشانی ۲- علامه سید ساجد علی نقوی ۳- استاد شیخ ابراهمی زاکزاکی (نیجریه) ۴- دکتر سراج الحق از دانشمندان بنگلادش

ص: ۱۶۸

۵- سید مصطفی موسوی از کشمیر ۶- حجهٔ الاسلام والمسلمین واعظ زاده کاشانی سخنرانان این جلسه عبارت بودند از: ۱- آیهٔ اللّه مکارم شیرازی ۲- مولوی اسحاق مدنی ۳- حجهٔ الاسلام والمسلمین علی دوانی ۴- دکتر سراج الدین از کانادا ۵- دکتر سید محمد باقر حجتی ۶- دکتر بی‌آزار شیرازی ۷- دکتر آیهٔ اللّه‌زاده شیرازی این سخنرانان، متن مقالات خود را به زبان عربی (زبان رسمی سمینار) قرائت کردند. ترجمه انگلیسی هر مقاله نیز بلافاصله برای میهمانان خارجی خوانده می‌شد. البته به خاطر ضیق وقت بسیاری از محققان فرصت نیافتند مقاله خود را قرائت کنند. مقاله آنان به زبانهای عربی و فارسی و انگلیسی ترجمه و در اختیار میهمانان قرار گرفت. در اینجا عناوین مقالات و خلاصه ای از مقالات و سخنرانی‌های سمینار را درج می‌کنیم:

عنوان مقاله ها

ص:۱۶۹

ردیف عنوان مقاله سخنران یا نویسنده مقاله تعدادصفحات ۱ مجمع التقریب فی مجمع البیان عبد الکریم بی‌آزار شیرازی ۲ ۸ سبل تقویهٔ و توسیع العواطف الاسلامیه المشترکهٔ محمد عبائی خراسانی ۳ ۸ اسس التقریب و سبله محمد واعظ زاده خراسانی ۴ ۵ یجب السعی الی فتح باب الاجتهاد فی جمیع المذاهب الاسلامیهٔ ناصر مکارم شیرازی ۵ ۶ ماهی عوامل التقریب رضا استادی ۶ ۶ اخلاقیات ضد تقریب رسول جعفریان ۶ ۷ ضرورهٔ وحدهٔ الامهٔ الاسلامیهٔ آیهٔ اللّه ابراهیم امینی ۶ ۸ مقاله‌ای پیرامون مجمع التقریب یعقوب جعفری ۳ ۹ نموذج لبحوث و طرق التقریب (عناوین چهارگانه کمیسیونها) مجمع التقریب بین المذاهب الاسلامیهٔ ۳ ۱۰ دعوهٔ المسلمین الی الوحدهٔ وعدم التفرق بینهم دکتر سید جعفر شهیدی ۵ ۱۱ مجمع التقریب بین المذاهب الاسلامیهٔ محمد ابراهیم جناتی ۱۲ التقریب ضرورهٔ دینیّهٔ مبارکهٔ جعفر سبحانی ۹ ۱۳ تأکید وحدهٔ الامهٔ الاسلامیهٔ دکتر سید محمد باقر حجتی ۸ ۱۴ پیرامون تقریب بین مذاهب اسلامی دکتر سراج‌الدین از کانادا

ص: ۱۷۰

ردیف عنوان مقاله سخنران یا نویسنده مقاله تعداد صفحات ۱۵ درباره تقریب بین المذاهب دکتر آیة اللّه‌زاده شیرازی ۷ ۱۶ نقشه‌های استعمار در جهت تفرقه در شبه قاره علامه سید ساجد علی نقوی از پاکستان ۵ ۱۷ دور القادة والحرکات الاسلامیة مولوی اسحاق مدنی (ایران) ۶ ۱۸ افضل السبل للاستطلاع علی المذاهب استاد علی دوانی (ایران) ۱۱ ۱۹ اتحاد بین المذاهب محمد اعظم احمد (از هند) ۵ ۲۰ درباره مجمع التقریب عبدالقدوس الازهری (از استرالیا) ۱۰

ص: ۱۷۱

و اینک خلاصه‌ای از برخی از مقالات: ۱) عبائی خراسانی، محمد/ راههای تقویت و گسترش عواطف مشترک اسلامی و کم کردن تعصبهای قومی محور بحث به دو حوزه وحدت و تقریب تقسم می‌شود. باید از نقل اقوال ضعیف پرهیز نمود و با روش و تقسیم کار موضوع را بررسی کرد تا نتیجه کار فصل الخطاب شود.

عدم تحریف قرآن و وحدت شیعه و سنی و رفع شبهه‌ها باید محور بحثها باشد. از مسائلی، که می‌توان طرح کرد توجه به مذاهب ساختگی از قبیل بهائیگری، قاویانیگری، وهابیت و برخورد با احادیث مجعول و توجه به اهمیت رهبری در اجرای مصوبات کوشید و با بدعتها مبارزه کرد و وحدت را تجسم بخشید.

۲) دوانی، علی/ صحیحترین راه برای اطلاع از مذاهب و عقاید یکدیگر بهترین راه وحدت، اطلاع علماء مذاهب از منابع اصیل یکدیگر است. تقویت کتابخانه‌های یکی از راه‌هاست، باید امهات را گرفت و از فروعات چشم پوشید. فکر تقریب از زمان آیهٔ اللّه بروجردی شروع و پس از نهضت امام خمینی تقویت شد. در ایران سانسور کتاب برای مذاهب دیگر نیست. ما در ایران نماز جمعه داریم و شیعه و سنی در کنار هم‌اند. من تعدادی از کتب اهل سنت را ترجمه کرده‌ام. رهبر انقلاب تفسیر فی ظلال القرآن را ترجمه کرده‌اند. پس از انقلاب دیگران به کتابهای ما مراجعه می‌کنند اما برای ایراد گرفتن، مسأله عبداللّه سبای ساختگی و تحریف قرآن را دوباره علم کرده‌اند. عدم اطلاع سبب موضعگیری ناروای افرادی چون

ص: ۱۷۲

ابن حزم و شهرستانی و احمد امین و غیره شده است، شیعه از هزار سال پیش از کتابهای اهل سنت استفاده می کرده است. خلاف شیخ طوسی و مجمع البیان شیخ طبرسی نمونه‌ای از آن است. عده‌ای از علمای اهل سنت تا حدّی آثار شیعه را نقل کرده‌اند.

امروز باید کار رجال دارالتقریب را سرمشق قرار داد و برای گرفتاری‌های مسلمانان فکری اساسی کرد.

۳) استادی، رضا/ عوامل تقریب چیست؟ اختلاف نظر امری طبیعی است و همه اختلافات نباید حمل بر بدی و سوء نظر شود، مثل اختلاف نظر در تفسیر بعضی از احادیث، انگیزه‌ها و عوامل باید شناخته شوند.

عوامل اختلاف مسلمانان عبارتند از: ۱- عمق آیه «ما ینطق عن الهوی» را نمی‌دانستند و گاه موضعگیری می کردند تا اینکه در زمان فوت و پس از فوت حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله بهره گیری کردند.

۲- تبیین معارف و فقه و تفسیر آیات باید پس از فوت پیامبر از منابع مطمئن اخذ می‌شد که بی‌توجهی شد. دلیل مهم آن عدم توجه به حدیث ثقلین بود.

۳- پس از رسول خدا اجتهاد در مقابل نص قوت گرفت و استحسان به جای اجتهاد واقعی نشست- باید برای تقریب، فتاوای مستخرجه از استحسان را جدا نمود.

۴- حاکمان از سده دوم به بعد به منظور سوء استفاده، جعل حدیث کردند که باید احادیث مجعول به دقت شناسایی شوند.

۵- بی‌اطلاعی فرقه‌ها و مذاهب از عقاید و آراء یکدیگر، موجب کدورت‌هایی

ص: ۱۷۳

شده است و باید با آن مبارزه شود.

۴) واعظ زاده خراسانی، محمـد/ پایه‌ها و راههای تقریب مـذاهب منظور از پایه‌های تقریب، اصولی است که مذاهب می‌توانند بر آن تکیه کننـد. این اصول عبارتنـد از: ۱- امت اسـلامی واحـد است و وحدت اساس عزّت مسـلمانان است. ۲- در اصول اساسـی اسلام خلافی بین امت اسـلامی نیست مثل توحیـد، نماز، حج و ... ۳- در دعوت به وحـدت ما نبایـد مـذهبی را کلًا یا جزءً نفی کنیم، باید اقتداء به سنت صالح از علمای مسلمانان کنیم. ۴- مراد از مذاهب اسلامی آنهایی است که به اصول و اساس عقیدتی و عملی اسلام ایمان دارند و اطاعت از آن اصول، آنان را داخل امت مسلمان می‌نماید.

۵- باید مشترکات و اصول اساسی را هرچند به طور اجمال روشن‌اند، با تشکیل جلسات بحث، تعیین کرد.

۶- با توجه به اینکه معیار کفر و ایمان مشخص شده است، کسی نباید در این زمینه داوری و مذهبی را به شرک و الحاد متهم کند.

۷- مسائـل خلافی بایـد به وسـیله علمای مـذاهب و با تکیه بر منابع متقن روشن شود. ۸- بایـد منطوق اقوال مـذاهب ملاک باشد نه لوازم عبارات آنان. ۹- مسائل اختلافی فرعی را نباید در سطح مسائل اساسی قرار دهیم. ۱۰- بایـد باب اجتهاد را در همه مذاهب و در همه مسائل مفتوح بداریم. اما راههای تقریب شامل امور دهگانه زیر می‌شود:

بحث در زمینه قرآن و تفسیر، روایات و احادیث، رجال و تراجم و تاریخ،

ص: ۱۷۴

کتب و مؤلفان، کلام و مناظره و ملل و نحل، فقه و اجتهاد، اهل بیت و سادات، صحابه و تابعین، سیاست و حکومت، فرهنگ و میراث فرهنگی. ۵) بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم/ مجمع التقریب در مجمع البیان پیامبر با ایجاد وحدت، جامعه اسلامی را بنا نهاد و علی هم با ایثار پس از پیامبر به این روش ادامه داد. اما استعمار با سیاست «تفرقه بینداز و حکومت کن» با ایجاد تهمتها و شایعات مسلمانان را ازهم جدا کرده است. یکی از تهمتهای ناروا به شیعه، تحریف قرآن است و اینکه قرآن دیگری به نام مصحف فاطمه دارند. در حالیکه علماء بزرگ از شیخ مفید و طوسی تا امام خمینی همه این قرآن اعتقاد دارند و از بسیاری از تفاسیر اهل سنت استفاده و برخی از آنها را در دانشگاههای خود تدریس می‌کنند. به عنوان نمونه آیهٔ اللّٰه خامنه‌ای تفسیر فی ظلال القرآن را ترجمه کرده‌اند و شیوخ اهل سنت هم تفسیر مجمع البیان را مورد توجه و استقبال قرار داده‌اند. نظر دو تن از اساتید الازهر درباره این تفسیر بیان شده است. شلتوت جنبه آزاد اندیشی و تقریب مذاهب را از خصوصیات این تفسیر می‌داند.

۶) امینی، ابراهیم/ ضرورت وحد امت اسلامی ضرورت وحدت امت اسلامی از نظر قرآن و روایات امری بدیهی است و عدم توجه به ان موجب وهن مسلمانان و تجرّی دشمنان اسلام شده است. قبل از هر چیز باید وحدت اسلامی و روش وصول به آن را روشن کرد. باید دانست که اولًا علی رغم اختلافات بین مذاهب، همه به وحدانیت خدا و نبوت پیامبر و بسیاری اعتقادات دیگر پای بندند و ثانیاً مقصود از وحدت این نیست که هر مذهبی دست از عقاید خود بردارد.

ما مسلمانان بر اساس تعالیم قرآن موظفیم در برابر سلطه اجانب

ص: ۱۷۵

بـایستیم. مسـلمانان دارای امکانـات فراوانی هسـتند که از آن غافلنـد دشـمنان مـا علیرغم اختلافـات فراوان، برای مبـارزه بـا مـا متحد شده‌اند. بر علما و خطباست که نقش عظیم روشنگری را به عهده گیرند و بر تجدید حیات مسلمانان با افشای سلاطین جائر و احیای نمازهای جمعه و جماعت- همچنانکه امام خمینی فرمود- تأکید کنند. متأسفانه بعضی از عالم نمایان به این وحدت ضربه می‌زنند.

۷) الازهری، عبدالقـدوس (استرالیـا)/ درباره مجمع التقریب با تشـکر از جمهوری اسـلام و بعثه مقام معظم رهبری برای تشـکیل این سمینار؛ مهمترین رسالت انبیاء بعـد توحیـد، اتحاد مسـلمانان است و دشـمنان اسـلام هیـچ چیزی را به اندازی تفرّق مسـلمانان خوش نمی‌دارند. مسـلمانان صدر اسلام با عدّه کم بر دشمنان آن روز چیره شدند و آیات قرآن را تحقق بخشیدند. اما پس از رحلت پیامبر طولی نکشـید که فرق متعـدد بـا اسامی مختلف به وجود آمـد و چنان با هم دشـمن شدنـد که کمر به قتل یکـدیگر بسـتند. سیاسـت جباران هم «تفرقه بینداز و حکومت کن» بود. امروز مسـلمانان به خاطر عدم اتحاد در ضـعف و سستی زندگی می‌کنند. لازم به ذکر است که امام خمینی در عصر ما به صدایی بلند مسلمانان را به اتحاد فراخواندند.

۸) شـهیدی، سـید جعفر/ دعوت مسـلمانان به وحدت و جلوگیری از تفرّق آنان دعوت مسلمانان به وحدت امر تازه‌ای نیست ولی به معنای خاص آن که ترک اختلافات مـذهبی و اخـذ مشترکات باشـد از یک قرن و نیم پیش، زمانی که اسـتعمار سایه‌های خود را بر بلاد مسـلمین افکنـد، شـروع شـد. عده‌ای از بزرگان اسـلامی ندای وحدت سـر دادند با آنکه موانعی از جانب عده‌ای از جمله علماء دیگر بر سر راه

ص: ۱۷۶

بود بعـد از جنگ جهانی دوم عـده‌ای از علمای الازهر دارالتقریب بین المـذاهب الاسـلامیه را تأسیس کردنـد که در آن عـده‌ای از علمای مصـر، ایران، عراق و سایر بلاد اسلامی عضویت داشتند. اینکه بعد از گذشت ۵۰ سال از عمرآن، مجمع التقریب در تهران به امر رهبر انقلاب- آیهٔ اللّه خامنه‌ای- تشکیل شده است. به خاط عدم آشـنایی با معانی تقریب عده‌ای فکر می‌کنندهمه باید دست از مـذاهبشان بردارنـد و عـده‌ای دیگر فکر می‌کننـد بایـد شـیعه را کنار گـذاشت و سـنی شـد. اگر تقریب بخواهد عملی شود باید: ۱- ارتباط دائم بین دفتر مرکزی و اعضاء برقرار باشد.

۲- رابطه بین لجنه و علماء مسلمین از یک طرف و بین علماء و ملت‌ها از جهت دیگر برقرار باشد.

۳- عموم مردم در مورد معنای تقریب توجیه شوند.

۴- عموم مردم توجیه شوند که اختلافات مذهبی به وحدت صدمه نمی‌زند.

۵- وحدت بین امت‌ها مطرح است نه بین رؤسای دولتها.

۶- وحدت مورد نظر وحدتی است که در در اسلام بود.

۷- ملتها آگاه شونـد که وحدت، وحدت سیاسـی نیست. ۸- هـدف تقریب، تقویت و تجهیز در برابر سـلطه اجـانب است. ۹) مکارم شیرازی، ناصر/ باید باب اجتهاد را درهمه مذاهب گشود حج دارای ابعاد گوناگونی است که از آن جمله بعد فرهنگی آن است و تا از نظر فرهنگی گامی برداشـته نشود تقریب محقق نخواهـد شد. آیا می‌توان باب اجتهاد را مسدود دانست؟ پاسخ آن با دو مسأله زیر روشن می‌شود. ۱- اسلام دین جهانی است و خطابات قرآن بر آن حکایت دارد.

ص: ۱۷۷

۲- جوامع انسانی در حال تحول و تغییرند. آیا اسلام می تواند دینی جهانی باشد و برای مسائل مُستحدثه پاسخی نداشته باشد؟ امام خمینی قدس سره اصرار داشتند که با حفظ اصول فقه سنتی، در اجتهاد، زمان و مکان را هم مورد نظر قرار دهند. تحریر الوسیله گواه بر این موضوع است. اهل بیت همیشه پیروان خود را تشویق به اجتهاد می کردند و هیچگاه آنان را به سوی قیاس و استحسان و سایر دلائل ظنّی نرفتند.

۱۰) جعفریان، رسول/ اخلاقیّات ضد تقریب تعصب مفهومی زشت و تفاهم مفهومی زیباست. تعصب موجب بروز موارد زیر می‌شود: ۱- انزواگزینی.

۲- بدبینی غیر واقعی (از مصادیق اخلاق ضد تقریب). ۳- حساسیت‌های بی‌مورد.

۴- پیوند خوردن اختلافات مذهبی با مسائل قومی. ۵- فواصل جغرافیایی (از عوامل رشد اخلاق ضد تقریب) ۶- حساسیت در مسائل جزئی و غفلت از مسائل کلی.

۷- نگرش به مذاهب دیگر بر اساس توطئه.

۱۱) مولی اسحاق مدنی/ نقش رهبران و جنبشها در تقریب اختلاف بین مذهب جعفری و مذاهب اهل تسنن بیش از اختلاف فتاوای مذاهب اهل سنت با یکدیگر نیست و این اختلافها نباید موجب عناد شود. مسأله اصلی بین شیععه و صنی مسأله خلافت بوده است، ما تاریخ را در این رابطه به سه

ص: ۱۷۸

دوره تقسیم می‌کنیم: ۱- از زمان وفات رسول خدا تا بیعت با علی علیه السلام.

۲- از زمان خلافت علی تا انقضای خلافت اسلامی. ۳- سقوت خلافت و آغاز سیطره استعمار.

موضوع دعوا بر سر خلافت تنها در دوره اول بوده و در دوره‌های دوم و سوم شیعه و سنی در برابر مظالم خلفا ایستادگی کردند تا جایی که بعضی از پیشوایان اهل تسنن هم زندانی و یا تنبیه شدند. در دوره دوم آثار فراوانی در زمینه این اختلاف‌ها نمی‌یابیم. در دوره سوم با گسترش سیطره استعمار، افرادی چون جمال الدین اسدآبادی، اقبال لاهوری، شیخ عبده، ابوالاعلی مودودی، شیخ شلتوت، آیهٔ اللّه بروجردی و دیگران در زمینه تقریب بین مذاهب تلاش کردند تا سرانجام رهبر انقلاب اسلامی به تأسیس مجمع التقریب اقدام نمودند.

۱۲) نقوی، ساجد علی/ نقشه‌های استعمار در ایجاد تفرقه در شبه قارّه هند بحث من علمی نیست و بیشتر حول مسائل پاکستان است. فتنه و آوب در مسائل مذهبی در پاکستان به اوج رسیده است. قبلًا در شبه قاره هند همه در کنار هم به سلامت زندگی می‌کردند؛ حتی بعضی از هندوها در مراسم عزاداری سید الشهداء شرکت داشتند. اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی، استعمار به اختلافات دامن می‌زند و از باب «تفرقه بینداز و حکومت کن» مسلمانان را به جان یکدیگر می‌اندازد. با توجه به علاقه جمهوری اسلامی و نیاز شدید به وحدت پیشنهاد می‌کند: به مشترکات بیشتر توجه شود، به عقاید یکدیگر احترام گزارده شود،

ص: ۱۷۹

جلسات بحث و گفتگو بیشتر باشد، منحرف و تفرقه افکن شناسایی و طرد شود، تبلیغات سوء دیگران خنثی شود، به کوشش‌های مشترک برای پیاده کردن احکام اسلامی افزوده شود، توطئه‌های اجانب برای مردم روشن شود.

۱۳) آیهٔ اللّه‌زاده شیرازی/ درباره تقریب بین مذاهب ای مسلمانان، وحدت کنید و از اختلافات بپرهیزید و اگر اختلافی داشتید با دلیل و برهان با آن برخورد کنید. گذشتگان ما سعه صدر داشتند: شیخ طوسی، سیّد رضی و مرتضی و دیگران چنین بودند. اختلاف، امری طبیعی است. از زمانی که ضعف سیاسی عارض و دولتهای کوچک به وجود آمد، باب اجتهاد بسته شد و فقه منجمد گردید.

اینک که باب رحمت از طریق مجمع تقریب باز شده باید علماء ما در این زمینه بکوشند.

دردانشگاه تهران فقه شافعی و حنفی را تدریس می‌کنند و برای تدریس سایر مذاهب هم به زودی اقدام خواهند کرد. ما درد و آرزوهایمان یکی است، باید همچنان که در جنگ دوم جهانی هم پیمانان گفتند که جنگ مسیحیّت علیه نازیسم است اینک وحدت ما، باید وحدت اسلامی علیه دشمنان ما باشد. اگر ما از هوی و هوس خالی باشیم و با منطق و برهان با مسائل برخورد کنیم مسائلی همچون فلسطین نخواهیم داشت.

۱۴) سبحانی، جعفر/ تقریب، ضرورت مقدس دینی تقریب بین مذاهب اسلامی از آرزویهای بزرگ است. اسلامی که جز جاهل غافل و مغرض معاند، با آن مخالفت ندارند. مصائب وارده به آذربایجان از جانب ارمنستان و جنایات در بوسنی و هرزگوین و فلسطین اشغالی بیانگر این است که مسلمانان باید مانند جسد واحد باشند که چون عضوی به درد آمد سایر اعضاء هم

ص: ۱۸۰

به درد آیند. ما به همه علماء و بزرگان فکر اعلام می‌کنیم که باید از اختلاف بپرهیزند و در صف واحد علیه دشمنان قرار گیرند. از وسائل تقریب تمسک به احادیث ائمه اطهار است و حدیث ثقلین که متّفق علیه فریقین است، راهنمای ماست. اگر مسلمانان به ریسمان اهل بیت متمسک شوند بسیاری از اختلافات از بین می‌رود. اجتهاد مطلق به معنای رجوع به احادیث اهل بیت است. اهل تشیع همواره از احادیث اهل تسنن استفاده می‌کرده‌اند، اختلاف بین شیعه و سنی تنها در رجوع به صحابه در اخذ آنچه از پیامبر رسیده نیست، اختلاف در این است که کدامیک از صحابه مورد وثوق بوده‌اند.

۱۵) جناتی، محمد ابراهیم/ مجمع التقریب بین مذاهب اسلامی در این مقاله حول موضوعات چهارگانه زیر بحث شده است: ۱- اهمیت تقریب و تأکید علماء فریقین از دانشمندان الازهر تا آیهٔ اللّه بروجردی و اینک رهبر انقلاب اسلامی. ۲- ثمرات تقریب که به ۱۱ مورد اشاره شده است.

۳- شرائط پیروزی در تقریب که با ذکر نمونه‌هایی (از جمله توجه شیخ شلتوت به فقه جعفری) به بیش از ۱۵ مورد اشاره شده است.

۴- عناصر تقریب که به پنج مورد اشارت رفته است. در پایان پیشنهاد شده که دانشگاههای کشورهای اسلامی همچنان که در قم به تدریس فقه و اصول مقارن مشغولند مراکز بحث مشابهی را تأسیس نمایند.

متن قطعنامه

ص:۱۸۱

دومین سمینار مجمع التقریب در مکه مکرمه با قرائت قطعنامه زیر که مورد تأیید و تصویب حاضران قرار گرفت پایان یافت، متن قطعنامه که به زبانهای عربی و انگلیسی و فارسی منتشر گردد بدین شرح است: بسم اللّه الرحمن الرحیم واعتصموا بحبل اللّه جمیعاً ولاتفرقوا با سپاس خداوند متعال و درود بر پیامبر عظیم الشأن اسلام و ائمه اطهار و صحابه اخیار دومین سمینار جهانی «مجمع التقریب بین المذاهب الاسلامیه» در تاریخ دوم و سوم ذی‌الحجهٔ الحرام ۱۴۱۲ ه ق برابر با ۱۳ و ۱۴/ ۳/ ۷۱ ه ش در مکه مکرمه برگزار گردید، و طی دو جلسه عمومی و سه کمسیون به نامهای: ۱- کتاب و سنت. ۲- سیاست و حکومت.

۳- میراث فرهنگی.

به کار خود پایان داد. در این سمینار متجاوز از سیصد دانشمند و متفکر مسلمان از بیست و پنج کشور شرکت داشتند. سمینار سومین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی بنیانگزار جمهوری اسلامی ایران را گرامی داشت و در پایان قطعنامه‌ای به شرح زیر مورد تصویب و تأئید شرکت کنندگان قرار گرفت: ۱- از جمهوری اسلامی ایران و رهبر عالیقدر حضرت آیهٔ اللّه امام خامنه‌ای که موجبات این گردهمایی را فراهم آوردند سپاسگزاری می‌شود.

ص: ۱۸۲

۲- همه پیروان مـذاهب اسـلامی، که در اصول عقایـد و عبـادات و ضـروریات دین بـا هم مشترکنـد و دارای یـک کتاب و یک قبله هستند از امت اسلام بشمار می‌آیند و امت واحد را تشکیل می‌دهند.
۳- تهمت شرک و کفر و یا نسبت عقیده تحریف و تبدیل قرآن کریم به هریک از پیروان مذاهب یاد شده موجب انحراف از صراط مستقیم و باعث تفرقه میان امت اسـلام و کمک به اجانب و استعمارگران است. ۴- اختلاف مـذاهب در غیر مسائل مربوط به اصول اعتقادی و مسائل ضـروری که ناشـی از اجتهاد است، هیچگونه زیانی به برادری و اخوت اسلامی وارد نمی‌آورد. ۵- مجمع التقریب از همه علماء و پیشوایان جهان اسـلام می‌خواهد که به همیاری این مجمع اختلافات خود را دوستانه مورد بحث و تحقیق قرار دهند، باشد که نتایج این بررسی‌ها در مجله «رسالهٔ التقریب» منعکس گردد. ۶- از انتشارات کتب تفرقه انگیز و هرگونه نشریه ضد تقریب در تمام کشورهای اسلامی جداً جلوگیری شود.
۷- مسلمین جهان هفته وحدت را که با سالروز وحدت حضرت رسول اکرم (ص) همزمان می‌باشد هر ساله ارج نهند.
۸- باید از درگیریهای مذهبی و تعصب جاهلانه و کشمکشـهای خشونت آمیز در سراسـر جهان اسـلام پیشگیری جدی به عمل آید.
۹- سـمینار تقریب همه سـاله بـا آمادگی قبلی در جوار بیت اللّه الحرام در دوم ذی‌الحجه برگزار گردد و این روز به نام «روز تقریب مذاهب» نامگذاری شود. ۱۰- سـمینار، جمع آوری روایات مشترک میان دو طائفه بزرگ اسـلام و تدوین تفسـیر و تاریخ صحیح و دور از تعصـبات فرقه‌ای و نیز تـدوین فقه مقـارن به منظـور تقریب مـذاهب و وحـدت امت اسـلامی را مـورد تأکیـد قرار می‌دهـد، و محققان مذاهب

ص: ۱۸۳

مختلف اسلامی را به همکاری در این مهم دعوت می‌کند. ۱۱- کشتار مسلمانان بوسنی و هرزگوین، مردم با خاسته آذربایجان شوروی سابق، قره‌باغ، نخجوان، کشمیر، میانمار، فلسطین، لبنان و الجزایر از سوی سمینار به شدت محکوم می‌گردد، و از تمام دلوتها و ملتهای اسلامی دعوت می‌کند که به یاری و کمک این ستمدیدگان بپا خیزند.

۱۲- سمینار با نهایت مسرت، حمایت خود را از مسلمانان جمهوریهای استقلال یافته آسیایی میانه و افغانستان، که امام راحل حضرت امام خمینی (قدس سره چنین روزهایی را برای آنها، پیش بینی و آرزو می‌کردند، اعلام می‌دارد.

والسلام

انجمن‌واره (سمینار) بین المللی حج در مکه مکرمه

در روز چهارم ذی حجهٔ مطابق با ۱۵ خرداد ماه ۱۳۷۱ با حضور حدود چهارصد تن از اندیشمندان مسلمان و با بیش از سی ملیت گوناگون پنجمین انجمن واره حج به همت اداره کل سمینارها و معاونت بین الملل بعثه مقام معظم رهبری برگزار شد. شرکت کنندگان از کشورهای کانادا، آمریکا، ترکیه، مصر، سنگال، غنا، نیجریه، مالی، اتیوپی، کنیا، اوگاندا، تانزانیا، زامبیا، لبنان، عراق، پاکستان، هندوستان، کشمیر، سریلانکا، استرالیا، فیجی، جمهوری آذربایجان، ازبکستان، تاجیکستان، ترکمنستان، قرقیزستان، افغانستان، بنگلادش، ساحل عاج، انگلستان، تایلند، مالزی، اندونزی، اردن و اتریش ...

بودند در این انجمن واره علاوه بر شخصیتهای علمی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق حجهٔ الاسلام حکیم، سید ساجد نقوی رهبر شیعیان پاکستان، علامه شیخ محمد مهدی شمس الدین نایب رئیس مجلس شیعیان

ص: ۱۸۴

لبنان حضور داشتند. حضور فعال خبرنگاران رسانه‌های داخلی و بعضاً خارجی قابل توجه بود. پخش قابل ملاحظه‌ای از سخنرانیها و مطالب به زبان عربی و انگلیسی و گاه ترکی ترجمه می‌شد.

هیأت رئیسه از آیهٔ اللّه امینی از ایران- عبدالوهاب صدیقی از انگلستان- احمد دام انجای از سنگال- حجهٔ الاسلام حکیم، آیهٔ اللّه مکارم شیرازی وحجهٔ الاسلام محمد شریف مهدوی تشکیل یافته بود.

ابتدا حجهٔ الاسلام مهدوی با کسب اجازه از حجهٔ الاسلام والمسلمین ری شهری نماینده مقام معظم رهبری و امیر الحجاج به نمایندگی از ایشان مطالبی پیرامون اهمیت حج و اثرات اجتماعی، اقتصادی آن بیان داشت و افزود که در جهان امروز علیه اسلام و مسلمانان توطئه‌هایی به شکل بسیار پیشرفته انجام می ود و برای ضربه زدن به اسلام به ایجاد دانشگاه و تربیت افراد متخصّص دست می‌زنند. اندیشمندان کشورهای مختلف اسلامی باید در صدد چاره جویی برای مقابله با این توطئه‌ها برآیند. لازم به یادآوری است که علاوه بر سخنرانیهای ارائه شده عدّه‌ای از میهمانان خارجی اظهار علاقه می‌کردند که در سمینار بحثی داشته باشند. سخنان آنان نه به عنوان مقاله که گزارشی از مسائل و مشکلات کشورشان بود. این افراد عمدهً از تاجیسکتان، آذبایجان شوروی سابق و اتریش بودند. در خاتمه قطعنامه‌ای در ۱۳ بند قرائت شد و به تصویب رسید.

در اینجا چکیده‌ای از سخنرانیها و مقالات ارائه شده در انجمن واره (: سمینار) بین المللی حج را می‌آوریم و سپس قطعنامه را درج می‌کنیم:

ص: ۱۸۵

ردیف عنوان مقاله سخنران یا نویسنده مقاله تعداد صفحات ۱ لزوم حفظ آثار اماکن ... استاد علی دوانی از ایران ۵ ۲ قطعنامه سمینار حج ۱۴۱۲ مکه مکرمه ۳ ۳ الحج فی السنة محمد واعظ زاده خراسانی ۷۵ ۴ حج و حکومت اسلامی عبدالسلام آدم از غنا ۱۰ ۵ مقاله‌ای پیرامون حج محمد ابراهیم جناتی ۵ ۶ حج و مشکلات اقتصادی امت اسلامی ابراهیم زاکزاکی از نیجریه ۸ ۷ اهمیت حج در اسلام و ضرورت اتحاد محمد معظم احمد از هند ۷ ۸ حرمین در قرآن و حدیث عبدالقدوس الازهری ۳ ۹ حج از ابعاد مختلف اجتماعی سیاسی محمد عبایی خراسانی ۲۰ ۱۰ اسلام و مسألة صیانة الآثار الاسلامیه محمد عبایی خراسانی ۸ ۱۱ نگرش کوتاه به تبیین حج محمد جواد حجتی کرمانی ۴۰ ۱۲ دور الحج فی تحقیق القیادة الموحدة عباسعلی عمید زنجانی ۸ ۱۳ پیرامون حج احمد دام انجای از سنگارل ۶ ۱۴ اتمام الحج فی مدلول ولاجدال دکتر سید محمد باقر حجتی ۴۰

ص: ۱۸۶

چکیده مقالات ۱) آدم، عبدالسلام/ حج و کشورهای اسلامی در سیستم به اصطلاح چند قطبی حقیقت این است که در جهان امروز مسلمانان با داشتن منابع سرشار و نیروی انسانی فراوان، بسیار از یکدیگر دور افتاده‌اند. آنها برای تأمین احتیاج خودشان، به بیگانگان متکی شده‌اند. آمریکا و متحدانش برای غارت مسلمانان تخم تفرقه می‌پاشند.

وضعیت الجزایر، محاکمه دو لیبیایی به جرم دست داشتن در سقوط هواپیمای آمریکایی- انگلیسی. شرائط در فلسطین اشغالی، جنوب لبنان و سایر جاها، نمونه‌های آن است. زمان آن فرارسیده که مسلمانان بپا خیزند. ما در غنا نمی‌توانیم حزب اللّه تشکیل دهیم. حزب اللّه است که پشت آمریکا را می‌لرزادند. آمریکا در حالیکه می‌خواهد جلوی گسترش اسلام را بگیرد برای تبلیغ مسیحیت سرمایه گذاری می کند. ۲) حجتی، محمد باقر/ دلائلی در معنای «ولا جدال فی‌الحج» در این مقاله با بیان مفهوم اصطلاحی جدل و ذکر جدل و مجادله در قرآن و احادیث چنین نتیجه‌گیری می‌شود که جدالِ نهی شده جدالی است که در غیر طاعت خدا باشد. در حالیکه جدالیکه مربوط به مشکلات اعتقادی جامعه اسلامی و یا فریاد مسلمانان در ارتباط با گرفتاریهای آنان باشد نه تنها نهی نشده که به آن امر و تأکید شده است. بنابراین شعارهای مرگ بر آمریکا و مرگ بر اسرائیل منطبق با روح اسلام و مناسک حج است و جدال در مسیل طاعت و عبادت و نجات مسلمانان از چنگال تجاوز است.

ص: ۱۸۷

۳) حجتی کرمانی، محمـد جواد/ نگرشـی کوتاه به تبیین حج این مقاله در پنج بخش به موضوعات زیر پرداخته است: در بخش اول با عنوان تبیین حج، این فریضه بزرگ از دیدگاه‌های اجتماعی، اقتصادی، عبادی، سیاسی و ...

مورد بحث قرار گیرد. در بخش دوم مناسک حـج به ترتیب بررسـی می‌شود. در بخش سوم منتخبی از آیات حج و در بخش چهارم منتخبی از روایات حج آمده است. و در آخرین بخش تشـکیل یک مرکز دائمی تحقیقات حج با وظایف خاصـی برای دبیرخانه آن پیشنهاد داده شده است.

۴) جنّـاتی، محمـد ابراهیم/ مقـاله‌ای پیرامون حـج «بیت عتیق» خـانه است که حتی قبل از حضـرت آدم مورد توجه بوده است. انبیای الهی به ویژه ابراهیم و اسـماعیل در بنا و حفظ خانه کوشـیدند. هرکس عمداً حج نگزارد یهودی و نصـرانی مرده است، اسـرار عظیم حج در آیات و روایت فروان است. امت اسـلامی از این اجتماع عظیم باید نهایت استفاده را بنماید. ۵) عبائی خراسانی/ حج از ابعاد مختلف بویژه اجتماعی و سیاسـی توجه اسـلام به مسائل سیاسی و اجتماعی در حج از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. حملات صدام به جمهوری اسـلامی ایران و اسـرائیل به فلسـطین و به لبنـان چرا نبایـد در حـج مطرح شود. حـج بـدون توجه به مسائل اجتماعی چه خاصیتی می‌تواند داشته باشد. حج جایگاه مناسبی برای حلّ مشکلات مسلمانان است. ۶) دام انجای، احمد/ پیرامون اهمیت حج

ص: ۱۸۸

حج از موضوعات مهمی است که به ظاهر آن توجه شده و به عمق آن توجهی نمی‌شود. امام خمینی امت اسلامی را به این امر مهم هشدار داده و به مردم ابلاغ کرد که به معنای واقعی حج که در قرآن آمده است توجه کنند. جمهوری اسلامی عملا به دنیا نشان داد که با پرهیز از تفرقه چگونه باید در برابر دشمنان ایستاد ارزش اقتصادی حج از سایر ابعاد آن کمتر نیست. ۷) دوانی، علی/ لزوم حفظ آثار و اماکن و ابنیه تاریخی اسلام و در حرمین شریفین.

آثار بازمانده و میراث فرهنگی هر ملت نشان دهنده ویژگیها و مختصات آن ملت است که معمولًا در کتابخانه‌ها و موزه‌ها نگاهداری می‌شود. حرمین شریفین که متعلق به همه مسلمانان است و محل‌های بین مکه و مدینه که در آن حوادث تاریخ اسلام جریان داشته است یا به کلی خراب شده و یا در شرف نابودی است و هیچکس هم نیست که جلوی آن را بگیرد و یا حساسیت نشان بدهد. علمای اسلام مسؤول حفظ این ثروتهای ارزشمند تاریخی اسلام هستند.

۸) عمید زنجانی، عباسعلی/ حج وسیله‌ای برای نمایش قدرت و حاکمیت اسلام بازنگری در آرمان حج ابراهیمی از مهمترین مسائل است. حج کانون قدرت است و نباید آن را به شیوه جاهلی برگرداند. حج با داشتن بار سیاسی و ابعاد مختلف اجتماعی- اقتصادی می‌تواند هر سال تحول ایجاد کند. توطئه استعمار در جلوگیری از انجام حج نیست، بلکه با استبدال و بی‌محتوا کردن آن سعی کرده به مقصود خود برسد. ویژگی‌های حج رسول اللّه و بازنگری در حج از دیگر فصل‌های این مقاله است.

ص: ۱۸۹

قطعنامه پنجمین سـمینار بین المللی حج در سال ۱۳۷۱ ه ش مکه مکرمه بسم اللَّه الرحمن الرحیم جعـل اللَّه الکعبـهٔ البیت الحرام قیاماً للنـاس خداونـد تبارک و تعالی کعبه را مرکزی برای قیام مسـلمین قرار داد و حـج به عنوان مهمترین مصـداق این قیام بر محور خانه خدا تشریع گردید. مردم مسلمان از سراسر جهان و از دور و نزدیک با لبیک دعوت حق، به سوی این نقطه مقدس «بیت اللَّه الحرام» سرازیر می‌شوند و اقیانوس عظیمی از انسانهای مؤمن به وجود می‌آورند تا شاهد تحقق دستاوردهای عظیم و منافع جمعی و همگانی این قیام بزرگ و مقدس باشـند (لیشـهدوا منافع لهم) از این رو حج قایمی است برای متجلی کردن قدرت و عظمت و شـکوه اسلام، جایگـاهی است برای حرکت مسـلمانان، هنگـامه‌ای است برای حل و فصل مشـکلات در سـرزمین پهناور اسـلام، مرکزی است برای اعلان برائت از مشرکان در سرزمین پهناور اسلام، مرکزی است برای اعلان برائت از مشرکان و محلی است برای بسیج حداکثر توان و قـدرت مسـلمانان به منظور متوقف ساختن خطرات و تهدیـدات و آزاد سازی جهان اسـلام از سـلطه سـردمداران کفر و شـرک در جهان. از اینرو ما شرکت‌کنندگان در پنجمین سمینار حج مکه مکرمه با الهام از این

ص: ۱۹۰

رهنمودهای قرآن و پیروی از سنت مبارک محمدی در احیای حج ابراهیمی و نیز با توجه به رهنمودهای احیاگر اسلام ناب محمدی حضرت امام خمینی (ره) و فرمودههای رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای و با توجه به شرایط حسّاس کنونی موارد زیر را تصویب و جهان اسلام را به پای بندی نسبت به آنها فرا می‌خوانیم:

۱- شکرت کنندگان در گردهمایی حج مکه مکرمه، توجه حج گزاران جهان اسلام را به تعالیم حیاتبخش حج ابراهیمی جلب و از آنان می‌خواهند تا با تبعیت از سنت پاک محمدی، حج ابراهیمی را احیا کنند و آن را به سرفصل نوینی در تحولات سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی جهان اسلام مبدّل سازند.

۲- در شرایطی که دشمنان اسلام به ویژه شیطان بزرگ و آمریکای جنایتکار و صهیونیزم جهانی با تمام امکانات کمر به نابودی اسلام ناب بسته‌اند، بر سفیران جهان اسلام است که یکپارچه به حرکت در آیند و با اظهار برائت از سردمداران کفر جهانی و صهیونیزم بین الملل، مسلمین را نسبت به خطری که آنان را تهدید می کند. آگاه و هوشیار سازند.

۳- تحقق وحدت اسلامی و پرهیز از هرگونه اختلافات میان مسلمین ضروری‌ترین وظیفه اسلامی همه مسلمین است، ما اعلام می کنیم که بازگشت که عظمت تمدن اسلامی در گرو تحقق این وحدت باشد. از اینرو انجام مقدمات علمی در این زمینه را در سطوح مختلف اعم از دانشمندان، مسؤولان و توده‌های مردم ضرورتی اجتناب ناپذیر می‌دانیم. ۴- علماء و دانشمندان شرکت کننده در سمینار حج همچنان پیروزی انقال اسلامی در ایران به رهبری امام خمینی (ره) را نقطه عطفی اساسی در تحولات جهان اسلام و بازگشت مسلمین به سوی اسلام ناب محمدی می‌دانند و از نظام

ص: ۱۹۱

جمهوری اسلامی ایران به عنوان پایگاه اسلم اصیل در دوران معاصر یاد کرده و بر ضرورت اطاعت از رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیـۀ اللّه خـامنه‌ای تأکیـد می‌کننـد. مـا تمسـک به ولایـت فقیه و اطاعت از رهبری انقلاب را مهمترین و اساسـی‌ترین راهنمای تحقق وحـدت و یکپارچگی جهان اسـلام و اعاده تمدن اسـلامی می‌دانیم. ۵- مـا از حکومت‌های کشورهای مسـلمان می‌خواهیم در برابر دخالتهـای آمریکـا در کشورهـای اسـلامی کـه تحت پوشـش نظم نـوین جهـانی بـا سـوء اسـتفاده از سازمانهـای بین المللی صـورت می‌گیرد، به طور یکپارچه موضع گیری می‌کننـد و چهره کریه آمریکا را در پایمال کردند حقوق بشـر [که حتی در میان شـهروندان خود از اعمال سیاستهای تبعیض نژادی در مورد سیاه پوستان و رنگین پوستان، ابایی ندارد] به طور جدّی افشا کنند.

۶- علمـا و اندیشـمندان جهان اسـلام خطرات رو به گسترش ناشـی از سـیاست تهاجم فرهنگی غرب به جهان اسـلام را به مسـلمانان هشـدار می‌دهنـد و خواهـان رویارویی جـدی مسـلمین با این توطئه خطرناک هسـتند همانگونه که امام خمینی (ره) با صـدور حکم ارتداد سـلمان رشدی نویسـنده کتاب موهن آیات شـیطانی از این توطئه شـیطانی غرب پرده برداشت و پرچمدار مقابله با این تهاجم جدید غرب شد که اندیشه دینی و اسلام ناب را هدف قرار داده است. ۷- با توجه به اهمیت و حساسیت اماکن مقدس اسلامی برای عموم مسـلمین جهان، از مسؤولان امر در کشورهای اسلامی می‌خواهیم در مورد این اماکن به گونه‌ای عمل کنند که اعتقادات تمام مسـلمانان در نظر گرفته شود و نسـبت به حفـظ حرمت این اماکن و آثار دینی نهایت تلاش و جـدیت صورت گیرد. ۸- گردهمایی حج مکه مکرمه توجه جهان اسلام را به طور جدی به کشتار

ص: ۱۹۲

مسلمانان بوسنی و هرزگوین در اروپا و کشتار و آوارگی مسلمانان میانمار و کشمیر در آسیا جلب می کند و کشورهای اسلامی و مجامع بین المللی را به اقدام فوری فرا می‌خواند.

این گردهمایی همچنین کشتار مسلمانان جمهوری آذربایجان توسط ارتش ارمنستان را محکوم می کند و هیچگونه تغییر جغرافیایی را در این جمهوری نمی‌پذیرد و کوتاهی محافل غربی و بین‌المللی و محافل انسانی و حقوق بشر را در پایان بخشیدن به این فجایع تکان دهنده محکوم می کند. ۹- سمینار حج مکه مکرمه جهان اسلام را به حمایت جدی و همه جانبه از انتفاضه مبارکه اسلامی فلسطین فرامی‌خواند و خواهان بسیج همه امکانات مادی و معنوی مسلمین در جهت طرح اسلامی آزادسازی سرزمین‌های تحت اشغال رژیم صهیونیستی است. از اینرو ما هرگونه مذاکره و مصالحه با رژیم اشغالگر قدس در هر شکل و قالب دیکته شده از سوی استکبار جهانی منجمله کنفرانس صلح را محکوم می کنیم. ۱۰- شرکت کنندگان در سمینار حج مکه مکرمه، حمایت خود را از جنبش مقاومت اسلامی ضد صهیونیست در جنوب لبنان و ایثارگریهای این جنبش و مردم این منطقه در رویارویی با اشغالگران صهیونیست اعلام می کند و توجه جهان اسلام را به جنایت تکان دهنده این اشغالگران در منطقه، جلب می‌نماید و خواستار واکنش یکپارچه و عملی برای جلوگیری از ادامه این گونه جنایات است.

۱۱- شرکت کنندگان در کنفرانس حج مکه مکرمه پیروزی جهاد طولانی مجاهدان افغانی را به ملت مسلمان افغانستان و امت اسلامی تبریک می گویند و آنرا دستاوردی متعلق به تمام امت اسلام می‌دانند و لذا از برادران مجاهد سختکوش خود در افغانستان می‌خواهند که با وحدت و یکپارچگی نسبت به حفظ اصول و

ص: ۱۹۳

مواضع اسلامی و انقلابی نهضت خود هشیاری کامل بخرج دهند.

۱۲- از آنجا که احترام به آراء ملت و پـذیرفتن نتائـج آن نخستین مسؤولیت حکومتهاست لذا کنفرانس مکه از هیأت حاکمه الجزائر می‌خواهد به نتائج انتخابات آزاد کشور و انتقال قانونی قدرت به منتخبان ملت پایبند باشند.

۱۳- ما شـرکت کننـدگان کنفرانس حـج مکه مکرمه، ضـمن گرامیداشت یاد رهبر کبیر انقلاب اسـلامی حضـرت امام خمینی (ره)، تحقق پیش بینی ایشان در فروپاشـی نظام الحادی مارکسـیستی و اسـتقلال جمهوریهای مسلمان نشین آسیای میانه را شادباش گفته و بازگشت این عزیزان را به آغوش اسلام گرامی می‌داریم.

والسلام

انجمن واره (: سمینار) مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام- مکه مکرمه ۲۵/ ۳/ ۷۱

این سمینار ساعت ۹ صـبح روز دوشـنبه بیست و پنجم خرداد ماه مطابق با ۱۴ ذی‌حجهٔ و با حضور بیش از سـیصد تن از اندیشمندان اسـلامی از کشورهای مختلف جهان اسـلام کار خود را آغاز نمود. بیش از شـصت و پنـج درصد از شـرکت کنندگان را اتباع سایر کشورهای اسلامی تشکیل می‌دادند. این جلسه با تلاوت آیاتی چند از کلام اللَّه مجید شروع شد. اولین سخنران سمینار حضرت آیهٔ اللَّه امینی دبیرکـل مجمع جهـانی اهـل بیت علیهم السـلام بودنـد. ایشـان تشـکیل این مجمع را به دسـتور حضـرت آیـهٔ اللَّه خامنه‌ای، رسـیدگی به امور شـیعیان در سرتاسـر گیتی دانستند و بیان داشتند حدود ۲ سـال قبل رهبران جمعیت‌ها و گروههای شیعه در یک گردهمایی بسیار با شکوه در تهران

ص: ۱۹۴

و به دنبال بحث و مشورت و سخنرانی از رهبر معظم انقلاب خواستند تا دبیرخانه‌ای دائمی جهت رسیدگی به امور مربوط تشکیل شود که ایشان نیز پذیرفتند. هدف از تشکیل این دبیرخانه عبارت بود از:

۱- ایجاد پناهگاه و مرکزی برای متشکل نمودن شیعیان.

۲- کمک و حمالیت از شعیان در حدّ توان.

دبیر خانه مجمع توسط رهبر انقلاب انتخاب می‌شود، مرکز اصلی آن در تهران است. مجمع یک شورایعالی ۱۵ نفره دارد که اکثریت آنان از جمهوری اسلامی ایران و تعدادی هم از سایر کشورهای اسلامی می‌باشند. بخش دیگر آن مجمع عمومی است که می‌تواند ۲۰۰ تا ۳۰۰ نفر عضو داشته باشد.

دومین سخنران این جلسه حضرت آیهٔ اللَّه حکیم نائب رئیس مجمع بودند و در عکس

ص: ۱۹۵

زمینه دو موضوع وحدت اسلامی و اوضاع پیروان اهل بیت علیهم السلام در عراق مطالبی به این شرح ارائه فرمودند: بر اساس آیات متعددی که در جنبه‌های مختلف از معصومین علیهم السلام نقل شده است امت اسامی دعوت به وحدت شده‌اند. شیعیان در عراق ظاهراً و براساس آمار رسمی ۲۵٪ جمعیت را تشکیل می‌دهند امّا بر اساس آمار دقیق جمعیت شیعیان بین ۶۰٪ تا ۷۰٪ می‌باشد هرچند که ۷۵٪ نیز گفته شده است. به اینطریق اکثریت جمعیت را شیعیان تشکیل می‌دهند و در هر صورت با برادران دیگر مذاهب به طور مسالمت آمیزی زندگی می‌نمایند.

موضوع مهم دیگر وحدت بین علمای شیعه و اهل سنت می‌باشد. به گواه تاریخ در مبارزه با انگلیسیها و استعمار، علمای شیعه و سنی هر دو نقش عمده داشتند و تعدادی از علمای اهل سنت در همین رابطه به شهادت رسیده‌اند؛ وحدت علما در عراق در مبارزه با کمونیسم نیز وجود داشته است. استعمار در عراق حاکمان ضد اسلام، ضد آزادی و حامی عقاید میشل عفلق را بر مردم مسلط کرد و آنها نیز به تفرقه بین تشیع و تسنن دامن زدند.

سومین سخنران علامه سید ساجد نقوی رهبر شیعیان پاکستان بود که مطالبی به این شرح بیان داشتند:

شیعیان باعث تشکیل حکومت پاکستان شدند، محمد علی جناح و همراهان ایشان همگی شیعه بودند، کمک‌های جنسی و مالی برای تشکیل حکومت توسط شیعیان تأمین شد، در پاکستان رابطه بین تشیع و تسنن بسیار خوب است فقط گروه اندکی وهابی و تنگ نظر وجود دارند که می‌خواهند بین امت اسلامی پاکستان تفرقه بیندازند. این گروه در زمان ضیاء الحق با اینکه

ص: ۱۹۶

رابطه‌اش در ظاهر با جمهوری اسلامی خوب بود، رشد کرد. اینها در آن زمان از تمام امکانات استفاده و در برخی از شهرستانها مساجد را تسخیر کردند، این گروه اندک نه تنها با شیعیان بلکه با سایر مذاهب رابطه خوبی ندارند.

چهارمین سخنران آقای دکتر معصومی از کشور افغانستان بودند که به مسائل زیر اشاره کردند: پنج تا هفت میلیون شیعه در افغانستان داریم که در نقاط مختلف و از قبایل مختلف تشکیل شده‌اند. شیعیان در پنج نبرد عمده مورد تجاوز قرار گرفته و مبارزه نموده‌اند:

۱- تجاوز نظامی و توطئه‌های سیاسی انگلیس که قرار گرفتن شیعیان در یک منطقه خشک بخشی از این توطئه می‌باشد. ۲- استبداد شدید داخلی و مبارزه با شاهان مخصوصاً با عبدالرحمن خان، سردار هاشم‌خان و داود خان، این ظالمان تا جاییکه قدرت داشتند به شیعیان ستم کردند. ۳- تجاوز فرهنگی و نظامی روسها به افغانستان.

۴- مداخله آمریکایی‌ها در افغانستان.

۵- تحجّر مذهبی که مشکل اصلی همه مسلمانان از جمله شیعیان در جهان و افغانستان است. بین حقیقت و واقعیت شیعه فرق است. و تا زمانیکه این فاصله وجود داشته باشد حقیقت شیعه شناخته نمی‌شود. پنجمین سخنران آقای اسماعیل طریق پیما از جمهوری آذربایجان بودند که مطالبی به این شرح ارائه کردند: پس از الحاق آذربایجان به روسیه در سال ۱۸۲۸ میلادی

ص: ۱۹۷

طبق معاهده ترکمنچای و پس از اشغال آن توسط روسیه تزاری با مذهب به شدت مبارزه شد. حکومت در آذربایجان که بیش از ۷۰٪ جمعیت آن را شیعیان تشکیل می‌دهند همشیه سعی در تجاوز و فشار برای نابودی شیعه داشته است. علمای بسیار مجاهدی در آذربایجان بوده‌اند که با این حکومت مبارزه کرده‌اند و برای زنده نگه داشتن اسلام زحمت فراوانی کشیده‌اند. پس از استقرار نظام مارکسیستی تفرقه بین تشیع و تسنن یکی از اهداف حکومت بوده است. در سال ۱۹۳۳ میلادی دولت جمعیتی به نام «کشف حجاب» را تأسیس کرد و با بی‌آبرویی بسیار حجاب را از سر زنان برداشت و جمعیت ضد خدایی تشکیل داد و در تمام مؤسسات و مجامع از آن حمایت کرد. مراسم مذهبی بسیار محرمانه در خانه‌های دربسته و یا کوه و دشت و بیابان و دور از انظار مأموران حکومتی برگزار می‌شد. پس از سقوط رژیم منحوس کمونیستی ما در آذربایجان حزبی را تحت عنوان «حزب اسلامی» تأسیس کردیم که تا کنون فعالیت‌های قابل توجهی داشته است. از جمله لایحه‌ای در حد قانون اساسی پیشنهاد کرده که در آن بر اسلامی کردن حکومت و آزادی دین و مذهب تاکید شده است. ششمین سخنران آقای سید محمد حسن الامین قاضی جعفری صیدا بودند که در مورد اوضاع شیعان مطالبی‌به سمع حضار رسانیدند.

هفتمین سخنران استاد ابراهیم زاکزاکی از علمای کشور نیجریه بودند که بیان داشتند: قبل از انقلاب اسلامی غیر از تعدادی از شیعیان لبنانی و آسیایی خبری از تشیع در آفریقا نبود و کتب و جزوات مناسبی

ص: ۱۹۸

هم در رابطه بـا تشیع یـافت نمی‌شـد. البته در آفریقا طریقه صوفیگری وجود داشت که گرایش به اهل بیت علیهم السـلام داشـتند و خـود را از نسـل و نوادگـان امـام حسن علیه السـلام و امـام حسـین علیه السـلام می‌دانسـتند. پس از پیروزی انقلاـب کتب و جزوات فراوانی برای تشریح و تبلیغ شیعه به آفریقا وارد شد و تعداد زیادی دانشمند جهت فرا گرفتن علوم اسلامی به ایران اعزام شدند و در بازگشت از ایران شروع به تبلیغ و معرفی اهل بیت علیهم السلام کردند و هم اکنون مدارس اهل البیت علیهم السلام در کشورهای غنا و سیرالئون فعال هستند.

در حال حاضـر هر انقلابی مسـلمان در آفریقا، شـیعه شـناخته می‌شود. هشـتمین سـخنران آقای صـفر جدشـکند از مسـلمانان ترکیه و آلمان بود که به تاریخچه و نحوه فعالیت گروههای شیعی در کشورهای ترکیه، آلمان و اتریش پرداخت و گزارشی از فعالیت آنان ارائه کرد. آخریـن سـخنران ایـن جلسه آقـای سـید شـمیم احمـد الحسن از هندوسـتان بـود که گزارشـی از تشیع و برادران شـیعه و حوزه‌های علمیه در هندوسـتان به سـمع حضار رسانید و خواسـتار همکاریهای دو جانبه، تبادل تجارب و بکارگیری مسـلمانان شـیعه متخصص در جمهوری اسلامی ایران شد.

انجمن‌واره (: سمینار) «مدینه نخستین پایگاه حکومت اسلامی»

ص:۱۹۹

با توجه به گسترش موج اسلام خواهی و علاقه شدید مسلمانان کشورهای اسلامی به تغییر نظام حکومتی و تشکیل حکومت اسلامی و عنایت به این نکته که اعتقاد به تبعیت از ولی امر (ولایت فقیه) ویژه اهل تشیع نیست، بلکه ریشه در قرآن و سنت دارد، طرح کلی برگزاری سمینار «مدینه، نخستین پایگاه حکومت اسلامی» تدوین گردید. مدینه منوره بهترین و مناسب‌ترین مکان برپایی این سمینار بود. زیرا مرقد مطهر رسول خدا مؤسس اولین حکومت اسلامی و همچنین محل تأسیس آن شهر مقدس مدینه، از نظر معنوی، روانی و تبلیغاتی از تأثیر بسزایی برخوردار است. پس از تهیه طرح سمینار و تصویب نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج طی یک برنامه‌ریزی منظم، این سمینار در تاریخ ۳/ ۴/ ۷۱ در محل اجتماعات بعثه تشکیل گردید.

در این سمینار تعداد کثیری از علماء اهل سنّت و نیز شخصیتهای شیعه شرکت کردند. مطالب متناسب با موضوع سمینار جهت تهیه تراکت و پلاکارد از قرآن کریم، بیانات امام راحل قدس سره و مقام معظم رهبری انتخاب گردید و با هماهنگی روابط عمومی با زیبایی خاصی تنظیم و نوشته شد و در محل‌های مناسب نصب گردید. مطالب و موضوعات و شعر و قطعه‌های ادبی به زبان فارسی و عربی برای استفاده در خلال برنامه‌های سمینار تهیه شد و به نحو احسن مورد بهره‌برداری قرار گرفت.

تزئین سالن به گونه‌ای آبرومند صورت گرفته بود تا از مراسم فیلم برداری شود و در شعاع بیشتر و در کشورهای دیگر نیز قابل استفاده باشد. عنوان

ص: ۲۰۰

کلی سـمینار به سه زبـان فارسـی، عربی و انگلیسـی تهیه شـد و روی تراکت نصب شـده بر تریبون، قیـد اهـل سـنت اضافه گردیـد و مطالبی که در خلال برنامه‌ها توسط عکس مجری قرائت می گردید به دو زبان فارسی و عربی بیان می‌شد.

هیأت رئیسه‌ای مرکب از آقایان مولوی اسحاق مدنی (رئیس) و مولوی محبی، حاجی آخوند اونق، مولوی موحدی، ماموستا محمد امین راستی، در جایگاه خود مستقر شد. سخنرانان از چهار منطقه اهل سنت ایران با صلاحدید شورای روحانیت اهل سنتِ میهمان بعثه و نظر نهائی واحد سنت انتخاب شدند.

۱- کردستان استاد محمد صالح ابراهیمی

ص: ۲۰۱

۲- سیستان و بلوچستان مولوی عبد الصمد ساداتی. ۳- ترکمن صحرا حاجی آخوند عبدالرزاق رهبر.

۴- خراسان مولوی مصطفی حسینی.

با توجه به عنایت خاص نماینده محترم ولی فقیه به برگزاری سمینار، خود ایشان تقبل کردند که علاوه بر حضور در جمع اهل سنت، به عنوان سخنران اصلی بیاناتی ایراد دارند. سمینار صبح روز ۲/ ۴/ ۷۱ در سالن اجتماعات بعثه (مدینه منوره) با اعلام برنامه و تلاوت آیاتی از کلام اللّٰه مجید آغاز به کار کرد.

پس از استقرار هیأت رئیسه، مسؤول محترم واحد اهل سنت جناب حجهٔ الاسلام ابوالقاسمی ضمن خوشامدگویی به حاضران، اهداف کلی برپایی سمینار را برشمرد.

سپس آقای مولوی اسحاق مدنی به عنوان رئیس سمینار مطالبی بیان داشت و اعتقاد به اصل ولایت فقیه را منحصر در معتقدات اهل تشیع ندانست بلکه آن را از اعتقادات مشترک فریقین بر شمرد و افزود ولایت فقیه دقیقاً همان ولایت امر است که در قرآن و سنت نبوی صلی الله علیه و آله به آن تصریح شده است.

آنگاه نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی حجهٔ الاسلام والمسلمین جناب آقای محمدی ری شهری ضمن تشکر و قدردانی از دست اندرکاران برپایی سمینار و قدردانی از برادران اهل سنت که در بهترین مکان یعنی مدینه منوره بحث حساس و سرنوشت ساز و اساسی حکومت اسلامی را مطرح ساختند و بار دیگر، بیعت خویش را با ولایت امر تجدید کردند، ضرورت تشکیل حکومت اسلامی جهت اجرای احکام اسلام در کشورهای اسلامی را تشریح و با تمسک به آیات قرآن و احادیث شریف اصل ولایت امر و تبعیت از ولایت فقیه را تبیین کردند و

ص: ۲۰۲

آنرا از کمال حج دانستند.

سخنرانان دیگر جلسه عبارت بودند از آقایان: ۱- استاد محمد صالح ابراهیمی: حکومت رسول اللَّه صلی الله علیه و آله در مدینه منوره به عنوان اسوه‌ای حسنه. ۲- مولوی عبد الصمد ساداتی: ویژگی‌های حکومت پیامبر صلی الله علیه و آله در مدینه.

۳- مولوی حسینی: گسترش موج اسلام خواهی و رابطه آن با جمهوری اسلامی.

۴- آقای حاج آخوند عبد الرزاق رهبر: موضوع اصلی سمینار.

سمینار در ساعت ۳۰/ ۱۱ با اعلام گرامیداشت یاد امام قدس سره و تجدید بیعت با مقام معظم رهبری پایان یافت.

ص: ۲۰۳

کبوتران خونین بال حرم

مراسم بزرگداشت شهدای مظلوم مکّه

در شب ششم ذی حجه مصادف با پنجمین سالگرد شهادت مظلومانه بیش از چهار صد تن از زائران بیت اللَّه الحرام در حرم امن الهی، مجلس بزرگداشتی از سوی بعثه مقام معظم رهبری در محل جلسات بعثه در مکه مکرمه برگزار شد. در این مراسم با شکوه که حضرات آیات مشکینی، محمّدی گیلانی، حجهٔ الاسلام والمسلمین محمدی ری‌شهری نماینده مقام معظم رهبری، و جمع کثیری از شخصیتهای علمی و مذهبی و زائران ایرانی و خانواده‌های معظّم شهدا حضور داشتند، آیت اللَّه مصباح یزدی از مدرّسان حوزه علمیه قم، ضمن ارج نهادن به مقام والای آن شهیدان که در روز ششم ذی حجه سال ۱۳۶۶ در حال اظهار برائت از مشرکان به شهادت رسیدند، شرکت در مراسم برائت ازمشرکان را زنده کردن راه این شهیدان و ادامه راه عزّت آفرین آنان دانست و گفت: از جمله مسائلی که در حج فراموش شده بود تکلیف برائت از مشرکان بود که نهضت امام خمینی (ره) این نصّ صریح قرآن را احیا کرد و به عادت منفور ذلّت پذیری و مدارا و سربزیری در برابر ابرقدرتها و سیلی خوردن از آنها پایان داد.

آیهٔ اللَّه مصباح افزود:

اعلام برائت از مشرکان یک تکلیف شرعی برای دفاع از ارزشهای اسلامی و عزت و سربلندی در برابر دشمنان اسلام است و واکنش مشرکان بهترین مؤیّد بر اهمیت این موضوع است. استکبار، خون پاک صدها زائر مظلوم را در کنار حرم امن الهی به زمین ریخت آن هم به این نیّت که در سالهای بعد این مراسم برگزار نشود اما مسلمانان هرگز راحت دنیا را بر

ص: ۲۰۴

دینشان ترجیح نخواهند داد و به کوری چشم دشمنان، جان برکف و بی‌باک در تمام حالات از ارزشهای اسلام دفاع خواهند کرد. عکس این مراسم با سینه زنی و نوحه‌خوانی و عزاداری پایان یافت.

گردهمایی‌های زائران غیر ایرانی در مراسم حج

در حج امسال از سوی گروهها و جمعیّتهای سایر کشورها چندین تجمع و گردهمایی برگزار شد. در این گردهمایی‌ها که از شخصیتهای ایرانی و بعثه مقام معظم رهبری نیز دعوت به عمل آمده بود، برگزار کنندگان به طرح مشکلات و گرفتاریهای کشور و هموطنان خود پرداختند و در حد مقدور سایر مسلمین را از

ص: ۲۰۵

وضعیت برادران دینی آگاه کردند. مسلماً چنین سمینارها و جلسه‌ها در حاشیه مراسم حج، سنّت حسنه‌ای است که اگر از سوی کشورهای مختلف اسلامی با برنامه‌ریزی و جهت‌گیری صحیح انجام شود گامی مثبت در جهت رسیدن به اهداف والای حج خواهد بود. برخی از این تجمعات با عنوان‌های زیر برگزار شد: ۱- گردهماییِ شبِ آسیای میانه.

۲- گردهماییِ شبِ آذربایجان. ۳- گردهماییِ شبِ عراق.

۴- گردهماییِ شبِ کشمیر.

۵- گردهماییِ شبِ افغانستان.

۶- گردهماییِ شبِ لبنان و فلسطین.

برگزاری شب آسیای میانه

این گردهمایی، سوم ذی حجه مطابق با ۱۴/ ۳/ ۷۱، ساعت ۵/ ۹ بعد از ظهر با شرکت زائران خانه خدا از جمهوریهای تازه استقلال یافته شوروی سابق (آسیای میانه) و جمعی از مدعوان بعثه مقام معظم رهبری در مکّه مکرمه برگزار شد. ابتدا یکی از حجاج قرقیستان آیاتی از کلام اللّه مجید را از حفظ قرائت کرد که مورد استقبال قرار گرفت.

سپس یکی از شعرای تاجیکستان به نام مهربان شاه، دو قصیده در زمینه عطایای پروردگار و حضرت محمد صلی الله علیه و آله ایراد کرد. پس از آن همخوانی قرآن توسط سه تن از قراء ایرانی اجراء شد. با توجه به اینکه این ایام مصادف با رحلت رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره) بود یکی دیگر از شعرای تاجیکستان به نام سعدالدین رستم‌زاده اشعاری در رثاء امام قرائت کرد.

ص: ۲۰۶

آنگاه آقای مهدوی سخنران جلسه ضمن تشریح خدماتی که جمهوری اسلامی ایران به مناطق سنّی نشین در این کشور کرده است گفت:

همزیستی مسالمت‌آمیز و برادری شیعه و سنّی در کشور ایران می‌تواند الگوی مناسبی برای همه کشورها و فرق اسلامی باشد زیرا در این کشور برادران شیعه و سنّی بدون کمترین اختلافی در آرامش کامل در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند.

عکس در پایان فیلمی که از رحلت امام خمینی (ره) و شرکت میلیونها نفر در مراسم تدفین ایشان به نمایش گذاشته شد که حاضران شدیداً تحت تأثیر قرار گرفتند.

گردهمایی حجّاج جمهوری آذربایجان

ص:۲۰۷

این مراسم شب چهاردهم ذی حجه مطابق با ۱۵/ ۳/ ۷۱ با شرکت حجاج آذربایجان که پس از ۷۰ سال فشار و اختناق به تازگی از بند ظلم و ستم رژیم مارکسیستی شوری رها شده‌اند برگزار شد. ابتدا آیاتی از قرآن مجید توسط یکی از روحانیان جمهوری آذربایجان تلاوت شد. پس از آن بیانیّه‌ای پیرامون وضعیت آذربایجان و بحران قره‌باغ که در آن از کلیه مسلمانان جهان استمداد شده بود که به زبان آذری قرائت گردید. سپس اشعادی توسط یکی از زائران در رثاء امام راحل خوانده شد. در این جلسه از حضرت آیهٔ اللَّه مشکینی جهت سخنرانی دعوت به عمل آمده بود. شرکت ایشان در آن مجلس تأثیر فراوان در روحیات حاضران گذاشت. معظم له در بیاناتشان بر فراگرفتن مناسک حج، اقامه نماز، حفظ حجاب

ص: ۲۰۸

اسلامی، فراگیری قرآن، تمسک به اهل بیت علیهم السلام و زنده نگه داشتن خاطره جانبازیهای شهداء کربلا و سیدالشهداء علیه السلام تأکید کردند. حضرت آیهٔ اللّه مشکینی با محکوم کردن تجاوزات ارمنستان به مسلمانان آذربایجان، رمز پیروزی مسلمانان را اتحاد و یکپارچگی همه اقشار دانستند و برای نصرت مسلمانان آذربایجان و ملّت فلسطین و آزادی مسلمانان جامو و کشمیر دعا کردند.

برگزاری مراسم شب عراق در مکه مکرمه

«عراق سرزمین عتبات مقدّسه، مسلمانان را به یاری می‌طلبد» با این شعار سمیناری توسط بعثه مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در مکه

ص: ۲۰۹

مکرّمه در تاریخ پنجم ذی حجه مطابق با ۱۶/ ۳/ ۷۱ منعقد شد. این سمینار با حضور علما و شخصیتهای سیاسی و مذهبی از کشورهای مختلف جهان از جمله بحرین، قطر، مالزی، سودان، استرالیا، نیجریه، لبنان، احساء و قطیف (عربستان) و جمهوری اسلامی ایران برگزار گردید. آقای شیخ ابو جهاد شیبی مجری برنامه پس از خوش‌آمد گویی به حضّار، اهداف برگزاری این سمینار را چنین برشمرد:

۱- تشریح واقعیتهای متعلق به وضعیت فعلی ملّت مسلمان عراق و افشاء توطئه‌های استکبار جهانی و آمریکای جنایتکار. ۲- تبیین وظایف شرعی مسلمانان جهان در قبال ملّت مظلوم عراق.

پس از تلاوت قرآن مجید آقای معیّری از ایران مساعدتها و کمکهای جمهوری اسلامی ایران را به ملّت مظلوم عراق برشمرد و آنرا از افتخارات ایران دانست و گفت: ایران اسلامی همواره حامی مسلمانان آزاده در سراسر جهان بوده و مواضع ما در طول سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی مؤید این نکته است.

وی گفت:

آمریکا و متحدان وی که در ظاهر خود را مخالف رژیم عراق می‌دانند به گونه‌ای از جنایات صدام علیه شیعیان جنوب آن کشور حمایت می‌کنند و این نشان دهنده آن است که استکبار جهانی حکومت صدام را بر یک حکومت اسلامی در عراق ترجیح می‌دهد.

ص: ۲۱۰

علیرضا معیّری با اشاره به بهره‌برداری آمریکا از حمله عراق به کویت و حضور نظامی ابرقدرتها در خلیج فارس به بهانه ایستادگی در مقابل صدام افزود: یکی از دلایل مهمی که اعراب را به پای میز مذاکره با اسرائیل کشاند، ترس آنها از صدام حسین بود و آمریکا نیز تمایل دارد این وحشت بر جای بماند تا مذاکرات اعراب و اسرائیل به نتیجه مورد نظر استکبار برسد.

در ادامه این سمینار میزگردی با حضور افراد زیر تشکیل شد: ۱- حجهٔ الاسلام شیخ المولی سرپرست بعثه حج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق. ۲- حجهٔ الاسلام سید صدرالدین قبانچی عضو مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق. ۳- حجهٔ الاسلام شیخ محسن حسینی عضو مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق. ۴- حجهٔ الاسلام سامی البدری عضو مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق. ابتدا آقای سید صدر الدین قبانچی از مهمترین دستاوردهای انقلاب اسلامی عراق در داخل و خارج از کشور و همچنین دستاوردهای تحرکات اخیر مردمی (انتفاضه) سخن گفت. سپس به سؤالهای حاضران در همین زمینه پاسخ داد. خلاصه محورهای سؤالها و پاسخها ذیلًا ذکر می‌گردد:

۱- طرح سیاسی نظامی آینده عراق. ۲- گامهایی که جهت وحدت بخشیدن معارضان عراقی تاکنون برداشته شده است. ۳- دیدگاههای مختلف در مورد نظام آینده عراق پس از سقوط رژیم حاکم. ۴- فعالیتهای مختلف سیاسی منطقه‌ای و بین المللی و انعکاس آن بر موضعگیری

ص: ۲۱۱

های معارضان مسلمان. ۵- تحرکات مردمی و ضرورت کمک رسانی و پشتیبانی آن تا پیروزی.

آقای محسن رضائی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران نیز در این سمینار سخنرانی داشتند.

گردهمایی کشمیر (کشمیر دربند)

شنبه ۵ ذی الحجه مطابق با ۱۶/ ۳/ ۷۱ در بعثه علماء کشمیر با حضور قریب یکصد نفر از زائران کشمیری، علامه سید ساجد علی نقوی، حجهٔ الاسلام حسینی از طرف بعثه مقام معظم رهبری و جمعی دیگر از علمای پاکستان و ایران یک گردهمایی تشکیل شد.

در این مراسم ابتدا حجهٔ الاسلام حسینی طی سخنانی، حج را یک گردهمایی بزرگ اسلامی دانست که مسلمانان جهان را از مشکلات یکدیگر مطلع می گرداند. وی گفت:

مسلمانان از حال هم در دنیا بی‌خبرند، اخباری که در طول سال از طریق رسانه‌ها به گوش مردم جهان می‌رسد تحت سلطه استکبار خبری است و طبعاً واقعیتها را بیان نمی کند. تنها در مراسم حج است که ملتها می‌توانند بدون واسطه دولتها از یکدیگر با خبر شوند و این بهترین موقعیت است و باید از این مراسم در جهت بسیار استفاده کنیم. سپس علامه ساجد نقوی رهبر نهضت اجرای فقه جعفری در پاکستان با اشاره به‌اینکه در حال حاضر در جهان اسلام یک حرکت و بیداری ایجاد شده است که مسلمانان را به سوی اصل آنان یعنی قرآن و اسلام بازمی گرداند و این اعجاز قرآن است که در دنیای کفر و الحاد با آنهمه سرمایه گذاری علیه اسلام و انسانیت یک

ص: ۲۱۲

چنین تحرکی در بین مسلمین ایجاد شده است. البته افتخار برپایی این حرکت در جهان اسلام از آن اهل بیت است و این پیشقدمی توسط انسان شایسته و رهبر صالح امام خمینی (سلام اللَّه علیه) از ایران آغاز شد و در سراسر جهان گسترش یافت. من مبارزه و قیام دلیرانه شما مردم مسلمان کشمیر را تبریک می‌گویم که مخلصانه برای خدا قیام کرده‌اید.

شیعیان در شبه قاره موقعیت حساسی دارند. در پاکستان، کشمیر و هند فشار بر روی شعیه خیلی زیاد است. دشمن سعی در نابودی ما دارد غافل از اینکه خدای توانا و دلهای متحد مردم با ماست. در پاکستان لایحه شریعت را بی‌محتوا کردند و هنگام اجرا دریافتند که قابل اجرا نیست ناچار از ما کمک خواستند، ما برای تثبیت اسلام و خط آل محمّد همکاری داریم و نظرهای خود را در مورد لایحه شریعت بیان داشتیم که تأثیر بسیار خوبی هم داشت. وی در ادامه افزود:

مبارزه تمام نشده است، همه باید تلاش کنیم تا اسلام واقعی را در جهان اسلام حاکم گردانیم.

سپس دو تن از برادران کشمیری به سخنرانی پرداختند و از مظلومیت مردم بی‌دفاع کشمیر سخن گفتند.

در پایان آقای نثار حسین راتمر از کشمیر گفت: ما از او کشور اسلامی پاکستان و جمهوری اسلامی ایران نهایت سپاسگزاری و تشکر را داریم که در هر حال ما را یاری کرده‌اند. ما خودمان را از این دو کشور جدا نمی‌دانیم ارتباط ایران صغیر یعنی کشمیر با جمهوری اسلامی ایران مانند ارتباط یک عضو با بدن است که مسلماً رنجش یک عضو موجب ناراحتی کل بدن می‌شود.

مراسم شب افغانستان

ص:۲۱۳

اولین گردهمـایی حجـاج افغانسـتان بعـد از پیروزی انقلاب اسـلامی افغانسـتان شبِ شانزدهم ذی حجه مطابق با ۲۷/ ۳/ ۷۱ در مکه معظمه برگزار شـد. این سـمینار در حـالی برگزار می‌شـد که بیش از دو مـاه از پیروزی مجاهـدان افغانسـتان و آزاد سـازی کشور از دست بیگانگـان نمی‌گـذشت. یکی از برگزار کننـدگان مراسم گفت: هـدف مـا بیـان دو مسأله است: ۱- رسانـدن خـبر پیروزی به حجـاج دیگر کشورهـا و چگونگی دست‌یابی به آن پس از ۱۴ سال مبارزه بی‌امان با ارتش سـرخ شوروی که مسـلما همه مسلمانان مشتاق شنیدن چنین گزارشی هستند.

۲- رساندن هشدارهای جدی حجاج افغانسـتان و سایر مسـلمانان به گوش سران محترم جهادی افغانستان در مورد به انحراف کشیده شـدن انقلاب افغانسـتان بعـد از گام اول پیروزی و پاسـداری از خون بیش از یک میلیون شـهید به خون خفته. در این گردهمایی با حضور چهارصـد نفر برگزار شـد، ابتدا تلاوت قرآن توسط حاج محمد طاهر مجاهد افغانسـتان صورت گرفت سـپس آقای عزیز اللّه شفیق از افغانسـتان به عنوان اولین سـخنران در مورد «قدرت نظامی مجاهدان» سـخن گفت وی اظهار داشت: برای پی‌بردن به قدرت نظامی مجاهدان افغانی بهترین راه این است که قدرت نیروهای دشـمن سـنجیده شود تا معلوم شود که مجاهدان با چه قدرتی روبرو بوده‌انـد و سـپس بر آن فـائق آمده‌انـد. نیروی زمینی ارتش سـرخ شـوروی از نیرومنـدترین و مخوف‌ترین ارتش‌هـای جهـان بود که حریفان غربی‌اش نیز به آن معترف بودند. در بُعدِ موشکی و فضائی، رتبه

ص: ۲۱۴

اول بود.

آقای عزیز اللّه شفیق در ادامه به تحلیل سیاستهای ارتش سرخ در حمله به افغانستان واشغال این کشور پرداخت و گفت: شوروی در آسیای جنوبی، آمریکای جنوبی، شاخ آفریقا و خاورمیانه برای تشکیل حکومت‌های وابسته سرمایه‌گذاریهای فراوانی کرده بود و می‌بایست برای نگه‌داری و کمک رسانی سریع، خود را به آبهای گرم می‌رساند. شوروی برای دست‌یابی به آبهای گرم که یکی از برنامه‌های لایتغیر روس تزاری نیز بود افغانستان را اشغال و رژیم کمونیستی وابسته به خود را در این کشور حاکم گردانید. اینجاست که روش کار مجاهدان افغانی در طول ۱۴ سال مبارزه روشن می‌شود که با تمام توان در برابر ابر قدرت شرق ایستادند و او را به زانو در آوردند.

دومین سخنران جلسه آیهٔ اللّه امامی کاشانی از ایران بود که طی سخنان مبسوطی با تجلیل از رشادتها و مجاهدتهای ملت افغانستان گفت شما به پیروزی رسیده‌اید ولی مشکلات از این پس خود را می‌نمایاند. تحولات پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تجربه خوبی برای شماست که با اتحاد و یکپارچگی از این تجربیّات ارزنده استفاده کنید. آنگاه آقای قاضی سلیم معاون جناب مولوی منصور از علمای بزرگ افغانستان در سخنرانی خود تشکر عمیق ملّت افغانستان را از دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پاکستان اعلام کرد و گفت: این دو کشور در مدت ۱۴ سال مبارزه ما با دشمن از ما پذیرایی کردند و به پایگاههای جهادی مجاهدان اجازه دادند

ص: ۲۱۵

تـا در کشورشـان فعالیت کننـد. وی در پایان از حجـهٔ الاسـلام و المسـلمین آقای محمـدی ری شـهری نماینـده مقام معظم رهبری و سرپرست حجاج ایرانی که دعوت آنان را پـذیرفته و نماینـدگان خود را جهت شـرکت در سـمینار فرسـتاده‌اند صـمیمانه قـدردانی و تشکر کرد.

برگزاری مراسمی تحت عنوان «شب لبنان»

یادواره شـهید عباس موسوی تحت عنوان «شب لبنان» در روز شانزدهم ذی حجه مطابق با ۲۷/ ۳/ ۷۱ در مکه مکرّمه برگزار شد. در این سـمینار که به منظور اعلام همبسـتگی با مسلمانان مبارز جهان اسلام و بزرگداشت یاد و خاطره شهداء گرانقدر مقاومت اسلامی در لبنان و فلسطین برگزار شده بود حجهٔ الاسلام عکس

ص: ۲۱۶

والمسلمین محمدی ری‌شهری نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی، جمعی از شخصیتهای مذهبی و سیاسی از کشورهای مختلف، نمایندگانی از گروههای مقاومت اسلامی، تجمع علمای مسلمین و جنبش انقلابی حزب اللَّه وعدّه کثیری از حجاج ایرانی و لبنانی و فلسطینی شرکت داشتند. شرکت کنندگان در این مراسم گرامیداشت یاد و خاطره شهید سید عباس موسی رهبر جنبش انقلابی حزب اللَّه لبنان اعلام داشتند ادامه مبارزه در برابر تجاوزات دشمن صهیونیستی و اسرائیل غاصب و محو این غدّه سرطانی تنها راه نجات ملّت مظلوم فلسطین و لبنان است.

مراسم بزرگداشت روز ولایت و امامت (عید غدیرخم)

روز جمعه هجدهم ذی الحجهٔ برابر با ۲۹ خرداد ماه به مناسبت عید سعید غدیر مجلس جشن با شکوهی در محلّ بعثه مقام معظم رهبری در مکّه مکرمه برگزار شد. در این مجلس با عظمت که در جوار خانه خدا و زادگاه امیر المؤمنین علی علیه السلام تشکیل شد، جمع کثیری از زائران خانه خدا و شخصیتها و میهمانان بعثه و نماینده ولی فقیه حجهٔ الاسلام والمسلمین محمدی ری شهری حضور داشتند، حضرت آیهٔ اللَّه مشکینی پیرامون ولایت و امامت سخنرانی فرمودند.

همزمان با این مراسم، در مدینه منوّره نیز مجلس جشنی با حضور ایرانیان زائر در محل بعثه برگزار گردید و حضرت آیهٔ اللَّه حاج شیخ ابراهیم امینی راجع به مسأله غدیر خم و لزوم تبعیّت از اهل بیت علیهم السلام سخنانی ایراد نمودند.

فصل پنجم: رنگ بیرنگی

اشاره

ص:۲۱۷

ص:۲۱۸

ص:۲۱۹

امـام خمینی (ره): حجاج محترم ایران و زائران حرمین شـریفین بداننـد که آنها از کشوری که برای اهـداف اسـلامی و بیرون رانـدن ستمگران از کشور عزیز خویش قیام کرده است، به سوی خانه خدا حرم شریف رسول اللَّه صلی الله علیه و آله و قبور معظم فرزندان پیامبر صـلوات اللَّه علیهم می‌روند و تحت مراقبت برادران اسلامی سراسر جهان هستند و خبرگزاریها و دروغ‌پردازان بوقهای تبلیغاتی و دشمنان اسلام در کمین نشسته و مراقب اعمال و اقوال آنان هستند و در صددند که از کاهی، کوهی بسازند و سرتاسر جهان را از شایعه‌هـای خود پرنماینـد. در این صورت، جزئی انحراف و خطـا و لغزش آنـان علاـوه بر آنکه در پیشـگاه خداونـد بزرگ و رسول عظیم الشأنش می‌باشـد، در حضور سایر زائران حرمین شـرفین است که بواسـطه پیامد آن، گناهی بزرگ و خطایی عظیم است. زیرا علاـوه بر آنکه بعضـی اعمـال و گفتـار، خلاـف حرمت حرمین است، موجب وهن جمهوری اسـلامی است که خـدای نخواسـته این جمهوری اسـلامی که برای حکومت اللَّه و برقراری احکام مقدس آسمانی قرآن و سنت تشکیل شده، به واسطه بعض اعمال و رفتار آنـان به گونه‌ای دیگر معرفی شود و عیب‌جویانی که مراقب خرده‌گیری و بهانه هسـتند بر ضـد اسـلام و جمهوری اسـلامی به شایعه پراکنی و مشوّه نمودن چهره نورانی اسـلام و جمهوری اسلامی بپردازند و گناه آن در نامه اعمال آنان که برای عبادت و فریضه حج رفته‌اند، نوشته شود.

صحیفه نور ج ۱۸ ص ۹۳

انقلاب اسلامی و زائران خانه خدا

ص:۲۲۰

ص:۲۲۱

در برخوردهایی که با زائران کشورهای خارجی صورت می گیرد علاقه به انقلاب اسلامی و امام خمینی موج می‌زند. گویی ندایی انقلاب قلوب همه مسلمانان را تسخیر کرده و عشق به امام که همان عشق به اسلام و رهایی از بند ستم و استکبار است، سراسر وجودشان را پر کرده است. براساس گزارش یکی از برادران، یک زائر کشمیری در حالی که در مسجد النبی برای نجات مسلمانان به ویژه مسلمانان کشمیر دعا می کرد برادر ایرانی را که در کنارش نشسته بود در آغوش گرفت و مرتب نام امام خمینی را بر زبان می‌آورد و می گریست. به نقل از یکی از برادران روحانی، یک زائر نیجری با گفتن اینکه شما ایرانی هستند، بلافاصله نام امام خمینی را بر زبان آورد و شعار مرگ بر آمریکا سر داد.

یکی از برادران با یکی از شهروندان مدینه مشغول سخن گفتن در مسجد النبی صلی الله علیه و آله بوده است. وقتی از او سؤال می کند که آیا اهل سعودی هستی در جواب می گوید من اهل مدینهٔالنبی هستم و پس از آنکه شناخته بود طرف صحبت او ایرانی است بلافاصله نفرت خود را از آمریکا، انگلیس، و اسرائیل اعلام کرده و عقیده

ص: ۲۲۲

خود را درباره وحدت مسلمانان ابراز کرده بود. او همچنین آمریکا را شیطان بزرگ خوانده بود. این شهروند عرب با رسیدن یکی از مأموران سعودی خود را درمیان جمعیت مخفی کرد. یک مهندس زائر مصری در تاریخ ۴/ ۳/ ۷۱ با یکی از برادران روحانی ملاقات کرده و گفته است که افسر فراری ارتش می‌باشد. وی خود را شیفته انقلاب اسلامی معرفی کرد اما حاضر به آمدن به محل کاروان نشد. وی گفته است که: کتاب تحریر الوسیله امام، المراجعات مرحوم سید شرف الدین و چندین مجلد از الغدیر را مطالعه کرده است.

وی از مظلومیت شیعه در مصر سخن فراوان گفته و در عین‌حال خود را از اهل سنت و علاقمند به سید قطب معرفی کرد. یکی از برادران روحانی، با یکی از اساتید دانشگاه در ایرلند که زبان عربی می‌دانسته، مشغول سخن گفتن در مسجد النبی صلی الله علیه و آله بوده است. یکی از مأموران سعودی نزد آنها آمده و وی را از سخن گفتن با برادر روحانی منع کرده است و می‌گوید: او تو را گمراه می‌کند. پس از آن هر کدام یک جلد قرآن در دست گرفته‌اند و به بهانه خواند قرآن درباره انقلاب اسلامی گفتگو کرده‌اند.

یک زائر الجزائری در ملاقات با یکی از برادران روحانی به وی گفته است: رهبر ما عباس مدنی است. کسی که درس انقلاب و جهاد را از امام خمینی رحمهٔ اللّه علیه فرا گرفته است.

یکی از اتباع چینی که در دانشگاه مدینه تحصیل می‌کند در ملاقات با یکی از برادران، علاقه خود به انقلاب اسلامی را ابراز کرده و گفته است: برخی دیگر از

ص: ۲۲۳

دانشجویان چینی نیز که در اینجا هستند علاقمند به ایران می‌باشند.

دانشجوی دیگری نیز همراه یکی از برادران روحانی به محل وی آمده و چندین ساعت درباره مسائل اسلامی و انقلاب سخن گفته است.

یک زائر مغربی نیز در دیدار با یکی از برادران، درباره ایران سخن گفته و از مجموع صحبت وی چنین بر آمده است که با تاریخ معاصر ایران دقیقاً آشنایی دارد و گفته است که جنگ عراق علیه ایران توطئه آمریکا بوده است. او در حالی که گریه می‌کرده از زائر ایرانی خواسته است تا سلام وی را به رهبری معظم انقلاب اسلامی برساند.

یکی از زائران مصری نیز در دیدار با یکی از برادران ما به وی گفته است که مردم مصر وهابیت و وهابیان را قبول ندارند و هیچیک از مصری‌هایی که در سعودی مشغول به کار هستند، تأثیری از وهابیت نپذیرفته‌اند. وی گفت مردم مصر در جریان رخدادهای انقلاب اسلامی، نسبت به انقلاب احساس همدردی و وفاداری می‌کنند و در جریان جنگ عراق نیز برای خاتمه جنگ دعا می‌کردند. وی گفت: پس از حمله عراق به کویت مردم مصر حقانیت ایران را درک کردند.

یک زائر سودانی از سفر آقای هاشمی و تأثیر مهمی که این سفر در پی داشت سخن گفت و درباره وهابی‌ها اظهار کرد که: آنان مردم ظالمی هستند.

از مهمترین نکاتی که برجذبه امام و انقلاب اسلامی افزوده و شاید برای کسانی که بیش از اصل انقلاب تأثیر داشته فتوای امام در ارتباط با وجوب قتل سلمان رشدی بوده است. این مطلب توسط بسیاری از زائران خارجی در ملاقات با

ص: ۲۲۴

برادران ما مطرح شده است. یک زائر فلسطینی در یک جلسه قرائت قرآن جانبازان حضور یافت و به شدت تحت تأثیر قرار گرفت. وی در پایان از یکی از برادران خواست تا دعا کند و او آمین بگوید. برادر ما برای سلامتی رهبر معظّم انقلاب دعا کرد و آن زائر فلسطینی با اشتیاق و از صمیم دل، آمین گفت.

در ملاقات یکی از برادران با زائری از مسلمانان یوگسلاوی، وی سخن را با شعار «اللّه اکبر خمینی رهبر، آغاز کرد و گفت که عکس امام خمینی را در منزل نگهداری می‌کند. زائری از فلسطین از اهالی حیفا به یک برادر روحانی ضمن احترام بسیار، گفته است: تنها حامی واقعی مردم فلسطین جمهوری اسلامی است.

وی از مشکلات فلسطینیان برای آمدن به حج سخن گفت؛ از جمله اینکه باید با استفاده از عناوین دیگری راهی حج شوند.

یکی از برادران جانباز با دو تن از زائران ترکیه سخن گفته است، آنان از وضعیت مسلمانی در ترکیه شکایت داشته‌اند. وقتی برادر جانباز نام حضرت آیهٔ اللّه خامنه‌ای را به عنوان رهبر ذکر می‌کند یکی از آنان می‌گوید: ایشان رهبر ما نیز هستند.

یک جوان فلسطینی در مسجد ذوقبلتین به یکی از روحانیان می‌گوید:

شما در قلب ما جای دارید ما منتظر شما هستیم.

زائری مغربی در دیدار با یکی از برادران روحانی شدیداً نسبت به ایران اظهار علاقه کرده، صحیفه سجادیه را گرفته و در حالی که می‌گریسته گفته است: ما از نظر مذهبی سنی هستیم اما از نظر سیاسی جعفری. به ائمه دوازده‌گانه نیز عشق

ص: ۲۲۵

می‌ورزیم.

زائر دیگری اهل مغرب با دیدن یکی از برادران روحانی دست وی را بوسیده و گفته است ما پرورش یافته مکتب خمینی هستیم. او خواسته است تا برای سرنگونی شاه مغرب دعا کنند.

فراوان دیده شده که برخی از زائران الجزائری یا اهل ترکیه در ضمن طواف و یا در حجر اسماعیل به صورت گروهی حرکت می‌کردند و یک نفر دعا می‌خواند و دیگران آمین می‌گفتند. این دعاها از لحاظ محتوا نوعاً سیاسی بود و ضمن آنها پیروزی جمهوری اسلامی، دعا برای وحدت مسلمانان و نفرین بر دشمنان به ویژه امریکا مطرح می‌شد. یکی از زائران پاکستانی که نقشه بقیع را از یکی از روحانیان گرفته بود به نشان تشکر به زبان شکسته فارسی و با احساسی قوی گفت: خدایا خدایا تا انقلاب مهدی خامنه‌ای نگهدار.

این نمونه‌ها که مشتی است از خروار، نشانگر عمق علاقه مسلمانان دیگر کشورها به انقلاب اسلامی و رهبری آن است. این احساس یکی از مهمترین ثمرات انقلاب اسلامی است که باید در تقویت آن کوشید و از آن به عنوان ابزاری بر ضد کفر و استکبار و وهابیت بهره گرفت.

یک زائر الجزائری در دیدار با یکی از زائران ایرانی از مشکلات فرهنگی الجزائر که هنوز پس از سی سال نتوانسته است از سلطه فرانسه بدرآید سخن گفت. وقتی مسأله اسرائیل مطرح شد گفت: همانگونه که امام خمینی گفته است اسرائیل شرّ مطلق است و باید از ریشه کنده شود.

ص: ۲۲۶

یک زائر تونسی گفته است: حیات اسلام مرهون امام خمینی است. او به تمام مسلمانان روحی دوباره بخشید.

وی افزود: مردم تونس انقلاب اسلامی ایران را الگوی خود قرار داده‌اند و دختران دانشجو به سبک ایرانیان حجاب به سر می‌کنند.

او ادامه داد:

علیرغم دستگیر شدن تعداد زیادی از مسلمانان تونس، دیر یا زود آثار نهانی انقلاب امام خمینی در تونس به ثمر خواهد نشست. برادر روحانی ما از وی پرسیده بود آیا مردم تونس با درسها و تعلیمات امام خمینی آشنایی دارند؟ وی پاسخ داده بود: امام خمینی در قلب همه مردم تونس جای دارد و نوعاً در خانه‌های مسلمانان عکسهای زیبایی از امام خمینی وجود دارد. وی پس از دیدن چند مأمور سعودی به سمت آنها می‌آمده‌اند، به سرعت گریخته است.

شیعیان مدینه

ص:۲۲۷

نخاوله (۱) طایفه‌ای شیعه مذهب هستند که دیر زمانی است در تاریخ شهر مدینهٔ الرسول صلی الله علیه و آله شناخته شده‌اند. قریب یکصد سال پیش نویسنده مرآهٔ الحرمین از آنان یاد کرده است. آنان همواره استقلال مذهبی خویش را حفظ کرده‌اند، بدین نکته نیز باید توجه داشت که تشیّع در قرون گذشته در حرمین شریفین گسترده بوده است، زمانی فاطمیان در این دیار سلطه داشته‌اند و مدتها زیدیان. شیعیان امامیه نیز تا قبل از سلطه وهابیان نفوذی چشمگیر در این نواحی داشته‌اند.

نکته قابل توجه آنست که علیرغم محدودیتهایی که در هفتاد سال گذشته همواره با آن مواجه بوده‌اند این قشر همچنان پا بر جا مانده‌اند. این در حالی است که وهابیت در گذشته بدترین و تندترین دشمنی را با شیعه داشته است. فرا رسیدن ایام حج، همه سال سبب خشنودی این شیعیان زجر کشیده می‌شود چرا که در کنار خود، شاهد حضور هزاران زائر ایرانی هستند که همدلی کامل با آنان دارند و تا آنجا که ممکن باشد از هرگونه مساعدت فکری و معنوی نسبت به آنها دریغ نمی‌ورزند.

شیعیان در قسمتهای مختلف شهر مدینه سکونت دارند. بیشتر در منطقه جنوبی و شرقی. قبل از توسعه جدید شهر، تعدادی از آنان در بخشهای جنوبی و شرقی در حاشیه مسجد النّبی زندگی می‌کردند. در حال حاضر شیعیان مدنیه- که برخی از آنان را نخاوله می‌نامند- در محله عزیات، خیابان علی بن ابیطالب علیه السلام، در حوالی مسجد قبا، خیابان قربان، گاز و طالع ساکن هستند.

۱- نخاوله از نام نخل گرفته شده است و می‌گویند: شیعیان مدینه از قدیم تا کنون، ماهرترین کسانی بوده‌اندکه با گرده‌افشانی نخل نر بر نخلهای بلند ماده، آنها را بارور می‌کرده‌اند و می‌کنند.

ص: ۲۲۸

بیشتر این شیعیان شغلهایی از قبیل نجاری، آهنگری، رانندگی، بقالی و دست‌فروشی دارند. و تعداد محدودی از آنان نیز در ادارات در پستهای غیر کلیدی مشغول بکارند.

به نقل از حاج آقا «فرهنگ» از کاروان ۲۴۱۹۰ شیراز، یکبار که او سوار تاکسی شده است؛ راننده پس از دانستن اینکه وی ایرانی و شیعه است نه تنها پول نگرفته، که ده ریال سعودی هم به او داده است که به جای وی قبر مطهّر امام هشتم را زیارت کند. فشارهای زندگی و تبلیغاتی ضربات سختی بر پیکر آنان وارد کرده است و تقیه سبب شده که برخی از آنها از پیکر اصلی جمعیت خود جدا شوند. قاعدةً باید جمعیت آنها بسیار زیاد باشد اما به دلیل چنین وضعیتی و براساس یک آمار غیر رسمی جمعیت فعلی آنان بین ۲۵ تا ۳۰ هزار نفر تخمین زده می‌شود. از مجموعه گزارش‌هایی که درباره موقعیت فعلی شیعیان مدینه به دست آمده می‌توان این نکته را به طور تقریبی عنوان کرد که از سال گذشته فشار بر آنها اندکی کاهش یافته و همراه با تکاپوهای اقتصادی جدیدی که در مجموع وجود دارد، در سطح محدودی، آنان نیز تکانی به خود داده‌اند. برخی از آنان عنوان می‌کردند که هنوز نیز در سطح ادارات برای استخدام آنان مشکل ایجاد می‌کنند و با کافر قلمداد کردن آنان، به تحقیرشان می‌پردازند. حتی قبل از مراسم حج برخی از ایشان به سبب روابط با حجاج ایرانی گرفتار شده‌اند.

حسینیه شیعیان که محل اقامه نماز ظهر و عصر و مغرب و عشاء است، در ایام حج، مملو از جمعیت شیعیان ساکن مدینه و زائران ایرانی است. محدودیت نداشتن، در ظاهر، نشان می‌دهد که امسال دولت کمتر سخت‌گیری دارد.

ص: ۲۲۹

براساس اطلاعات به دست آمـده، شـیعیان مدینه دارای ۵ تا ۶ حسینیه (۱) هسـتند که متأسـفانه تنها یکی دو حسینیه فعال است و در همانها نیز اجازه پخش اذان و خوانـدن ادعیه از بلنـدگو ندارنـد. در اطراف حسـینیه‌ای که محل اقامه نماز مغرب و عشاء است تعداد قابل توجهی از نوجوانان شـیعی حضور دارند. و چون طبق سنت مرسوم و جاری عربستان زنان در نمازهای جماعت شرکت ندارند، در نماز جماعت شیعیان نیز زنان شرکت نمی‌کنند.

امسـال علاـوه بر حسـینیه، یـک مرکز اقتصادی (پاساژ) نیز از طرف شـیعیان ساخته شـده کا نام «الصادق» را بر روی خود دارد. گویا درصدی از عواید ساختمان مزبور به ایتام و خانواده‌های محروم شیعه در مدینه اختصاص دارد.

مشـکل عمـده آنان عـدم دسترسـی به آثار شـیعه است که در هیـچ کتابفروشـی در عربسـتان جز در منطقه شـرقی به صورت مخفی، عرضه نمی‌شود. در ملاقاتهایی که برخی از شـیعیان با برادران ایرانی داشـتند مصـراً خواستار کتابهای مرحوم آیهٔ اللّه شهید مطهری و آیهٔ اللّه جوادی آملی و کتب ادعیه بودند.

در تعداد زیادی از کاروانها که در حوالی مناطق شـیعه نشـین مدینه سکونت دارند، یک نوع احساس همدردی خاصی وجود داشت و بسـیاری از آنـان در نماز جماعت شـیعیان مـدینه شـرکت می‌کردنـد. به علاوه در دفعات مکرر حجاج ایرانی اقـدام به جمع آوری کمکهای نقـدی برای شـیعیان کرده‌انـد که اقـدامی سـتودنی و شایسـته است. در یکی از شـبها، تعـدادی از قاریان ایرانی در حسـینیه شیعیان- که بیشتر

۱- دولت سـعودی به بهانه آنکه تولیت همه مساجد در عربستان سعودی با «اوقاف» سعودی است و باید ازسوی اوقاف امام جماعت تعیین شود؛ عملًا اجازه داشتن مسجد به شیعیان را نمی‌دهند.

ص: ۲۳۰

شبیه یک خانه آن هم پنهان شده در نخلستان است- حاضر شدند و قریب سیصد نفر از شیعیان نیز بدین مراسم آمدند. برنامه قرآن خوانی آنان و نیز «همخوانی» جالبی که در مدح حضرت مهدی (عج) اجراء شد تأثیر بسیار مطلوبی بر روی جوانان حاضر که بیش از نیمی از جمعیت را تشکیل می‌دادند داشت. آنچه مهم است اینکه شیعیان در مدینه به کمک راهنمایی و استقامت رهبر مذهبی خود، و علیرغم وجود برخی از اختلالات، به دلیل مرجعیت متعدد، توانسته‌اند هویت مذهبی خویش را حفظ کنند و همچنان سرپا بمانند. (۱)

شیعیان منطقه شرقی عربستان

در حاشیه جنوبی خلیج فارس از شرق به غرب، در محدوده بسیار وسیعی شیعیان حضور قاطع دارند. بحرین، کویت و در کشور عربستان نیز شهرهای قطیف و احساء از مهمترین مراکز شیعیه در این نواحی هستند. فشارهایی که در عربستان علیه شیعیان وجود دارد، به هیچ روی در کاهش کاهش نفوذ شیعه در این دیار مؤثر نبوده است و شیعیان استقلال خویش و انضباط اجتماعی خاص خود را حفظ کرده‌اند. آنچه که در این منطقه از اهمّیت برخوردار است اینکه شیعیان از لحاظ فرهنگی در سطح مطلوبی قرار دارند و به دلیل ارتباط فرهنگی خود با سایر نواحی در موقعیت بهتری نسبت به شیعیان مدینه قرار دارند. در سالهای گذشته همواره

۱- در روزهای پایانی مراسم حجّ، محدودیّت‌های شدیدی که از طرف اداره امنیّت شهر مدینه برای این مسجد، و امام جماعت آن جناب حجهٔ الاسلام والمسلمین شیخ عمروی، ایجاد شده و از وی خواستند تا از ورود زائران سایر کشورها، خصوصاً ایرانیان به حسینیّه، جلوگیری کند.

ص: ۲۳۱

تعدادی از آنان در مراکز علمی شیعه در نجف و قم مشغول تحصیل بوده‌اند و چهره‌های علمی سرشناسی را در میان خود داشته و دارند. در سال گذشته و پس از جنگ خلیج فارس، به طور محسوسی فشار بر شیعیان کاهش یافته است و جنب و جوش بیشتری در این نواحی در میان شیعیان دیده می‌شود.

گرچه هنوز نیز فشارهای مذهبی در مراکز آموزشی از دبستان تا دانشگاه بر ضد شیعه وجود دارد و از آنان به عنوان رافضی، مشرك و یا کافر یاد می‌شود. اخیراً در یکی از کتابهای درسی متوسطه، شیعیان، کافر قلمداد شده‌اند که مورد اعتراض شدید شیعیان قرار گرفته است. یک دانشجوی شیعه که در دانشگاه محمد بن سعود تحصیل می کند گفت:

در محرّم امسال شیعیان از آزادی بیشتری برخوردار بودند و حتی کتابهای شیعی در برخی از کتابفروشی‌های منطقه شرقی به فروش می‌رسید.

استقلال شیعیان منطقه شرقی و اصرار آنان بر معتقداتشان سبب شده است تا در مکه و مدینه از تقیه کردن خودداری کنند و حتی در کنار بقیع نیز مکرر و به صورت دستجمعی مشغول خواندن دعا بودند. فراوان دیده شده است که برخی از آنان با کسانی که به اصطلاح مأمور امر به معروف و نهی از منکر هستند و در کنار قبر رسول اللّٰه صلی الله علیه و آله و بقیع حضور دارند به بحث و مجادله می‌پردازند. در همان حال گزارشهایی نیز از دستگیری برخی از شیعیان منطقه شرقی رسیده و دلیل آن، ارتباط آنان با زائران ایرانی ذکر شده است. این تهدید برای زائران کویتی و بحرینی نیز وجود دارد. و مکرر به آنان اخطار شده که از داشتن روابط با زائران ایرانی پرهیز کنند. برخی از شیعیان اظهار کردند که از برنامه تلویزیونی ایران استفاده می

ص: ۲۳۲

کنند. آنان توانسته‌اند از لحاظ فرهنگی دارای موقعیت نسبه مطلوب باشند و حتی به دانشگاهها نیز نفوذ کنند. نیاز جدّی آنان به آثار منتشر شده در ایران در سالهای اخیر بسیار زیاد است. تعدادی از دانشجویان اهل قطیف پس از اتمام دعای کمیل در کنار بقیع از برادران کتابهای استاد مطهری را درخواست می‌کردند. این مسأله در چند برخورد دیگر نیز ابراز شده بود.

یکی دیگر از شیعیان قطیف در برخورد با یکی از برادران گفت:

با اینکه هجوم تبلیغاتی وهابیها در مدارس بسیار گسترده است امّا در میان شیعیان هیچ تأثیر ندارد. وی که برای سفر به ایران شدیداً اظهار علاقه می‌کرد، گفت که سفر به ایران ممنوع است و اگر در پاسپورت کسی مُهر سفر به ایران بخورد مشکلات زیادی برای وی به وجود خواهد آمد.

عدم استخدام در شرکتها و ادارات مهم، از مشکلاتی است که شیعیان در گذشته و حال داشته‌اند و دارند. یکی از شیعان که به دلیل تشیع از ارتش اخراج شده بود گفت: در شناسنامه‌ها شیعیه و سنی را قید می‌کنند و به استناد همان از واگذار کردن شغل‌های مهم به آنان خودداری می‌ورزند.

براساس گزارش دیگری که یکی از شیعیان منطقه در اختیار داشت شیعیان از استخدام در نیروهای انتظامی محرومند، خلبانی برای شیعیان ممنوع است، شرکت آرامکو که در اصل توسط نیروهای شیعه منطقه راه‌اندازی شده بود، اکنون از استخدام آنان خودداری می‌کند و حتی بسیاری را اخراج کرده است. عبدالهادی فضلی یکی از اساتید بنام شیعی است که از دانشگاه ریاض اخراج شده و اکنون در لندن بسر می‌برد. بنای مسجد جدید و حسینیه جدید در منطقه

ص: ۲۳۳

شرقی ممنوعیت دارد. کتابهای شیعی بسیار گران قیمت و با محدودیت زیاد بدست می‌آید به طوریکه تحریر الوسیله حضرت امام خمینی (ره) تا پانصد ریال سعودی و کتاب میزان الحکمه حجهٔ الاسلام و المسلمین آقای محمدی ری شهری نماینده محترم ولی فقیه و سرپرست حجاج تا سه هزار ریال سعودی به فروش می‌رسد.

شیعیان سایر کشورها

پراکندگی شیعه در بلاد اسلامی همراه با رشد روز افزون آن، برنامه‌ریزی فرهنگی خاصی را طلب می‌کند. متأسفانه این مشکل در ایام حج که ناظر حضور هزاران شیعه از آفریقا، آسیای دور و حتی کشورهای اروپایی و آمریکایی هستیم، بیشتر خود را نشان می‌دهد. آنچه که اکنون در توان ماست ارائه برنامه‌های اسلامی به زبان فارسی و عربی است که از جهت کمیت و کیفیت برای شیعیان در بلاد مختلف کافی نیست. در همان روزهای نخست سفر به مدینه منوره ناظر حضور یک شیعه تایلندی در بعثه مقام معظم رهبری بودیم که هیچ کس با زبان وی آشنایی نداشت، چه رسد به آنکه جزوه مناسک ولو به اختصار به زبان تایلندی در دست باشد. این تنها بخشی از مشکل است که باید در سالهای آینده حل شود یعنی باید دستکم یک کتابچه حاوی عمده احکام مناسک به چند زبان زنده در اختیار داشته باشیم به طوریکه حتی برادران اهل سنت نیز از آن استفاده کنند. مشکل دیگر مربوط به شیعیانی است که در برخی از کشورها به همراه کاروانهای برادران اهل سنت آمده‌اند و با مسائل ویژه خویش آشنایی ندارند. این افراد دستکم در کشورهای شناخته شده‌ای چون پاکستان باید مورد شناسایی قرار گیرند و مناسک و دیگر راهنماییهای لازم در اختیار آنان قرار گیرد.

ص: ۲۳۴

یکی از برادران در مسجد النبی صلی الله علیه و آله ناظر اعمال فردی که در دعاهای خود مرتب اسامی دوازده امام علیه السلام را ذکر می کرد اما در حین نماز با تکتف (دست بسته) نماز می‌خواند. وقتی برادر ما از مذهب وی سؤال کرد او گفت شیعه است.

یک زائر اهل ترکیه که اخیراً به مذهب جعفری درآمده و مهندس می‌باشد، اظهار کرد که قصد داشته از طریق ایران و به همراه یکی از کاروانها به سفر حج بیاید اما با درخواست وی از طرف ترکیه مخالفت شده است، وی خواستار آن بود تا در اینجا به یکی از کاروانهای ایرانی ملحق شود. مشکل دیگر، سخت گیری نسبت به سایر شیعیان در مدخلهای ورود عربستان است. در این موارد کتاب دعا و جز آن از شیعیان گرفته شده است و این ارفاد از جهت داشتن کتب ادعیه و مناسک مشکل دارند. در این باره مکرر مراجعه کرده‌اند و خواستار این گونه کتابها می‌باشند. این مطلب به ویژه در مورد شیعیانی که از عراق می‌آیند سخت‌تر اعمال می‌شود. بارها گزارش شده است که آنان با اظهار اینکه در آن محیط اجازه چاپ مفاتیح و سایر کتب ادعیه را ندارند، خواستار این کتابها بوده‌اند.

شیعیان زیدی یمن که تحت تأثیر تبلیغات نادرست، به تدریج در زمینه هویت خود دچار شبهه شده‌اند، فراوان در ایام حج حضور دارند. آنان بیش از هر چیز طالب کتاب صحیفه سجادیه هستند. از آنجا که صحفیه مشتمل بر دعاهای بسیار مناسبی است که می تواند مورد استفاده حجاج ما هم باشد لازم است به نحوی این کتاب پرارج در اختیار شیعیان زیدی یمن نیز قرار گیرد.

کاروانی از شیعیان کویت که از طریق مرز خاکی وارد عربستان شده‌اند، بنا به اظهار یکی از زائران، به شدت مورد تفتیش قرار گرفته‌اند و یک اتوبوس به مدت

ص: ۲۳۵

۶ ساعت تحت بازرسی بوده است. توجه بدین نکته نیز می‌تواند مفید باشد که ما اصولًا جدای از شیعیان رسمی، شیعیان غیر رسمی به معنای دوستدار اهل بیت نیز در میان زائران مصری، سودانی و مغربی داریم، خوشبختانه این امری است که مورد توجه همه مسلمانان بوده است اما در مناطق نامبرده گرایش قوی‌تری در این مورد وجود دارد. یک زائر مصری با تأیید این امر که روحیه تشیع در مصر بسیار گسترده است گفت که مراسم عزاداری هر ساله با حضور شخصیت‌های مهم سیاسی برگزار می‌شود و سادات و ذراری پیامبر صلی الله علیه و آله نیز از حرمت بالایی برخوردارند.

مشکل دیگر مربوط به زائران ایرانی است که از کشورهای خارجی عازم حج می‌شوند، لازم است تا با احتیاط برای این گونه مراجعات- که البته محدود نیز هست- اقداماتی صورت گیرد. در یک گزارش آمده است که زن و مرد ایرانی که پس از محرم شدن به محل بعثه آمده بودند از گرمی استقبال برادران ذوق زده شده بودند.

در گزارش دیگر آمده است که تعداد بیست نفر- ۹ زن و ۱۱ نفر مرد- عازم حج شده‌اند و تقاضا داشتند تا در یکی از ساختمانهایی که کاروانهای ایرانی مستقر اسکان داده شوند.

یک شیعه ساکن مریلند آمریکا که به سفر حج مشرف شده بود اظهار کرد که در این منطقه قریب ده هزار شیعه وجود دارد و این افزونی عدد شیعه‌ها باعث برپایی مراسم عزاداری برای سالار شهیدان در این ناحیه شده است. یک زائر شیعه فرانسوی نیز در بقیع بر روی قبور ائمه افتاد اما توسط مأموران به عقب رانده شد. شیعیان لبنانی که از کشور لبنان و نیز برخی از کشورهای دیگر نظیر ساحل عاج و ...

می‌آیند از دوستداران انقلاب اسلامی هستند، از رشد فرهنگی

ص: ۲۳۶

برخوردارند و باید ارتباط با آنان حساب شده‌تر باشد. این افراد نیز نوعاً خواستار کتب تبلیغی و ادعیه هستند. تعدادی از زائران شیعه ترکیه نیز که از این کشور عازم حج شده‌اند در طبقه‌ای از ساختمان مستقر بودند و کتاب مناسکی هم که سازمان تبلیغات اسلامی به زبان ترکی منتشر کرده بود در اختیارشان بوده است. وی گفت که دسته‌های دیگری نیز از شیعیان به حج آمده‌اند که به همراه خود روحانی تحصیل کرده در قم دارند.

تعدادی از زائران شیعه عراقی که پس از یک سفر پر مشقت هفت روزه در تاریخ ۱۶/ ۳/ ۷۱ به مکه رسیده بودند، با دیدن عکس امام بدون اختیار گریه کردند و آنرا از دور می‌بوسیدند. آنها از اینکه به دلیل وجود جاسوسان در میانشان نمی‌توانستند با ایرانیان تماس داشته باشند اظهار تأسف می‌کردند.

تعدادی از شیعیان امارات متحده عربی نیز که در بقیع ایستده بودند با دیدن استاد قرائتی وی را با دست به یکدیگر نشان می‌دادند و می‌گفتند که تصویر تلویزیونی وی را می‌بینند. آنان اظهار می‌کردند تا نوارهای تلویزیونی ایشان با ترجمه عربی در اختیار آنان قرار گیرد. از مشکلات شیعیان دیگر کشورها عدم امکان استفاده از مشاین‌های سرباز در حال احلام است که مکرر مطرح شده و لازم است تا در این باره هماهنگی‌های بیشتری با مسؤولان عربستان برقرار شود اگر موضوع با آنان در میان گذاشته شده، اما هنوز مشکل حل نشده است.

همانگونه که در آغاز گفته شد پراکندگی شیعیان در کشورها و عدم اطلاع کافی از وضعیت آنان مانع از ارائه یک آمار درباره تعداد آنهاست. تعدادی از شیعیان تانزانیا نیز که به حج مشرف شده‌اند اظهار داشتند که در

ص: ۲۳۷

کشور خود فعالیت آزادانه دارند. آنان گفتند که علاقمند هستند زن‌هایشان مانند زنان ایرانی چادر به سر کنند.

تلاشهای فرهنگی در معرفی شیعه

از مجموع برخوردهایی که با افراد مختلف و از کشورهای گوناگون صورت گرفته است این مطلب مشخص می‌شود که تبلیغات سوء و غیر واقع بینانه، چهره تشیع را به شکل بدی ترسیم کرده است. این تصویر نادرست سبب شده است تشیع که همان مذهب آل محمد و اهل بیت صلوات اللّه علیهم اجمیعن است، علیرغم خدماتی که در طول تاریخ و در دهساله گذشته به جهان اسلام کرده، همچنان مظلوم بماند. سیاست انقلاب اسلامی ایجاد وحدت است و سر آن نیز ندارد تا به هر ندای باطلی پاسخ بدهد به ویژه که این حملات نه از سوی عموم اهل سنت بلکه تنها از سوی یک نگرش خاص و با اهداف مغرضانه صورت می گیرد.

در عین حال جهت پاسخگویی به برخی از شبهات، اقدامات محدود فرهنگی صورت گرفته است تا طالبان حقیقت را با تشیع اصیل آشنا سازد. روشن است که به سراغ مشکلات، اختلافات و انحرافات درونی مذاهب دیگر نیز بپردازد، اما همانگونه که اشاره شد، انقلاب اسلامی در این راستا اقدامی نکرده و این تنها به هدف حفظ وحدت و مستحکم شدن ارتباطات درونی عالم اسلام بوده است. در ارتباط با معرفی شیعه برخی از اندیشمندان بزرگ شیعه در موسم حج در حرمین شریفین، اقدام به نشر برخی از جزوات صرفاً تبلیغی کردند و همت آنان نیز تنها و تنها معرفی تشیع بوده است. با کمال تأسف هر سال ناظر انتشار کتابهایی چند بر ضد شیعه هستیم و بسیاری از مطالب آن همچون مسأله زیارت، در رد

ص: ۲۳۸

مطالبی است که اهل سنت نیز قبول دارند. این در حالی است که حج مظهر وحدت فرق اسلامی است و لازم است تا تلاش سیاسی ما اتحاد باشد نه تفرقه. علاوه بر معرفی شیعه، پرداختن به مسائل جهان اسلام نیز از مسائل اصولی فرهنگی در ایام حج است. در این مودر نیز جزواتی انتشار یافته است. زائران ایرانی و اندیشمندان اسلامی، این موضوع را که مسلمانان را در جریان تحولات سیاسی جهان و تقابل غرب با اسلام قرار دهند، از وظایف اولیه خود به حساب می‌آورند، و فرصت موسم حج را یکی از مهمترین فرصتها برای چنین کاری می‌دانند.

کتابهای بسیاری که امسال از طرف این اندیشمندان انتشار یافته، و در مراجعات زوار سایر کشورها در اختیار آنان قرار گرفته عبارت است از:

۱- طرح کلی اندیشه اسلامی (انگلیسی) ۲- قضیهٔ فلسطین والصهیونیهٔ ۳- اصل الشیعهٔ واصولها ۴- فریاد مظلومیت (اردو) ۵- الفکر الاصیل ۶- دور الحج فی المسیرهٔ التاریخیهٔ ۷- تحریف القرآن؟! (اردو) ۸- الحج فی السنهٔ ۹- مسائل فقهیه ۱۰- زبدهٔ الاحکام ۱۱- مصباح المتهجّد ۱۲- شیعه در اسلام (انگلیسی) ۱۳- سیمای جهان اسلام

ص: ۲۳۹

۱۴- آشنایی با مناطق مسلمان نشین روسیه ۱۵- بحران آذربایجان و ارمنستان ۱۶- استفتائات حضرت امام و مقام رهبری (اردو) ۱۷- اسنهٔ والشیعهٔ (به انگلیسی و عربی) ۱۸- مئهٔ کلمهٔ مختاره من حکم امیر المؤمنین علیه السلام ۱۹- تحریف القرآن؟! (عربی) ۲۰- مع الخطیب فی خطوطه العریضهٔ ۲۱- پیام امام به گورباچف (عربی) ۲۲- فضائل القرآن ۲۳- ختم نبوت (انگلیسی) ۲۴- تعالیم اساسی اسلام (از شهید بهشتی به انگلیسی) ۲۵- کتابسوزی (به انگلیسی) ۲۶- الحج مناسکه و واجباته ۲۷- آشنایی با مدینه ۲۸- جزوات وحدت اسلامی ۲۹- انسان در قرآن (به انگلیسی از شهید مطهری) ۳۰- الحج علی مختلف المذاهب ۳۱- النداء التاریخی الکبیر الذی وجبه الامام الخمینی الی الحجاج (۱۴۰۷) ۳۲- الفصل بین الدین و السیاسیه ۳۳- الاستقلال الثقافی ۳۴- الحج موسم عبادی وملتقی سیاسی ۳۵- حول زیارهٔ قبر الرسول

ص: ۲۴۰

۳۶- الوحدهٔ الاسلامیهٔ ضرورهٔ و هدف ۳۷- مسئولیهٔ المسلمین تجاه الاسلام

ص: ۲۴۱

امام خمینی (ره) لازم است برادران ایرانی و شیعیان سایر کشورها از اعمال جاهلانه که موجب تفرق صفوف مسلمین است احتراز کنند. و لازم است در جماعت اهل سنت حاضر شوند. و از انعقاد و تشکیل نماز جماعت در منازل و گذاشتن بلندگوهای مخالف رویه اجتناب نمایند. و از افتادن روی قبور مطهره و کارهایی که گاهی مخالف شرع است جداً اجتناب کنند. حج بهترین میعادگاه معارفه اسلامی است که مسلمانان با برادران و خواهران دینی و اسلامی خود از سراسر جهان آشنا می‌شوند و در آن خانه‌ای که متعلق به تمامی جوامع اسلامی و پیروان ابراهیم حنیف است، گردهم می‌آیند و با کنار گذاردن تشخص‌ها و رنگ‌ها و ملیت‌ها و نژادها به سرزمین و خانه اولین خود رجعت می‌کنند و با مراعات اخلاق کریمه اسلامی و اجتناب از مجادلات و تجملات، صفای اخوت اسلامی و دورنمای تشکل امت محمّدی- صلی الله علیه و آله- را در سراسر جهان به نمایش می‌گذارند.

صحیفه نور ج ۲ ص ۱۳۱

مظاهر وحدت و ضد وحدت

ص:۲۴۲

ص:۲۴۳

از مفاهیم اساسی که در اندیشه دینی و سیاسی امام راحل قدس سره، جایگاه بسیار والایی داشت، مفهوم وحدت اسلامی بود. این مفهوم می‌بایست در سطح وسیعی از جامعه اسلامی تطبیق داده می‌شد و یک همسویی تحرک آفرین را در میان امت اسلامی به وجود می‌آورد. حج از مظاهر تجمع مسلمانان از هر فرقه و مسلک است. اگر قرار باشد وحدتی تحقق یابد و تجربه شود در این جا بایـد مورد عمل قرار گیرد. در اینجاست که باید حرفها تبدیل به عمر شود و آنان که ذهناً طرفدار وحدت امت اسلامی هستند، عیناً تقیّد خود را به آن نشان دهند و تعصب در منفردات خود نداشته باشند.

از مصادیق بارز این تجربه نماز جماعت و شرکت در آن است. در این باره حضرت امام در همان سالهای نخست تأکید فرمودند که زائران ایرانی به مساجد بروند و نماز خود را همراه با جماعت اهل سنت اقامه کنند. امسال نیز در جزوه استفتائات ویژه حج مجدداً به این مسأله پرداخته شده بود. به عنوان نمونه دراین جزوه آمده است:

سؤال: بر گزار کردن نماز جماعت توسط شیعیان در هتل‌ها و مسافرخانه‌ها در مخکه و مدینه چه حکمی دارد؟

ص: ۲۴۴

امام (ره): [در مکه و مدینه نباید نماز به جماعت بخوانند و می‌توانند در جماعت سایر مسلمین در مساجد شرکت کنند و نماز را به جماعت بخوانند. سؤال: شرکت در نماز جماعت اهل سنت آیا اختصاص به مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله دارد یا در مساجد دیگر هم کافی است؟ امام (ره): در مساجد دیگر هم کافی است. گلپایگانی: اختصاص به مسجدین شریفین ندارد بلکه در تمام مساجد مستحب و مورد ترغیب و رجحان است و اللّٰه العالم.

اراکی: در مساجد دیگر هم کافی است. سؤال: گاهی مشاهده می‌شود که هنگام برپایی نماز جماعت در مسجد النبی و مسجد الحرام بعضی از حجاج از مسجد خارج می‌شوند و یا کنار ایستاده و تماشا می‌کنند لطفاً نظر مبارك را در این باره مرقوم فرمایید؟

امام (ره): وقتی که در مسجدالحرام یا مسجد النبی نماز جماعت منعقد شده، مؤمنین نباید از آنجا خارج شوند و باید از جماعت تخلف نکنند و با سایر مسلمین به جماعت نماز بخوانند.

گلپایگانی: این عمل خوبی نیست و حجاج محترم شیعه باید از این گونه اعمال بپرهیزند و کاری نکنند که انگشت نما و مورد اعتراض واقع شوند. اراکی: احوط آنست که در نماز جماعت شرکت کنند و از آنچه موجب تفرقه می‌شود بپرهیزند.

درباره سجده برفرش نیز حضرت امام قدس‌سره و آقای اراکی، اعاده را

ص: ۲۴۵

این فتوا که در سالهای گذشته همواره از طرف حضرت امام قدس سره مورد تأکید بوده است طی چند سال توانسته است فضای جدیدی را در مدینه منوره و مکّه مکرمه بوجود آورد. امسال نیز مجدداً و برای تأکید، نماینده مقام معظم رهبری و سرپرست حجاج ایرانی طی استفتائی از حضرت آیت اللَّه خامنه‌ای در این باره سؤالی را مطرح کردند که متن آن را همراه با جوابیه ایشان می‌آوریم: محضر مبارك رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیت اللَّه خامنه‌ای مدظله با عنایت به توصیه‌های مؤکد امام راحل رضوان اللَّه تعالی علیه و حضرت عالی در زمینه حفظ اتحاد و دعوت مسلمین جهان به وحدت کلمه و اجتناب از اعمال اختلاف انگیز به خصوص در ایام حج، خواهشمند است نظر مبارك را در خصوص مسائل زیر مرقوم فرمایید: ۱- اقامه نماز جماعت در هتل‌ها و مسافرخانه‌های مکه و مدینه با عنایت به این که این اقدام اصولًا مخالف عملی با جماعت مسلمین محسوب می‌شود. آیا شرعاً جایز است؟ ۲- گاهی مشاهده می‌شود که بعضی از حجاج هنگام برپایی نماز جماعت در مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله و سایر مساجد مکه و مدینه، از شرکت در نماز جماعت خودداری می‌کنند و از مسجد خارج می‌شوند و یا در کناری ایستاده و تماشا می‌کنند؛ این عمل چه حکمی دارد؟ ۳- همراه بردن مهر، بادبزن، حصیر و امثال آن در مساجد مکه و مدینه برای سجده برآن با عنایت به این که این عمل موجب انگشت نما شدن و احیاناً اهانت به شیعه می‌گردد چه حکمی دارد؟

ص: ۲۴۶

۴- برخی از حجاج بـا این ادعـا که رویت هلال نزد آنها ثابت نیست از وقوفین و اعمال روز عیـد برخلاف جماعت مسـلمانان عمل می کننـد. نظر مبـارک در این خصوص چیست؟ ۵- بـا عنایت به این که طبق تحقیقات انجام شـده، مسـلخ جدیـد خارج از منی قرار دارد و ذبـح در غیر مسـلخ هم از طرف حکومت ممنوع است، ذبـح در غیر مسـلخ با عنایت به خطرات احتمالی و تأخیر ذبـح از روز عیـد چه حکمی دارد؟ ۶- حکم بوسـیدن پنجره مرقـد مطهر حضـرت رسول صـلی الله علیه و آله یا برداشـتن خاک از قبور ائمه بقیع علیهم السلام به عنوان تبرک و نماز خواندن در قبرستان بقیع یا کنار دیوار آن با توجه به ممانعت مأموران سعودی و با عنایت به این که این اعمال معمولًا موجب اهانت به شـیعه می گردد چیست؟ ۷- خواندن ادعیه، زیارات و مرثیه‌هایی که در اجتماع مسـلمین وهن مـذهب و تفرقه است چه صورتی دارد؟ متن پاسـخ حضـرت آیهٔ اللَّه خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب به سؤالات نماینده ایشان در بعثه و سرپرست حجاج ایرانی بدین شرح است:

کارهای مـذکور در سؤالات در صورتی که وهن مذهب یا ایجاد تفرقه بین مسـلمین شود و هر عمل دیگری که این تبعات را داشـته باشـد، حرام است و مؤمنین بایـد از آن اجتناب کنند و شـرکت در نمازهای جماعت و تبعیت از تشـخیص مسـلمین در هلال ذیحجهٔ الحرام و ذبح در مسلخ جدید و امثال آن مجزی و مبرّی ذمّه است.

ص: ۲۴۷

مقایسه وضعیت امسال با سالهای قبل به خوبی نشان می‌دهد که این تجربه موفق بوده است و به تدریج آثار این حرکت بزرگ ظاهر می‌شود. در عین حال باید گفت که هنوز تا مطلوب نهایی راه درازی در پیش است.

براساس گزارشی که در تاریخ ۳۰/ ۲/ ۷۱ بدست آمد، یکی از کاروانها همراه با روحانی خود در مسجد محل حاضر می‌شوند. در این مسجد تنها ۱۵ الی ۲۰ نفر عرب وجود داشت بقیه زائران ایرانی بودند. این مسأله تأثیر مطلوبی درمنطقه داشته است.

شرکت گسترده زائران ایرانی در نماز جماعت و نیز نماز جمعه مسجد النبی صلی الله علیه و آله، کاملا مشهود است. شرکت برادران جانباز نیز این حضور را نمایانتر حضور ایرانیان را در صفوف جلوی نماز می‌توان به خوبی تماشا کرد. واکنش ائمه جماعات اهل سنت در مساجد نسبت به این حضور متفاوت است.

کسانی از آن‌ها که متأثر از اندیشه‌های ارتجاعی وهابیت‌اند وظیفه خود را ایجاد تفرقه می‌دانند، در سخانی که گاهی بعد از نماز دارند، مسائل اختلاف برانگیز و نیز توهین به شیعیان را مطرح می‌کنند. در برابر، موارد فراوانی نیز گزارش شده است که امام جماعت مسجد با گرمی برخورد کرده است. براساس یک گزارش: امام جماعیت یک مسجد در شهر مکّه مکرمه در حین ورود به مسجد جهت اقامه نماز جماعت مشاهده می‌کند یک زائر روحانی ایرانی به همراه سایر زائران در آخر صفوف نماز جماعت نشسته است؛ امام جماعت مزبور با احترام به سمت روحانی ایرانی رفته و دست وی را گرفته و او را به صف اول نماز هدایت کرده است. این عمل وی به شدت دیگر نمازگزاران را تحت تأثی قرار داده است.

ص: ۲۴۸

خبر دیگری از تاریخ ۲۸/ ۳/ ۷۱ حاکی است که: پس از شرکت مداوم و مستمر روحانی یکی از کاروانها در نمازهای جماعت یکی از مساجد مکّه مکرمه، امام جماعت و برادران نمازگزار اهل سنت درخواست کردند که نماز مغرب را به امامت ایشان برپا دارند. این گزارش حاکی است که در پی این درخواست، نماز جماعت مغرب به امامت این روحانی شیعه، اقامه شد و نمازگزاران سنی و شیعه به ایشان اقتدا کردند. در گزارش دیگری نیز داشتیم که روحانی یکی از مساجد مکّه، پس از آشنایی با روحانی ایرانی همراه کاروان ایرانی به عرفات رفته است. جالب است که این گزارش‌ها صرفاً در ارتباط با ائمه جمعه مساجد مکه مکرمه است. گویا در مدینه تعصب بیشتری وجود دارد.

در ارتباط با حضور ایرانیان در مساجد، مشکلاتی نیز وجود دارد که باید به آنها رسیدگی شود. از آنجا که اکثریّت زائران هر سال، کسانی هستند که برای اولین بار در این وضعیت قرار می‌گیرند؛ لازم است تا آموزشهای قبلی داشته باشند. در رأس همه این آموزش‌ها، شرکت مستمر خود روحانی در نماز جماعت مسجد محل می‌باشد.

مشکل دیگر این است که از لحاظ اقامه نماز، زائران ما هماهنگی لازم را با نمازگزاران در جزئیات نماز ندارند. این مشکل چند روز اول وجود دارد و طبعاً سؤالاتی برای سایر نمازگزاران بوجود می‌آورد. فرضاً نماز قصر برای توده عامی اهل سنت شناخته شده نیست گرچه می‌دانیم که بسیاری از فقهای اهل سنت به نماز قصر فتوا داده‌اند. دیده شده که وقتی برخی از ایرانیان نماز را با دو رکعت تمام کرده‌اند، برخی از زائران مصری از برادران روحانی در این باره سؤال داشته‌اند. یا

ص: ۲۴۹

مثلًا قنوت در نماز برای اهل تسنن تعجب آور بوده است درصورتیکه قنوت واجب نیست و یا حداقل می‌توان بدون بالابردن دست قنوت خواند. مشکل دیگر، برخی از ائمه جماعت اهل سنت هستند که با برخورد منفی، زائران ایرانی و نیز روحانیان را از شرکت در نماز نگران می‌کنند. در عین حال مواردی نیز بوده است که به دنبال سخنرانی امام جماعت مسجد، حضور روحانی و بحث وی با امام جماعت باعث خنثی شدن تبلیغات وی شده است. خطیب یکی از مساجد مهم که که در ضمن سؤال از وی راجع به گوشت قربانی شیعیان گفته بود: انشاء اللّه اشکالی ندارد! مورد اعتراض برخی از برادران روحانی قرار گرفته است. این برادر روحانی از حضور کفار در مکّه سؤال کرده و پس از آن نیز با اشاره به توطئه‌های استکبار از وی خواسته است تا مردم را دعوت به وحدت و اتحاد کند. وی نیز در این باره قول مساعد داده است. متأسفانه ائمه جماعت اهل سنت که وابسته به فرقه وهابیت هستند، اجازه نمی‌دهند تا از این فرصت طلائی که برای اتحاد مسلمانان فراهم شده به نحو احسن بهره‌گیری شود. مشکل دیگر در مورد شرکت در نمازهای جماعت اهل سنت، فتاوای فقهی برخی از آیات عظام است که باید با برقراری تماسهای عملی به نحوی حل شود. نکته دیگر بی‌توجهی برخی از روحانیان کاروانهاست. در خبری آمده بود که افراد یک کاروان ایرانی پس از نماز مغرب در مسجد قبا، با روحانی کاروان جماعت مستقلی تشکیل داده و اقامه نماز کرده‌اند. حضرت حجهٔ الاسلام و المسلمین ری شهری درباره شرکت و عدم شرکت حجاج ایرانی در نمازهای جماعت در حج سال ۷۱ اظهار داشتند: بحمداللّه گزارشهایی که امسال داشتیم حاکی از آن است که

ص: ۲۵۰

این مشکل به شدت رو به کاهش است یعنی در مقایسه با سال قبل و سالهای گذشته شرکت زائران خانه خدا در نمازهای جماعت اهل سنت چه در مساجد و چه در حرمین شریفین بسیار چشمگیرتر است؛ یک عده بسیار کمی هستند که توجه به این مسأله ندارند و یا نمی‌خواهند داشته باشند و این بی‌توجهی، مسؤولیت روحانیان کاروانها و همچنین بعثه مقام معظم رهبری را برای سلهای آینده سنگین‌تر می‌کند تا زائران را بیشتر تحت آموزش قرار دهند.

ایشان درباره افرادی که در کاروانها نقش هدایت دارند و در این‌باره کوتاهی می‌کنند گفتند: اگر ما اطلاع پیدا کنیم که افراد یا مدیرانی که نقش هدایت یا اجرائی، به عهده آنان است به وظیفه خویش، خود یا در مورد زائران، عمل نمی‌کنند از طرف هیأت داوران مسأله تعقیب خواهد شد. این برخورد برای بار اول و دوم به صورت تذکر و در بارهای بعد به صورت کنار گذاشتن از مسؤولیت خواهد بود.

غیر از مسأله نماز جماعت که مهمترین مظهر وحدت در حرمین شریفین است.

برخی دیگر از اختلافات شعائر میان شیعه و اهل سنت نیز باید در این محدوده مورد توجه قرار گیرد. از جمله روضه خوانی و سینه زنی که در مورد اول باید مسائل تفرقه‌انگیز در آن نباشد و در مورد دوّم اصولًا نباید در ملاءعام اجراء شود. زیرا برای سایر مسلمانان سؤال برانگیز است. البته در مورد زیارت قبور در شکل صحیح آن هیچ نوع کوتاهی روا نیست و جز وهابیان، دیگر مسلمانان به این امر معتقدند و خود در بقیع و حرم رسول اللَّه صلی الله علیه و آله زیارت نامه می‌خوانند و از این

ص: ۲۵۱

جهت مشکلی وجود ندارد. گاهی زائران ایرانی بی‌توجه در کنار قبرستان بقیع نماز می‌خوانند که امسال افراد گروه ارشاد آنان را از این کار بر حذر می‌داشتند.

فصل ششم: در حرم دوست

اشاره

ص:۲۵۲

ص:۲۵۳

ص:۲۵۴

ص:۲۵۵

امـام خمینی (ره): روحـانیون و مـدیران و مسؤولین محترم کاروانهـا و حـج با توجه به مسؤولیت خطیری که در اداره و توجیه زائران محترم پذیرفته‌انـد و بـا در نظر گرفتن شـرایط اسـتثنایی کشور جمهوری اسـلامی ایران بایـد تمام همت و تلاش خود را در برگزاری صحیـح و منظم حـج به کـار گیرنـد و بـا سـعه صـدر و به دور از هرگونه توقع و منـتی زائران محـترم بیت اللّه را در آموزش و تعلیم مناسک و مسائل حج همراهی نمایند و متناسب با حضور قشـرهای مختلف اعم از بی‌سواد و با سواد برای آنان برنامه‌ریزی کنند و از نقش سازنـده خود و تـأثیر بزرگی که حـج برای همیشه در سـرنوشت انسـان می‌گـذارد غافـل نشونـد، چرا که در آن فضا و شـرایط معنوی همه دلها برای تحول و پذیرفتن حق آماده است.

صحیفه نور ج ۹ ص ۲۳۸

گزارشی از عملکرد سازمان حج و زیارت

ص:۲۵۶

ص:۲۵۷

سازمان حج و زیارت که مسؤولیت اجرائی فعالیتهای حج را به عهده دارد با هماهنگی کامل و زیر نظر نماینده مقام معظم رهبری در امر حج خدمات گسترده‌ای را انجام داده و با برنامه‌ریزی‌های منظم از چندین ماه قبل از موسم حج در بخش‌های مختلف کار خود را آغاز کرد. در ایام حج نیز با تشکیل ستادهایی در مکّه و مدینه و جدّه به حل مشکلات زائران پرداخت. اینک به شرح فشرده‌ای از خدمات این ستادها و واحدهای مربوط به سازمان قبل از موسم و در ایام موسم می‌پردازیم، لازم به توضیح است به منظور پویایی برنامه‌های اجرائی حج در سال ۷۱ علاوه بر اقدامات مستمر سالانه، مطالعاتی در جهت اصلاح روشهای متداول در بخشهای گوناگون صورت گرفت و نهایه به تصویب رسید و به مورد اجراء گذاشته شد که ابتدا به صورت گذرا به عناوین آنها اشاره می کنیم:

طرحهای جدید: طرحهایی که در حج امسال برای اولین بار به مورد اجراء گذاشته و مجموعاً بسیار مفید هم واقع شد و بسیاری از مشکلات سالهای گذشته را نیز تعدیل کرد به شرح ذیل است:

ص: ۲۵۸

الف- بکارگیری کامپیوتر (رایانه) در تمام فعالیت‌ها: ماشینی کردن اطلاعات و آمار مرتبط با وظایف هر واحد، باعث سرعت در انتقال اطلاعات و آمار صحیح گردید و در بسیاری از موارد از دوباره کاری پرهیز شد.

ب- نحوه جدید توزیع تدارکات: کار توزیع تدارکات که به روش متمرکز و انبارداری کامپیوتری صورت می‌گرفت به یک شرکت سعودی واگذار شد، صرفنظر از اشکالات جزئی اجرائی که در طبیعت هر کار جدیدی وجود دارد، طرح موفقی بود.

ج- روش کاربُرد رنگها و سایر علائم در واحد امداد: در تأثیر مثبت این طرح ذکر این نکته کافی است که تعداد گمشدگان روز اول در منی از ۱۵۰۰۰ نفر سال قبل به تعداد حدود ۸۰۰۰ نفر در سال جاری تقلیل پیدا کرد. ه- ذبح قربانی: پس از اعلام موافقت شورای محترم استفتاء بعثه مقام معظم رهبری، در سال جاری به عنوان اولین تجربه تعداد ۵۰۰۰ قربانی با رعایت موازین شرعی به گونه‌ای عمل گردید که گوشت آنها بتواند به مصرف مستمندان مسلمان برسد. لازم به یادآوری است که مطالعات مقدماتی برای ذبح به روش فوق در سال آینده به تعداد کل زائران ایرانی در حال پیگیری است.

ص: ۲۵۹

عکس عکس

ص: ۲۶۰

عکس و- رزو بلیط برگشت زائران: در حج سال جاری برای پرهیز از سردرگمی و بی‌برنامگی زائران و خانواده‌های استقبال کننده، کار رزرو جا در پروازهای برگشت، در ایران صورت گرفت به طوریکه خانواده‌های هر زائر در موقع عزیمت از تاریخ مراجعت وی مطلع بود با این روش علاوه بر آسودگی فکر زائران و بستگان آنان، از بیتوته و انتظار طولانی چند شبانه روزی در ایستگاه‌های پروازی خبری نبود.

ز- ایجاد دفاتر حسابداری و حسابرسی مدیران کاروانها: با کاربُرد این روش در سال جاری، رسیدگی به دفتر مدیران یا در مکه

ص: ۲۶۱

معظمه یا در مدینه منوره انجام شد و از اتلاف وقت ستادها و مدیران و دوباره کاری جلوگیری به عمل آمد به طوریکه تعداد مراجعان به ستادها به طور چشمگیری کاهش یافت. منع ورود کالاهای حجیم: اعلام منع حمل کالاهای حجیم و ایستادگی و اصرار بر اجرای دقیق و کامل آن امسال باعث شد که سفر حج از شکل سفرهای تجاری خارج شود و ضمن آسودگی زائران و مسؤولان گمرک و هواپیمایی، دستکم به میزان روزانه یک پرواز صرفه جویی ارزی گردد. آمارگیری و گزارش نویسی مدیران (رهتوشه) برای دستیابی به آمار و اطلاعات دقیق و منسجم برای مطالعه روشهای گوناگون در اصلاح امور مختلف و انتخاب راه کارهای جدید، امسال سؤالات مشترکی از تمام مدیران در خصوص کارهای مختلف از زمان شکل گیری، حضور در فرودگاه تا لحظه برگشت به ایران تنظیم شد و پاسخهای مختلف با کامپیوتر جمع آوری گردید. این روش آمارگیری علاوه بر پرهیز از سؤالات تکراری واحدهای مختلف از مدیران؛ که همه ساله صورت می گرفت و غالباً پاسخها نیز قابل جمع بندی نبود، با ارائه الگوی یکسان، کامپیوتر اطلاعات داده شده را دسته بندی کرد تا بتوان شرکتهای طرف قرار داد و عوامل اجرائی مرتبط با روشی مطمئن مورد ارزیابی

ص: ۲۶۲

مراحل شکل‌گیری اوّلیه کار پس از زمانبندی اقدامات مختلف در خصوص فعالیتهای از پیش تعیین شده:

الف- عملکرد حج سال ۱۳۷۰ و انتقادات و پیشنهادات وارد شده مورد بررسی قرار گرفت. ب- کارنامه حج سال ۱۳۷۰ تهیه و منتشر گردید. ج- برنامه زمانبندی به واحدهای مختلف جهت اجراء ابلاغ شد. د- سیاستها و خط مشی سازمان حج و زیارت برای سال ۱۳۷۱ تعیین و ابلاغ گردید.

ذیلًا به ضوابط مربوط اشاره می‌گردد:

۱- تعداد زائران: تلاشهای زیادی صورت گرفت تا عدد حجاج افزایش یابد اما کشور سعودی همواره به مذاکرات قبلی با مقامات وزارت خارجه ایران تأکید می‌کرد. سرانجام با موافقت به افزودن ۵۰۰۰ نفر، تعداد نهایی در حج سال ۷۱ به رقم ۱۱۸۶۱۷ نفر رسید.

۲- اولویت سن: در سال گذشته موافقت شد کلیه کسانیکه متولد (یکهزار و دویست و نود) و قبل از آن بودند (علاوه بر زائران مربوط به اولویت‌های آن سال) به حج مشرف شوند، هر چند که اغلب تخت‌های بیمارستانی، و دیگر خدمات رفاهی و بهداشتی را این قبیل افراد مسن اشغال می‌کنند. با حذف اولویت سنی، افراد مسن به همراه افرادی از خانواده‌های خود که ثبت‌نام کرده بودند مشرف شدند تا افراد

ص: ۲۶۳

خانواده حمایت‌های لازم را از آنان در طول سفر بنمایند.

۳- ضوابط انتخاب همراه سازمان به افرادی که نابینا یا ناشنوای مطلق و یا از یکدست و یا یک پا فلج باشند اجازه داده است تا در صورت تأیید کمیسیون پزشکی یکنفر از متقاضیانی را که دارای سند بانکی است و نوبت تشرفش در سالهای بعد خواهد بود به عنوان همراه در سال جاری معرفی نمایند تا ترتیب اعزام این افراد نیز داده شود.

۴ و ۵- شرایط و ضوابط ثبت نام: پس از توافق هیأت ایرانی در تعداد حجاج سال ۷۱، ابتدا آمار اولویتهای تعیین شده از طریق کامپیوتر استخراج و نسبت به صدور کارت دعوت‌نامه کامپیوتری زائران اقدام و توسط شعبات بانک ملی به زائران دارای اولویت تحویل گردید. همچنین با توجه به اینکه در سال گذشته اسناد سه اولویت به لحاظ کاهش زائران، توسط امور مالی سازمان دریافت گردیده بود نسبت به تأیید مجدد موجودی زائران و ارسال دعوت نامه این سه اولویت، کارتهای کامپیوتری مورد بررسی قرار گرفت و دعوت از آنان از طریق سرپرستان کاروانهایی که سال گذشته از متقاضیان ثبت‌نام کرده بودند صورت گرفت. براساس موافقت شورای حج، محدودیت انتقال سند حج برداشته شد و نیز اعزام همسر به عنوان همراه با اولویت براساس تصویبنامه قبلی آن شورا بلامانع اعلام گردید و این، موجب شد اولاً متقاضیانی که خود عازم بودند جهت همسرشان سند خریداری کنند تا همراه ببرند، ثانیاً واحدهای این سازمان با تراکم

ص: ۲۶۴

بسیار زیاد به لحاظ انتقال اسناد مواجه شوند.

هرچند به محض پایان یافتن مهلت ثبت نام مقدار زیادی از فشار کاسته شد ولی همین مسأله سازمان را با تعدادی زائر ناخواسته مواجه کرد که به علت محدودیت ظرفیت تعداد زائران اعزامی به عربستان، ثبت نام آنها میسّر نبود.

۶- تعداد کاروانها: تعداد کاروانهای سال جاری و ظرفیت هر یک از آنها با توجه به زائران هر شهر و در نظر گرفتن ظرفیت منازل مکه و مدینه و همچنین ظرفیت اتوبوسها تعیین شد و مجموعاً ۸۱۸ کاروان بود، از این تعداد ۴۰۲ کاروان مدینه قبل و ۳۱۶ کاروان مدینه بعد بودند.

۷- اجازه منازل: از ابتدای مرداد ماه سال ۱۳۷۰ کلیه پرونده‌های منازل استیجاری همین سال در عربستان سعودی و اظهار نظر مدیران کاروان‌ها و بازرسان توسط همکاران و سازمان حج و زیارت و هیأت‌های اجاره منازل مورد بررسی دقیق قرار گرفت و در نهایت منازل سال گذشته به سه دسته (الف- ب- ج) تقسیم گردید. منازل دسته (الف) آندسته هستند که از هر نظر مورد تأیید و برای سال ۱۳۷۱ قابل اجاره کردن می‌باشند و منازل بند (ب) آن دسته‌اند که در صورت رفع برخی از اشکالات قابل اجاره کردن هستند و منازل بند (ج) آن‌هایی که در لیست سیاه اجاره منازل قرار دارند و هیأت‌های اجاره منازل، حق اجاره مجدد آن‌ها را ندارند. کلیه اطلاعات در مورد منازل به کامپیوتر داده شده است و لیستهای سه گانه مزبور به ترتیب حروف الفبا و ترتیب شماره پرونده و ترتیب شماره سند از کامپیوتر

ص: ۲۶۵

دریافت و به منظور استفاده هیأت‌ها و اجاره در سال ۷۱ در اختیار آنها قرار داده شد.

هیأت‌های اجاره منازل با تهیه کلیه مقدمات لازم مانند سنوات گذشته، آماده سفر در اول ماه رجب بودند که متأسفانه به علت عدم همکاری عربستان سعودی مسافرت هیأت با بیش از یکماه تأخیر انجام شد. امّا علیرغم حضور نمایندگان سایر کشورهای مسلمان قبل از هیأت ایرانی و برخی مشکلات که مسؤولان عربستان برای اجاره منازل نسبت به سالهای گذشته ایجاد کرده بودند، خوشبختانه به یاری خداوند متعال و تلاش بی‌وقفه همکاران قسمت اوّل این کار انجام شد. هر چند ۹۰٪ منازل مورد نیاز در مدینه منوره و ۶۵٪ در مکه مکرمه در مرحله اول به حد نصاب نرسیده بود تا امکان قرعه‌کشی در تهران میسر گردد و قرار شد در عربستان بین گروهها و به طریق قرعه تقسیم شود. در مرحله دوم هم سفر هیأت‌های اجاره منازل با کم لطفی سفارت عربستان سعودی با یک هفته تأخیر یعنی به تاریخ ۵/ ۲/ ۷۱ موکول شد که از طریق سوریه عزیمت کردند.

۸- تدارکات موادّ غذائی: در سالهای گذشته، گروهی متجاوز از ۱۲۰ نفر به منظور تهیه و توزیع مواد غذائی زائران به عربستان اعزام می‌گردید، علیرغم تلاشهای فراوان این برادران به علّت عدم هماهنگی و عدم تخصص گروههای اعزامی، مشکلات عدیده‌ای در پی داشت. بنابراین ترتیبی اتخاذ گردید که با اعزام حداقل نیرو برنامه تهیه و توزیع مواد غذائی زائران با کیفیت بهتری تأمین گردد، به همین منظور در سال جاری برای اولین بار امر تهیه و توزیع ۳۳ قلم از کالاهای غذائی و مصرفی زائران با عقد قراردادی به عهده یک شرکت سعودی گذاشته بد و شرکت مذکور تعهد کرد که این ۳۳ قلم کالا را طبق برنامه پیش بینی شده در مکه و مدینه بین مدیران کاروانها

ص: ۲۶۶

توزیع نمایـد، علاـوه بر اقلاـم مـذکور به مـدیران کاروانها اجازه داده شـد که ۱۰ قلـم کالاـی دیگر را خـود از ایران خریـداری و به عربستان حمل نمایند.

۹- تهیه پتو: بـا توجه به غیر بهـداشتی شـدن وسائل خواب زائران از قبیل تشک، بالش، ملحفه و پتو در دوران حـج و نیاز به تعویض اینگونه وسائل توسط سازمان پس از بررسیهای لازم و مشورت با افراد صاحب نظر تصمیم گرفته شد که به جای تشک برای هر زائر یـک تخته پتو و همچنین یـک عـدد بـالش دو عـدد رو بالشـی تهیه گردد، برای خریـد پتو و بـالش بازارهای ایران و عربسـتان مورد بررسـی قرار گرفت و نمونه‌هـای مختلفی از عربسـتان و کارخانجـات مختلـف داخلی بررسـی و در نهـایت تصـمیم گرفته شـد پتو از شرکـت طـوس مشـهد کـه هم از نظر جنس مرغـوب بـود و هم توانـایی تولیـد ۱۲۰۰۰۰ تخته پتـو را در مـدت زمـان کوتـاه داشت؛ خریداری گردد.

به هریک از زائران یک عـدد ساک دستی اهـداء شـد که تعـدادی از این ساکها از کارگاههای تولیـدی وابسـته به سازمان اوقاف و امـور خیریه و تعـدادی نیز از کشـور سـوریه (که از کیفیت بهـتری نسبت به ساکهـای داخلی برخوردار و قیمت آن هم ارزانـتر بود) خریـداری شـد. برای راهنمایی زائران در مکه، مدینه، عرفات و منی تابلوهای پارچه‌ای بزرگ و کوچک و همچنین پرچم جمهوری اسـلامی ایران از شـرکت بافت آزادی تهیه گردید و بین مدیران گروه‌ها در سراسر ایران توزیع شد. برای خواهران آرمهای مخوصی که حاوی شـماره کد استان و سایر مشخصات کاروان بود تهیه و جهت الصاق به چادر آنها تحویل مسؤولان کاروان شد. برای کلیه زائران کارت شناسایی با دو زبان فارسی و عربی همراه با جلد

ص: ۲۶۷

پلاستیکی قابل نصب بر روی سینه تهیه و بین مدیران کاروان‌ها توزیع گردید، ضمناً برای هر یک از اعضاء ستادها دو عدد شلوار و دو عدد پیراهن فرم جهت استفاده در ساعات کار تهیه شد.

۱۰- مسائل بهداشتی و درمانی: به منظور انجام معاینات پزشکی زائران و تزریق واکسن منتژیت به شماری از زائران و خدمه کاروانها، دفترچه‌های بهداشتی چاپ و با هماهنگی وزارت بهداشت و درمان بین درمانگاههای معاینه کننده زائران در سراسر ایران توزیع گردید. کار معاینات پزشکی زائران در همه استانها به طور همزمان و در مدت حدود ۲۰ روز انجام گرفت، تا از تشرف افرادی که استطاعت بدنی مسافرت به عربستان را ندارند جلوگیری به عمل آید.

برای ارائه خدمات بهداشتی و درمانی به زائران، مقدمات انتخاب و اعزام ۷۴۱ نفر کادر پزشکی توسط هیأت پزشکی حج فراهم گردید و همچنین حدود یکصد تُن دارو و تجهیزات پزشکی از چندین ماه قبل به تدریج بسته‌بندی و جهت تجهیز بیمارستان و درمانگاههای پیش‌بنی شده در مکه، مدینه، عرفات و منی به عربستان حمل گردید. ۱۱- ستادها: در سال جاری به لحاظ تعدیل نیروی انسانی ستادها، تغییراتی در چارت تشکیلاتی آنها داده شد تا با کاهش تعداد افراد بتوان از حداکثر زمان و توان اعضاء استفاده کرد و از تداخل و وظائف در برخی از واحدها که در سالهای قبل مشاهده شده بود، جلوگیری بعمل آید و واحدهای هم عرض حذف گردید و برخی از واحدها

ص: ۲۶۸

که نیاز به تمرکز و کنترل بیشتر ستاد داشت در جایگاههای اصلی خود قرار داده شد. به دنبال این اقدامات، در جلساتی مستمر، چارت تشکیلاتی جدیدی برای ستادهای اجرائی حج در مکه، مدینه و جده به طور جداگانه تنظیم و تدوین شد و بر اساس همین چارت شرح وظائف جدیدی نوشته شد که در آن نظر رؤسا و معاونان هر ستاد با توجه به تجربیات گذشته اعمال گردید.

۱۲- کنگره کارگزاران حجّ: همه ساله کنگره عظیم حج با شرکت کلیه کارگزاران اجرائی حج برگزار می گردد که شورای سیاست گذاری حج و زیارت، تاریخ دقیق آنرا مشخص می کند، این کنگره معمولًا دو روزه است و بعد از روز دوم با مقام معظم رهبری ملاقات می کنند. امسال کنگره در محل حرم مطهر حضرت امام خمینی رضوان اللّٰه تعالی علیه، برگزار گردید و در پایان نیز با مقام معظم رهبری ملاقات شد، این کنگره شامل روحانیان و معین‌های روحانی، بازرسان اعضاء بعثه، زباندانان، مدیران کاروانهای حج سراسر کشور، اعضاء هیأت پزشکی حج، مسؤولان اجرائی سازمان حج و زیارت، مدیران کل اوقاف و امور خیریه استانها، اعضاء ستادهای حج، شخصیت‌های مختلف کشور و سایر مدعوان است که حدود ۶۰۰۰ نفر می‌شوند. به منظور تبیین وظائف و مسئولیتها در این کنگره کمیسیونهای مختلفی تشکیل می‌شود که هر یک برحسب مورد، مسائل مربوط را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهند، شورای اجرائی برگزاری کنگره حج ضمن تشکیل جلساتی، خط مشی‌های کلی آن را مشخص می کند. در مورد مسائل تدارکاتی کنگره نیز چندین جلسه با شرکت حداقل ۲۵ نفر از مسؤولان مختلف اجرائی کنگره تشکیل می‌شود. شرح وظائف هر یک از افراد مشخص و تقسیم کار به دقّت انجام

ص: ۲۶۹

می گیرد. امسال اعضاء ستادها دوشنبه ۱۴ و ۱۵/ ۲/ ۷۱، و مجموعه شرکت کنندگان در کنگره به علاوه اعضاء محترم بعثه مقام معظم رهبری و سایر شخصیت‌ها در روز پانزدهم اردیبهشت ۷۱ در کنگره شرکت کردند.

۱۳- بررسی عملکرد مدیران: همه ساله تعدادی از کارکنان سازمان به عنوان اعضاء هیأت بدوی گزینش مدیران انتخاب می گردند، هیأت مذکور بعد از پایان مراسم حج، دفاتر گزارش و عملکرد مدیران را تحویل می گیرد و ضمن بررسی عملکرد آنان نقاط ضعف و قوت آنان را می‌سنجد و ضمن ارزشیابی آنان، اگر گزارشهای دیگری هم برسد، واحد رسیدگی به شکایات نتیجه تحقیقات و نظرهای بازرسان را ارائه می کند، سپس پرونده مدیران به هیأت گزینش مدیران ارسال می گردد. در این هیأت نظر هیأت بدوی مجدداً مورد بررسی قرار می گیرد. در صورتیکه جمع بندیهای هیأت گزینش نیز به همان نتیجه رسید، نظر را تأیید می کند وگر نه مجدداً بررسی عمیق‌تری انجام می‌دهد و گاهی بنا بر ضرورت، خود مدیران را برای اداء توضیحات به محلّ هیأت فرا می‌خواند و نهایه پرونده با حضور شخص ذینفع مورد بررسی قرار می گیرد در سال جاری نیز به همین ترتیب عمل گردید. ۱۴- امداد گشمدگان: یکی از مسائل مهم خدمت به زائران، موضوع ارائه خدمات به زائران گمشده در سطح شهرهای مکه و مدینه و منی و عرفات در ایام تشریق است. این وظیفه به عهده برادران امدادگر و اهم وظائف واحد امداد به شرح زیر است:

اهم وظائف:

ص: ۲۷۰

۱- شناسایی محل اسکان کلّیه کاروانهای حجاج ایرانی در شهرهای مکه و مدینه ۲- دادن آدرس واحدهای امداد به کلیه کاروانها.

۳- راهنمایی و هدایت حجاج گمشده به کاروان خود (بدیهی است در صورتیکه پس از تجسس کافی، کاروان شخص گمشده معلوم نگردید، امدادگران حج می‌توانند او را موقّتاً به یکی دیگر از کاروانهای حجاج ایرانی بسپارند و بلافاصله مراتب را به ستاد حج اعلام نمایند).

۴- تشکیل واحد امداد در عرفات و منی: علاوه برگشتهای سیار در خیابانهای محل اسکان زائران ایرانی و مراکز پرجمعیت مانند قربانگاه و جمرات، در کنار هر یک از مطوفان زائران ایرانی، واحد امداد تشکیل خواهد شد. پوشیدن لباس فرم و بستن دستمال گردن در موقع انجام وظیفه برای کلیه امدادگران اجباری است. ۵- کلیه امدادگرانی که سالهای قبل مشرف شده‌اند باید تعهد بسپارند که حج را انجام ندهند و به عمره مفرده اکتفا نمایند تا بتوانند قبل از ورود حجاج به عرفات بروند. ۶- امدادگران باید چند روز قبل از روز عرفه در منی و عرفات به شناسایی دقیق محل بپردازند و پس از دیدن آموزشهای ضرور، تمرینهای لازم را انجام دهند تا نسبت به انجام وظائف خود تسلط کامل پیدا کنند.

۷- کلیه امدادگران باید ضمن انجام وظائف، همواره خداوند بزرگ را شاهد و ناظر حال خود دانسته و از مقررات و دستورهای سازمان به هیچ وجه عدول ننمایند و بر طبق ساعات و اوقاتی که برای آنان تعیین شده به خدمت اشتغال ورزند و به طور کلی اعتقاد آنها به این نکته معطوف باشد که انجام وظیفه امدادگری و خدمت به زائران بر سایر امور آنان مقدم است.

ص: ۲۷۱

۸- کلیه مسؤولان دفاتر امداد موظفند در جلسه‌هایی که از سوی سرپرست ستاد حج تشکیل می‌شود شرکت نمایند. ۹- گروه امداد موظف است برای هر یک از مدیران گروه کارت ارزشیابی تهیه نماید و در طول سفر ضمن تهیه آمار گمشدگان هر کاروان، نظر خود را در مورد نحوه برخورد و احساس مسؤولیت مدیران کاروان در قبال زائران گمشده خود و یا سایر گروهها، در آن کارت منعکس کند و در پایان کار به مسؤولان مربوط در مکه و یا مدینه تحویل دهد. ۱۵- استفاده از خدمات مطوّفان در منی و عرفات از جمله اقدامات هیأت اعزامی به عربستان در سال جاری انجام مذاکره با مسؤولان مؤسسّه مطوفان حجاج ایرانی بود. در این زمینه نتایج خوبی بدست آمد از جمله: الف- مفروش کردن خیمه‌های کاروانها در عرفات و منی به طور مجزا.

ب- تحویل کلمن آب به کاروانها به ازای هر ۲۰ نفر زائر ۱ عدد.

ج- تحویل یخ به کاروانها در عرفات و منی به ازای هر ۱۰ نفر یک قالب یخ ۲۲ کیلویی در هر روز.

ه- تخصیص یک چادر مجهز به کولر در هر مکتب برای امداد گمشدگان (مجموعاً ۱۶ مکتب) در منی. ز- تخصیص دو دفتر کار در نزدیک حرم در مکه معظمه به واحد امداد گمشدگان. ح- تحویل چند دستگاه ماشین جهت نقل و انتقال زائران گمشده.

ص: ۲۷۲

۱۶- برنامه‌ریزی پروازها: پروازهای حجاج مجموعاً از شش ایستگاه پرواز تهران، شیراز، مشهد، اصفهان، تبریز و کرمان انجام شد. عوامل ستادی و خدمه پیش پرواز کاروانها از تاریخ ۲۱/ ۲/ ۷۱ به جده عزیمت کردند. پروازهای زائران مدینه قبل از روز ۲۶/ ۲/ ۷۱ آغاز و تا روز ۴/ ۳/ ۷۱ ادامه داشت و زائران مدینه بعد از ۵/ ۳/ ۷۱ آغاز و تا روز پایان پروازها یعنی ۱۵/ ۳/ ۷۱ ادامه پیدا کرد.

۱۷- کامپیوتر: در سال جاری با استفاده از خدمات کامپیوتری و ثبت مشخصات زائران و عوامل کاروانها شامل عوامل سن، جنس، شغل، آشنایی به زبان خارجی و سایر اطلاعات مورد لزوم توانستیم این کارها را انجام دهیم: الف- صدور کارت کامپیوتری اولویتهای ۳۱ الی ۴۰ و زائران باقیمانده اولیتهای ۳۱.

ب- ثبت مشخصات منازل در مکه و مدنیه. ج- ثبت مشخصات روحانیان.

د- ثبت مشخصات اعضاء ستادها.

ه- ثبت دفتر کل و معین اداره مالی.

و- تهیه میانگین سرانه هزینه مدیران کاروانها.

ز- ثبت مشخصات زائران سوریه. ح- ثبت مشخصات زائران عمره جدید.

ط- تهیه لیستهای مالی مدیران کاروانها با توضیحات شناسنامه‌ای و شغلی و تحصیلات.

ص: ۲۷۳

ی- ثبت مشخصات فردی مدیران. ک- ثبت مشخصات فردی خدمه.

ل- ثبت مشخصات فردی پزشکان. م- برنامه‌ریزی جهت ثبت مشخصات دارویی. ن- برنامه‌ریزی جهت ثبت مشخصات تجهیزات پزشکی. س- تهیه لیست پیش پرداخت ۸۰۰۰۰۰ ریالی به مدیران جهت پیش پرداخت اثاثیه.

ع- تهیه لیست اقساط پرداخت ریالی به مدیران کاروانها.

تعداد کل آمار زائران و عوامل اجرائی: همان طور که در بخش اقدامات اولیه ذکر شد، طی مذاکرات مستمری که با مسؤولان عربستان صورت گرفت با افزایش ۵۰۰۰ نفر به زائران سال ۷۱ موافقت شد و با این ترتیب مجموعاً ۱۱۸۶۱۷ نفر زائر و عوامل اجرائی حج در فاصله زمانی ۲۶/ ۲/ ۷۱ لغایت ۱۵/ ۳/ ۷۱ از ۶ ایستگاه با ۳۵۲ پرواز به مقصد جده، عزیمت نمودند. این تعداد زائر در قالب ۸۱۷ کاروان ۱۰۰، ۱۲۰، ۱۴۰، ۱۶۰ نفره قرار گرفتند. از تعداد ۸۱۷ کاروان، ۴۰۲ کاروان مدینه قبل و ۴۱۵ کاروان مدینه بعد بوده‌اند. از کل تعداد زائران ۴۹۴۷۹ نفر زائر زن بودند که نسبت در صد مردان ۲/ ۵۳ و زنان ۸/ ۴۶ درصد بود.

میانگین سنی زائران بین ۴۰ تا ۶۰ سال بود و حدود نیمی از زائران حج سال جاری بیسواد بودند. این نقیصه همه ساله مشکلات زیادی برای سازمان حج و زیارت در زمینه توجیه، هدایت و ارائه خدمات سریعتر ایجاد می‌نماید.

ص: ۲۷۴

حمل و نقل: با جمع آوری آمار و معلوم شدن تعداد زائر هر شهرستان، سهمیه فرودگاههای کشور مشخص شد و به ترتیب زیر اعزام شدند:

۵۹۳۳۹ نفر زائران شهرستانهای تهران، قم، اراک، سمنان، کردستان، کرمانشاه، مازندران، همدان، گیلان از طریق فرودگاه تهران.

۱۷۹۶۹ نفر زائران شهرستانهای مشهد، زاهدان از طریق فرودگاه مشهد. ۱۶۰۰۷ نفر زائران شهرستانهای اصفهان، شهرکرد و کاشان از طریق فرودگاه اصفهان. ۱۵۲۲۸ نفر از شهرستانهای شیراز، اهواز، بوشهر، بندرعباس و یاسوج از طریق فرودگاه شیراز.

۶۵۶۸ نفر از زائران شهرستانهای تبریز و ارومیه از طریق فرودگاه تبریز.

۳۴۴۷ نفر از زائران شهرستان کرمان از طریق فرودگاه کرمان. ۳۰۰۰ نفر از آمار فوق که شامل خدمه و مسؤلان و کارکنان ستادها بودند با پیش پروازها اعزام شده بودند.

حمل و نقل زمینی در عربستان در کار عمده و فعالیت چشم‌گیر در ابتدای ورود زائران به فرودگاه جده صورت گرفت: ۱- ایجاد امکانات برای استراحت موقت و پذیرایی از زائران تا مرحله اعزام زمینی آنها. ۲- انتقال زائران به اتوبوس براساس نظم و تعلیمات از پیش تعیین شده با در نظر گرفتن تفکیک اتوبوسها برای زائران مرد و زن.

ص: ۲۷۵

در این بخش برادران با تلاشی بی‌وقفه و علی‌رقم محدودیتی که سعودی‌ها در خصوص عدم تحویل گذرنامه‌ها قائل شده بودند، موفق بودند. آمار حجاج ایرانی از مکه به مدینه منوره با اتوبوس ۵۹۱۹۸ نفر و به جده ۵۶۱۰۰ نفر رود که ضمن عقد قرار داد با شرکت‌های حمل و نقل این مهم به انجام رسید و نحوه خدمت این شرکتها توسط فرمهای «رهتوشه» کنترل و دسته بندی گردید.

تشکیلات و سازمان دادن آنچه که این فعالیتها را میسر می‌ساخت نظام و تشکیلاتی بود که از قبل پیش‌بینی شده بود. نیروی انسانی متخصص و غیر متخصص بر اساس نوع فعالیتها و خدماتی که بایستی ارائه می‌گردید در جای خود گمارده شد. این نیروی انسانی خورد خدماتی می‌طلبید؛ بنابراین خدمات پشتیبانی در ستاد شهر جده مسؤولیت این کار را به عهده گرفت تا نیروی انسانی بتواند وظائف خود را درست و به موقع انجام دهد. تقسیم کار و وظائف با آموزش لازم صورت گرفته بود به طوریکه آمادگی پذیرش شبانه روز ۶۵۰۰ نفر زائر در جده فراهم شد. اما با اختلافی که در امر صدور کارت تردد به فرودگاه و اعمال محدودیت و کنترلی که از طرف سعودی در فرودگاه جده ایجاد می‌شد، همه تلاشها و برنامه‌ریزیها در هم می‌ریخت، گروههایی از کارکنان مجبور شدند حداقل یک هفته متوالی شبانه روز در فرودگاه جده کار کنند، استراحت آنان سلب شد، خستگی مفرط بر آنان غلبه کرد و نظمی را که از قبل پیش بینی شده بود به هم ریخت. اما این محدودیت و اشکال، به زائر و خدماتی که بایستی به زائران داده می‌شد، انتقال نیافت تا اینکه با تلاش و پیگیری ریاست سازمان و کشاندن مشکل به سطح وزیر

ص: ۲۷۶

حج عربستان سعودی محدودیت صدور کارت تردد از میان رفت. وقفه در صدور ویزا در روزهای آخر عملیات اعزام، وقفه چند روزه‌ای در صدور ویزا توسط سفارت عربستان رخ داد که شامل کاروانهای میهمان جمهوری اسلامی و آزادگان شد. این وقفه باعث شد کاروانها میهمان و آزادگان که جایگاه خاصی در حج داشتند، دچار مشکل و بی‌برنامگی و تحمّل زحمات زیاد شوند. سفارت عربستان بعد از تلاش وسیع دیپلماتیک و پیگیری مقامات مسؤول صدور ویزا را برای باقیمانده متقاضیان از سر گرفت و اینکار چون در روزها و ساعت‌نهایی عملیات رخ داد زحمات و هماهنگی بیشتری می‌طلبید. زائران با گذرنامه بین المللی علیرغم تمهیداتی که برای یکپارچه کردن متقاضیان حج صورت گرفته است متأسفانه امسال نیز با دادن ویزا به گذرنامه‌های بین المللی، سیل تقاضا به سوی سازمان روان شد. این زائران از راههای گوناگون از کشور خارج می‌شدند و چون پرواز مستقیم به جده وجود نداشت تعداد زیادی از آنان به علت محدود بودن جا، در شرکتهای هواپیمایی بین‌المللی، در مسیر جده، به سازمان حج و زیارت روی آوردند تا بتوانند از مسیر مستقیم تهران- جده استفاده کنند. فشاری که این گروه ۴۰۰ نفری بر سازمان وارد آوردند سنگین‌تر از مجموعه عملیات برنامه‌ریزی شده بود.

ص: ۲۷۷

تعلیمات حج دولت عربستان سعودی الزام به اجرای تعلیمات حج عربستان سعودی مخصوصاً در دریافت گذرنامه‌های زائران از آغاز سوار شدن به اتوبوس در جده، ستاد حمل و نقل را نسبت به برنامه بازگشت آنان دچار اضطراب و نگرانی کرد و این نگرانی به دلیل آشنایی با عملکرد مسؤولان و کارگزاران سعودی، بی‌جهت نبود. تجربه و سابقه کار نشان می‌داد که بازگشت حجاج از مکه به جده با این شیوه دریافت گذرنامه، بزرگترین مشکل را در حمل و نقل به وجود می‌آورد. پیچیدگی و سیستم تقسیم کار و دریافت گذرنامه در جایگاههای مختلف تازه کار و ناشی بودن برخی مأموران سعودی در استفاده از کامپیوتر و نا آشنایی سازمان با شیوه جدید، در هفته اول بازگشت، اختلال و مشقت آفرید به طوریکه تمام مسؤولان و دست اندرکاران حج از این مشکل آگاه شدند و اگر به موقع، تلاش لازم در رفع موانع صورت نمی‌گرفت بازگشت حجاج دچار مخمصه‌ها و گرفتاریهایی می‌شد که سال قبل با آن روبرو بود. هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و مسأله حج امسال نیز چون سال گذشته، هواپیمایی با اقدامات گسترده وسیله انتقال به موقع حجاج ایرانی را به جده فراهم کرد. ترمینالی به حجاج اختصاص و در شکل منظمی ترتیب انتقال آنها داده شد. اقدام سازمان تبلیغات اسلامی مستقر در فرودگاه جالب بود: جای جای با تراکتها و پلاکاردهای مناسب آذین بندی شده بود و از همان آغاز سفر، زائر فضای حج را حس می‌کرد.

برخی از این شعارهای را با هم می‌خوانیم:

ص: ۲۷۸

حج تقویت اسلام و ایمان است. حج آرامش دلهاست. حج یک بسیج توحیدی است. حج وسیله آزمایش است. چند دستگاه تلویزیون در سالن فرودگاه تهران اقدام به پخش اسلادهایی از اماکن اسلامی مکه و مدنیه می‌کرد. فروشگاه کتابی نیز در این سالن وجود داشت که کتابهای مربوط به اماکن و ادعیه و زیارت را به حجاج عرضه می‌کرد.

مشکل تأخیر در پروازها بسیار کم بود. آمار دقیق تعداد پروازها از فرودگاه‌های کشور و میزان تأخیر آن‌ها به شرح زیر است: از تهران ۵۹۳۳۹ نفر با ۱۶۵ پرواز با متوسط تأخیر ۱۹ دقیقه از مشهد ۱۷۹۶۹ نفر با ۴۱ پرواز با متوسط تأخیر ۴۶ دقیقه از اصفهان ۱۶۰۰۷ نفر با ۴۱ پرواز با متوسط تأخیر ۹ دقیقه از شیراز ۱۵۲۲۸ نفر با ۵۵ پرواز با متوسط تأخیر ۱ دقیقه از تبریز ۶۵۶۸ نفر با ۳۳ پرواز با متوسط تأخیر ۱ دقیقه از کرمان ۳۴۴۷ نفر با ۱۷ پرواز با متوسط تأخیر ۱ دقیقه جمع کل ۱۱۸۵۵۸ نفر زائر با ۳۵۲ پرواز و متوسط تأخیر ۲۴ دقیقه در بازگشت، معدل تأخیر به ۱۴ دقیقه رسید که نشان دهنده هماهنگی کامل دراعزام حجاج از مکه و مدینه به جده بود. این معدل تأخیر در عرف هواپیمایی و در چنین عملیات فشرده، قابل چشم پوشی است.

ص: ۲۷۹

امـداد شـدگان نگاهی گـذرا به آمار سِنّی و میزان سواد زائران اهمیت واحـد امـداد و گمشـدگان را در موسم حج روشن می‌سازد. حضور برادران امـدادگر احسـاس امنیت و اطمینان خاطر را به زائران عزیز القاء می‌کرد و خـدمات شایسـته‌ای نیز در این خصوص از جانب این برادران ارائه گردید.

برادران امـدادگر در حج سالجاری ۹۴ نفر بودنـد. اینـان ضـمن گذرانـدن آموزشـهای لازم در تهران و انجام تمرین‌های مختلف در ایران و عربسـتان، مقـدمات کـار از قبیـل تهیه بـالن، علائـم رنگی، برچسب‌هـای مختلف شـناسایی کاروانها و تهیه و نصب تابلوهای راهنما را انجام دادند.

امسال برای تسـهیل در امر شناسایی زائران گمشده، خدمات کامپیوتری به صورت ۲۴ ساعته ارائه می‌گردید و برای راهنمایی زائران در روز برائت از مشـرکات در وضـعیت عـادی، غیر عـادی و اضـطراری از قبل برنامه‌ریزی و آمادگی کامل ایجاد شـده بود. در حج سال ۷۱ برای تعمیر و راه اندازی خودروهای امداد، مبلغ ۹۴۰۰ ریال سعودی و برای تأمین سوخت خودروها، مبلغ ۹۸۷ ریال سعودی در قبال ۲۲۰۰۰ کیلومتر مسافت پیموده شده پرداخت گردید. این آمار خود نشان دهنده وسعت عمل برادران امداد می‌باشد. به طور کلی جمع هزینه‌ها در این بخش (با خریدهای سـرمایه‌ای) بالغ بر ۷۰۰۰۰ ریال سعودی است. در ایام تشریق واحد امداد گمگشتگان با در اختیار داشـتن یک دسـتگاه کامپیوتر و یاری گرفتن از سایر پرسـنل سـتاد مکه مکرمه، مدینه منوره و جده که در منی و عرفات حضور داشتند، کار راهنمایی و هدایت زائران گمشده را به

ص: ۲۸۰

عهده داشت. خستگی کیلومترها راهپیمایی و گرمای طاقت‌فرسا گمشدگان را اکثراً بسیار بی‌حوصله، زودرنج و دل نازک کرده بود و توان حرکت کمتری نیز داشتند. شماری از این زائران نام و نام خانوادگی خود را نیز به درستی نمی‌دانستند و بیشتر نام مشهور و مستعار خود را بیان می‌کردند و نه نام شناسنامه‌ای که در کامپیوتر آمده بود. آمار گمشدگان در این ایام به تفکیک استانها به شرح ذیل است: استانها: ۱- اصفهان و کاشان ۲۵۱۰ نفر گمشده ۲- باختران- بوشهر- سمنان- فارس- کرمان- لرستان- مرکزی و همدان ۲۳۲۰ نفر گمشده ۳- ایلام- خوزستان- گیلان- مازندران ۱۹۰۰ نفر گمشده ۴- آذربایجان غربی و شرقی و خراسان ۱۸۳۸ نفر گمشده ۵- تهران- سیستان و بلوچستان- کردستان ۲۲۸۸ نفر گمشده ۶- چهارمحال و بختیاری- یزد ۱۳۵۳ نفر گمشده جمع ۱۲۲۰۹ نفر گمشده ترتیب ایام:

دهم ذیحجهٔ ۸۰۰۰ نفر یازدهم ۳۰۰۰ نفر دوازدهم ۱۲۰۹ نفر جمع ۱۲۲۰۹ نفر

ص: ۲۸۱

جمع کل گمشدگانی که توسط واحد امداد در حج سال ۷۱ هدایت شد، ۲۹۷۴۹ نفر می‌باشد. از این تعداد ۱۲۲۰۹ نفر مربوط به ایام تشریق و ۱۷۵۴۰ نفر مربوط به ایام قبل و بعد از تشریق است. اسکان در منی و عرفات: این واحد پس از دریافت آخرین آمار حجاج هر کاروان به تفکیک مرد، زن و خدمه، روشهای مختلف اسکان آنان را برای استفاده هر چه مطلوبتر از اراضی محدود در منی و عرفات به وسیله کامپیوتر نمونه سازی و پس از مساحی مجدد، اراضی را به ۱۵ مکتب تقسیم کردند. در این تقسیم بندی برای ۲۴ کاروان ویژه مانند کاروان همسران شهدا- افاغنه- مجلس اعلاء- جمهوری‌های مسلمان نشین، هواپیمایی و ... تعداد ۵۰۲ خیمه ویژه اختصاص داده شد. برادران این واحد با برنامه‌ریزی، هدایت و کنترل عملیات تخصیص و تقسیم اتوبوسهای حمل و نقل زائران در ایام تشریق و برپایی چادرها و بخش ستاد در منی و عرفات، انصافاً کار طاقت فرسایی را به انجام رساندند.

در سال جاری این واحد برای تسهیل در شناسایی موقعیت‌های مختلف مکاتب و خیام و راههای دسترسی به آنها با نقشه برداری و تهیه و تکثیر موقعیت کاروانها؛ هدایت مجموع کاروانها و زائران و عوامل خدماتی را سرعت خاصی بخشیده بود. واحد خدمات و رفاه: کار این واحد ارائه خدمات مختلف به زائران محترم اعم از تدارکات، تهیه مسکن، و ارائه خدمات رفاهی از قبیل خدمات پزشکی، پست و مخابرات و خدمات

ص: ۲۸۲

مربوط به امور خارجه و اشیاء گمشده بود. واحد تدارکات: برای تأمین تدارکات در سال جاری، کار توزیع تدارکات کاروانها با عقد قراردادی، به شرکت المنصیف که یک شرکت سعودی است، واگذار شد. این شرکت به صورت متمرکز کار توزیع تدارکات را با روش انبارداری و کنترل ورود و خروج جنس با کامپیوتر، با کیفیّت مطلوب به انجام رساند.

واحد مسکن: با توجه به مشکلات بی‌شماری که دولت عربستان بر سر راه هیأت اجاره مسکن ایجاد کرده بود و قبلًا اشاره کوتاهی به آن شد؛ واحد مسکن با تلاش بسیار توانست در بازار رقابت مسکن در موسم حج، به نسبت بسیاری از زائران کشورهای دیگر موفق‌تر باشد. جز کاروانهای ویژه، کار واگذاری مسکن به کاروانهای حج سال ۷۱ به صورت قرعه کشی انجام شد. این هیأت موفق شد برای ۲۹۶ کاروان ۱۰۰ نفره، ۹۶ کاروان ۱۲۰ نفره، ۲۰۸ کاروان ۱۴۰ نفره، ۲۱۱ کاروان ۱۶۰ نفره و ۷ کاروان ستادی جمعاً ۸۱۸ مسکن تهیه نماید.

در حج ۷۱ تعداد کل زائران ۱۰۵۷۶۳ نفر و کل مبلغ اجاره پرداخت شده ۱۰۲۵۰۹۴۷۴ ریال سعودی بود. از این مبلغ ۶۳۶۸۴۴۷۴ ریال سعودی در قبال ۵۷۰ سند اجاره مسکن در مکه مکرمه و مبلغ ۳۸۸۲۵۰۰۰ ریال سعودی در قبال ۲۶۶ سند از بابت اجاره مسکن در مدینه منوره، پرداخت شده است. به این ترتیب

ص: ۲۸۳

اجاره مسکن سرانه هر زائر در مکه ۶۰۳ ریال سعودی و در مدینه ۳۶۸ ریال سعودی بوده است. هیأت پزشکی: برای ارائه خدمات پزشکی هیأت پزشکی درمانگاهها و بیمارستانهای خود را در عربستان تجهیز کرد، ۱۰۰ تن دارو قبلًا به عربستان فرستاده شده بود. این هیأت به منظور خدمت، منظم و فعال، اقدام به تأسیس یک بیمارستان عکس یکصد تختخوابی و ۵۶ درمانگاه در مدینه و یک بیمارستان ۱۵۰ تختخوابی و ۷ درمانگاه در مکه و یک بیمارستان ویژه و چند درمانگاه، در عرفات و منی کرده بود.

ص: ۲۸۴

عکس بر اساس آخرین گزارش در تاریخ ۱۲/ ۴/ ۷۱ تعداد ۲۰۷۶۷۷ نفر به صورت سرپایی، حسب مورد، توسط پزشکان متخصص عمومی مورد معاینه قرار گرفتند و تعدد ۳۸۱۵ نفر به صورت اورژانس یا عادی در بخشهای مختلف بستری و ۲۵۱ نفر برای مداوای دندان به دندانپزشکی مراجعه داشتند و تعداد بیمارانی که مورد آزمایش‌های مختلف پزشکی قرار گرفتند ۱۶۹۰۷ نفر و بیماران محتاج به رادیوگرافی ۳۵۶۳ نفر و بیماران ملیتهای خاریجی مراجعه کننده ۱۶۴۸۷ نفر بوده‌اند. بیماران انتقال یافته به ایران ۸۳ نفر و بیماران فوت شده در مراسم امسال ۹۶ نفر بودند.

ص: ۲۸۵

شعبه‌های واحد کامپیوتر: واحد کامپیوتر با ایجاد شعبه در ستادهای جده و مدینه و در واحدهایی مانند امداد؛ کار آمارگیری و دسته‌بندی اطلاعات و دسترسی به آمار و ارقام مطمئن و صحیح را تسهیل کرد. با توجه به اولین سال فعالیت این واحد در ارائه خدمات مختلف، تأثیر خدمات آن، در تمام فعالیتها مشهود بود. یکی از خدمات ارزنده این واحد (علاوه بر خدمات یاد شده) ارائه نمودارها و جدول‌های آماری از موضوعات مختلف و همچنین دسته‌بندی و ارائه آمار از سؤالات «رهتوشه» بود. با این ترتیب کار ارزیابی و کنترل فعالیت‌های مختلف تسهیل یافت و مطمئن گردید. پشتیبانی و خدمات: هر فعالیت مستمر و منظمی به خدمات پشتیبانی مناسبی نیاز دارد. واحدهای پیشتیبانی در ایام حج سال هفتاد و یک، امور عمومی، روابط عمومی، امور اداری، مترجمان، امور نقلیه، تلفنخانه، واحد تعمیرات اتومبیل و فریزر؛ واحدهای پشتیبانی و خدمات بودند. الف- امور عمومی کار تجهیز ستادها، اسکان اعضاء ستادها و برنامه‌ریزی را برای حضور زنجیره‌ای و گردشی آن‌ها در مکه و مدینه، به عهده داشت. نیز خدمات اداری از قبیل: صادر و وارد کردن و ماشین کردن نامه‌ها، ترجمه مطالب مورد نیاز و ارائه خدمات ترابری درون شهری و تجهیز و ارائه خدمات مخابراتی، همچنین واحد تعمیرکاران؛ از زیرمجموعه‌های امو عمومی بود. تعمیرکاران متشکل از ۹ نفر بودند و با سرویس کامل ۹۴ دستگاه اتومبیل و تعمیر کامل گیربکس و کلاچ ۸ دستگاه خودرو بازدید برق و شارژ گاز کولر ۴۰ دستگاه و صافکاری و

ص: ۲۸۶

نقاشی ۲۰ دستگاه و تعمیر موتور ۴ دستگاه و تعمیر اساسی یکدستگاه تویوتا و تعویض موتور یکدستگاه مینی‌بوس و انجام تعمیرات جزئی دیگر، خدمات مناسبی ارائه دادند.

واحد تعمیرات یخچال و فریزر هم ۲۰۷ دستگاه فریزر و یکدستگاه یخچال و ۲۷ دستگاه چرخ گوشت و غیره را تعمیر و همچنین ۸۱ دستگاه فریزر و ۱۷ دستگاه چرخ گوشت را مورد بازدید فنی قرار داد. ب- واحد روابط عمومی در زمینه‌های تنظیم و ارائه گزارش‌های روزانه و پوشش تبلیغی ستاد و تهیه و تکثیر تراکتهای مختلف و ارائه خدمات خطاطی و طراحی و تهیه نمودار از آمار فعالیتها و تهیه خبرنامه داخلی ستاد و همچنین ارائه سایر خدمات، فعالیت داشت. ج- واحد رسیدگی به شکایات در مدت فعالیت ۲۰ روزه خود در مکه مکرمه جمعاً به ۹۴۰ مورد شکایت و گزارش در مسائل مسکن، تدارکات، حمل و نقل، امداد، اشیاء گمشده، مسائل مالی و مهمانان خارجی رسیدگی کرد. گزارش‌ها و شکایات در بخشهای مختلف، ۱۸۳ مورد مربوط به مسکن، ۱۹۷ مورد مربوط به تدارکات، ۱۵۰ مورد مربوط به حمل و نقل، ۶۸ مورد مربوط به امداد، ۱۱۴ مورد مربوط به بهداشت، ۱۰۲ مورد مربوط به اشیاء گمشده و سرقت و ۷۹ مورد مربوط به شکایت و یا گزارش‌های قدردانی از مدیران کاروانها بوده است. د- واحد پست و مخابرات واحد پست و مخابرات در ایام حج امسال با برقراری ۲۳۱۷۰ مورد ارتباط

ص: ۲۸۷

تلفنی و ارسال ۱۱۲۵۵ مورد پست عادی و ۸۰۵۵ مورد پست تصویری، از رشد قابل ملاحظه‌ای در ارائه خدمات به زائران نسبت به سال گذشته برخوردار بود. افزایش تعداد کانالهای تلفنی بین ایران و عربستان از عوامل مؤثر در این زمینه بوده است. ه- واحد اشیاء گمشده واحد اشیاء با رساندن حداقل ۲۰۰ ساک گمشده به صاحبان آنان و مقدار زیادی وسائل و پول نقد و وسائل شخصی مانند همیان حاوی وجه نقد، ساعت طلا، کیف جیبی و غیره، خدمات ارزنده‌ای به زائران ارائه کرده است. مبلغ ۴۱۵۶۰ ریال و ۱۰۰۶۰ ریال سعودی و ۹۴۲ دلار که بی‌نشان و بلا صاحب بودند برای تکلیف قطعی به بعثه مقام معظم رهبری تحویل داده شد. و- فعالیت امور خارجه فعالیت امور خارجه عبارت بود از خدماتی چون مسائل مربوط به زائران متوفی، پیگیری پرونده‌های باقی مانده از گذشته در دادگستری مکه، پیگیری و حل و فصل اقامت‌های غیر قانونی و پیگیری موضوع سرقتهای مختلف از حجاج ایرانی و زائران مفقود شده، تصادفات زائران و صدور برگ تردد برای ایرانیانی که گذرنامه‌های خود را گم کرده بودند.

ص: ۲۸۸

نمودارها

عکس

ص: ۲۸۹

عکس

ص: ۲۹۰

عکس

ص: ۲۹۱

عکس

ص: ۲۹۲

عکس

ص: ۲۹۳

عکس

فصل هفتم: در حاشیه حج

اشاره

ص:۲۹۴

ص:۲۹۵

ص:۲۹۶

۱- بازار کالا ۲- مشکل امنیت مالی (سرقتها) ۳- مشکل راه‌بندان در مسیر جمرات

بازار کالا

فروشگاههای مکه و مدینه پر از کالاهای خارجی با مارک‌های گوناگون بود.

زائران ایرانی در هـوای گرم و زیر آفتـاب سوزان به دنبـال خریـد کالاهـای منـاسب از این سو به آن سو می‌رفتنـد و پس از پرسـیدن قیمتها، با دست خالی و بی‌ثمر باز می‌گشتند زیرا گرانفروشی، کم فروشی، بنجل فروشی توسط فروشندگان مغازه‌های مکه و مدینه، حدّ و حصـری نـداشت و ایرانیـان که در پی یافتن کالاهای مناسب با قیمتهای عادلانه بودنـد؛ پس از تأمل درمی‌یافتنـد که کالاهای مشـابه آنهااز نوع مرغوبتر و با قیمت ارزانتر، به وفور در ایران یافته می‌شود. گذشـته از آنکه کالاهای سـنگین وزن و گرانقیمت پس از ورود به گمرک ایران، مشـمول عوارز گمرکی و بسـیار گرانتر تمـام می‌گردد و انواع مشـابه آنها در بازارهای ایران ارزانتر است. بیشتر کالاهـا علاـوه بر گران بودن دارای کیفیت نـامرغوب و نـامطلوب بود. این‌گونه کالاها بیشتر در کشورهایی تولیـد می‌شود که محصولات تجاری و

ص:۲۹۷

ص: ۲۹۸

مصرفی آنها، از کیفیت مرغوب و استاندارد جهانی برخوردار نیست و در حقیقت کالاهای قابل رقابت در سطح بین‌المللی به شمار نمی‌آیـد. افزون بر این، فروشـندگان در مکّه و مـدینه، اجناس ساخته شـده در این کشورها را به عنوان کالاهای ساخت ژاپن و اروپا معرفی می‌کردنـد. بسیاری از کالاهـای بسته‌بندی شـده و به اصـطلاح (آکبنـد)، یـا معیوب و نـاقص بود یا آنگونه که ادعا می‌شـد، سـاخت ژاپن و اروپـا نبـود. کالاهـای مرغوب نیز بسـیار گران بود. بازرگانـان، تجـار و فروشـندگان کالاهـا در ایران که برای انجـام مناسـک حـج آمـده بودنـد متفق القول بودنـد که کالاهـای موجود در بازارهـای مکه و مـدینه را می‌توان در ایران ارزانتر، آسانتر و مطمئن‌تر از عربسـتان تهیه کرد. به عنوان مثال چرخ گوشت، ساعت، چرخ خیاطی، سـرویش چینی، رادیوضـبط، ده تا پانزده درصـد گرانتر از ایران بود. لوازم التحریر نسـبت به ایران فوق العـاده گران بود؛ برای مثـال یـک خودکـار سـاخت هنـد به قیمت ۲۰۰ تومان فروخته می‌شـد در حـالی که خودکـار مشابه آن با کیفیت مرغوب و ساخت اروپا در ایران ۵۰ تا ۶۰ تومان به فروش می‌رسد. بیتشـر مدیران کاروانها و کسانی که به دفعات به مدینه و مکه مشـرف شده بودند اظهار می‌کردند که قیمتها به نسبت سالهای گذشته بسیار گرانتر شـده است. چنین به نظر می‌رسـد که وقوع جنگ خلیج فارس، تورم و گرانی در عربسـتان، رکود اقتصادی و یا علل و عوامل دیگر، موجب افزایش ناگهـانی قیمتهـا شـده بود. بهـای اجناس و کالاهای تجاری طی دو سال گذشـته بین ۲۰ تا ۷۰ درصد افزایش داشته است. در اینجا به برخی از علل و عوامل این گرانی اشاره می‌کنیم:

الف- در پی تسـهیلات برای واردات بعضـی کالاها به ایران از سوی دولت، و اعلام بعضی از بنادر خلیج فارس به عنوان بنادر آزاد، تجار و مسافران ایرانی

ص: ۲۹۹

مقـادیر قابـل توجهی کالاـ وارد کشور می کننـد، این مقـدار گرچه پاسـخگوی تقاضای بازار نیست و تعادل عرضه و تقاضا را برقرار نمی کنـد ولی عطش خریـد مصـرف کننـدگان و همراه با آن، قیمت‌ها را تا حدی کاهش می‌دهد. ب- در سالهای گذشـته کالاهای خارجی از طریق چنـدین واسـطه به کشور ایران وارد می‌شد ولی در حال حاضـر مسـتقیماً از مراکز تولید خریداری می گردد این امر در کاهش قیمتها تأثی مهمی داشـته است. ج- اگرچه بحران خلیج فارس که در طول یکی دو سال گذشـته امنیت اقتصادی، سیاسـی منطقه را به هم زده بود، پایان یافته است ولی آثار منفی آن از اقتصاد کشورهای عربی از جمله عربسـتان زدوده نشده است. د- دلت عربسـتان بر قیمت کالاهایی که در بازار به فروش می‌رسـد؛ نظارت نـدارد و کسـبه به منظور دستیابی به حـداکثر سود تا حـد ممکن نرخها را بالا می‌برند. ه- دولت عربسـتان در دو سال اخیر، مالیات قابل توجهی برای کسـبه مقرر داشـته است که طبیعه بخشی از این هزینه به مصرف کننده تحمیل می گردد. و- تنزل ارزش «ریال» عربستان- که ناشی از کاهش درآمدهای نفتی و وابستگی شدید آن به ارزش دلار است- قدرت خرید این کشور را به طور محسوسـی کاهش داده است. در این حالت طبیعی است که تجار سعودی به سوی بازارهای ارزانتر و در نتیجه به کالاهایی با کیفیت پایین‌تر- رو آورند. در این وضعیت نیز

ص: ۳۰۰

قیمت تمام شده کالاهای وارداتی همچنان گران خواهد بود.

۲- مشکل امنیت مالی:

سرقت، پدیده جدید یکی از مسائل نوظهور در حج امسال،- که سال‌های قبل بسیار کم بود- مسأله سرقت از حجاج ایرانی است. دامنه این مسأله به قدری گسترده و وسیع شد که موجی از نگرانی و وحشت را در میان حجاج ایرانی بوجود آورد. حجم پولهای سرقت شده، شیوه‌های سرقت (گاهی در لباس مأموران نظامی سعودی)، سرقت توسط مأموران بازرسی گمرک در جده و ... همه از مسائل جدیدی است که نبودن امنیت را در این کشور نشان می‌دهد.

گزارش‌های رسیده حاکی است: برخی از سرقت‌های مسلحانه، با اتومبیلهایی دارای شماره سعودی و یا خوردوهای پلیس انجام می‌گرفت و برخی سارقان ملبس به لباس پلیس بودند. در یک بررسی کوتاه، مشاهده می‌کنیم سرقتهایی که در مسجدالحرام اتفاق افتاده‌اند، نسبت به سرقتهای مسلحانه در سطح شهر مکه، مجموعاً جزئی‌تر هستند و شاید بتوان عدم امکان جلوگیری از این سرقتها را تاحدی توجیه کرد ولی سرقتهای مسلحانه، در شهری که از نظر حفاظت نیروی پلیس به اندازه کافی در هر گوشه شهر مستقر هستند و اتومبیلها و نفربرهای آنها دائماً در رفت و آمد می‌باشند، غیر منتظره است. در یک تحلیل سطحی می‌توان سرقتهای متعدد و مسلحانه را به زائران و مسافران دیگر کشورها نسبت داد و ادعا کرد که افرادی که با لباس مبدل و اتومبیلهای

ص: ۳۰۱

سرقت شده از پلیس دست به چنین اعمالی می‌زنند. این فرضیه از این نظر مردود است که هیچ زائری فرصت لازم جهت تشکیل شبکه‌ای به گستردگی و حج سرقتهای موجود و امکان سرقت اتومبیل پلیس و تهیه لباس فرم دستگاه امنیتی و یا تهیه سلاح در یک کشور خارجی را ندارد و اگر این فرضیه را صحیح هم، بپنداریم لزوم مراقبت و ایجاد امنیت توسط پلیس را منتفی نمی‌سازد. شائبه انجام اینگونه دزدیها توسط شهروندان عربستان، هرچند به دلیل فقر مردم بادیه‌نشین یا ساکنان شهرهای کوچک و بزرگ، به دلیل وجود اختلاف طبقاتی و فقر فرهنگی غیر محتمل نیست ولی به نظر نمی‌رسد اینگونه افراد توان سرقت اتومبیل، تأمین لباس پلیس، تهیه سلاح و ایجاد شبکه گسترده سرقت را داشته باشند. در صورتی که صحت این فرضیه، نشانه عدم قدرت پلیس عربستان در کشف جرم و محافظت از امنیت زائران حرم است. در هر صورت، کنترل، شناسایی و دستگیری و مجازات این سارقان و پرداخت خسارت اموال سرقت شده و ایجاد فضای آرام به منظور عبادت مردم و تأمین امنیت و حفاظت از جان، اموال و نوامیس مردم ضرور است. شگفت‌آور این که در طول این ایام که سرقتها بسیار بود، مسؤولان عربستان کوچکترین واکنش رسمی از خود نشان ندادند و هیچ نوع تهدیدی نسبت به آنان مطرح نگردید. اگر توجه کنیم که سرقتها غالباً اموال ایرانی‌ها صورت می‌گرفت، مسأله، قابل تأمّل بیشتر است. در این‌باره، بعثه مقام معظم رهبری به مسؤولان عربستان هشدارهای لازم را داد و از آنان خواست تا به این امر رسیدگی کنند. نماینده مقام معظم رهبری در ضمن مصاحبه‌ای در ۳۰/ ۳/ ۷۱- اظهار داشتند: اقداماتی که بعثه مقام معظم رهبری در این مورد انجام داده

ص: ۳۰۲

است، منعکس کردن این موضوع و اعتراض به دولت سعودی است که ما هنوز پاسخ مناسبی از آنها دریافت نکرده‌ایم.

ایشان افزودند:

متأسفانه دولت سعودی در این زمینه توجه لازم را مبذول نمی‌دارد و این یک مشکل اجتماعی برای عربستان است و باید برای حفظ حیثیت خود، اقدامات لازم را انجام دهد. این امر باید در سالهای آتی مورد توجه قرار گیرد به طوریکه در آموزشهای پیش از حج، بر عدم امنیت در آن موسم، تأکید و از حجاج خواسته شود تا در حفظ دارایی خویش بیشتر تلاش کنند. اگر قرار باشد وضع به همین صورت ادامه یابد، نشر یک جزوه راهنما برای آگاهی حجاج از شگردهای سرقت و دزدی در این محیط لازم خواهد بود. فهرست سرقتهای انجام شده نشان می‌دهد که تنها در روز ۱۱/ ۳/ ۷۱ نزدیک به ۱۰ مورد سرقت از زائران ایرانی انجام یافته است و اغلب آنها نیز به وسیله کسانی صورت گرفته که با لباس نیروهای امنیتی عربستان و به بهانه بازرسی و کشف مواد مخدر، اموال مردم را به سرقت برده‌اند. مواردی نیز در حین طواف بوده است به عنوان مثال: یک زائر ایرانی به نام ابراهیم محمدیان ابیری از کاروان ۳۰۲۳۵ مازندران ساکن شهرستان بابل چنین اظهار داشته است: من به اتفاق همسر و یک همراه دیگر مشغول طواف دور خانه خدا بودم، پس از طواف متوجه شدم که سارق یا سارقان با استفاده از آلات برنده، پیراهن عربی، زیرپوش و کمربند مخصوص احرام مرا بریده و مبلغ ۸۰۰ ریال سعودی را که همراهم

ص: ۳۰۳

بود به سرقت برده‌اند. حاجیه خانم بتول رحمانی از کاروان ۱۷۴۷۲ تهران نیز اظهار می‌دارد:

به هنگام طواف ناگهان متوجه شدم چادرم و جیب لباسم به وسیله شییء برنده‌ای مانند تیغ شکافته و ۵۰۰ در ارزی که همراه داشتم به سرقت رفته است. همچنین محمدرضا رهگذر از کاروان خلیلی ساکن تهران اظهار می‌دارد: هنگامی که در حرم مشغول طواف بودم ناگهان احساس کردم دستم می‌سوزد. وقتی که دقت کردم دیدم دستم بریده و جیب لباسم با تیغ پاره شده و کارت شناسایی‌ام، همراه با ۱۰۰ دلار ارزی که با خود داشتم به سرقت رفته است. الیاس علیزاده یک زائر تهرانی دیگر نیز می گوید: به هنگام اسلام حجر الاسود مبلغ ۱۵۰۰ دلار که همراه داشتم از من به سرقت رفت. وی ماجرای دزدیده شدن پول خود را به شرطه‌های سعودی اطلاع می‌دهد اما تاکنون نتیجه‌ای نگرفته است. حاجیه خانم آمنه خوشقدمی از کاروان ۲۵۱۲۲ کردستان اهل شهرستان سقز نیز می گوید: من یک شب برای طواف و زیارت حرم رفته بودم و پس از طواف به علت خستگی، در گوشه‌ای برای استراحت دراز

ص: ۳۰۴

کشیدم. یک زن سیاه چرده عرب نیز در کنار من خوابید. پس از مدتی از خواب بیدار شدم و متوجه شدم که جیب شلوار زنانه احرام مرا با تیغ بریده و مبلغ ۸۵۰ ریال عربستان، ۱۰۰ دلار آمریکا و ۱۰ هزار تومان که همراه داشتم دزدیده‌اند.

در مطبوعات و وسایل ارتباط جمعی عربستان مطالب و گزارشهایی درباره تدابیر امنیتی و اقداماتی که برای رفاه و آسایش حجاج در نظر گرفته شده است منتشر می‌شود.

هنگامی که ایام مبارک حج فرا می‌رسد، حضور گسترده مأموران امنیتی و پلیس عربستان در گوشه و کنار شهرهای مقدس مکه و مدینه مشاهده می‌شود و حتی در حرم امن الهی و مسجد الرسول صلی الله علیه و آله نیز با سلاح گرم حضور دارند. این پندار در اذهان بینندگان القا می‌شود که دستگاههای انتظامی و امنیتی سعودی برای تأمین نظم، امنیت، آسایش و رفاه حجاج و زائران، با همه توان بسیج شده‌اند، اما آمار رو به فزونی سرقتها و تعداد فراوان سارقان تمام خیالات و تصورات را باطل می‌کند، چرا که سرقت و دزدی حتی در پیش چشم مأموران عربستان امان از زائران و حاجیان مال باخته، بریده است. بسیاری از حجاج می‌پرسند: راستی این همه مأمور بی‌سیم به دست، باتوم و سلاح به کمر و مسلسل به دوش، اگر به کار تأمین امنیت حجاج و زائران نمی‌آیند، پس به چکار می‌آیند؟! چرا سارقان زرنگ و طراران زبردست، روز و شب به کار تاراج و غارت پول و اموال حجاج می‌پردازند و کسی هم در پی مقابله با آنان نیست. در اینجا به ذکر اسامی چند تن از مال باختگان و مبالغ ووجوهی که از

ص: ۳۰۵

داده‌انـد می‌پردازیـم و مشـت، نمـونه خروار اسـت: از سـید موسـی حسـین (کـاروان ۲۸۱۲۳ گیلاـن) مبلـغ ۱۰۵۰ ریـال سـعودی، در مسـجدالحرام. از ساره شـعبانی (کاروان ۲۸۱۳۳ گیلان) و اهل شهرسـتان رودسـر، مبلغ ۴۰ دلاـر آمریکـا، یک فقره چک ۳۵۰ ریال سعودی، ۲۰۰۰ تومان و مقداری ریال سـعودی در حرم. ناصر رشوند از کاروان ۲۰۱۱۳ زنجان واهل قزوین، ۱۰۸۰ ریال سعودی در مکه معظمه.

صـدیقه عسـکری زائر تهرانی از کـاروان ۱۷۵۱۰، ۲۵۰۰ ریال عربسـتان، ۱۲۰۰ تومـان و یـک فقره چـک ۳۵۰ ریالی عربسـتان در مسـجدالحرام. کیـف محتوی ۵۰۰ دلاـر و مقـداری وسایـل دیگر متعلـق بـه رحیـم عبـدی از کـاروان ۱۷۵۲۹ تهران، در خـانه خـدا. عبدالحسین بختیـاری از کاروان ۱۷۵۱۳ تهران، مبلـغ ۱۰۰۰ ریـال سـعودی و مقـداری پوشـاک؛ در محلّـه عزیزیـه مکه. از دو نفر از کاروان ۲۱۱۳۹ به نامهای (ق- الف) و (ح- د) مبلغ

ص: ۳۰۶

۱۳۰۰ ریـال سعودی توسـط سارقـان در لبـاس پلیس. از زائری به نـام ز- ا از کاروان ۳۱۱۲۷ در تاریـخ ۱۱/ ۳/ ۷۱ مبلغ ۱۰۰۰ دلار توسط کسانی که خود را پلیس سعودی معرفی کرده‌بودند. مبلغ ۲۰۰ دلار از آقای جمشـید- ی از کاروان ۳۰۲۴۷ توسط سرنشینان یک اتومبیل به بهانه بازرسی بدنی.

متأسـفانه در عرفات و منی نیز دامنه سرقت گسترده بود و به بیش از یکصد مورد رسـید. امید است با توجه بیشتر مقامات سـعودی و دقت و هوشیاری زائران در سال آینده، ناظر بهبود اوضاع باشیم و مشکلی به نام مشکل امنیت مالی حجاج نداشته باشیم.

۳- مشکل راه‌بندان در مسیر رمی جمرات

اگر چه مطابق آنچه در متون اسـلامی آمده است، خدای کعبه، بنای کعبه را در منطقه‌ای خشک و سوزان و سـرزمینی لم یزرع و بد آب و هوا، پسـندیده است و این پسـند حکیمـانه، و پر راز و رمز خواونـد حکیم، مطلوب همه اهـل دل، مؤمنـان پاکباز و پاکباخته و تمـامی آنـانی اسـت که رسـیدن به سر منزل مقصـود را در تسـلیم به خوسـات و پسـند معبـود می‌داننـد، ولی از سـوی دیگر، تـأمین نیازمنـدیهای حجـاج بیـت اللَّه الحرام و فراهـم آوردن زمنیه‌هـای منـاسب برای انجـام فرائض و مناسـک آنـان، نیز از جملـه اقـدامات ضروری و پسندیده است، که مواردی از اینگونه

ص: ۳۰۷

اقـدامات نظیر سـقایهٔ الحـاج (آب رسـانی به حاجیـان)، تأمین امنیت زائران و ... از دیرباز مورد تأکیـد و سـفارش بوده‌انـد. متأسـفانه علیرغم افزایش همه ساله زائران بیت اللَّه الحرام، و ضـرورت تدارکات امکانات و نیازمندیهای آنان، نارسایی‌ها و کاستی‌های فراوان و بعضاً غیر قابل توجیهی در این عرصه به چشم می‌خورند، که کمبود مسکن، دشواریهای فراوان در انتقال زائران به عرفات، مشعر و منی در ایام تشـریق، فقدان معابر مناسب برای تردد حجاج از چادرها به محل رمی جمرات، نا امنی و سـرقت اموال حجاج که امسال گسترش غیرقابل انتظاری داشـته است و ... از جمله این کاستی‌ها و نارسایی‌ها هسـتند. اهمیت فریضه سیاسی عبادی حج در اسلام و اشتیـاق روز افزون و قابل تحسـین ملّتهای مسـلمان به حضور در این مراسم، ضـرورت رفع این نارسایی‌ها را اجتناب ناپـذیر می‌کنـد، خصوصاً آنکه بهای برخی از این کاستی‌ها از دست دادن جان زائران بیت‌اللَّه‌الحرام است و از سوی دیگر به دلیل ارتباط مستقیم این فریضه الهی بـا تمـامی ملتهـای مسـلمان، جـا دارد که دولت عربسـتان از همکـاری و همیاری سایر کشورهای مسـلمان برای مقابله با دشواریها و معضـلات کنونی بهره‌گیری داشـته باشـد. چرا که ایران اسـلامی از نخستین سالهای بعد از پیروزی انقلاب تا کنون، همه سـاله دههـا اجتمـاع میلیونی را به بهترین وجه ممکن تـدارک دیـده و برگزار کرده است و در این زمینه از تجربه و توانمنـدی بسـیار برخوردار است.*** امسال نیز همچون سالهای گذشـته ترافیک و راه‌بنـدان مسـیر جمرات در روز عید قربان حادثه آفرید و تعدادی از حجّاج ایرانی و غیر ایرانی متأسفانه جان باختند.

ص: ۳۰۸

یکی از واجبات حج، رمی جمرات است که حجّاج باید در روزهای دهم و یازدهم و دوازدهم ذی‌الحجّه از چادرها و محل اسکان خود خارج شوند و مسیری چند کیلومتری را بپیمایند تا به محل جمرات برسند و پس از رمی جمرات مجدداً به چادرهای خود بازگردند. این مسیر شامل چهار خیابان روباز و یک خیابان سرپوشیده به نام «طریق المشاهٔ» می‌باشد. طریق المشاهٔ که به معنی مسیر پیاده‌روهاست متأسفانه به دلیل سکونت اعراب بادیه نشین و زائران برخی کشورها در ایام رمی، به کلی مسدود است. نوعاً کسانی که به طور گروهی و خانوادگی به زیارت خانه خدا آمده‌اند در ایّامی که در منی به سر می‌برند هرکدام قمستی از این مسیر سایبان‌دار را اشغال می‌کنند و با گستردن وسایل زندگی موقت خود عملًا مانع عبور و مرور سایر زائران می‌گردند. نیروی انتظامات عربستان سعودی هم اقدامی در جهت بازنگهداشتن راه و رفع سدّ معبر نمی‌کند. خیابانهای روباز نیز به علت تردد وسائط نقلیه اعم از اتوبوس‌ها و خودروهای شخصی از بار سنگین ترافیک برخوردار است. روز عید قربان که بیش از یک میلیون و پانصد هزار نفر در حال رفتن به سوی جمرات و سپس بازگشت از جمرات هستند باید از لابلای اتومبیلها و اتوبوسها راه عبوری به پهنای کمتر از یک متر؛ بیابند. در این حال با جمعیّتی مواجه می‌شوند که پس از رمی جمرات در حال بازگشت به چادرهای خود می‌باشند. در چنین شرایطی است که راه پس و پیش ندارند و در بین اتومبیل‌ها و فشار جمعیّت با مرگ روبرو می‌شوند. امسال تعدادی از حجّاج ایرانی و غیر ایرانی در این مسیر جان خود را از دست دادند، در صورتیکه با برنامه‌ریزی صحیح، می‌توان از بروز این حوادث ناگوار جلوگیری کرد. اگر مسؤولان راهنمایی و رانندگی سعودی در این سه روز تردد وسائط نقلیه را در آن مسیر ممنوع و مسیری را برای رفتن و مسیر دیگری را

ص: ۳۰۹

برای بازگشتن مشخص می کردند و یا از اسکان حجّاج در مسیر سرپوشیده ممانعت به عمل می‌آوردند؛ هرگز تعدادی مسلمان بیگناه با آن وضع رقّت بار هلاک نمی‌شدند.

فصل هشتم: میقات در آینه

اشاره

ص:۳۱۰

ص:۳۱۱

ص:۳۱۲

ص:۳۱۳

همانگونه که قبلًا اشاره شد در ایام حج برخی از شخصیتهای علمی و فرهنگی و سیاسی ایرانی و غیر ایرانی از سوی بعثه مقام معظم رهبری به عنوان مهیمان شرکت کرده بودند. با اکثر آنان مصاحبه‌های مفصلی به عمل آمد، که در اینجا گزیده‌ای از آن مصاحبه‌ها را جهت استفاده خوانندگان و آگاهی از دیدگاههای آنان نقل می‌کنیم:

مصاحبه ها

مصاحبه‌باآیهٔ اللّه مصباح یزدی

س: لطفاً در زمینه نقش زیارت و توسل در خودسازی و تکامل معنوی انسان توضیح بفرمایید؟ ج: زیارت اهل قبور به جهت مصالحی از جمله یادآوری عالم ابدی و سرانجام جاودانی آنان، تشریع شده است ولی زیارت مرقد پیامبراکرم و اهل بیت علیهم السلام فواید و مصالح زیارد دیگری نیز دارد که مهمترین آنها دو چیز است: یکی آنکه: حضور در کنار ضریح این بزرگواران تعظیم شعائر اسلامی و مذهبی و موجب توجه هرچه بیشتر مردم به پیشوایان دینی و در نتیجه توجه به خدای متعال و اهداف دین است و هم برای شخص تعظیم کننده و هم برای دیگران مفید خواهد بود.

ص: ۳۱۴

دیگر آنکه: بـا توجه به اینکه این بزرگواران دارای حیات ویژه‌ای هسـتند می‌توان با آنان ارتباط قلبی خاصـی برقرار کرد چنانکه در زیارتهای ایشان می‌خوانیم «اشـهد انک تسـمع کلامی و تردّ سـلامی». بـدین ترتیب تجدیـد عهـد و میثاق با آنان میسّر خواهـد بود؛ چیزی که در ایجاد احساس مسؤولیت و التزام به انجام وظایف فردی و اجتماعی و جـدیّت و فداکاری در راه تحقق اهداف اسـلامی تأثیر بسـزایی خواهـد داشت. از همین جاست که توسّل به اولیاء خـدا بعـد ازرفتن از دنیا نیز مفهوم پیـدا می‌کند و در واقع مربوط به بخش دوم سؤال شـما یعنی مسـأله توسـل می‌شود. سؤال مهمی که در مورد توسل مطرح می‌شود این است که با وجود مفتوح بودن راه دعـا و ارتبـاط مسـتقیم بـا خـدای متعـال، حکمت تشـریع توسـل چیست؟ جواب این است که توسل دست کم دارای دو حکمت ممتاز است: یکی آنکه مقام و منزلت شـفاعت کننـدگان معلوم می‌شود که در اثر اطاعت و عبادت خـدا به آن نائل شده‌اند و این به نوبه خود تشویقی برای دیگران است تـا راه رسـیدن به کمالات و مقامات عالیه یعنی راه عبادت و اطاعت خـدا را بشناسـند و هر چه بیشتر از آن استفاده کنند.

حکمت دوم این است که توسـل عاملی برای جلوگیری از عجب و خودپسـندی و افتادن در بزرگترین دام شـیطان است که می‌تواند افراد برجسـته را از قلّه کمال به اسفل سافلین فروافکند؛ اما کسی که ترقیات معنوی خود را مرهون وساطت اولیاء بزرگ خدا می‌بیند از افتادن در این دام مصون می‌ماند و از اینجا راز این مطلب روشن می‌شود که عرفای شیعه دچار

ص: ۳۱۵

پاره‌ای از انحرافات دیگر عارفان و متوصفان نشده‌اند زیرا همواره دست توسل به دامان ائمه اطهار علیهم السلام می‌زده‌اند و خود را طفیلی و ریزه خوار خوان کرم آنان می‌دیده‌اند. س: حضرتعالی در ایام حج همه روزه به طور مستمر با زائران سایر کشورها تماس و گفتگو داشتید، نظرتان در مجموع راجع به برداشتهای دیگر حجاج از انقلاب اسلامی ایران چه بود؟

ج: بدون شک ندای بیدار کننده و روشنگر امام (رضوان اللّه علیه) تأثیر وسیع و عمیقی در ملتهای مسلمان و حتی غیر مسلمان جهان داشته و حقاً باید گفت که یکی از صدها برکات وجود امام این بود که یک تنه کار هزاران دستگاه تبلیغاتی موفق را انجام دادند و آثارِ نقشِ پاک و نافذ و اکثیر گونه ایشان، هم در سطح افراد و هم در سطح جوامع، مشهود است از جمله مواردی که خود اینجانب برخورد کرده‌ام این بود که در کشورهای آسیای جنوب شرقی اشخاصی از قشرهای دانشگاهی و بازرگان می گفتند ما شیفته گفتار و کردار صادقانه و مخلصانه حضرت امام (ره) هستیم و به برکت محبّت به ایشان از نظر مذهبی هم مستبصر شدیم و به شیعه گرویدیم و هم اکنون از بهترین ترویج کنندگان مذهب شیعه در آن منطقه هستند.

مصاحبه‌باآیهٔ اللّه مکارم شیرازی

س: لطفاً نظر خود را در مورد حج امسال و نیز توصیه‌های لازم به حجاج بفرمایید؟

ج: امسال بحمداللّه مراسم خوبی انجام شد و ناراحتی‌ها در حداقل بود.

مراسم برائت خیلی آبرومندانه و با جمعیت

ص: ۳۱۶

بسیار زیادی برگزار شد. محتوای سخنرانی‌های ارائه شده در مراسم برائت، بسیار والا بود. هم پیام رهبر بزرگوار انقلاب و هم سخنهای دیگری که گفته شد. همه جالب بود و امّا در عین حال حج هنوز کمبودها و مشکلاتی دارد. یک سلسله از مشکلات مربوط به ماست که باید در ایران حل کنیم و مشکلاتی نیز مربوط به دولت سعودی است. مشکلاتی که ما باید حل کنیم، چند مشکل است: حجاج ما آموزش کافی نمی‌بینند و گاه کارهایی از آنها سر می‌زند که زننده است. من با چشم خود دیدم که در مسجدالنّبی، درحالی که مسلمانان دسته، دسته به سوی مسجد می‌دویدند تا در نماز جماعت شرکت کنند جمعی از ایرانیان کیسه‌ها و بقچه‌ها و ساک‌ها و سوغات‌ها زیر بغل، به سوی منزلها برمی‌گشتند و حرکاتی از این قبیل.

مثلًا هنگامی که صفوف جماعت تا بقیع آمده بود عده‌ای مشغول زیارت بودند و امثال این حرکات که نشان می‌دهد به آنان آموزش کافی داده نشده است. اینها در مجموع خیلی به ضرر ما تمام می‌شود؛ علیرغم این که کاروانهای ایران از نظر نظم در درجه والایی هستند (نسبت به دیگران) ولی این عدم آموزشها باعث سرشکستگی می‌شود. یا مثلًا خدمات پزشکی در حد مطلوبی نبود چون مردم در صف می‌ایستادند و گاهی مریض‌تر می‌شدند و برمی‌گشتند. ما در حدود صد و خرده‌ای طبیب داشتیم، هر هزار نفر یک طبیب و آنهم در منی و آنهم یک مشت پیرمرد و پیرزن در آن هوای گرم با حوادث و مسمومیّتها و انواع بیماریها. باید کادر پزشکی قوی‌تر باشد. پیشنهاد دوّم این که در ایران نباید اجازه بدهند که افراد ناتوان به حج بیایند. حج به گونه‌ای است که افراد ناتوان نمی

ص: ۳۱۷

توانند آن را انجام دهند و می‌میرند. آن که بیماری قلبی دارد و با اصرار و ارفاق به حج می‌آید، فرمان مرگش را امضاء کرده است. ما در رمی جمرات و سعی صفا و مروه می‌دیدیم که پیرانی دارند از بین می‌روند. نباید اجازه بدهند این افراد به حج بیایند، باید نایب برای آنان بگیرند.

دیگر مسأله استفاده از لباسهای نامناسب است. ایرانی‌ها گاهی بدترین لباسها را می‌پوشند. اکنون سخن از یکنواختی لباسهاست. ما می‌بینیم زوار ترکیه و اندونزی با لباسهای نیمه یکنواخت و منظم به حج می‌آیند، ایرانیان باید در مورد لباس برنامه‌ریزی بهتری بکنند.

به عقیده من یک مقدار هم باید به روحانیان کاروانها آموزش بیشتری بدهند چون گاهی ناهماهنگ عمل می‌کنند.

یا مسأله نماز پشت مقام که همه دستور می‌دهند وقتی جایی برای طواف نیست نماز را عقبتر انجام دهید. امّا من دیدم برخی دستها را به هم می‌دهند تا یک نفر نماز بخواند و درگیری پیدا شد بین عرب و بین ایرانیان و آن فرد داد می‌زد: حرام، ممنوع ... و شنیدم درگیری مرتب پیدا می‌شود به نظر من اصلًا این نماز اشکال دارد. من در مناسکم نوشته‌ام وقتی که برای دیگران مزاحمت ایجاد شود این نماز، اشکال دارد.

مصاحبه‌بااستاد جعفر سبحانی:

س: استاد! با توجه به کاوشهای عمیقتان در تاریخ اسلام، لطفاً درباره آثار و اماکن مقدسه مکه و مدینه و نحوه جلوگیری از تخریب آثار باقیمانده، برای خوانندگان، مطالبی بیان بفرمایید؟

ج- در جهان امروز عقلا و خردمندان کوشش می‌کنند تا

ص: ۳۱۸

آثـار دیرینگان را حفظ کننـد چون این آثار نشانه تمـدن دیرینه آنها است مثلًا می‌کوشـند تا پلی که ۵۰۰ سال پیش زده شـده است. محفوظ بمانـد، حتی اگر لازم باشد در کنارش پل دیگری احداث کنند. آقایانی که فرانسه رفته‌اند می‌دانند که در پاریس دروازه‌ای هست که متعلق به ۵۰۰ سال پیش است و آنروزها دروازه شـهر بوده است، و حالا شـهر پاریس شهر عظیمی است ولی همان دروازه را به همان شـکل حفظ کرده‌اند که بگویند این نشانه تمدن ۵۰۰ ساله ماست. ما مسـلمانها باید آثار دیرینه خودمان را که جنبه دینی و مذهبی دارد حفظ کنیم. خصوصاً آثار پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و آثار یاران و فرزندانش را ...

اسـلام متعلق به امروز و فردا نیست و این دین خـاتم است. اگر آثـار مربوط به آن را حفـظ کنیم اصـالت اسـلام حفـظ شـده است و نسـلهای آینده در وجود اسلام و در وجود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و دعوت توحید او شک نمی‌کنند، ولی اگر این آثار را از بین ببریم، چیزی از اسلام جز یک قرآن باقی نمی‌ماند. ممکن است در آینده درباره اصالت شک کنند و بگویند اصلًا از کجا معلوم چند هزار سال پیش، مردی از جزیرهٔ العرب برخاسـته و چنین دعوتی کرده و چنین آیین را آورده است؟ امروز در جهان غرب مسأله مسـیحیت یک مسأله افسانه‌ای است، بچه‌های غرب، مسیحی ولی مسیحی شناسنامه‌ای و به اصطلاح، مسیحی جغرافیایی هستند و اگر دل اینها را بشـکافی نسبت به مسیح هیچ نوع عقیده جدی ندارند و نکته آن این است که از مسیح هیچ باقی نمانده است، نه خودش قبر دارد، نه مادرش قبر دارد و نه از حواریون او اثری باقیست، حتی کتابی را هم که به نام انجیل دارنـد، (اکنون ۲۴ انجیل در دست است.) و در واقع ۴ انجیل دارد که زندگی نامه حضـرت مسـیح است، پس حفظ آثار یک نوع اصالت بخشیدن به آن شییء است و کسانی که می‌گویند باید

ص: ۳۱۹

آثار پیغمبر صلی الله علیه و آله، خانه پیغمبر صلی الله علیه و آله، خانه میزبان پیغمبر صلی الله علیه و آله و خانه فرزندان و صحابه پیغمبر صلی الله علیه و آله و مدرسه‌هایی که امام حسن علیه السلام و امام صادق علیه السلام داشته‌اند باید حفظ شود؛ به خاطر این است که روزگاری می‌آید که این مسائل مایه تحقق یقین و اعتقاد بیشتر به اصالت اسلام خواهد بود. ما در آینده خواهیم گفت که: «مردم بدانید چند قرن قبل پیغمبری برخاست که این قبر اوست، این زادگاه اوست، این قبر مادرش است، این قبر پدرش است و این آثار فرزندانش است و این مدرسه فرزندانش است.» و اگر اینها را به خاطر توسعه مسجد یا به عناوینی دیگر از بین ببریم مثل اینکه بگوییم اینها مورد حاجت نیستند، ضربتی است بر اصالت اسلام و در آینده قابل جبران نیست. «ره همان است که رهروان رفتند»، عقلای عالم به آثار خود علاقه‌مندند.

بنابراین می‌توان گفت در حال حاضر دو سوم آثار از بین رفته و چیز کمی باقی مانده است. مساجدی باقی مانده که هر کدام یک تاریخ را بازگو می‌کنند، مساجدی مثل مسجد علی علیه السلام، مسجد سلمان و دیگر مساجدی که در خندق است؛ بازگو کننده فعالیت‌های جوانان رشید اسلام است. کسانی که باتعداد و توشه اندک، در مقابل یک سپاه ده هزار نفری قد علم کردند و آنها را برگرداندند. قدیم در آنجا خندق محفوظ بود که الان از بین برده‌اند.

مشکلی که الان در مدینه وجود دارد این است که مدینه به شکل یک شهر اروپایی در آمده و معماریهای اسلامی در آن نیست و اگر هم باشد فقط در قسمت مسجد النبی و برخی مساجد دیگر است. در هیچ جای دیگر از شهر اثری از تمدن اسلامی ۱۴۰۰ ساله وجود ندارد. درحالی که اینان می‌توانستند هم مسجد النبی صلی الله علیه و آله را توسعه بدهند و هم آثار را

ص: ۳۲۰

حفظ کنند و هم معماری شهر، معماری اسلامی باشد.

مصاحبه‌بااستاد صدرالدین حائری شیرازی:

س: برای مقابله با اقدامات مذبوحانه عواملی که از اتّحاد مسلمین زیان می‌بینند، چگونه می‌توان عمل کرد؟

ج: بهترین را راه مقابله با اقدامات تفرقه افکنان، همان تأکید بر اتحاد است و باید عواملی را که به اتحاد مسلمین کمک می‌کند، تقویت و موانعی را که در این راه وجود دارد، برطرف کنیم. یکی از عواملی بزرگ اتحاد، قدرت است. من یاد دارم در زمان مرحوم آقا سید ابوالحسن اصفهانی، یکی از ممالک اسلامی از طرف انگلیس مورد تجاوز قرار گرفته بود. این دولت ضعیف به هر مملکتی متوسل شد، نتیجه نگرفت، بعد متوسل شد به مرحوم آقا سید ابوالحسن اصفهانی؛ ایشان پیامی داد به دولت‌ها. در این پیام جالب آمده بود که: «ما مسلمانها همه متحدیم اگر به یکی از بلاد ملسمین، تجاوز شود. انگار به همه بلاد مسلمین تجاوز شده‌است» و چون مرحوم آقا سید ابوالحسن از قدرت معنوی چشمگیری برخوردار بود، بدین طریق از آن دولت ضعیف رفع ستم شد. الان هم اگر مسؤولان روی سیاستمداران کشورهای اسلامی کار کنند و از راههای سیاسی پیش بروند و آنها را متحد سازند؛ می‌توانند با بهره گیری از قدرت مذهبی با مشکلات برخورد کنند. س: این نگرانی منتفی نیست که مسأله برائت از مشرکان به عنوان جزئی از حج

ص: ۳۲۱

صرفاً به حجاج ایران محدود شود، برای حج ابراهیمی در میان سایر حجاج به جز برگزاری سمینارها چه پیشنهاد مشخصی دارید؟

ج: مسأله برائت یک مسأله اصولی است. ما باید روی این برنامه با کنفرانسهایی که خارج از مکه و درممالک دیگر اسلامی برگزار می‌شود، ملتها را آماده کنیم. چون مسأله برائت محدود به ایرانی‌ها نیست و جزئی از مراسم حج است و اگر برای ملت‌های دیگر این نکته توضیح داده شود، قطعاً با توجه به درکی که آنان از شرایط کشورهای اسلامی دارند، مورد استقبال قرار می گیرد.

مصاحبه‌باحجة الاسلام و المسلمین عبائی:

س: یکی از جهات حج ارتباط با مسلمانان است، بفرمایید حجاج ایرانی در رساندن این پیام تا چه حد موفق بوده‌اند؟

ج: بحمداللّه، وقتی حج را با قبل از انقلاب مقایسه می کنیم، نقش مهمی که در ارسال پیام داشته‌ایم کاملًا محسوس است، کسانی که سال‌های قبل از انقلاب مشرف شده‌اند دیده‌اند که آن زمان ایرانیان به سرعت به طرف کاروان خودشان برمی گشتند چون نماز با اهل سنت را دارای اشکال می‌دانستند، آنها هم به ما می گفتند شما اهل نماز نیستید.

یک فاصله معنوی بین ایرانیان و دیگر مسلمانان جهان به وجود آمده بود.

بحمداللّه با دستورات حضرت امام (ره) مشکل حل شد، و حضور در نمازهای جماعت کاملًا مشهود است؛ در مراسم برائت هم نقش بسیار مؤثری داشته‌ایم و حتی اگر حجاج هم شرکت دارند و در ممانعت‌های قبلی از این مراسم کاملًا برایشان روشن شد که اینها احساس خطر می کنند و این مراسم

ص: ۳۲۲

برای آمرکا و اسرائیل خطرناک است. من به یاد دارم عده‌ای از حجاج خارجی که از ترس، نمی‌توانستند در مراسم شکرت کنند از دور با اشره همبستگی خودشان را اعلام می‌کردند.

س: آیا سمینارهایی که همه ساله در حج برگزار می‌شود موفق بوده است؟

ج: موفق بودن هر امری نسبی است، البته بهترین راه برای گسترش موضوع برائت از مشرکان برپایی سمینار در کشورهای مسلمان نشین دنیاست تا علما مسأله برائت را جا بیندازند. در صورتیکه فرصت کافی باشد و در مدیریت این سمینارها دقت بیشتری شود موفق خواهند بود.

بعد از آن باید خلاصه خوبی از سمینار به زبانهای مختلف منتشر شود تا همه مسلمین در سراسر جهان بتوانند کاملًا در جریان این امر قرار بگیرند.

مصاحبه‌باآیهٔ اللّه امامی کاشانی:

س: لطفاً درباره ابعاد مختلف فلسفه حج برای زائران بیت اللّه الحرام توضیحاتی بفرمایید؟

ج: حج در قرآن کریم و روایات، بعد معنوی و اجتماعی دارد. بعد معنوی آن این است که انسان با زیارت و حج خانه خدا واقعاً عوض بشود و برگردد. «الهِی مِسکِینُکَ بِبابِکَ، سائِلُکّ بِبابک».

خدایی که امر به عفو می‌کنی، خدایی که تو عطا به عفو می‌کنی، خدایی که تو عفو را دوست داری، مرا عفو کن. و این باید همواره بر لب زنان و مردانی که به حج آمده‌اند جاری باشد. آن خانمی که احرام بست، در واقع می‌گوید:

ص: ۳۲۳

«من حرام کردم آنچه را خداوند از من نخواسته، من تصمیم گرفتم».

بنابر این وقتی به کشورش برمی‌گردد باید عوض شده باشد. پس ما باید از این غصه گریه کنیم که سفر می‌کنیم بدون اینکه بدانیم، این سفر باید با ما چه کند، ما باید اهلش باشیم.

تا نباشی آشنا، زین پرده بویی نشنوی گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش

س: در همین معنویت، مسائل اخلاقی و فرهنگی نیز نهفته است در این زمینه اگر توصیه‌ای دارید بفرمایید.

ج: باید به مسائل اخلاقی و فرهنگی توجه خاصی داشت مثلًا در مسائل فرهنگی توجه به نماز داشته باشیم، من به خصوص به روحانیون محترم کاروانها توصیه می‌کنم سفارش کنند و حفظ کنند آدابی را که باید در مسجد الحرام صورت بگیرد. کیان و شخصیت جمهوری اسلامی ایران را حفظ کنند. در حال حاضر زائران گروه گروه برای انجام طواف واجب وارد مسجد الحرام می‌شوند و من می‌بینم که برخی از خواهران و برادران ایرانی در حالیکه طوافشان را انجام داده‌اند و از احرام هم خارج شده‌اند، خودشانرا در بین آنهایی که مُحرِم هستند جای می‌دهند و سعی می‌کنند خود را به نزدیک بیت برسانند، من نمی‌گویم طواف مستحبی انجام ندهید ولی توجه داشته باشید که این برادران و خواهران که احرام بسته‌اند طواف واجب دارند، شما نباید مزاحم آنها باشید.

نکته دیگر هم، نوع لباس پوشیدن است، وقتی وارد مسجد الحرام می‌شویم باید با لباس‌های زیبا، جالب و تمیز باشیم، و اینها مسائل فرهنگی و اجتماعی است که باید

ص: ۳۲۴

مراعات بشوند. برخی از حجاج ما از صبح، با همسر خود می‌روند در بازارها می‌گردند خودشان را خسته می‌کنند و وقتی به مسجد الحرام می‌آیند به جای دعا و ناله و ندبه، از خرید و فروش بازار سخن می‌گویند، البته این حرفها زیاد گفته شده ولی تذکر آنها، خالی از فایده نیست، زیرا بیت اللّه الحرام، مرقد مطهّر حضرت عبدالعظیم نیست که رفتن، همیسشه برایمان میسر باشد.

آیا شما می‌دانید که تا آخر عمر باز هم حضور در مکه نصیبتان خواهد شد؟ از پیامبر صلی الله علیه و آله است که می‌فرماید: «خداوند غروب روز عرفه، ملکی برای هر یک از حجاج می‌فرستد و می‌گوید: خداوند بخشید تمام گناهان تو را و توبه تو را پذیرفت، مگر آنان که حق الناس به گردنشان است. بعد عده‌ای اشک می‌ریزندو می‌گویند «یا رسول اللّه» آیا ما بخشوده نشدیم؟» و رسول اکرم صلی الله علیه و آله شب تا صبح در مزدلفه گریه می‌کند و با خدا حرف می‌زند و درخواست می‌کند و فردا به بلال می‌فرماید:

«بلال به مردم بگو ساکت باشید می‌خواهم صحبت کنم» و می‌فرمایند: «من با خدا راز و نیاز کردم و خواستم و خداوند عهد کرد کسانی را هم که حق الناس به گردنشان هست، با راضی کردن آنهایی که به گردن اینها حق دارند ببخشد» شما ببینید کجاست که انسان بتواند بخشوده شود جز در عرفات و در مشعر؟ کجاست که ناله آدم بتواند با همه پرده‌های غیب نفوذ پیدا کند جز در کنار بیت خدا و حرم پیغمبر و ائمه بقیع علیهم السلام؟ باید به این امر توجه کنیم؟

ص: ۳۲۵

گفت:

صلاح کار کجا و من خراب کجا سماع وصل کجا نغمه رباب کجا

حج کجا و این اعمال کجا؟ انسان شدن کجا و این اعمال کجا؟ با حج به همه ارزش‌های مادی و معنوی رسیدن کجا و سقوطی که خدای نخواسته ممکن است در این مناسک از خود نشان بدهیم کجا؟ برخی مسائل فرهنگی است که باید با تصمیم گیرندگان حج صحبت و برای آینده مسائل فرهنگی و اجتماعی و دینی مردم در مکه باید فکر کرد.

مصاحبه‌باحجة الاسلام و المسلمین اژه‌ای:

مشاور فرهنگی ریاست محترم جمهور:

س: در حال حاضر تغییرات و تحولات در بافت معماری مدینه منوره و مکه مکرمه کاملًا مشهود است بفرمایید این تغییرات چه پیامدی خواهد داشت؟

ج: در پاسخ به سؤال شما، باید دو مطلب را از هم تفکیک کنیم: یکی اینکه ملاحظه می‌کنیم غربیها در حفظ ساختمانهایی که هویت فرهنگی و ملی دارد به هر نحو ممکن تلاش می‌کنند و حتی در برخی از کشورهای اروپایی خیابانهایی که آسفالت شده تبدیل به سنگفرش می‌کنند تا آثار گذشته حفظ شود و به هیچوجه اجازه داده نمی‌شود ساختمانهایی که مربوط به شخصیتها یا رویدادهای تاریخی هستند، تخریب شوند. یکی از خطرات عمده‌ای که از این تغییرات در مهد اسلام، یعنی مدینه و مکه شکل می‌گیرد، از بین رفتن آثار تاریخی باقیمانده از صدر اسلام است، با از بین رفتن این اماکن از تاریخ شکل‌گیری

ص: ۳۲۶

انقلاب اسلامی در عربستان در ۱۴۰۰ سال قبل، تقریباً برای نسل‌های بعد جز یک خاطره چیزی باقی نمی‌گذارد، در صورتیکه از طرف دیگر صهیونیستها سعی می‌کنند با تخریب مسجد اقصی هیکل سلیمان را در بیاورند و برای اینکه تاریخ مجسمی از خودشان داشته باشند برخی از قسمتهای مهم را حفظ می‌کنند. در اینجا ما خاطرات بسیار ارزشمندی را از دست می‌دهیم که بخشی از آن مربوط به خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و اولاد حضرت رسول صلی الله علیه و آله می‌شود و به نظر می‌رسد که این اقدامات تعمدی باشند، چون همانطوریکه بقعه‌های بقیع را خراب می‌کنند (و امروزه قبور مطهر فرزندان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در بقیع رقت‌بار ترین شکل ممکن را دارند) قسمتهای دیگر را هم که شکل عبادی نداشت ولی رویدادهای تاریخی را می‌توان در آنجا جستجو کرد، طی این چند سال تخریب کرده‌اند، من سفر دومی است که مشرف می‌شوم و تقریباً از بازشناسی آن چیزهایی که در سال ۶۳ دیده‌ام عاجزم، از طرفی مدرنیزه کردن هم جاذبه‌های بسیاری دارد و از آلودگی‌ها به دور است.

البته می‌توانستند اماکن تاریخی را به صورت شایسته و مدرن در دل ساختمانهای جدید نگهداری کنند.

ولی ظاهراً تعمد داشتند که این ساختمانها، به شکل رقت باری بماند تا در زمان تخریب کسانی که با این تغییر و تحولات آشنایی ندارند این عمل را یک کار خیر و مفید و موثر در جهت مثبت ارزیابی کنند.

مصاحبه‌باآیهٔ الله طاهری امام جمعه اصفهان:

س: لطفاً درباره اماکن و مشاهد مقدس و شریف مدینهٔ النبی صلی الله علیه و آله

ص: ۳۲۷

توضیحاتی بفرمایید؟

ج: بهترین و بالاترین مکان در مدینه منوره مرقد رسول اکرم صلی الله علیه و آله و قبر ناشناخته فاطمه زهرا علیها السلام است که سه جا احتمال داده‌اند: یکی در مسجد النبی بین قبر و منبر و تمسک کرده‌اند به حدیث شریف پیامبر صلی الله علیه و آله: «ما بین قبری و منبری روضهٔ من ریاض الجنه».

و مرادشان جایگاه دفن صدیقهٔ طاهره علیها السلام دخت گرامیشان بوده است، یک احتمال دیگر هم وجود دارد که بی‌بی در خانه خودشان دفن شده باشند و احتمال سومی هم وجود دارد که حضرت در بقیع دفن شده‌باشند در کنار فرزندانشان. شاید از آن جمله‌ای که امیر المؤمنین هنگام دفن فاطمه زهرا علیها السلام عنوان کردند:

«سلام بر تو یا رسول اللّه از طرف من و از طرف دختر شما که نازل شد در کنار شما و زود هم ملحق شد».

بشود استناط کرد که فاطمه زهرا نزدیک خود پیغمبر دفن شده‌اند و بنابراین آن احتمال بین قبر و منبر تقویت می‌شود.

در هر صورت قبر بی‌بی ناشناخته است و این هم شاید یکی از حکمت‌های الهی است و انشاء اللّه حضرت مهدی (عج) که ظاهر بشوند از جمله کارهایی که می‌کنند، محل قبر مادرشان را هم ارائه می‌فرمایند. آن روز دیگر بر همه روشن می‌شود که قبر بی‌بی کجاست. پس یکی از مشاهد مشرفه قبر پیغمبر اکرم و صدیقه طاهره پاره تن پیامبر گرامی است. دیگر، ... امام مجتبی علیه السلام و حضرت زین العابدین علیه السلام و باقرین علیه السلام (امام محمد باقر و صادق علیه السلام) که از آنها هم تعبیر به باقرین شده و هم تعبیر به صادقین. این چهار امام

ص: ۳۲۸

هم در بقیع هستند، فاطمه بنت اسد هم در بقیع است، عباس عموی پیغمبر هم در کنار قبر ائمه بقیع و دیگر دخترها و زن‌های پیغمبر هم در کنار قبر ائمه بقیع هستند، ابراهیم پسر پیغمبر، شهدای احد که جمعی را در خود احد به عللی دفن کرده‌اند و عده‌ای هم در بقیع که قبرستان رسمی مدینه بوده و دیگر عبداللّه پدرپیغمبر اکرم که قبل از ولادت پیغمبر از دنیا رفته اند ولی ما معتقدیم که هرچند قبل از ولادت و قبل از بعثت پیغمبر از دنیا رفته‌اند بر دین اسلام از دنیا رفته‌اند، یعنی بر دین ابراهیم خلیل الرحمان که خود پیامبر نیز قبل از بعثت رفتارشان بر دین ابراهیم بود.

ما اینک در مدینه منوره هستیم. ده نفر از چهارده معصوم ما در مدینه متولد شده‌اند، یعنی از امام حسن علیه السلام تا امام یازدهم، پیغمبر اکرم هجرت کردند به مدینه با امیر المؤمنین علیه السلام و فاطمه زهرا علیها السلام و می‌توان گفت مدینه محل رفت و آمد معصومین (س) بوده و چه زمین با برکتی است که انسان هر کجا پا می‌گذارد احتمال می‌دهد پای معصوم اینجا حرکت کرده است. زمین بسیار با شرافتی است. ما در روی کره زمین با این برکت و با این شرافت نمی‌توانیم جایی پیدا کنیم که در آن ده نفر از معصومین متولد شده و زندگی کرده باشند.

مصاحبه‌باآیهٔ اللّه سید جعفر کریمی

س: با توجه به مسؤولیت حضرت عالی در مراسم حج به عنوان عضو شورای استفتاء چه اقداماتی را لازم می‌دانید که از سوی روحانیان کاروانها برای آموزش حجاج صورت گیرد؟

ج: مسؤولیت روحانیان کاروانها به سه بخش خلاصه

ص: ۳۲۹

می‌شود: بخش نخست، آشنایی روحانیان با چگونگی مسؤولیت حجاج عزیز در حرکت به سوی دیار وحی برای ادای فرایض حجاج است. از این نظر که آیا حج مربوط به خودشان است یا مربوط به دیگران و به نیابت از دیگران، حَجةُ الاسلام است یا غیر حَجةُ الاسلام، در صورتیکه نیابةً بخواهند انجام دهند آیا شرایط صحت نیابت در آن شخص جمع هست یا خیر؟ و اگر این شرایط جمع نباشد، چه باید بکند؟ اگر حج را برای خود انجام می‌دهند آیا قدرت انجام آن را دارند؟ یا به مجرد مُحرم شدن با مشکلاتی برخورد می‌کنند و توانایی به پایان رساندن مناسک را ندارند؟ باید آقایان روحانیان کاروانها در این زمینه آشنایی کامل با وضعیت حجاج همراه کاروان خود پیدا کنند تا انشاء اللّه در حین انجام مراسم و مناسک، حجاج ما با مشکلی مواجه نشوند. مثلًا تعدادی از حجاج برای حج نیابتی مشرف شده‌اند، بعد معلوم می‌شود که خود مستطیع بوده‌اند، و در حقیقت برای خودش حج را انجام می‌دهد و الان این سؤال برایش مطرح است که چه کند؟

یا اینکه عده‌ای برای انجام حج نیابتی آمده‌اند در حالیکه شرایط لازم مثل صحّتِ قرائت نماز را ندارند و یا عذر دیگری دارند و برای روحانی کاروان مشکل پدید آورده‌اند و سؤال می‌کنند حالا که وضعمان به این صورت است چه کنیم؟ در حقیقت این مسائل باید قبلًا و در ایران حل می‌شد، تا در اینجا حجاج ما دچار گرفتاری نشوند.

بخش دیگر، آشنایی حجاج با مسائل و مناسک عمره و حج است، روحانیان کاروانها باید روز و شب جلسه بگذارند و این زائران را آموزش دهند تا در ادای فرایظ با مشکلی مواجه نشوند و بی‌اطلاع نباشند. باید حجاج این آمادگی را پیدا بکنند که در میان فشار جمیعت و هوای گرم، اعمال خودشان را بدون

ص: ۳۳۰

اشکال و با آمادگی انجام دهند، و برای آموزش داند و آموزش گرفتن هم روحانیان و هم زائران عزیز باید نهایت کوشش و سعی خود را مبذول دارند. بخش دیگر، حرکت دادن حجاج از استراحتگاه به سوی مسجد الحرام و یا به مراکز سخنرانی و یا مجالسی است که از سوی بعثه مقام معظم رهبری اعلام و برگزار می‌شود و یا حرکت به سوی عرفات و مشعر و منی، که دراین زمینه‌ها روحانیان کاروانها باید طوری این عزیزان را حرکت دهند که الگوی حرکت یک جمعیت اسلامی برای برگزاری یکی از شعائر بزرگ اسلامی باشد. برخوردها با دیگر مسلمین جهان در سرزمین وحی از سوی پیام آوران انقلاب اسلامی بسیار حساس است و در واقع مسؤولیت سنگینی است که به عهده همه ما و خصوصاً روحانیان کاروانهاست.

مصاحبه‌باآیهٔ اللّٰه بنی فضل:

س: لطفاً راجع به ابعاد مختلف عبادی و عرفانِ وقوف در عرفات توضیح بفرمایید؟ ج: در شأن وقوف در عرفات همین کفایت می‌کند که اگر انسان با گناه ثقلین در آنجا حاضر باشد و به خطاهای خود اعتراف و با خداوند تجدید عهد کند خداوند گناهان او را می‌بخشد. مشهور است که ماه رمضان مغفرت و رحمت است و اگر انسان آلوده به معصیت نتواند در ماه رمضان و شبهای احیاء و شب عید فطر خود را مشمول مغفرت و رحمت قرار بدهد دیگر نمی‌تواند مگر آنکه عرفات را درک کند. امام صادق علیه السلام از پدرش امام باقر علیه السلام روایت کرده است که:

ص: ۳۳۱

هر فردی از انسانها چه مؤمن و چه کافر در عرفات حاضر باشد و از خداوند حاجت بخواهد حاجتش برآورده می‌شود امّا مؤمن تمام گناهانش بخشوده می‌شود و کافر اگر از شرک توبه کند خداوند تمام کناهان گذشته او را می‌بخشد و اگر کافر توبه نکند و حاجتی بخواهد برآورده می‌شود و از اجر دنیوی آن وقوف محروم نمی‌گردد.

در این باره آیه قرآن می‌فرماید:

من کان یرید الحیوهٔ الدینا و زینتها نوفّ الیهم و هم فیها لایبخسون اولئک الذین لیس لهم فی الاخرهٔ الّا النار و حبط ما صنعوا فیها و باطل ما کانوا یعملون. الته در عرفات نباید انسان اکتفاء کند تنها به دعا کردن خود بلکه دیگرا را بیشتر دعا کند. مرحوم کلینی از علی بن ابراهیم روایت کرده است که پدرش ابراهیم بن هاشم گفت:

عبداللّه بن جندب را دیدم در عرفات دستهایش را به سوی آسمان بلند کرده است و اشک چشمانش از محاسن روی زمین سرازیر می‌شود، بعد از اعمال منی‌از او سؤال می‌کند و می‌گوید در عرفات بهتر از موقف تو موقفی ندیدم، در جوام می‌گوید به خدا قسم هرچه دعا کردم برای دیگران بود زیرا که از امام موسی بن جعفر علیه السلام شنیدم که فرمود: هرکس برای برادران مؤمن خود دعا کند از عرش خداوند ندا می‌رسد آنچه را که درباره دیگران خواستی صد برابر آن را به تو می‌دهم. به این جهت نخواستم به خاطر حاجت خود، صد برابری را که خداوند آن را به عهده گرفته ترک کنم در حالیکه نمی‌دانم حاجت خودم برآورده می‌شود یا نه.

س: به نظر شما حاجّ موفّق کیست؟

ج: این مسأله‌ای است که پیغمبر صلی الله علیه و آله از همان ابتدا

ص: ۳۳۲

مطرح فرموده‌اند که مسلمانها باید از مشرکان اعلام بیزاری کنند و آنها را دوست و هم پیمان خود نگیرند. این فرمانی است الهی که باید بین مسلمین و مشرکان همیشه برقرار باشد اما متأسفانه این فرمان الهی فراموش گردید و به آن عمل نشد تا اینکه حضرت امام خمینی (ره) آن را زنده ساختند و فرمودند این موضوع را در یک اجتماع عمومی در بین مسلمانان کشورهای مختلف، اعلام کنید. اولًا این اعلام برائت که باعث و بانی‌اش ایران بود همه را متوجه نقش ایران اسلامی می‌کند. ثانیاً: خود این برائت سبب می‌شود که وحدتی بیت مسلمانان به وجود بیاید زیرا در این هدف یعنی اعلام بیزاری از مشرکان، جمیع مسلمانان متفق القول می‌شوند. ثالثاً: این موضوع عظمت اسلام و مسلمانان را به اثبات می‌رساند و از طرف دیگر دشمنان را مرعوب می‌کند تا در فکر سلطه بر مسلمین نباشند.

س: دنیای استکبار برای مخدوش کردن چهره ایران اسلامی، در اذهان حجاج خارجی دست به تبلیغات گسترده‌ای زده است. نظر؛ شما در این باره چیست؟

ج: ما باید به فکر باشیم تا برای مقابله با این تبلیغات مسموم راه‌های مؤثری پیدا کنیم، برای انجام این منظور کارهای مختلفی می‌توان انجام داد. تشکیل مجالس و سخنرانی‌ها می‌تواند مؤثر باشد. اما بیش از همه، رفتار و برخورد حجاج ایرانی است که می‌تواند خنثی کننده تبلیغات سوء دشمن باشد. مثلًا یکی از تهمت‌هایی که به حاجی‌های ایرانی می‌زنند، این است که معتقد به نماز نیستند. البته این تهمت بزرگی است و باید در پیشگاه خداوند پاسخگو باشند. ما خیلی راحت می‌توانیم این تهمت را رد کنیم و راهش این است که در نمازهای برادران اهل سنت در مدینه، مکه و هر جای دیگری شرکت کنیم.

ص: ۳۳۳

اما اگر موقع نماز ما پراکنده و مثلًا به گشت و گذار مشغول باشیم، این کارها در واقع آن تهمت‌ها را تأیید می کند، پس گره کار به دست خود ما باز می‌شود. یا مثلًا برخورد ما خوب و دوستانه باشد، به همین وسیله می‌توانیم مبلغ خوبی برای اسلام باشیم. به ما تهمت می‌زنند و می گویند، اینها مشرک هستند، مرده پرست هستند، اینها در و دیوار را می‌پرستند، چوب و ضریح را می‌پرستند ... اگر ما بخواهیم با این تهمت‌ها مبارزه کنیم باید از انجام اعمالی که اینگونه سوء تفاهم‌ها را دامن می‌زند خودداری کنیم. چه اصراری است که ما از بقیع مقداری خاک برداریم، برنداریم که این تهمت برطرف شود. اینها نماز خواندن در قبرستان را جایز نمی‌دانند، اینها چه می‌دانند که ما نماز در قبرستان و یا هر جای دیگر را برای خدا می‌خوانیم اما می گویند، ما نماز رابرای امام یا فلان شخص می‌خوانیم. به همین خاطر بهترین کار برای خنثی کردن این تهمت‌ها این است که انجام ندهیم. بگذاریم وحدت به وجود بیاید تا بتوانیم اهداف شوم دشمنان را خنثی کنیم. اینها می گویند ما به قرآن عنایتی نداریم. اگر ما در مسجد الحرام قرآن بخوانیم، این عمل خود می‌تواند تبلیغی باشد برای اسلام و رفع این تهمت‌ها.

مصاحبه باستاد عبدالقدوس الازهری «۱» از استرالیا:

س: لطفاً در مورد نشر اسلام در استرالیا بفرمایید؟

ص: ۳۳۴

ج: اسلام بیست سال بیش در استرالیا به طور سیستماتیک ریشه دوانید. تا قبل از آن تاریخ تعداد مسلمانان در استرالیا بسیار کم بود. در اثر رفت و آمد بعضی از مسلمانان هند به استرالیا به تدریج اسلام در آن کشور مطرح شد ولی افراد تازه مسلمان اطلاعاتی از اسلام نداشتند و اگر از یک مسلمان استرالیایی سؤال می‌شد که به چه دلیل مسلمان هستید وی اظهار می‌داشت بدان دلیل که گوشت خوک مصرف نمی‌کنیم. به هر حال اینان پیشقراولان اسلام در آن کشور بودند. هم اکنون در اسلام در حال پیشفرت است هر روز، حداقل ده نفر، تلفنی به اینجانب اظهار تمایل می‌کنند تا با اسلام آشنا شوند. در استرالیا دستکم نیم میلیون از کل ۱۷ میلیون جمعیّت کشور، مسلمان است. تعداد زیادی از ایرانیان به عنوان دانشجو یا غیر آن در آنجا سکونت دارند که اکثراً با ما ارتباط دارند و در نماز جماعت مسجد ما شرکت می‌کنند.

س: موقعیت انقلاب اسلامی در آن کشور چگونه است؟

ج: از نظر مسلمانان استرالیا نسبت به انقلاب اسلامی بسیار مثبت است.

آنها اخبار ایران را به دقت دنبال می‌کنند. آنان عقیده دارند انقلاب اسلامی موجب شکوه و عظمت اسلام در جهان شده است. هنگامیکه امام (ره) فتوای معروف درباره سلمان رشدی اعلام کردند، همه مسلمانان استرالیا به حمایت برخاستند این فتوی موجب شد که مسلمانان استرالیا دریابند، امام از کیان اسلام در تمام جهان دفاع می‌کند و تمام فکر و ذهن خود را مصروف حمایت از اسلام و مسلمانان در جهان کرده است.

مصاحبه باآیة اللّه مظاهری:

ص:۳۳۵

س: بـا توجه به اینکه، انقلاب اسـلامی، یگانه منادی وحـدت و یکپارچگی مسـلمانان سراسـر جهان است، وظیفه حجاج ما به عنوان سفیران انقلاب اسلامی برای شرکت در این نیایش بزرگ الهی، چیست؟

ج: حـج از بزرگترین مسائل جهان اسـلام است، وحضـرت امام (ره) و رهبر معظم انقلاب هم بر این مسأله تأکیـد دارند که حج باید تجلی گاه وحدت و یگانگی ملت‌های مسـلمان جهان باشد. همه بدبختی‌های جهان اسـلام به خاطر همین اختلافی است که دربین ما وجود دارد. اگر همه ما در مقابل دشـمن همدست بودیم، دشـمن نمی‌توانست بر ما غلبه کند، و اگر همه ما با هم رأفت و مهربانی و یکـدلی داشتیم، این چنـد روزه در حـج بسـیاری از مسائل ما حل می‌شـد. ما ایرانی‌ها بایـد الگو برای عالم تشـیع باشـیم، قرآن کریم می‌فرماید: وکذلک جعلناکم امهً وسطاً لتکونوا شهداء علی الناس و یکون الرّسول علیکم شهیداً.

همانطور که پیغمبر اسـلام صلی الله علیه و آله الگوی جهان اسلام است، ما هم باید برای دیگران الگو باشیم وغیر مسلمانها از گفتار و کردار ما اسـتفاده کنند و به نظام ما و تشیع ما پی‌ببرند که این امر بسیار لازمی است. تقید به واجبات برای همه لازم است، اما برای شیعه مخصوصاً در مکه و مـدینه لازمتر. بایـد به دیگران بفهمانیم که شـیعه مقید به نماز اول وقت است، شـعیه اجتناب از گناه دارد، زنهـا تقیـد به حجاب دارنـد، مردها اجتناب از گناه دارنـد. بایـد زنهای ما هنگام مشـرف شـدن به مسـجد النبی و به مسـجد الحرام و همچنین در خیابانها و بازارها، حجاب را دقیقاً رعایت کنند، از جمله چیزهایی که من از آن ناراحت هستم این

ص: ۳۳۶

است که زن‌هایی را می‌بینم که با چادرهای خانگی در مسجد و خیابانها ظاهر می‌شوند. دیگران باید از حجاب زنهای ما حجاب بیاموزند و از رفتار ما دیگران باید رفتار بیاموزند.

س: در بخشی از صحبت‌های خود در مورد وحدت سفارش کردید، در این مورد فتوای حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری تا حدود بسیار زیادی راه‌گشا بوده‌اند لطفاً در این باره اگر سفارشی هست، بفرمایید؟ ج: فتوای حضرت امام (ره) در مورد شرکت در مراسم نماز جماعت اهل تسن، جنبه لزومی دارد. دیگر مراجع نیز همین نظر را داده‌اند و می‌گویند که لازم است یا مستحب مؤکد است که با اینها با آهنگ وحدت بگوییم اللّٰه اکبر و بفهمانیم که ما با هم هستیم، پس شما هم باید با ما باشید و همه ما یکدست در مقابل دشمن باشیم. این فتوای پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله است و فتوای همه ائمه طاهرین علیه السلام و همه مراجع عظام، علمای اسلام، حضرت امام (ره)، مقام معظم رهبری. خیال نمی‌کنم عالمی از شیعه پیدا بشود که بگوید شرکت در نماز اهل تسنن، مستحب نیست.

مصاحبه باحجة الاسلام و المسلمین یثربی امام جمعه کاشان

س: لطفاً در مورد لزوم شرکت در نمازهای جماعت در مدینه منوره صحبت بفرمایید چون برخی از زوار ایرانی متأسفانه در هنگام برگزاری نماز جماعت در حال خروج از مسجد النبی صلی الله علیه و آله مشاهده می‌شوند.

ج: خود بنده در مجالس مختلف، در کاروانها، در مدینه منوره زائران را به این نکته توجه داده‌ام. ما می‌بینیم که مسلمین از اقصی نقاط خودشان را به مسجد می‌رسانند ولی زائر ایرانی مکرر دیده می‌شود که با خونسردی یا در حال خرید

ص: ۳۳۷

است یا در حال مراجعت به کاروان خود، اگر قصد خرید هم هست، باید قبل از این ساعت صورت بگیرد، شما زائران سمبل اسلام هستید، نام انقلاب اسلامی اکنون در جهان بر سر زبانهاست، همه باید بدانید که شما یک مسلمان واقعی هستید. و این بی تفاوت حرکت کردن در زمان اذان برای اقامه نماز جماعت نقص است. من بار دیگر فرموده حضرت امام صادق علیه السلام را تکرار می کنم که: «زنت ما باشید، ننگ ما نباشید» و به نظر من این ننگ است، باید کاری کنیم که انگشت نما بودن ما به خاطر حضور قبل از دیگران در صف جماعت باشد، باید بیشترین سعی و کوشش ما بر این باشد که ما برای چه هدفی در این جا هستیم؟ اگر خرید امتعه بود، که در همه جا بازار هست، قصد ما باید کسب فیض از این همه معنویت و روحانیت باشد. ما اکنون در سرچشمه کوثر هستیم و باید خودمان را پاک و پاکیزه کنیم، خصوصاً اکنون که مقدمه‌ای است برای حج بیت اللَّه الحرام، باید در وجود همه ما جذبه‌ای پیدا شود که وقتی می گوییم، لبیک اللّهم لبیک ... طوری نشود که جسممان اینجا باشد و روحمان، جای دیگری پرواز کند و برای رسیدن به این منظور چاره‌ای نیست جز این که از تعلقات ببریم و بیشتر به جهات معنوی توجه داشته باشیم تا همانگونه که امام راحل (ره) مکرر توصیه می‌فرمودند و اکنون هم مقام معظم رهبری دامت برکاته تأکید دارند، بتوانیم حج ابراهیمی را انشاء اللَّه انجام دهیم.

مصاحبه باحجهٔ الاسلام والمسلمین صابری همدانی:

س: لطفاً در مورد ریشه‌های اختلاف بین شیعه و سنّی و تبلیغات وهابیت

ص: ۳۳۸

توضیحاتی بفرمایید؟

ج: در قرون اخیر دو عامل در ایجاد تفرقه میان مسلمانان مؤثر بوده است:

یکی علمای متعصب کم اطلاع و وابسته به حکومت‌ها، دیگر حکام جور و قدرت طلبان که برای حفظ قدرت خویش به اختلاف دامن می‌زده‌اند. گاهی هم اختلافات نوینی بوجود می‌آورده‌اند. از آغاز پیدایش مذاهب، این دو گروه وجود داشته‌اند و بین مسلمانان ایجاد تفرقه می‌کرده‌اند. خداوند یا آنان را هدایت کند و یا از شرشان اسلام را نگه دارد. اما مرام وهابیت علی رغم تمام کوششها و تبلیغات در پاکستان و هندوستان و ترکیه و کشورهای دیگر نتوانسته است جایگاه مردمی و اسلامی برای خود بیابد. هجوم همه مسلمانان شعیه و سنی به آثار مذهبی و دینی و تبرک جستن از اشیاء مقدسه، چه در حجاز و یا در کشورهای دیگر شاهد زنده بر این امر است. خرقه شریف پیامبر اسلام در استانبول (که از پانزدهم ماه رمضان هر سال در مسجد خرقه شریف در معرض زیارت قرار داده می‌شود و صدها هزار نفر به زیارت آن می‌روند) و قبر ابو ایوب انصاری و دیگر عرفا در آنکارا و استانبول که روزهای جمعه مملو از زائران است؛ خط بطلان بر عقیده وهابیت است. در پاکستان از برادران سنی مکرر شنیدم که از تبلیغات وهابیت انتقاد شدید داشتند و کسی آنان را قبول نداشت جز آنهایی که در مقابل پول طرفداری کرده‌اند و و می‌کنند.

س: حج امسال در مقایسه با مراسم حج سالهای گذشته چه تحولی داشته است؟

ص: ۳۳۹

ج: فرق حج ۷۱ با گذشته قابل انکار نیست، من قبل از پیروزی انقلاب و نیز بعد از پیروزی جمهوری اسلامی ایران، مکرر به زیارت بیت اللّه مشرف شده‌ام. کمبودها و نواقص که در گذشته مشاهده می‌شد خدا را شکر برطرف شده است. سرپرستی حجاج و مدیریت و راهنمایی‌های روحانیون معظم کاروانها در حد رضایت و جالب است. مهمتر از همه رشد فکری زائران بیت اللّه است که به شکل وسیعی در نماز جماعت و جمعه و زیارت قبور ائمه علیهم السلام مشهود است. حرکاتی که موجب وهن شیعه و یا موجب درگیری باشد میان آنان کم دیده می‌شود و امیدواریم آن کم هم از بین برود. شرکت در مراسم و مجالس بسیار چشمگیر است و زائران با نظم و ترتیب حرکت می‌کنند.

آیهٔ اللّه محفوظی

س: لطفاً ویژگیهای عبادت حج و امتیازات آنرا بر سایر عبادات مثل نماز و روزه و زکوهٔ بیان فرمایید؟

ج: حج از عباداتی است که قبل از اسلام اعراب آنرا با شرایی انجام می‌داده‌اند. بعد از ظهور اسلام مسلمین با اعلام قبلی رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله برای انجام فریضه حج، در کنار پیامبر صلی الله علیه و آله از احرام و تلبیه و طواف و سعی میان صفا و مروه و دیگر اعمال را انجام دادند. در مقایسه با نماز و روزه و دیگر عبادات باید گفت:

در حج نماز است چون نماز طواف و گاهی خود طواف کعبه نماز خوانده شده است. صلوهٔ و روزه هم در آن نهفته است.

ص: ۳۴۰

در بعضی جاها حاجی باید روزه بگیرد و در جای خود بیان شده است ولی حج برخی ویژگیها دارد که در آیات قرآنی آمده است: فمن فرض فیهن الحج فلا رفث ولافسوق و لا جدال که در روایات از امام صادق علیه السلام آمده است:

اذا حرمت فعلیك به تقوی اللّه و ذکراللّه کثیراً و قلهٔ الکلام الابخیر ...

در سایر ادیان عبادت‌هایی چون نماز و روزه هست اما حج وجود ندارد. س: شما در طی اقامت در مکه و مدینه با بعضی از زائران سایر کشورها ملاقاتهایی داشتید، در مجموع برخورد آنان با انقلاب اسلامی ایران چگونه بود؟

ج: در بعضی از ملاقاتها که با افراد مختلف از کشورهای عربی و آفریقایی و دیگر کشورها داشته‌ام نام ایران و انقلاب اسلامی ایران برای آنها جلوه خاصی داشته است. بعضی از آنها افسوس می‌خوردند که رهبری واحد در کشورها نیست لذا پیروزی‌ها به تأخیر می‌افتد. گاهی با شنیدن نام امام اشکها در چشمهایشان حلقه می‌زد. وقتیکه نام ایران و امام را می‌شنیدند با گرمی دستها را می‌فشردند. جوانهای انقلابی مصری می‌گفتند بدبختی ما از این جاست که رهبری چون شما ایرانیها نداشتیم و نداریم. عالم سنگالی از عمق حجی که امام آنرا حج ابراهیمی می‌نامد می‌پرسید در حالیکه بیم هم داشت که چشمهای جواسیس در پی آنها باشد و دردسر ایجاد کند. اکنون نظرشان را متوجه رهبری فعلی کرده‌اند که با قداست نام می‌برند و احترام بخصوصی قائلند.

مصاحبه باحجهٔ الاسلام والمسلمین محمد جواد حجتی کرمانی

ص:۳۴۱

س: مقصود از برگزاری حج ابراهیمی و روح بخشیدن به آن چیست؟ ج: به نظر می‌رسد که حضرت امام رضوان اللَّه علیه بر حج ابراهیمی زیاد تأکید داشتند. باید به آن مبانی که امام راحل بر آن تأکید می‌کردند نیز غیر از جنبه‌های سیاسی چون برائت و اجتماعات توجه شود. من این نقص را می‌بینم که در تفسیرهایی که از پیامهای امام می‌شود (چه در مورد حج و چه در موارد دیگر) آن پایگاه معنوی پیام فراموش می‌شود. وقتی که صحبت از حج ابراهیمی می‌کنیم بیشتر تفسیر می‌شود که باید جمع شد، حرف سیاسی زد، قصه‌های روز را مطرح کرد، مراسم برائت را انجام داد، همه اینها حرفهای درستی است ولی اگر همه اینها بدون آن پایگاه معنوی باشد که امام بر آن تکیه داشتند، یک ظاهر بیش نخواهد بود و ما شکلکی از حج ابراهیمی در آورده‌ایم بدون این که روح حج ابراهیمی را توانسته باشیم در درجه اول در خودمان تحقق بدهیم چه برسد به این که این پیام را به ملت و جامعه اسلامی و به دنیا منتقل کنیم. اصولًا جامعه، وحدتی و شخصیتی و زندگی و وجودی فراتر از فرد دارد و این مسأله در حج کاملًا مجسم است. این حالت برای خود من چه در رفتن به عرفات و چه از عرفات به مشعر و از مشعر به منی و چه در طواف دست می‌داد و این احساس پیش می‌آمد که من به عنوان یک میلیونیم یا یک دو میلیونیوم از این جمعیت دارد آن نقشه ابراهیمی را اینجا پیاده می‌کنم. مخصوصاً هر کس باید خود را در میان جمعیت انبوه طواف کننده به عنوان یک یاخته از مجموع پیکره حج بداند به این معنی که حجی که من وسیله یک میلیون یا دو میلیون نفر انجام می‌گیرد، در کوچ به عرفات یا از عرفات به مشعرالحرام یا مخصوصاً هنگام طواف تجلی می‌کند. شما وقتی این سیل جمعیت را در حال حرکت می‌بینید، یک روح

ص: ۳۴۲

کلی در کـل جمعیت هست که آنها را به حرکت می‌آورد، غیر از آن انگیزه شخصـی که یک یک دارنـد و همانطور که یاخته‌های بدن ما یک حیاتی دارند که حیات سـلولی است و آن حیات سلولی، حیاتی است ولی حیات انسانی نیست؛ مجموعه سلولهاست که حیات دیگری دارد و مجموعه این سـلولها موجود دیگری پدیـد می‌آورنـد که ما به آن می گوییم: انسان. حـج این گونه است، تک تک افراد سـلولهای آن پیکر هسـتند، درک این مطلب مهم است که یک روح واحد و بالاتر و بسـیار فراتر از اراده من و شـما و این حاجی و آن حاجی، این جمعیت دو میلونی را مثل یک انگیزه‌ای و حلقه‌ای به هم مربوط می‌سازد (وممکن است هیچ کدام هم خبر نداشـته باشـند) حـج آن است یعنی تبلور سـیر ملکوتی ابراهیم در یک جمعیت یک میلیونی، در حالی که ممکن است هیچ کدام از این یک میلیون حالت ابراهیم را نداشته باشند (که ندارند) چون اینها حیاتشان حیات سلولی است و آن روح کلی جمع، غیر از روح فرد مـاست. مخصوصـاً بـا اعتقـادی که شـیعیان دارنـد که قـافله سالاـر این جمعیت حضـرت ولی عصـر است. اگر مـا این را واقعاً با وجودمـان احسـاس کنیم و اعتقـاد داشـته باشـیم، بـاز ساخت حـج، ابراهیمی و حـج، ابراهیمی است یعنی واقعاً وقتی حضـرت طواف می کننـد یـا به عرفـات می‌رونـد و در مناسـک شـرکت می کننـد در واقع همان خلف صالـح حضـرت ابراهیم است که سـیر ملکوتی حضـرت ابراهیم را هر سار تکرار می کنـد و این که حـج ما نیز بدون تشـرف به محضـر مقدس ایشان و قبول ایشان حج نیست با این عرضـی که من کردم معنی می‌شود و مفهوم می‌شود که یعنی چه. بنابراین من تصورم این است که ما باید یک مقدار در تفسیر حج ابراهیمی توجه به معنی حج و روح کلی حج بکنیم و در اینجا من تکیه کرده‌ام به روح جمعی اگر هر فردی بتواند خودش را به

ص: ۳۴۳

آن روح کلی جمع نزدیک کند به همان اندازه به حج ابراهیمی نزدیک خواهد شد یعنی هر فردی به عنوان یک واحد سلولی بتواند این دریافت را از جمع داشته باشد. یعنی آن روح جمع را استشمام کند و تنفس کند یعنی خودش را واقعاً به عنوان یک سلول از جمع بداند، از آن پیکره واحدی که مثل سیل، مثل یک رود سپید طاهر مطهر و یک رودخانه بهشتی که عَذْب و طاهر و سپید است و دائم دورِ خانه جاری است.

مصاحبه باآقای محمد حسین راجانی (یکی از میهمانان تانزانیایی)

س: لطفاً نظر خود را در مورد امام خمینی (ره) و تأثیری که در احیاء حج و گسترش اسلام داشته است بیان کنید؟

ج: به نظر من آنچه که موجب موفقیت امام در احیاء اسلام شد چند چیز بود که از همه مهمتر اخلاص بود یعنی همان اخلاصی که ایشان در کارش داشت. او در واقع اخلاص را پیام داد و بر ما رهروان اوست که این پیام را حفظ کنیم. حضرت امام معنی انسانیت را به ما فهماند و حج واقعی را به ما پیام داد ولی متأسفانه مردم جهان هنوز هم درست نفهمیده‌اند. الآن که ما یاد گرفته‌ایم و فهمیده‌ایم که معنی حج چیست باید آن رابه جهانیان برسانیم و شنیدن این مطالب برای ما مسؤولیت آور است.

برخی می گویند:

«دولت ایران و امامِ ایران»؛ امام متعلق به ایران نبود بلکه امام برای جهانیان بود. ما باید پیام او را به جهانیان برسانیم. در پیشگاه امام زمان علیه السلام همه ما مسؤول

ص: ۳۴۴

هستیم که این پیام حضرت امام را به جهانیان برسانیم.

س: وضعیت مسلمانان تانزانیا چگونه است و آیا غیر مسلمانان گرایش به اسلام داشته‌اند؟

ج: در واقع ظهور اسلام در تانزانیا به حدود هزار سال پیش برمی گردد. در این زمینه مهم این است که ایرانیان نقش مهمی در انتقال اسلام به تانزانیا داشته‌اند.

بعد از آنها عربهایی که از مسقط و خلیج در انتقال اسلام سهم داشته‌اند و سهم ساحل‌نشینان جنوب ایران نیز در انتقال اسلام به تانزانیا مهم بوده است. اکثریت مردم تانزانیا مسلمان هستند و در واقع آنچه مهم است این است که درآنجا غیر از اسلام و مسیحیت مذهبی وجود ندارد. مسیحیان برای تبلیغ مسیحیت خیلی جدی کار می کنند و خیلی پشتکار دارند و مخصوصاً تبشیری‌ها بسیار فعال هستند. آنها به قلب جنگلهایی که هیچ کس حاضر نیست در آن‌جا زندگی کند، می‌روند تا بتوانند مردم را مسیحی کنند. مسلمانان در تانزانیا بین ۵۰ تا ۶۰ درصد هستند و مسیحیت بیت ۳۰ تا ۴۰ درصد هستند. مسیحیان با توجه به امکانات زیادی که دارند و دولت هم از آنان حمایت می کند؛ همیشه جلو هستند ولی ما با اینکه در اکثریت هستیم از ۵۸ عضو کابینه حدود ۱۷ نفر از مسلمانان‌اند. مسیحیان با طرح سندان و چکش، به ما می گویند: شما مسلمانان باعث عقب افتادگی کشور بوده‌اید و شما هستید که نمی گذارید دولت پیشرفت کند. با این سیاستی هم که دولت در پیش گرفته، هیچ امیدی به این که ما در ۱۹۹۵ شانس بیشتری در انتخابات داشته باشیم، وجود ندارد.

حجهٔ الاسلام و المسلمین علی دوانی:

ص:۳۴۵

س: رسالت پژوهشگران و نویسندگان در گسترش فرهنگ حج ابراهیمی و کاستن از تعصبات فرقه‌ای و اختلافات مذهبی چیست؟
ج: پژوهشگران و نویسندگان باید سعی داشته باشند که حج ابراهیمی را در تمام ابعاد به تمام مسلمین تفهیم کنند، منافع و مضار تفرقه و عدم بهره‌وری از مراسم حج و وحدت عالم اسلامی را چنانکه باید گوشزد و با قلم و بیان منطق محکم و در عین حال معتدل، این رسالت مهم را ایفا نمایند و چنانکه گفتیم اگر هم نتیجه مطلوب نگرفتند مأیوس نشوند که به طور قطع بی‌اثر نیست، ولو اثر آن در دراز مدت باشد. ما برادرانی بودیم که قرنها از هم دور بودیم. بر اثر دوری، مطالبی بر ضد هم گفته و نوشته‌ایم که سینه‌ها را چرکین و پرکینه کرده است. دست دراز استعمار و دشمنان قسم خورده اسلام یا علمای سوء و آخوندهای درباری و حکام و خلفای جور هم در آن دخالت جدی داشته‌اند، بنابراین زمان لازم دارد تا آن فاصله‌ها از میان برداشته شود و ما بتوانیم از نزدیک با هم نشست و برخاست کنیم و یکدیگر را بهتر بشناسیم. ما باید به سایر حجاج بیت اللَّه بگوییم حج این نیست که بیاییم و دور از هم مراسمی خشک انجام دهیم که تأثیر چندانی در اصلاح فرد و اجتماع ما ندارد. ما امروز گرفتار دیو استعمار غربی و سلطه جهنمی ابر قدرت آمریکا، و اقتصاد مدرن دنیای جدید هستیم. دشمنان طماع ما می‌خواهند همه چیز ما را به خود اختصاص دهند و برای تأمین این منظور سعی بلیغ دارند نگذارند یک میلیارد مسلمان به هم نزدیک شوند، بلکه چپاول منافع ما و حفظ منافع خود را در تفرقه و دوری ما از هم می‌دانند، پس چه خوب است که ما بیدار باشیم و دست آنها را رو

ص: ۳۴۶

کنیم، و این خطر بزرگ را به کلیه مسلمانان یاد آور شویم، و چه زمان و مکانی بهتر از مراسم حج بیت‌اللّه؟

قطعاً وقتی ما در این راه توفیق یافتیم به میزان زیاد از تعصبات فرقه‌ای کاسته می‌شود، و رفته رفته طرفین حاظر می‌شوند از اختلافات مذهبی برای حفظ کیان اسلام و مسلمین بکاهند، و با هم کنار آیند.

مصاحبه با استاد دکتر سید جعفر شهیدی

س: لطفاً نظرتان را درباره ریشه اختلافات مذهبی و راه‌حل رسیدن به وحدت بفرمایید؟ ج: اختلافات مذهبی چنانکه می‌دانیم حل شدنی نیست. زیرا نمی‌توان پیروان مذهب‌ها را به ترک مذهب خود وادار کرد. آنچه مهم است اینکه توصیه شود این اختلاف‌ها به بدگویی و ستیزه‌جویی کشیده نشود. در سه قرن اخیر نخست اجتماع نجف بود که در عصر نادر تشکیل شد و سید عبداللّه سویدی جریان آن را نوشت. اما قضاوت او خالی از غرض نیست.

دومین اقدام در سده سیزدهم هجری از سوی متفکران اسلامی چون سید جمال، عبد الرحمان کواکبی، محمد عبده، شیخ عبدالحمد بن بادلی و نظایر آنان چنانکه در جای دیگر گفته‌ام وضع اسف بار مسلمانان بود که در آن عصر تقریباً زیر سلطه خارجان بودند.

شمال آفریقا و مصر در تصرف فرانسویان، هند در تصرف انگلستان، افغانستان و ایران در تصرّف نیروی انگلیس و شمال ایران در تصرف روسیه بود.

ص: ۳۴۷

هرچند این منادیان به آنچه می‌خواستند نرسیدند اما دستکم مسلمانان را از خواب غفلت بیدار کردند.

س: چرا آخوندهای سعودی توسل به پیامبر و زیارت قبور را شرک می‌دانند؟

ج: تا آنجا که می‌دانم مسح قبور و زیارت در مذهب‌های دیگر به جز مذهب حنبلی، ممنوع نیست، نخست ابن تیمیه تحت تأثیر اغراض سیاسی و با توسل به ظاهر بعضی حدیث‌ها این آیین را مردود دانست سپس محمد بن عبدالوهاب آن را شدید کرد. به نظر بنده شدت عمل وهابیان در این باره ریشه اجتماعی دارد. چنانکه در برخی نوشته‌های خود آورده‌ام.

شاعر معاصر آقای موسوی گرمارودی: س: برای گسترش فرهنگ حج در سطح افکار عموم مردم و اتّخاذ روشی که عنوان «حاجی» در جامعه، یک ارزش تلقی گردد، چه باید کرد؟

ج: طیّ شصت هفتاد سال اخیر، در جامعه ما، از سوی برخی عوامل فرهنگی، اقداماتی عموماً در راستای اسلام زدایی یا طنز و تعریض به آن و از جمله تخفیف و کوچک شماری حج، صورت می گرفت. به یک، دو نمونه این کوششها (در مورد حج و غیر آن) می‌توان اشاره کرد: نخست کتاب «حاجی آقا» ی هدایت که با نثری شیرین و استوار طیّ داستانی پرکشش و همراه با طنزی گزنده و مؤثر، چهره‌ای کریه از «تیپ حاجی» در جامعه ما بدست می‌دهد و می‌توان آن را مؤثرتین اقدامی دانست که در اقشار با سواد کشور، تا مدّتها [شاید تا کنون نیز در کوشه و کنار] تأثیر منفی داشته

ص: ۳۴۸

است.

دو دیگر، فیلمی سینمایی بود که در ایّام طاغوت با نام «محلّل» روی پرده سینماها رفت و از سوی اردوی الحادی نیز جانبداری شد [و تنها کس که با آن مبارزه مؤثر از طریق یکی از رسانه‌ها، پرداخت شهید آگاه بزرگوار استاد مطهّری بود]. منظور اصلی این فیلم، به مسخره گرفتن حکمی دیگر از احکام اسلامی و مآلًا، اصل اسلام بود ولی می‌پنداشتند چونکه صد آید نود هم پیش آنهاست ...

سه دیگر: موردی است که ضمن مجموعه‌ای، از تلویزیون اوائل انقلاب، پخش شد. در یکی از بخشهای آن مجموعه، داستان مردی به تصویر در می‌آمد که «کربلا-یی» بوده است، سپس حجّ می‌گزارد و «حاجی» می‌شود؛ امّا تمام همّ و غم او این است که پس از ادای حج، او را «حاجی علی» صدا کنند و نه «کربلایی علی». بعد هم، به صورت نمایشنامه رادیویی، از رودیو در بخش اطفال و نوجوانان پخش شد. راه حل به نظر من این است که متونی در جهت عکس آن اقدام‌ها، ارائه گردد امّا حتماً باید با همان قوّت، بلکه قوی‌تر، ارائه شود تا شکوه حج و جنبه‌های روحانی آن، از طرق گوناگون، در ذهنِ مردم، جای آن تصویرهای منفی قبلی را بگیرد.

یکی از بهترین اقدام‌ها شاید این باشد که وسائلی فراهم آید تا اقشار خلّاق و هنرمند جامعه، هر سال در حج حضور یابند (هر سال یک گروه) تا در بازگشت از طریق هنرهای خویش اعم از نثر، شعر، داستان، گرافیک، نقاشی، سرود و ... آنرا به جامعه بازتابند.

اقدامی هم که امسال سیمای جمهوری اسلامی ایران انجام داد و طیّ آن، برنامه‌هایی رنگین، در شناساندن حج در سطوح

ص: ۳۴۹

مختلف ارائه کرد، هم زیبا و هم شکوهمند بود؛ اجرُهم علی اللَّه؛ برنامه‌هایی زنده هم با مشکلات بسیار و به راستی با ایثار و پایمردی؛ از جمیع مراحل مراسم و هریک با توضیح روحانیان ارجمند و دانشورانی چون استاد دکتر شهریدی، تهیّه کردند که لابد بعداً به تدریج ارائه خواهند کرد و گمان دارم بسیار دیدنی باشد. انشاء اللَّه.

ص: ۳۵۰

نامه سپاس میهمانان باسمه تعالی محضر مبارک رهبر معظّم انقلاب، حضرت آیت اللَّه خامنه‌ای مدّظله العالی ضمن عرض سلام و تقدیم تحیّات وافره و ادعیه خالصه برای طول عمر و مزید توفیقات و تأییدات حضرتعالی و بشارت برگزاری مراسم با شکوه و بی‌نظیر تجمّع و تظاهرات دشمن شکن برائت که به صورت منظّم و مطلوبی انجام گرفت، مراتب تشکّر خود را از نماینده محترم حضرتعالی جناب حجهٔ الاسلام والمسلمین آقای محمد محمدی ری شهری و همه دست اندرکاران و مسؤولان بعثه و ستاد و مسؤولان انتظامات که تلاش قابل تحسینی داشتند، معروض می‌داریم و موفقیت روز افزون همگان را از خداوند متعال مسألت داریم.

امضاء:

حضرت آیهٔ اللَّه مشکینی [که در زیر امضاء خود مرقوم فرموده‌اند: وهل یترقّب من سماحته السامیهٔ الّا هذا و هل لهذه الشجرهٔ الطیّبهٔ الّا نظائر هذه الاثمار ولشمسنا الطّالعهٔ المضیئهٔ الّا هذه الانوار، لازال ظلّه ظلیلًا وعمره طویلًا والسّلام علیه وعلی سائر اولیاء اللَّه. وانا الوجود الشبیه بالعدم والعدم الشبیه بالوجود. علی المشکینی آیهٔ اللَّه محمدی گیلانی آیت اللَّه محمد امامی کاشانی

ص: ۳۵۱

آیـة اللَّه مکارم شیرازی آیة اللَّه سید جعفر کریمی آیة اللَّه مصباح یزدی آیة اللَّه جعفر سبحانی آیة اللَّه ابراهیم امینی آیة اللَّه سید عباس خاتم آیة اللَّه محمد حسن قدیری حجة الاسلام والمسلمین ابوالحسن مصلحی حجة الاسلام والمسلمین ابراهیم جناتی حجة الاسلام والمسلمین رضا استادی حجة الاسلام والمسلمین محسن خرازی حجة الاسلام والمسلمین محمد علی فیض حجة الاسلام والمسلمین سید هاشم رسولی حجة الاسلام والمسلمین عباس محفوظی حجة الاسلام والمسلمین علی اکبر مسعودی حجة الاسلام والمسلمین سید علی غیوری حجة الاسلام والمسلمین صالحی مازندرانی حجة الاسلام والمسلمین سید کمال فقیه ایمانی حجة الاسلام والمسلمین سید اسماعیل موسوی (امام جمعه زنجان) حجة الاسلام والمسلمین مرتضی بنی فضل حجة الاسلام والمسلمین علی دوانی حجة الاسلام والمسلمین سید کاظم حسینی (امام جمعه خرم آباد)

ص: ۳۵۲

حجهٔ الاسلام والمسلمین صدر الدین حائری حجهٔ الاسلام والمسلمین حسن ابراهیمی حجهٔ الاسلام والمسلمین سید جواد علم الهدی حجهٔ الاسلام والمسلمین سدی مهدی یثربی حجهٔ الاسلام والمسلمین عبائی خراسانی حجهٔ الاسلام والمسلمین صادق خلخالی حجهٔ الاسلام والمسلمین صابری همدانی حجهٔ الاسلام والمسلمین حسن ابراهیمی حجهٔ الاسلام والمسلمین سید علی قاضی عسگر حجهٔ الاسلام والمسلمین محمد کاظم بهرامی حجهٔ الاسلام والمسلمین محمدی عراقی حجهٔ الاسلام والمسلمین جعفری گیلانی حجهٔ الاسلام والمسلمین اژه‌ای حجهٔ الاسلام والمسلمین عبدالحسین معزی سردار سرلشکر پاسدار محسن رضائی تیمسار دریادار علی شمخانی آقای علیرضا معیری آقای جلال الدین فارسی آقای مولوی اسحق مدنی آقای ابوالفضل توکلی بینا استاد دکتر سید جعفر شهیدی آقای موسوی گرمارودی

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم

جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :

الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه

ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...

د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...

ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۶۰۹-۵۳به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹